

ЛЕНТА КАЛЕНДАР

2010

сподом

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО
„ЛЕМКІВЩИНА”

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ
У ЛЬВОВІ

Бібліотека Лемківщини. Ч. 51

**Лемківський календар
на 2010 рік**

Львів
СПОЛОМ
2009

УДК 082 (477) (059)

ББК 92.5

Л 44

Це видання є своєрідним екскурсом в історію
Лемківщини, документальним свідченням
незніченності народних звичаїв, культури, традицій.

Упорядник — Любa СМЕРЕКАНИЧ

Редактор — Ольга КРОВИЦЬКА

Рецензенти — Андрій ТАВПАШ,

Ярослав ШВЯГЛА

На першій сторінці обкладинки:
Мозаїка з вишитих ікон
отця доктора Дмитра Блажейовського.
На четвертій сторінці обкладинки:
художня робота Дмитра Солинка
“Церква у селі Жидівському”;
світлина — Віктора Солинка

© Смереканич Л. М., упоряд., 2009

© Фундація дослідження

Лемківщини у Львові, 2009

© В-во “СПОЛОМ”, 2009

ISBN 978-966-665-519-9

ВСТУПНЕ СЛОВО

І знову минув ще один рік... У ці прекрасні новорічні свята маємо щастя потішити Вас, любі читачі, черговим випуском «Лемківського календаря».

Для того, щоб наша історія не стала домислом, мусимо її вивчати і доносити до людей через книги.

Саме таким виданням є Лемківський календар. Неможливо перекреслити те, що творилося віками: культура, мистецтво — незнищенні цінності народу. До наших часів дійшли унікальні, неповторні роботи майстрів минулого. У сучасному світі це мистецтво здобуло нового втілення, почало жити новим життям.

Від імені
редколегії календаря
Люба СМЕРЕКАНИЧ

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР

2010

ПОСТИ

15.02 – 03.04 Великий піст

31.05 – 11.07 Петрівка

14.08 – 27.08 Спасівка

28.11 – 06.01 Пилипівка

Кожна п'ятниця, крім Загальниць

Строгий піст:

06.01; 18.01; 02.04; 11.09; 27.09.

ЗАГАЛЬНИЦІ:

Звільнення від посту в п'ятницю:

07.01 – 17.01; 25.01 – 30.01;

05.04 – 10.04; 24.05 – 29.05;

Звільнення від посту:

01.01 (Новий рік);

24.08 (День Незалежності України);

15.02; 19.08; 04.12; 22.12.

Пасхалія на 2010- 2019 роки:

дати вказано за новим стилем

Роки	Початок Великого посту	Пасха	Вознесіння Господнє	День Святої Троїці	Початок Петрового посту
2010	15 лютого	4 квітня	13 травня	23 травня	31 травня
2011	1 березня	24 квітня	2 червня	12 червня	20 червня
2012	27 лютого	15 квітня	24 травня	3 червня	11 червня
2013	18 березня	5 травня	13 червня	23 червня	1 липня
2014	3 березня	20 квітня	29 травня	8 червня	16 червня
2015	23 лютого	12 квітня	21 травня	31 травня	8 червня
2016	13 березня	1 травня	9 червня	19 червня	27 червня
2017	27 лютого	16 квітня	25 травня	4 червня	12 червня
2018	19 лютого	8 квітня	17 травня	27 травня	4 червня
2019	11 березня	28 квітня	5 червня	16 червня	24 червня

СІЧЕНЬ

- 1 19 П Боніфатія мч.
2 20 С *передпр. Різдва Хр.Ігнатія* Богоносця свящмч.
3 21 Н Юліянії мчц., Уляни
4 22 П Анастасії влкмч.
5 23 В 10-ти мчч. у Криті
6 24 С *надвечір'я Різдва (піст).* Євгенії прпмч.
7 25 Ч РІЗДВО ХРИСТОВЕ
8 26 П Собор Пресв. Богородиці.
9 27 С Св. Первомч. Стефана
10 28 Н Св. Йосифа Обручника
11 29 П По Різдві. Свв. Младенців, убитих у Вифлеємі,
Маркела прп.
12 30 В Анісії мчц., Зотика пресвітера
13 31 С *віддання Різдва.* Меланії прп.
14 1 Ч Найменув. Ісуса Христа, Василія Великого. Новий рік
15 2 П *перед Богоявл..* Сильвестра, Папи святит.
16 3 С Малахії проп., Гордія мч.
17 4 Н Собор 70 апостолів, Теоктиста прп.
18 5 П *навечір'я Богоявлення (піст).* Теопемпта й Теони, мчч.
19 6 В БОГОЯВЛЕННЯ ГОСПОДНЄ
20 7 С † Собор св. Йоана Хрестителя
21 8 Ч Еміліяна ісп.
22 9 П Полієвкта мч.
23 10 С Пратулинських мчч. Григорія єп. Ниського, Маркіяна прп.
24 11 Н По Богоявленню. Митаря і фарисея, † Теодосія Велик. прп.
25 12 П Татіяни мчц.
26 13 В Єрмила і Стратоніка мчч.
27 14 С *віддання Богоявлення.* Отців, убитих у Синаї і Раїті
28 15 Ч Павла Тебського, Івана Кущника
29 16 П Поклін Оковам св. Ап. Петра
30 17 С † Антонія Великого прп.
31 18 Н Блудного сина. Атанасія і Кирила свв.

ЛЮТИЙ

1	19	П	Макарія Єгип., прп. Єфросинії, св.
2	20	В	† Євтимія Великого прп.
3	21	С	Максима ісп. прп., Євгенія і Неофіта, мчч.
4	22	Ч	Тимотея ап., Анастасія мч.
5	23	П	Клиmenta свщмч., Агатангела мч.
6	24	С	Ксенії Римлянки, прп.
7	25	Н	М'ясопусна. † Григорія Богослова
8	26	П	Ксенофonta, Марії, Аркадія, мчч.,
9	27	В	† Перен. Мощів св. Івана Золотоустого
10	28	С	Єфрема Сирійця прп.
11	29	Ч	Перен. мощів св. Ігнатія Богоносця
12	30	П	† Трьох святителів: Василія, Григорія, Івана
13	31	С	Кира й Івана, лікарів, мчч.
14	1	Н	Сиропусна. Трифона мч.
15	2	П	Поч. великого посту. СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ
16	3	В	Симеона Богоприємця, Анни прор.
17	4	С	Ісидора Пилосіотського, прп.
18	5	Ч	Агафії мчч.
19	6	П	Вукола прп., Сілвана свщмч.
20	7	С	Партенія, еп. Лампсакійського, свят., Луки
21	8	Н	1 посту. Правовір'я. Теодора Стратилата
22	9	П	Никифора мч.
23	10	В	Харалампія мч.
24	11	С	Власія, еп. Севастійського свщмч.
25	12	Ч	Мелетія, арх. Антіох., св.
26	13	П	Мартиніана прп., Зої
27	14	С	Заупокійна субота. † Кирила, рівноап.
28	15	Н	2 посту. Онисима, ап., Пафнутия, прп.

БЕРЕЗЕНЬ

- 1 17 П Памфіла єрея і Порфирія мчч.
 2 18 В Теодора Тирона, Маріанни, мчч.
 3 19 С Льва, Папи Римського
 4 20 Ч Архила, ап., Максима
 5 21 П Льва, Єп. Катанського, прп.
 6 22 С Заупокійна субота. Тимотея і Євстатія, прпп.
7 23 Н 3 посту. Хрестопоклонна. Знайдення мощів мчч. у Євгенії
 8 24 П Полікарпа, еп. Смирни, свщмч.,
 9 25 В †1-е і 2-е знайд. голови Івана Христителя
 10 26 С Тарасія, свят. архиєп. Царгородськ.
 11 27 Ч Порфирія св.
 12 28 П Прокопія, ісп.
 13 29 С Заупокійна субота. Касіяна, прп., Василія Посника, ісп.
14 1 Н 4 посту. Євдокії прпмчч., Антоніни, мчч.
 15 2 П Теодота свщмч., Богдана
 16 3 В Євтропія, Клеоніка і Василіска, мчч.
 17 4 С Герасима прп.
 18 5 Ч Конона мч.
 19 6 П 42 мчч. Аморійських
 20 7 С Акафістова субота. Василія, Єфрема, Євгенія і Капітона, свщмч.
21 8 Н 5 посту. Теофілакта, єп Нікомидії
 22 8 П Хрестопоклінна. †40 мчч. Севастійських
 23 10 В Кондрата мч. і тих, що з ним
 24 11 С Софонія, патр. Єрусалим., Галини
 25 12 Ч Теофана, ісп., Григорія, П. Рим.
 26 13 П Перен. Мощів св. Никифора
 27 14 С Лазарева субота. Венедикта, прп., Ростислава, кн.
28 15 Н Квітна. ВХІД ГОСПОДНІЙ У ЄРУСАЛИМ.
 29 16 П Савина, Олександра, мчч.
 30 17 В Олексія чол. Божого, прп.
 31 18 С Кирила, аєп. Єрусалимського

КВІТЕНЬ

- 1 19 Ч Великий четвер, (страсті). Дарії мчч.
- 2 20 П Велика п'ятниця, (плащаниця). Світлани мчц.
- 3 21 С Велика субота. Любомира, мч
- 4 22 Н ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ**
- 5 23 П Світлий понеділок. Никона прпмч., Лідії
- 6 24 В Світлий вівторок. передпр. Благовіщ., Захарії прп.
- 7 25 С **БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ**
- 8 26 Ч віддан. Благовіщ., Собор арх. Гавриїла
- 9 27 П Матрони Солунської
- 10 28 С Іларіона, Стефана прпп.
- 11 29 Н Томина. Марка, прп., Кирила й ін. мчч.**
- 12 30 П Івана Ліствичника прп.
- 13 31 В Іпатія Чудотворця, свят.
- 14 1 С Марії Єгипетської, прп.
- 15 2 Ч Тита Чудотворця прп.
- 16 3 П Микити, прп.
- 17 4 С Йосифа піснеписця і Юрія прпп.)
- 18 5 Н Мироносиць. Теодула, Агатопода, мчч.**
- 19 6 П † Методія рівноап.
- 20 7 В Георгія прп.
- 21 8 С Іродіона, Агава, Руфа та ін.
- 22 9 Ч Євпсихія мч.
- 23 10 П Терентія, Максима мчч.
- 24 11 С Антипа, свщмч.
- 25 12 Н Розслабленого. Василія, ісп.**
- 26 13 П Артемона, свщмч. й ін.
- 27 14 В Антонія, Івана і Євстафія мчч.
- 28 15 С Середа Переполовинення. Аристарха, ап., Пуда і Трофима
- 29 16 Ч Агапії та Ірини, мчц.
- 30 17 П Симеона прп., Акакія прп.

ТРАВЕНЬ

- 1 18 С Івана, учня Григ. Декаполіта, Косми, єп., прпп.
- 2 19 Н **Самарянки. Івана Старопечер., прп.**
- 3 20 П Теодора Трихіни прп.
- 4 21 В Януарія та ін. мчч.
- 5 22 С (віддання Переполовинення). Теодора Сікіота і Віталія, прп.
- 6 23 Ч † *Юрія Переможця*
- 7 24 П Сави Стратилата, мч.
- 8 25 С † *Марка, Ап. і Єванг.*
- 9 26 Н Сліпородженого. Василія свящмч.**
- 10 27 П Симеона, ап., Стефана Волин.
- 11 28 В Ясона і Сосіпатра, апп., Кирила єп. Турівського
- 12 29 С Св. 9 мчч. у Кизиці, Мемнона прп.
- 13 30 Ч ВОЗНЕСІННЯ Г.Н.І.Х., † Якова**
- 14 1 П Єремеї прор., Тамари
- 15 2 С Атанасія Великого, свят.
- 16 3 Н Свв. Отців, † Теодосія Печерського**
- 17 4 П Св. мчц. Пелагії
- 18 5 В Ірини, мчц., Ярини, Никифора, прп.
- 19 6 С Йова Многостр., Юдити
- 20 7 Ч Поява Чесного Хреста в Єрусалимі
- 21 8 П (віддання Вознесіння). † Івана Богослова, Арсенія Вел., прп.
- 22 9 С (Заупокійна субота), † Перенесення мощів св. Миколая
- 23 10 Н ЗІСЛАННЯ СВ.ДУХА. П'ЯТДЕСЯТНИЦЯ.**
- 24 11 П Святого Духа. Пресвятої Тройці, † Кирила і Методія**
- 25 12 В Єпіфанія і Германа святт.
- 26 13 С Гликерії мчц.
- 27 14 Ч Ісидора мч.
- 28 15 П Паҳомія Великого прп.
- 29 16 С Прп. Теодора. (віддан. П'ятдесятниці).
- 30 17 Н Всіх святих.**
- 31 18 П Поч. Петрового посту. Теодота (Богдана), Юлії мчц.

ЧЕРВЕНЬ

1	19	B	Патрикія, свмч.
2	20	C	Талалея, ап.
3	21	Ч	†Пресвятої Євхарис. (на нед.) Константина і Олени, рівноапп.
4	22	P	Василіска, мч.
5	23	C	Михайлa, Євфросинії, прп.
6	24	H	Симеона Дивногоря
7	25	P	† З-є знайдення голови св.Івана Хрестителя
8	26	B	Карпа, ап.
9	27	C	Терапонта, еп. Сардійського, свщмч.
10	28	Ч	Микити, прп.
11	29	P	† Христа Чоловіколюбця (на нед.). Теодосії, прмчц.
12	30	C	Ісаакія Далматського, прп.
13	31	H	Єрмія, ап., Єрмея, мч.
14	1	P	Юстина філос. мч., Агапита Печ.
15	2	B	Никифора, ісп.
16	3	C	Лукиліяна, мч.
17	4	Ч	Митрофана, свят.
18	5	P	Доротея свщмч., Ігоря
19	6	C	Висаріона й Іларіона, прпп.
20	7	H	Всіх святих українського народу.
21	8	P	Перенес. мощ. Теодора Тирона, вмч.
22	9	B	Кирила, Марти
23	10	C	Тимотея, свщмч.
24	11	Ч	† Вартоломея і Варнави
25	12	P	Онуфрія В., прп., Петра Атонського, прп.
26	13	C	Акилини, мчц., Трифілія свят.
27	14	H	Миколая (Чарнецького), бл. свщмч.
28	15	P	Амоса прор., Єроніма прп.
29	16	B	Тихона, св.
30	17	C	Мануїла та інш. мчч., Іпатія, прп.

ЛИПЕНЬ

- 1 18 Ч Леонтія, мч.
- 2 19 П † Юди ап., брата Господнього
- 3 20 С Методія свящмч., єп. Патарського
- 4 21 Н Юліяна, мч.
- 5 22 П Євсевія свящмч.
- 6 23 В Агрипини, мчц., Горпини
- 7 24 С † Різдво св. Йоана Хрестителя
- 8 25 Ч Февронії мц.
- 9 26 П Давида Солунського, прп.
- 10 27 С Сампсона, прп.
- 11 28 Н Кира і Івана безсрібників.
- 12 29 П Св. верховних апп. Петра й Павла
- 13 30 В † Собор 12 апостолів
- 14 1 С Косми і Дам'яна, безсрібників
- 15 2 Ч † Положення чесної ризи Пресв. Богородиці
- 16 3 П Якінта і Анатолія, мчч.
- 17 4 С Павла Гойдича, свящмч., Андрія Крит., Марти прп.
- 18 5 Н † Атанасія Атонського прп.
- 19 6 П Сисоя Великого прп.
- 20 7 В Томи й Акакія, прп.
- 21 8 С Прокопія влкмч.
- 22 9 Ч Панкратія свящмч.
- 23 10 П † Антонія Печерського, прп.
- 24 11 С † Ольги, кн. Київської, Євфимії, мчц.
- 25 12 Н Прокла й Іларія мчч., Михаїла Малеїна, прп.
- 26 13 П Соб. Арх. Гавриїла
- 27 14 В Акили і Прискили, апп., Онисима, прп.
- 28 15 С † Володимира Великого
- 29 16 Ч Атеногена, свящмч.
- 30 17 П Марини, влкмчц.
- 31 18 С Якінта й Еміліяна, мчч.

- 1 19 Н Свв. Отців 6-ти Вселенських Соборів.
- 2 20 П 8-а по Зісл. св. Духа. † Іллі Пророка
- 3 21 В Симеона і Йоана, прпп., Езекиїла, прор.
- 4 22 С Марії Магдалини, мироносиці, Фоки, свщмч.
- 5 23 Ч Трофима, Теофіла, мчч.
- 6 24 П † Бориса і Гліба, Христини, мчч.
- 7 25 С † Успіння св. Анни, матері Пресв. Богородиці
- 8 26 Н Єрмолая свщмч., Паракеви прпмч, Мирослави
- 9 27 П † Пантелеймона, лік., Клиmenta, мч.
- 10 28 В Прохора, ап., Інокентія
- 11 29 С Каленика, Серафими, св. Філомени
- 12 30 Ч Сили і Силуана, Андроніка, апп.
- 13 31 П (*передсв. Походу Ч.Хреста*). Євдокима, прав.
- 14 1 С Поч. Усп.посту. Похід Ч. Хреста. Макавейв
- 15 2 Н Перен. Моштей первомч. Стефана
- 16 3 П Ісаакія, Далмата, Фавста, мчч.
- 17 4 В Євдокії, прп.
- 18 5 С *передсв. Преображення, Євсигнія мч.*
- 19 6 Ч **ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЄ**
- 20 7 П Дометія, Пульхерії
- 21 8 С Еміліяна, ісп., Леоніда, мч.
- 22 9 Н † *Mamія, an.*
- 23 10 П Лаврентія, мч.
- 24 11 В Євліла, мч., Сусанни мчч.
- 25 12 С Фотія й Аникити, мчч.
- 26 13 Ч віддання Преображення, Максима ісп.
- 27 14 П *передпр. Успіння, † Перен. Мошт. Теодосія Печ.*
- 28 15 С **УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ**
- 29 16 Н Перенесення Нерукотв. Образу Ісуса Христа
- 30 17 П Мирона, мч., Алипія Печер.
- 31 18 В Флора і Лавра, мчч.

~~~~~ 13 ~~~~

ВЕРЕСЕНЬ

1	19	С	Андрія Стратилата, мч.
2	20	Ч	Самуїла, прор.
3	21	П	Тадея, ап., Васси мчц.
4	22	С	Агатоніка, мч.
5	23	Н	<i>віддання Успіння, Іринея, Лупа мч.</i>
6	24	П	Євтихія, свщмч.
7	25	В	Вартоломея і Тита, ап.
8	26	С	Андріяна і Наталії, мчч.
9	27	Ч	Пімена, прп., Кукші, мч.
10	28	П	Августина, єп., Мойсея Мурина, прп.
11	29	С	† Усікнов. голови св. Івана Хрестителя (піст)
12	30	Н	Олександра, святит., Івана і Павла, прпп.
13	31	П	† Полож. Пояса Богородиці
14	1	В	† Поч. Церк. року, Симеона стовп.
15	2	С	Маманта, мч., Івоана Посника
16	3	Ч	Антима, мч., Теоктиста. прп.
17	4	П	Вавили свщмч., Мойсея Боговидця
18	5	С	Захарії і Єлизавети
19	6	Н	Чудо св. Михаїла, Євдоксія
20	7	П	<i>Передсв. Різдва Богородиці. Созонта мч.</i>
21	8	В	РІЗДВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
22	9	С	Йоакима й Анни, прав., Северіяна, мч.
23	10	Ч	Минодори та інш. мчч., св. о. Піо
24	11	П	Теодори Олександр., прп.
25	12	С	<i>віддання Різдва Богородиці, Автонома, свщмч. Перед.Воздв.</i>
26	13	Н	<i>передсв. Воздвиження, Корнлія, сотника</i>
27	14	П	ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА (піст)
28	15	В	Микити, влкмч., Максима, мч.
29	16	С	Євфимій, влкмч., Віктора і Людмили
30	17	Ч	Софії, Віри, Надії, Любові, мчцц.

ЖОВТЕНЬ

- 1   18   П   Євменія, прп.
- 2   19   С   Трофима і Савватія, Доримедонта, мчч.
- 3   20   Н   Михаїла і Теодора Чернігів., мчч., Євстатія влкмч.
- 4   21   П   Кіндрата, ап. віддання Воздвиження.
- 5   22   В   Фоки, свщмч. Йони, прор.
- 6   23   С   Зачаття Івана Христителя
- 7   24   Ч   Теклі, первомчц.
- 8   25   П   Євфросинії, прп.
- 9   26   С   † Івана Богослова
- 10   27   Н   Калістрата, мч., Ніла, прп.
- 11   28   П   18-а. † Харитона прп., Собор отців Печерськ., В'ячеслава
- 12   29   В   Кириака Самітника, прп.
- 13   30   С   Григорія Вірм., свщмч.
- 14   1   Ч   † ПОКРОВ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
- 15   2   П   Кипріяна і Юстини, мчч.
- 16   3   С   Діонісія Ареопагіта, свщмч.
- 17   4   Н   Єротея, свщмч., Франциска, Асизького, прп.
- 18   5   П   Харитини, мчч.
- 19   6   В   † Томи Близнюка, ап.
- 20   7   С   Сергія і Вакха мчч.
- 21   8   Ч   Пелагії і Таїсії, прпп.
- 22   9   П   † Якова Алфеєвого, ап.
- 23   10   С   Євлампія і Євлампії, мчч.
- 24   11   Н   Филипа, ап., Теофана, прп.
- 25   12   П   Косми, прп., Мартина св.
- 26   13   В   Карпа та ін. мчч.
- 27   14   С   Назарія, мч., Паракевії Терновської, прп.
- 28   15   Ч   Євтимія, прп.
- 29   16   П   Лонгіна, сотника
- 30   17   С   Осії проп., Андрея Крит., мчч.
- 31   18   Н   † Св. Ап. і св. Луки

- 1 19 П Теодора (Ромжі) бл. свящнмч. сп., Йоіла прор.
 2 20 В Артемія, влкмч.
 3 21 С Іларіона Великого, прп.
 4 22 Ч Аверкія чудотвор., свят.
 5 23 П Якова, брата Господнього
 6 24 С Арети, мц.
 7 25 Н Маркіяна і Мартирия,мчч.
 8 26 П † Дмитрія Мироточця, влкмч.,
 9 27 В Нестора, мч., Капітоліни, Єротіїди, мчцц.
 10 28 С † Паракевії, мц., Терентія і Неоніли, мчч., Стефана
 11 29 Ч Анастасії Рим., мц.
 12 30 П Зиновія і Зиновії, мчч.
 13 31 С Стахія, Амплія й ін. апп., Епімаха, мч.
14 1 Н Косми і Дам'яна безсрібників
 15 2 П Акиндина, Пигасія, мчч.
 16 3 В Акепсима, Йосифа, Айтала, мчч.
 17 4 С Йоанікія, Никандра мчч.
 18 5 Ч Галактіона й Єпістимії, мчч.
 19 6 П Павла, ісп.
 20 7 С Йосафати (Гордашевської) бл., Лазаря, прп.
21 8 Н † Собор Архистратига Михаїла
 22 9 П Онісія і Порфирія, мчч.
 23 10 В Ерасті, Олімпа, Родіона, апп.
 24 11 С Теодора Студита, Віктора, Вікентія, мчч.
 25 12 Ч † Йосафата, свящмч.
 26 13 П † Івана Золотоустого
 27 14 С † Филипа, ап.
28 15 Н поч. Різдвяного посту. Гурія, мч.
 29 16 П † Матея, ап. і єванг.
 30 17 В Григорія Неокесар., свят.

ГРУДЕНЬ

- 1   18 С Платона й Романа, мчч.
- 2   19 Ч Авдія прор., Варлаама
- 3   20 П *передсв. Введення*, Григорія і Прокла
- 4   21 С **ВВЕДЕННЯ У ХРАМ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ**
- 5   22 Н Филимона, ап.
- 6   23 П Амфілохія і Григорія
- 7   24 В Катерини, влкмчц., Меркурія
- 8   25 С *віддання Введення*, Клиmenta, папи Рим.
- 9   26 Ч Аліпія Стовп.. прп.
- 10   27 П Якова Персіянина, Палладія, прп.
- 11   28 С Стефана, Іринарха, мчч.
- 12   29 Н Висаріона, ап., Парамона
- 13   30 П † Св. ап. Андрія Первозв., ап.
- 14   1 В Наума, прор., Філарета прп.
- 15   2 С Аввакума, прор.
- 16   3 Ч Софонії, прор., Теодула, прп.
- 17   4* П Варвари, влкмчц. Івана Дамаскина, прп.
- 18   5 С † *Сави освяц., прп.*
- 19   6 Н † Св. о. Миколая Чудотворця
- 20   7 П Амвросія Медіолан. еп.
- 21   8 В Потапія, прп. (*передсв. Неп. Зачаття*)
- 22   9 С † **НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ Преч. Діви Марії св. Анною.**
- 23   10 Ч Мини й ін. мчч.
- 24   11 П Даниїла Стовпника, прп.
- 25   12 С Спиридона, прп.
- 26   13 Н † *Ореста, Авксентія, Євгенія, Євстратія, мчч.*
- 27   14 П Филимона, Левкія, Аполлонія й ін. Мчч.
- 28   15 В Єлевтерія, свмуч., Павла, прп.
- 29   16 С Аггея, прор.
- 30   17 Ч Даниїла, прор.
- 31   18 П Севастіяна, мч.

Христос рождається!

**Щирі вітання дорогим читачам у ці прекрасні свяtkові дні!
Правління ФДЛ та редколегія «Лемківського календаря»**

«Різдво Ісуса Христа».

Вишина ікона отця доктора Дмитра Бляжайовського.

«Богоявлення Господнє».
Вишивана Ікона отця доктора Дмитра Блажейовського

Історичний календар

I. Січень

- 1.01.1890 – Народився у с.Красна Короснянського повіту Юліян Налисник, учений і громадський діяч.
- 5.01.1585 – У Львові засноване Ставропігійське братство.
- 10.01.1960 – Помер у с.Королівка Борщівського району Тернопільської області Іван Русенко, народний лемківський поет і маляр.
- 18.01.1850 – Народився у с.Списька Сулина Бардіївського округу (Словаччина) Юлій Ставровський (псевдонім – Попрадов), письменник, публіцист.
- 18.01.1925 – Помер Матвій Ястреб у м.Лубни (Полтавщина), педагог, історик, громадський діяч.
- 21.01.1900 – Народився у с. Бортне Горлицького повіту Степан Феленчак, майстер художньої різьби по каменю.
- 22.01.1990 – Живий ланцюжок єднання України від Львова до Києва.
- 24.01.2000 – Померла у м.Едмонтоні (Канада) Іванна Іванусів.
- Талановита майстриня-керамістка, учасниця багатьох мистецьких виставок.
- 25.01.1920 – Народився у с.Вілька Сяноцького повіту Маркіян Одрехівський, народний різьбяр.

II. Лютий

- 2.02.1845 – Народився Іван Пулуй, фізик, електротехнік, перекладач Біблії на українську мову.
- 2.02.1900 – Народилася у с.Висова Горлицького повіту Марія Макара (Гойсак). Народна співачка.
- 4.02.1880 – Народився Климент Квітка, фольклорист, музикознавець.
- 8.02.1930 – Народився у с.Радоцина Горлицького повіту Микола Барна, педагог, учений-біолог, громадський діяч.
- 10.02.1895 – Народився Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний), австрійський принц, учасник національно-визвольного руху, поет.
- 10.02.1900 – Засновано першу в Україні політичну партію – Революційну українську партію.
- 19.02.1940 – Народився у с.Більцарева Новосандецького повіту Ярослав Трохановський, диригент, музикант, громадський діяч.
- 20.02.1830 – Народилася у с.Красна поблизу міста Коросна Клавдія Алексович, письменниця, громадська діячка.
- 21.02.1880 – Помер І.Срезневський, літературознавець, славіст.
- 21.02.2000 – Померла Олена Апанович, історик.
- 27.02.1910 – Народився Федір Потушняк, письменник.

III. Березень

- 3.03.1945 – Народився у с.Кальник Мукачівського району Закарпатської області Павло Федак, історик, етнограф, музезнавець.
- 4.03.1750 – Кирила Розумовського обрано гетьманом України.
- 5.03.1815 – Народився у с.Ставне Ужгородського району Закарпатської області Іван Раковський, священик, публіцист, освітній діяч.
- 9.03.1930 – Судовий процес над членами «Спілки визволення України».
- 10.03.1930 – Помер у с.Бортне Горлицького повіту Василь Грацонь, майстер художньої різьби по каменю.
- 10.03.1940 – Народився у с.Ганчова Горлицького повіту Ігор Дуда, мистецтвознавець, педагог, культурний і громадський діяч.
- 10.03.1965 – Помер у с.Салівка Чортківського району Тернопільської області Степан Батюк, педагог, народний різьляр.
- 12.03.1975 – Померла у м.Кошиці (Словаччина) видатна скульпторка Олена Мандич.
- 14.03.1925 – Народився у с.Свіржова Руська Ясельського повіту Іван Щерба, педагог, громадський діяч, публіцист.
- 16.03.1910 – У Вінніпезі почав виходити часопис «Український голос».
- 17.03.1915 – Помер у с.Росвитове неподалік м.Мукачева Олександр Митрак, священик, письменник, фольклорист, етнограф.
- 19.03.1930 – Народилася Ліна Костенко, видатна українська поетеса.
- 30.03.1985 – Повернення Патріарха УГКЦ Мирослава-Івана кардинала Любачівського в Україну.
- 30.03.1865 – Помер у Пряшеві (Словаччина) письменник, педагог, культурно-освітній діяч о.О.Духнович.
- 30.03.1940 – Народилася в с.Потічки Свидницького округу (Словаччина) Марія Мачошко, артистка, співачка, заслужений працівник культури Словаччини.

IV. Квітень

- 3.04.1925 – Народився у с.Вапенне Горлицького повіту Іван Желем, письменник, публіцист, громадський діяч.
- 5.04.1710 – Пилипа Орлика обрано гетьманом України.
- 5.04.1900 – Помер у с.Сілець Белзького повіту Василь Чернецький, краєзнавець, публіцист, церковний і суспільний діяч. Його рід походив зі с.Вислочок.
- 5.04.1930 – Народився в с.Злощік Новосанчівського повіту Михайло Лихота, редактор, народний маляр.
- 8.04.1340 – Помер останній галицько-волинський король Юрій II (Болеслав).
- 19.04.1900 – Народився Петро Обаль, художник.

- 22.04.1920 – Підписано договір УНР з Польщею.
- 22.04.1960 – Помер у м.Нью-Йорку (США) Юліян Налисник, учений і громадський діяч.
- 28.04.1915 – Бой УСС на горі Маківці (Львівщина).
- 29.04.1875 – Народився в с.Новосілки Перемиського повіту Модест Менценський, видатний український оперний співак. Батько його походив із старовинного лемківського роду зі села Маціна.

V. Травень

- 2.05.1920 – Народився в с.Устя Руське Горлицького повіту Роман Соболевський, педагог, композитор, культурний діяч, активіст хорової капели «Лемковина».
- 4.05.1890 – У Галичині утворено Українську радикальну партію.
- 5.05.1900 – У селі Завалля на Івано-Франківщині засновано перше товариство «Січ».
- 16.05.1980 – Померла Марія Дуфанець, поетеса з Пряшівщини.
- 17.05.1970 – Помер у м.Львові Йосиф Звірик, педагог, публіцист, громадський діяч.
- 21.05.1895 – Народився у м.Криниця (повіт Новий Санч) Никифор Дровняк, славетний художник-примітивіст.
- 23.05.1945 – Помер Олександр Колесса, літературознавець, мовознавець, фольклорист.
- 25.05.1630 – Перемога козацького війська під проводом гетьмана Тараса Трясила над поляками.
- 27.05.1910 – Народився в м.Пшеворську Краківського воєводства (Польща) Роман Рейнфусс, видатний польський етнограф, дослідник культури лемків.

VI. Червень

- 5.06.1980 – Помер у м.Львові Володимир Паньків, етнограф, мистецтвознавець, громадський діяч, популяризатор мистецтва лемків-різьбярів.
- 10.06.1970 – Помер у м.Новоград (Польща) Федір Федак, культурний та освітній діяч.
- 12.06.1860 – Помер у м.Пряшеві Віктор Добрянський, педагог, публіцист, громадський діяч.
- 24.06.1850 – Народився в с.Сянічок (поблизу м.Сянок) актор і режисер Іван Гриневецький.
- 27.06.1965 – Помер у м.Братиславі (Словаччина) Василь Лагта, педагог, вченій-філолог, дослідник українських говірок у Словаччині.
- 30.06.1925 – Народився в с.Вілька Сяноцького повіту Михайло Стецяк, народний різьбяр.

VII. Липень

- 2.07.1885 – Народився Франц Коковський, письменник, журналіст, перекладач.
- 15.07.1015 – Помер київський князь Володимир Великий.
- 16.07.1990 – Верховна Рада України прийняла Декларацію про державний суверенітет України.
- 17.07.1940 – Помер у США Емілій Кубек, закарпатський письменник, дослідник життя лемків.
- 19.07.1925 – Народився у с.Красна Короснянського повіту Михайло Дзіндзьо, журналіст, поет, збирач лемківського фольклору.
- 28.07.1935 – Народився у с.Вацевичі біля Дрогобича Олег Іванусів, інженер-електрик, громадський і культурний діяч, меценат.
- 28.07.1940 – Народився художник Іван Остафійчук.
- 30.07.1920 – Повстала УВО під проводом Євгена Коновалця.

VIII. Серпень

- 10.08.1925 – Народився у с.Кінське Сяноцького повіту Володимир Масляк, учений-медик, супільній діяч.
- 15.08.1930 – Народився в с.Поляни Новосанчівського повіту Ярослав Полянський, композитор, диригент, заслужений діяч культури Польщі, член Спілки польських композиторів.
- 17.08.1245 – Перемога короля Данила галицького над мадярами.
- 19.08.1945 – Помер Григорій Гануляк, письменник, видавець на Лемківщині.
- 20.08.1920 – Договір в Севрі біля Паризя, визнав Східну Галичину окремою державною територією.
- 21.08.1910 – Народився у с.Вислік Горішній Сяноцького повіту Дмитро Бляхейовський, учений, митець, церковний діяч.
- 29.08.1940 – Помер Євген Петрушевич, президент ЗУНР.
- 29.09.1945 – Помер у м.Сяноці Григорій Гануляк, письменник, видавець, журналіст.

IX. Вересень

- 2.09.1865 – Народився у с.Устя Горлицького повіту Андрій Андрейчин, літограф і гравер.
- 2.09.1900 – Народився художник Роман Турин, який популяризував творчість Никифора Дровняка.
- 9.09.1940 – Від рук більшовиків загинув Франц Коковський, письменник, журналіст, перекладач.
- 23.09.1900 – Народився Володимир Кубійович, етнограф, географ, демограф.
- 26.09.1885 – Народився у с.Вілька Сяноцького повіту Михайло Орисик, визначний майстер-різьбар.
- 26.09.1995 – Помер у м.Львові Лука Біганич, скульптор, член Спілки художників України.

Х. Жовтень

- 1.10.1665 – Гетьманом Правобережної України обрано Петра Дорошенка.
- 2.10.1990 – Розпочалося політичне п'ятнадцятид добове голодування українських студентів на Майдані Незалежності у Києві.
- 9.10.1655 – Перемога українського війська під проводом Богдана Хмельницького над поляками під Городком біля Львова.
- 10.10.1825 – Помер Дмитро Бортнянський, композитор.
- 12.10.1980 – Помер у м. Варшаві Здіслав Штібер, відомий польський славіст, професор, дослідник лемківського діалекту.
- 18.10.1900 – Народилася у с. Підберізці Пустомитівського району Львівської області Марія Остромира, письменниця, авторка численних статей про Лемківщину та повіті «Лемківщина вогні».
- 21.10.1945 – Помер у Сибіру Іван Филипчак, педагог, письменник і суспільний діяч.
- 23.10.1900 – Помер Йосиф Сембраторович, церковний діяч, походив із священичої родини (м. Криниця).

XI. Листопад

- 1.11.1930 – Народився у с. Кобильниця Бардіївського округу (Словаччина) Михайло Роман, педагог, учений-філолог, популяризатор творчості лемківських письменників.
- 2.11.1920 – Народився у с. Красний Брід Межилабірського округу (Словаччина) Михайло Шмайда, письменник, збирач фольклору лемків, громадський діяч.
- 2.11.1985 – Помер Володимир Кубайович, етнограф, картограф, видавець.
- 7.11.1940 – У Канаді створено Комітет українців Канади.
- 7.11.1825 – Народився у с. Чижівці Черкаської області Ізidor, визначний польський антрополог, етнограф, дослідник культури лемків.
- 14.11.1925 – У Чехо-Словаччині виникла Ліга укайнських націоналістів.
- 20.11.1965 – Помер Юрій Шкрумеляк, поет, публіцист, співредактор видавничого концерну І. Тиктора, автор публікацій у лемківських виданнях.

XII. Грудень

- 6.12.1940 – Народилася Ірина Калинець, письменниця, громадський і політичний діяч.
- 7.12.1870 – Помер у с. Млини о. Михайло Вербицький, композитор, хоровий диригент.

- 9.12.1915 – Народився в с.Глідно Березівського повіту Володимир Ярема, мистецтвознавець, церковний діяч, ініціатор відродження Української автокефальної православної церкви, патріарх УАПЦ (від 1992р.).
- 11.12.1935 – Помер у м. Стокгольмі Модест Менцинський, видатний український оперний співак, батько якого зі старовинного лемківського роду з с.Мацина.
- 12.12.1890 – Народився Андрій Мельник, військовий та політичний діяч.
- 12.12.1905 – Народився у с.Вілька Сяноцького повіту Григорій Бенч, народний різьбяр.
- 13.12.1895 – Народився у с.Поляни Короснянського повіту Федір Федак, культурний та освітній діяч.
- 25.12.1900 – Помер у Вишньому Свиднику (Словаччина) Олександр Павлович, священик, поет, громадський діяч, педагог.
- 29.12.1920 – Помер о.Порфирій Бажанський. Композитор, письменник, фольклорист, музикознавець.
- 1470 – Народився неподалік м.Коросна Павло Русин, педагог, поет, мислитель.
- 1770 – Народився у с.Паладь (тепер с.Комарівці) Ужгородського району Закарпатської області Іван Орлай з родини закарпатських лемків, вчений, медик, педагог.
- 1815 – Народився в с.Кальниця Сяноцького повіту Іван Бірецький, священик, громадський і культурний діяч, збирач і дослідник лемківського фольклору.
- 1835 – Народився у с.Чабини Межилабірського округу (Словаччина) о.Анатолій Кралицький, літератор, громадський діяч.
- 1845 – Народився в с.Бортне Горлицького повіту Іван Дутканич, майстер художньої різьби по каменю.
- 1885 – Народився у с.Вільхова Ліського повіту Віктор Шрам, польський етнограф, краєзнавець, публіцист, дослідник культури лемків.
- 1890 – Народився у с.Красна Короснянського повіту Іван Русенко, народний лемківський поет і маляр.
- 1915 – Помер у м.Талергофі (Австрія) Микола Малиняк, письменник, учений, церковний діяч з Лемківщини.
- 1945 – Помер у м.Кракові Теофіль Курилло, доктор правничих наук, сучасний діяч, популяризатор лемківської історії та культури.
- 1960 – Помер у с.Гутисько Бережанського району Тернопільської області Григорій Бердаль, народний різьбяр.
- 1975 – Помер у с.Росохатиця Козівського району Тернопільської області Василь Красівський, народний різьбяр.

ЗУСТРІЧ ДВОХ ЗАВІТІВ – ДВОХ ЕПОХ 15 ЛЮТОГО – СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ

Не дуже досвідчені в церковнім календарі люди називають його зимбір – коли зима зустрічається з весною. Згідно з церковними канонами суть свята безумовно є іншою. Слов'янське слово “стрітення” означає “зустріч”. Старого і нового, зустріч двох епох.

За законом Мойсея, жінка, яка народила дитину чоловічої статі, повинна була відвідати храм разом з дитиною і принести Господу вдячну очищувальну жертву. Тому на сороковий день після народження маленького Ісуса Пресвята Діва Марія (хоч сама була пречистою і народила джерело чистоти – Христа Спасителя), будучи покірною волі Божій і розпорядженню закону, понесла дитя в Єрусалимський храм.

У цей час в Єрусалимі жив праведний старець Симеон, якому було дано небесне одкровення, що він не помре доти, поки власними очима не побачить Месію. Згідно з переказом старець жив дуже довго – майже три століття. Відійшли з життя близькі і друзі. А Симеон все жив і жив, обтяжений старістю і роками очікування, і ніяк не міг відійти в інший світ. І ось нарешті Дух Святий привів старця в храм, де він побачив прекрасне Немовля і благословив Його.

Той випадок має дуже велике духовне значення. У храмі служба відбувалася за обрядом Старого Завіту. Все краще, що є в Старому Завіті, символізував старий Симеон, тримавши на руках Немовля Христа. Старець помирає для того, щоби дати життя новому. Так зустрічаються два Заповіти.

Подібне повинно статися і в нашім серці: старому потрібно відійти, уступити місце новому. Стрітення Господнє святкують на сороковий день після Різдва Христового (православні і греко-католики – 15 лютого, католики – 2 лютого).

Свято має дуже великий духовний зміст — це день зустрічі людини з Богом. Бажання кожного зустріти Христа у своєму житті повинно бути подібним до того, яке було у праведного Симеона. Тому дуже важливо, щоб у цьому житті, ще до смерті, кожна людина зустріла Христа, прийшла до Бога з покаянням. Для того, щоб душа не стала мертвовою, байдужою до добра і зла, і не була покарана у вічності за нерозкяяні гріхи та невіру в дароване спасіння.

(“Київський вестник”; переклав з російської Ярослав Дуда)

Катерина РУСИН
с. Брошнів-Осада
Івано-Франківської області

МОЛИТВА ЛЕМКИНІ

Боже, дай мені прожити день сьогоднішній і день прийдешній, допоможи вижити на цій іншій землі, куди привезли мене і моїх дітей!

Господи! Молю і благаю Тебе: не дай пропасти мені і моїй родині, моїм людям, що пізно посіяли зерна священні; в літі веснують, а коли і що збирати будуть — не знають.

Боже милостивий! Зроби так, щоб сонце сходило і заходило, щоб світило всім людям і мені так, як сходило там у Бескидах, в моїх рідних горах і долинах; щоб жито і всяке зело вродило нам і до зими, щоб всі ми були з хлібом і сіном, і всяким збіжжям, що дає живність і людині, і птиці, і худобині.

Всевишній Господи! Не дай забуття, ні днесь, ні завтра, ні потім; допоможи втримати в пам'яті всі красоти краю, Бескидів, наших багатих, цілющих, чистих вод у ріках: Бистрому, Попраді, Сяні; пам'ятати всі красні і принадні краєвиди полонин, гір, перелісків; не забути найбагатші грибовиська, найпахучіші ягідники і ожинники, яфірники і малинники, зруби і пасовиська!

Не дай, Боже, забути звичаї свої, говірку співучу, байканки і співанки, забавні вечірки в дні свят і в дні робіт!

Господи! Дай мудrosti моїм дітям тягнутися до рідної землі своїх діdів і прадіdів, шанувати їх могили, церкву і віру.

Боже! Наділи моїх дітей, внуків і правнуків всіма дарами Святого Духа — мудрістю, розумом, радою, мужністю, знанням, побожністю, а також найголовнішими чеснотами людини — вірою, надією, любов'ю.

Господи! Дай мені і моїм дітям розуму відрізнити добро від зла, щастя від нещастя, дай мені мудrosti оцінити добро, бути вдячною за добро!

Дай мені вміння напоумити ворога. Дай мені щирості допомогти бідному, дай витримки переконати злого, навчити невмілого. Амінь!

ІСТОРІЯ, ЯКУ ПИСАТИ ВАЖКО

Іван СЕНЬКО
Мирослав ДМИТРАХ

ВІТАЙТЕ, НАШІ РІДНІ СЕЛА, В СЕРЦЯХ І ДУМКАХ ВИНОШЕНІ: БОНАРІВКО І КРАСНА

Давненсько в односельчан Красної виношувалася думка про те, як знайти можливість колективно відвідати і ознайомитися з рідними місцями на Лемківщині. І ось 17-19 липня 2009 року вперше після насильницького вигнання наших людей з прадідівських земель відбулася історична колективна поїздка у села Бонарівку і Красну, які розташовані близько 70км на південний захід від Перемишля.

Душою і провідником членів делегації — уродженців та їх нащадків з цих сіл був священик греко-католицького лемківського храму св. св. Володимира і Ольги, що у Музеї народної архітектури і побуту у Львові, митрат — душпастир для лемків в Україні о. Анатолій Дуда-Квасняк з Криниці. Заслуговує увагу і підтримка нашої поїздки Петром Гандяком, який є головою Львівської міської громадської організації „Фундація дослідження Лемківщини” у Львові.

Основний кістяк нашого колективу — уродженці села Красна та їх нащадки. Старійшинами були красняни: Іван Сенько, 1928р.н., Лесняки Микола, 1936р.н. і Михайло, 1935р.н., нащадки: Люба Возняк з родини Романчишин 1953р.н.; Мирослав Дмитрах з родин Вархоликів, 1952р.н., дружина — Ореста Дмитрах, 1954р.н., мати її походить із села Вірко, близько Перемишля; Олексій Завінський, 1955р.н.; Орест Яблонський, 1947р.н. з родини Вархоликів. Okрім згаданих осіб, до складу делегації входили представники інших насе-

лених пунктів з Польщі: Галина Щерба, 1953р.н. з Свіржової Руської; Надія Ластівецька, 1933р.н. та її рідна сестра Ольга Палинська, 1928р.н., з Реп'ядь, що біля Команчі. У нашій подорожі брав участь колишній багатолітній керівник народної хорової капели «Лемковина» Іван Кушнір з сином Андрієм. Знаменитим є те, що п. Іван відсвяткував свій 70-ти річний ювілей у рідному селі Бонарівці поруч з церквою, в якій його хрестили (див. світлини на вставці №3). Члени deleгації привітали його та виконували пісню «Многая літа!» українською і польською мовами. Це були до сліз зворушливі хвиlinи, а особливо, коли набирали і пили воду з криниці на їхньому обійсті. Церковця і її внутрішня частина — ікони, розписи стін і стелі залишилися без змін, тобто у греко-візантійському стилі. В теперішній Бонарівці нараховується близько 45 селянських хат і воно оповито горами: Кичерею — з півдня, зі сходу — Зади, з півночі — Стирн, а з заходу села: Ванівка, Ріпник, Опарівка, Петруша Воля.

Ми продовжуємо подорож до Красної. Це якихось 6 км нас розділяють з селом. І нарешті вже видніється село, з північної сторони — Лютча, з якого, як на долоні видніє Красна. Довкола нього із трьох сторін гори, порослі лісами: зі сходу — Ящірки, півдня — Суха гора, заходу — Кичера і Зади. Ліси різко наступають і поглинають колишні орні землі. Село як у лісопарку, все у зелені, здалеку видніє величава церковця. Серце і душа розриваються, силоміць тиснуться сльози з очей. (світлини на вкладці III)

До нашого приїзду, як видно з усього, парохіяльний священик костелу Найсвятішої Марії Панни (колишньої нашої церковці) о. Владислав Колодзей разом з парафіянами був приготований. Зустріч відбулась біля церкви в дуже теплій атмосфері, багато запитань і відповідей з нашого життя-буття колись у Красній — тепер в Україні.

Ми у церкві, яка інтер'єром повністю нагадує католицький стиль — вівтар і престіл, розпис стін, віконні вітражі і багато лавок посередині храму.

Нашому священикові о. Анатолію запропоновано відслужити

Службу Божу та за душі померлих наших селян, які захоронені на забутому цвинтарі села. Під час відправи нас тішили співом Кушніри (батько зі сином), які замінили дяка і хористів. Богослужіння відбувалося з участию місцевих парафіян та їх священика. Після Богослужіння до присутніх звернулися о. Анатолій Дуда-Кvasняк, священик с. Красна о. Владислав Колодзей, який запросив усіх присутніх на підвечірок у приміщені плебанії. Здавалося, що не буде кінця вдячності у священика Колодзея за вручені йому від імені членів нашого колективу ювілейної медалі з викарбуваним зображенням Папи Іоанна Павла II, присвяченій приїзду Папи до Львова, статистичного опису населення Красна з 1945 року, підготовленим зі слів колишніх мешканців села та старих фотографій. Всі ці та інші матеріали і фотографії вже розміщені на ВЕБ-сторінці: www.krasna.pl

Згодом ми оглянули експонати музею на території плебанії, зокрема інвентар сільськогосподарського вжитку і пожежної охорони. Після прийому і оглядин, ми пішою ходою попрямували, разом з парохіянами села та їхнім священиком, на колишній цвинтар — зарослий, навіть грубими деревами, але нам все ж таки вдалося віднайти могилу найстаршого нашого священика — о. Олександра Прислупського (1860 — 1943 рр.). На могилі — високий металевий хрест, який поставили латиняни села, як невідомому священикові, котрий спричинився до будівництва нової мурованої церкви (сьогодні діючого костелу). Священики обох віросповідань на могилі о. Олександра Прислупського відправили спільну панаходу за всіх тут спочилих наших селян.

Під час перебування на цвинтарі віднайшли могили своїх предків: Іван Сенько — бабусі Марії (по роду батька) та Олексій Завінський — прадіда Філипа (теж по роду батька). Іван Сенько також відвідав могили колег з юних літ: Миколи Кобаси, Методія Парадиша і Станіслава Стодоляка.

Дещо з історії Красна. Історики та науковці стверджують, що наші території були заселені в основному після 1340-х років, такі як:

Красна, Бонарівка, Ванівка, Вулька Братківська, Опарівка, Петруша Воля, Ріпник, Чорноріки ... Ці території були важкодоступні, трудні для постійного проживання. З огляду на це, поляки не займали цих земель. Укінці XVIII століття в цих місцевостях проживало 4720 осіб, в т.ч. 4318 русинів, 316 поляків, 88 жидів. До 1930 року населення виросло майже у два рази і становило 8890 осіб, в т.ч. 7595 русинів, 1230 поляків і 65 жидів (веб-сторінку: www.krasna.pl). У селі Красна до Першої світової війни діяла старенька дерев'яна церковця біля ріки, а поблизу неї — цвинтар. Як згадує учасник поїздки Іван Сенько, тут були дерев'яні хрести до 1935-х років. Нова мурована церква побудована за гостинцем у 1914 році і названа іменем св. Архістратига Михаїла. У цей період служив священик о. Олександр Прислупський — до 1935 року, а опісля і до 1943 року такі сотрудники: о.о. Сенета, Гайдук, Дублянича, Білевич, Мариняк, Барабаш, Костецький, Кіт, Єсин і знову о. Дублянича.

Невпинно наближаються вечірні сутінки, а не оглянуто ще декілька хат, або бодай їх місце, де жили предки наших учасників поїздки. Домовились, що зробимо це на зворотній дорозі до Львова, і так сталося у неділю, 19 липня 2009 року. Ночували в селі Гировій, що 116 км. на південний від Красної — за Дуклею.

У суботу, 18 липня 2009 року вийшли з Гирової до Ждині на XXVII Ватру лемківської культури і 100-ліття з дня народження Богдан-Ігоря Антонича. Погода була прекрасна. У Ждині багато виступало, особливо дитячих, гарних художніх колективів. Але значно поменшало глядачів, ніж, скажімо 10 років тому.

У неділю, 19 липня 2009 року моросив постійно дощ, об 11.00 год. відбулася Служба Божа за участь греко-католицького духовенства: митрополита о. Івана Мартиняка, владики о. Володимира Ющака, парохіяльних священиків, у т.ч. і нашого митрата о. Анатолія Дуди-Квасняка та церковного хору з Едмонта (Канада).

По дорозі зі Ждині додому ми знову заїхали до Красної, де мали близько двох годин, щоб походити по рідній лемківській землі, по-

бачити хижі наших дідів, які збереглися та полюбуватися ще раз природою і нашою церковцю.

Вважаємо, що така поїздка у рідну сторононьку, у свої села має велике пізнавальне та духовне значення, і особливо для нашадків лемківських родин, у вихованні молодого покоління у дусі любові свого краю, мови, традицій і культури.

Інформацію щодо розселення колишніх мешканців зі с. Красна (Коростенка) Польща, проживання їх та їхніх нащадків на теренах України, а також старі фотографії і матеріали про с. Красна прошу надавати за тел./факсом: (032) 2514149, моб. тел.: 8-0676700944, e-mail: dmytrahsd@president.org.ua або за поштовою адресою: абон/скр.: 7602, м. Львів, 79032, Україна, Мирославу Дмитраху

Степан САГАН

ЛЕМКІВСЬКЕ СЕЛО МИСЦОВА

Мисцова — мальовниче село Короснянського повіту Львівського воєводства (сьогодні — Підкарпатського воєводства). Село не було віщент зруйноване після операції «Вісла».

Сусідні села — Поляни, на віддалі 4 км. і Гирова — через гору Ключ 2 км. До Коросна — 36 км, до Дуклі — 13 км.

Село розташоване на березі річки Вислоки та зі всіх сторін оточене горами; зі сходу — Бучник, заходу — Камінь, півночі — Ключ, півдня — Точкова. Можливо від слів «місце», «гарна місцевість», отримало свою назву. Саме завдяки привабливим краєвидам село та прилеглі околиці включені до Магурського заповідника.

Згідно з дослідженнями історика І. Красовського, перші поселенці прийшли зі Скальника, що біля Жмигороду. Про точну дату

заснування села історичних джерел не збереглося. У 1420 році село локовано на волоському праві. У 1544 році Мисцова належала графам Марку і Миколі Стадницьким. Від них село перейшло до поміщика Кохановського. На селян були накладені великі панщиняні повинності. Це не могло не привести до бунтів. Селяни були активними учасниками бунту проти князя Юрія Любомирського. Скасування у 1848 році панщини не покращило становища селян. Укінці XVIII і в першій половині XIX століття тут були часті неврожаї, панували епідемії. Це було однією з причин еміграції селян до Америки, яка припала на другу половину XIX століття. Така доля спіткала і моого прадіда.

У 1581 році в селі вже діяла церква, а в 1796 році було побудовано нову церкву св. Парасковії. (світлини на вкладці VI)

Станом на 1880 рік у Мисціві нараховувалося 1190 русинів (українців), 5 поляків і 6 євреїв.

Напередодні Першої світової війни в селі діяла двокласна школа з руською (лемківською) мовами навчання, діяла читальня ім. М. Качковського. За русофільські погляди австрійська влада арештувала та вивезла до Талергофу (концентраційного табору) вісім селян, двоє з них там померли.

У першій половині ХХ століття село активно розвивалося. У ньому нараховувалося 282 садиби, працювало два млини. Тут щомісяця відбувалися ярмарки, діяв будинок культури, ставилися аматорські вистави, концерти, проводилися селянські збори.

На початку Другої світової війни багато селян були призвані до польського війська, серед них і мій батько, Саган Андрій. Село важко переживало німецьку окупацію. Молодь вивезли на роботу до Німеччини, відправляли до концентраційних таборів, де загинули Іван Гарась, Семен і Андрій Кітики, Дмитро Слабчак, Василь Посипанко, Федір Тирпак та інші.

Майже півроку, а саме з 13 вересня 1944 до 15 січня 1945 року,

село було в зоні бойових дій. В історичних матеріалах ці події отримали назву «Долина смерті» під Дуклянським перевалом.

Не встигло закінчитися одне лихо, як наступило іще гірше — літо 1945 року. Із спогадів мешканців села, їм не було дано достатньо часу для того, щоб попрощатися з мальовничим лемківським краєм і підготуватися до виселення.

У товарних вагонах старі, діти, немічні їхали аж до Луганської області. Це було надзвичайно жорстоке випробування, і можливо добре продумане. Адже людей з гір переселили в степи — перспектива на вимирання. Лемко не був би лемком, якби сидів склавши руки і чекав смерті. Туга за рідним домом, надія на повернення додому змушували шукати шляхів повернення ближче до західного кордону України. Власне це і стало причиною того, що мисцов'яни досить швидко і компактно поселилися в селах Жовтневому, Малому Ходачкові, Гримайлові, Остап'ю на Тернопільщині, в селах Калинів, Рудно на Львівщині та ін.

Були поодинокі випадки, що люди поверталися до рідного села. Зокрема, Репак (84 років, син Петро також проживає в селі) і Несторяк.

Наприкінці назву лемків, які жили в селі Мисцова у XVIII столітті. (За дослідженнями історика І. Красовського та спогадами мисцов'ян): Бакан, Балігородський, Бескидняк, Брила, Бринза, Букан, Вагац, Ванко, Вакан, Вацко, Вислоцький, Гавриляк, Галайда, Галечко, Глад, Гляч, Гоч, Град, Грисько, Денис, Десяк, Дзеба, Дикий, Дичко, Дінь, Добровольський, Доктор, Дохода, Жила, Заєць, Кітик, Кобрик, Кудла, Кук, Лазарик, Лип, Лис, Лакун, Макух, Марсул, Мацік, Миколайчик, Москаль, Несторяк, Пастирак, Посипанко, Пелюх, Пух, Репак, Саган, Сардина, Святко, Симанко, Сисак, Слабак, Смар, Сморей, Солонина, Солтис, Спендра, Стапчак, Стакура, Стефусь, Стрисовчик, Сухарик, Тирпак (Хомик), Філь, Фриц, Фриз, Фрицький, Химич, Іима, Іиха, Іина, Чорний, Шпак, Шквір, Юркович, Янусин.

Теодор ГУЛИК
член Житомирської
обласної організації ВУТЛ,
смт. Ушомир Коростенського р-ну

ТЕРСТЯНА... А СЕРЦЕ ЩЕ Й ДОСІ ІЩЕМИТЬ ЗА ТОБОЮ

На початку 2-ї Світової війни 27 вересня 1939 в мальовничому селі Терстяна (Trzcianna) Кроснянського повіту Краківського воєводства, що у Польщі, народився я, Теодор Михайлович Гулик.

27 липня 1944 року радянська війська вигнали німецько-фашистську армію з нашого села, яка з вересня 1939 року окупувала територію Польщі.

Через тиждень після звільнення майор Радянської Армії зібрав усіх українців села і розпочав проводити роз'яснювальну роботу з приводу того, що ми, українці, живемо серед поляків, які до нас відносяться недружелюбно; що українцям в Польщі серед поляків живеться дуже важко, а на Україні – всі українці, і не буде ніякої дискримінації, всі будуть жити дружно і мирно і т.д. і т.і.

Лемки, звичайно, цьому не повірили: з поляками жили дружно, поважали один одного.

У 1934 році батьки побудували будинок, який під час артилерійської підготовки в 1944 році згорів, як і більшість села. Залишилося лише менше третини незгорілих будинків. Батьки викопали землянку, в котрій ми, шестero чоловік, жили до пізньої осені. На зиму нас зібрав у своє помешкання поляк Сольський, в котрого ми прожили до весни.

Через тиждень чи два в нашему селі і в навколишніх селах почалися незрозумілі для людей події: почали нападати на українські (лемківські) сім'ї якісь банди – один з учасників банди кричав по-польськи, а інші мовчки знущалися з сім'ї. Того, хто проявляв якийсь

непослух, спротив, то тягли до дверей, засовували пальці в одвірки і дверима відрізували їх, потім заганяли всю сім'ю в хату, закривали і підпалаювали.

До самої весни все частіше в селах творилися подібні злочини.

Люди почали створювати загони самооборони, збирали зброю і групами ходили по селу, але це не допомагало: загін — з одного кінця села, а з другого — палають хати. Люди почали задумуватися і вирішувати як врятуватися тим, кого ще не знищили. Але за них це вже вирішили інші.

13 лютого 1945 року нас, як і інших односельців, завантажили в ешелони і повезли. Наша сім'я була виселена в Миколаївську область.

Тут почали працювати в колгоспі. Батько на волах підвозив до тракторів воду, паливно-мастильні матеріали, мати — на різних роботах в колгоспі. Виділили 10 соток винограднику: це ваше, тож вирощуйте, споживайте. Мама з маленькими дітьми цілу весну і початок літа сапали, прополювали, підв'язували лозу, а коли ягоди почали дозрівати, то тут по всіх кутах винограднику, по всій його площині, з'явилися сторожові вежі з озброєними вартовими, котрі стріляли, якщо хтось, навіть діти, пробував зайти на свою ділянку. Ось так ми поласували виноградом. Восени батько приніс свій заробіток у колгоспі за рік — пів мішка пшениці (!). Через тиждень приходить троє представників з керівного складу колгоспу: „Мы ошибочно дали вам зерно. В колхозе нечем сеять. Верните его «. Батьки кажуть, що ми вже за цей час все поїли: шестеро ж чоловік у сім'ї. У відповідь почули погрозливо:

— Ну, смотри!!!

Через деякий час знову: „Так ты, такую твою мать, еще живёшь, не подох?!“ I давай шомполами штрикати по всіх закутках. Але запасів ніяких не було. Вижили лише завдяки тому, що батько був шевцем: навчився у сусіда вичиняти шкіру, шив взуття, збирав обгорілі автoshини, брезент з полів бою, шив «лапті», стругав дерев'яні підошви,

робив так звані «деревняки» — все це вимінював на шматок хліба. Це і врятувало нашу родину від голодної смерті.

На стан здоров'я негативно впливала і зміна місця проживання: після гірського карпатського чистого повітря — майже голий степ, де дмуть пекучі південні морські вітри.

Якось вночі, після попередньої розвідки, щоб ніхто не знав, ми на підводі виїхали до залізничної станції (десь за 30 км від села) і поїхали в сторону Західної України, близче до рідних Карпат. 15 березня 1946 року доїхали до Тернопільської області, до Теребовлянського району, в село Плебанівка. Сюди ще минулого року приїхали переселенці з Польщі на місце поляків, які були вивезені з України в Польщу.

На краю села, під високою горою, залишилася вільна глинена халупа з обдертою стріховою, з вибитим єдиним віконцем, без дверей, господарі якої вже як рік виїхали до Польщі.

Згадується, як батько несе на плечах верету, мати на руках найменшу сестричку Марію, а я, шестиирічний хлопчик, тримаюся за мамину спідницю і з боку йдуть ще братик і сестричка.

Запам'яталося ще як на подвір'ї мама впала на коліна і заголосила.

Колгоспів в Західній Україні тоді ще не було. Сусід, сільський голова, виділив трохи землі, на якій ніколи нічого не росло, бо іншої не було — вся вже була зайнята. Старша сестра Юля і брат Іван пішли в п'ятий і четвертий класи, а мені якраз випало іти до першого класу.

За шматок хліба і горнятко молока мені приходилося пасти сусідську худобу: вузька смужка лугу, а за нею неогороджені людські садиби, куди весь час та худоба рвалася — мені, семирічному, важко було дати всьому раду, але їсти ж хотілося.

Батько влаштувався шевцем на взуттєву фабрику в місто Теребовлю, а ночами шив людям різну «узуничку», щоб якось прокормити сім'ю.

В сім'ї з'явилось ще троє дітей: у 1948, 1950 і 1951 роках.

За роки війни, на горі за хатою, люди позрубували на паливо всі

дерева, тож мені прийшлося корчувати пні: жорства, окрім лома та кайла, нічим не можна було вдовбати тієї землі. За день вдавалося викорчувати одного пня і скотити його з гори. Одного разу великий пень докотився так до хати, що розбив стіну і влетів усередину. Додалося роботи. Так на зиму вдавалося заготовити палива, щоб було на чому зварити їсти. Влітку ж збирали хмиз і ним палили. Але однаково це було вже краще, ніж у Миколаївській області, де палили соломою, а на зиму різали гній на брикети, сушили його і складали під навісом.

Відносно науки дітей. Батькам ніколи було контролювати нас, але при скруті, коли ми не могли справитися з якимось завданням за 6-7 класи, то батько з чотирикласною освітою допомагав нам. Перед кожним з нас він ставив вже своє і відповідальне завдання — закінчити середню школу, а там — як складеться життя.

Найстарша сестра Юля, з 1934 року народження, закінчила Львівський державний університет, працювала вчителькою української мови та літератури в Ланівецькому районі Тернопільської області. Зараз на пенсії.

Брат Іван, 1937 року народження, закінчив Київське художнє училище прикладного мистецтва, працював художником в місті Решетилівка Полтавської області, а потім у місті Коломиї Івано-Франківської області, де до останніх днів працював на фабриці художніх виробів. Помер у 1982 році.

Я — третій в сім'ї, 1939 року народження, після закінчення середньої школи вступив до Теребовлянського технічного училища, яке й закінчив у 1957 році, після чого працював трактористом-машиністом широкого профілю в колгоспі. В 1958 році був призваний до лав Радянської Армії, де ніс службу в танковій частині, що дислокувалася в місті Бердичеві. В 1961 році вступив до Бердичівського педінституту і, після його закінчення у 1965 році, був направлений в Ушомирську загальноосвітню школу-інтернат, що в Коростенському районі на Житомирщині, де і працюю по сьогоднішній день.

Сестра Марія, 1942 року народження, після закінчення семирічки працювала в колгоспі. В даний час на заслуженому відпочинку.

Сестра Єва, 1948 року народження, закінчила Чернівецький університет, факультет іноземних мов, працювала в школах Чернівців і області вчителькою англійської мови. Померла в 2004 році.

Брат Ярослав, 1950 року народження, закінчив технікум ткацтва в місті Козелець Сумської області, працює на Тернопільському бавовняно-прядильному комбінаті майстром-наладчиком ткацьких верстатів.

Брат Володимир, 1951 року народження, закінчив технікум легкої промисловості, працює інженером на Теребовлянській взуттєвій фабриці.

Свої останні роки життя батьки прожили разом з Володимиром.

Батько, як пролетарій, був змушений дуже швидко вивчити місцеву українську мову, а мама, була домогосподаркою, і до останніх днів розмовляла лише своєю рідною лемківською говіркою. Та, незважаючи на те, що я відрівався від батьківського вже 50 років тому, і зараз пам'ятаю свою материнську лемківську говірку.

Дуже дорожить і найбільше переймається історією лемків, їх мовою, звичаями найменший брат Володимир, і коли, раз на рік, або й рідше я приїжджаю до батьківської хати, то ми з Володею розмовляємо лише лемківською говіркою. Звичайно, вже не так вільно, розкуто, як у дитинстві, але спілкування по-лемківськи завжди бентежить душу, хвилює серце.

І, незважаючи на те, що мені було лише п'ять років, як нас вивезли з Лемківщини, інколи зринають в пам'яті і ті невисокі гори, хвилясті дороги, стрімкий потічок біля хати, пеньок у лісі над Терстяною, куди ми втекли під час боїв у 1944 році, на якому батько шив мені маленькі черевички, і ялинка на Різдво у поляка, котрий дав нам прихисток на зиму в 1944 – 1945 році, убрана яблучками, горішками, домашнім печивом, яким нам дуже хотілося поласувати ще до Різдва.

Знаю, що недалеко від Терстяни – Дукля, Кросно, Сянок, Барві-

нок, за яким Дуклянський перевал на польсько-словацькому кордоні. Через нестатки мені, на превеликий жаль, жодного разу не довелося побувати на рідних землях.

Залишилися лиш одні спогади та душевний щем.

Теодор ГУЛИК

БІЛЬ ДУШІ

Палало небо і земля,
А ми все йшли і йшли на схід,
Стогнали зранені поля,
В багнюці загубився слід.

Позаду спалений наш дім
І батьком виплеканий сад.
Не будем бавитись ми в нім,
Бо вороття нема назад.

В руках дітей дрібні пожитки,
Нас четверо тоді було,
Не встигли взяти навіть свитки,
Бо віщент згоріло все село.

На Україну йшли, додому,
Раніше в Польщі жив мій рід,
І де збегнути мені малому,
Чому ми тут? Там прадід, дід!..

Нас поселили під горою
В хатиночці на два віконця,

Обідали удвох з бідою,
А зігрівалися від сонця.

Хатина та, мов рукавичка,
Що впала під гору в болоті,
Родились ще брати й сестричка,
А батько завше на роботі

Взимі з долини вітер свище,
Здригаються в хатини плечі.
Ми бігли спати на горище —
В соломі грілася малеча.

Ми не цуралися роботи,
Легкого хліба не шукали,
Навчатися була охота,
Науку вперто здобували.

В біді і горі ми зростали
Весь час напружуючи сили,
Але життя нас гартувало,
Хоч двоє вже навік спочили.

Вже спочивають мама й тато,
В саду буяють пишно квіти,
Ми збудували нову хату,
Живуть щасливо наші діти.

До вас звертаюсь, добрі люди,
До молодого покоління,
Міцним те дерево не буде,
В якого вирване коріння.

Ми сіємо, будуєм, косим,
 Своє коріння зберігаєм,
 І милості у долі просим,
 Хай нам вона допомагає.

Хай сад росте, буяє поле,
 Хай міцним буде все віднині,
Щоб більше вже ніде її ніколи
 Ми не шукали Батьківщини.

Микола ЦУП

ДОСТОВІРНЕ СВІДЧЕННЯ

Народився я у селі Босько (Беско — польська назва). Село лежить в північно-західній частині Лемківщини.

Перші селяни-русини поселились над руслом ріки Віслок з давніх часів. Найближчі сусіди села Босько: з північного сходу — містечко Заршин, з півдня — містечко Риманів, із заходу — село Мильча, з півночі — село Ячмір.

Свою розповідь почну з 28 серпня 1939 року, з того дня, який дуже запам'ятався мені. На свято Успення Пресвятої Богородиці посильні гміни розносили повістки з призовом мужчин в армію. В селі запанував неспокій. Війна вже дихала своєю присутністю. Зранку наступного дня потяглисі фіри з гірських сіл з військовозобов'язаними на залізничну станцію Босько. Гамір, плач жінок, лемент, викрики п'яних неслись по селі. Вже 1 вересня німецькі літаки скидали бомби на місто Кросно, де знаходився аеродром. Через село Босько зі сходу на захід пролягла шосейна дорога, яку чомусь називали цісарською, по якій вже на четвертий день війни почався відступ польського війська.

Військові їхали фірами, на роверах, йшли пішки, рідко — автомашинами. Вся ця військова маса відступала на схід.

У суботу 8 вересня вже перші німецькі стежі в'їхали в село. Доїхали до ріки, де був вимінений міст, розвернулись та зупинились біля церкви. Незабаром найшло багато війська, диміли польові кухні, селяни виносили яблука, груші, сливи й частували вояків. У неділю вранці люди готовалися йти до церкви. Біля шосейної дороги зібралось багато сільських хлопців, які з цікавістю дивилися на рух війська. А в цей час іхали важкі гармати, до яких були запряжені по три пари великих коней. Біля дев'ятої години почулися постріли і всі кинулись втікати в лісок, який називався Грабник. Загорілись перші сільські хати. Німецькі вояки хапали старших і молодих мужчин і тут же біля дороги розстрілювали. Я забіг в крайню хату над рікою, де жила старша жінка з дочкою і зятем, сів на порозі і дививсь на палаюче село. Не пройшло і декількох хвилин, як до хати вбігли два німецькі вояки, по-перекидали перини, відкрили вхід до пивниці і звідти вивели молодого господаря. Він плакав, взяв на руки дитину, не хотів іти з хати, його виштовхали на двір і повели. А я, сидячи на порозі, ні живий, ні мертвий, проводжав поглядом на страту молодого батька, нашого односельчанина ні кому і нічого невинного (Шиманського Михайла). Так в цей день, 10 вересня 1939 року, було розстріляно 22 людей, серед яких одна жінка. А біля ріки було зігнано ще 40 мужчин на розстріл, але, на щастя, один з селян знов німецьку мову (Петро Бобак). Він виступив перед німецьким генералом, розказав що це за люди і генерал відпустив людей. Удень було вбито священика Михайла Величка, який з ранньої Служби Божої ішов додому.

Так війна зачепила наше село.

СПИСОК РОЗСТРІЛЯНИХ ОДНОСЕЛЬЧАН 10 ВЕРЕСНЯ
1939 РОКУ В СЕЛІ БОСЬКО

1. Величко Михайло — священик села Босько
2. Денько Антоніна — вагітна жінка (дівоче прізвище Роман).
3. Їжик Андрій.
4. Копчак Александр.
5. Копина Антон.
6. Кушнір Іван.
7. Пельчар Віктор.
8. Скрабут Павло.
9. Цуп Михайло.
10. Шиманський Михайло.
11. Шаланкевич Михайло.
12. Борковський Станіслав.
13. Гринчак Андрій.
14. Денько Теодор.
15. Копина Іван.
16. Колодзей Станіслав.
17. Кушнір Микола.
18. Пастернак Андрій.
19. Роман Петро.
20. Фещак Іван.
21. Татарський Константин.
22. Шибка Станіслав.

Серед замордованих — 14 українців і 8 поляків.

Подав Микола Цуп

Микола БАРНА
доктор біологічних наук,
професор
(Тернопіль)

РАДОЦИНА В МОЄМУ СЕРЦІ

Чимало бур так прогуло.
Лиш ти однакове й незмінне,
Далеке лемківське село.
(Богдан-Ігор Антонич
«Елегія про скрипучі двері»)

Минуло кілька століть від часу заснування села Радоцини та його розбудови в лісистих горах Низьких Бескидів, минають десятиліття з днів його знищення та великої наруги над його мешканцями. В недалеку минувшину Радоцина — райський куточек на нашій святій землі, де мешкали велиki трударі, наділені Господом Богом великими знаннями творців і великою любов'ю до матінки землі — їх годувальниці, нині спустошена.

Сьогодні в Радоцині немає жодної оселі, жодного будинку чи лемківської хижи, а до депортації тут нараховувалось понад 100 господарських дворів, в яких проживало понад 500 мешканців. В Радоцині нічого не залишилось: ні освітніх закладів (була народна школа, читальня ім. Качковського, при якій діяв театр), ні жодного із двох конфесійних приходів (були дві церкви: греко-католицька Козьми і Дем'яна, побудована у 1898 р. і православна, побудована у 1930 р., дві плебанії), ні приміщення громадської управи — сільського старостату. Залишився лише надруганий над його могилами цвинтар — святе місце, де за законами християнської релігії мешканці села віддавали велику шану всім тим, кому Господь Бог призначив останній день буття на цьому світі і забирав їх у вічність. Так тривало на цьому клаптику радоцинської землі упродовж багатьох десятиліть до 15 травня 1945 р.,

коли відбулося останнє захоронення на цвинтарі, про що сповіщає табличка на одній із надгробних фігур.

У 1945 р. я з батьками, як і сотні тисяч лемківських родин, був примусово переселений на територію тодішньої УРСР. Біль розлуки з рідною землею упродовж 65 років несе мій народ і я, як його вірний син. Тривалий час лемки боялися зізнаватися, хто вони і звідки вони. Лише за роки незалежності України лемки почали відроджувати історичну правду про свої витоки.

Хочу висловити сподівання, що настане той час, коли зболена Радоціна залікує свої рани і в ній відродиться життя, як це мало місце понад п'ять століть тому, коли в лісистій місцині Низьких Бескидів поселилися перші мешканці, котрі започаткували чудове гірське село Радоціну. В підтвердження вищесказаного доречно навести слова лемка серцем і розумом — великого патріота Лемківщини і Радоціни Володимира Шуркала: «.... Тільки буде дозвіл, я зараз же почну будувати і переселюся в Радоціну. Відкрию підприємство, побудую інфраструктуру, об'єкти для туризму, бізнесу. Цю мене тягне туди, я і сам не в силі збегнути. Мабуть, оця павловичівська «магнітна сила». А може закодовані гени? Я вірю, що колись вимріяну хату побудую і переселюся туди. І не буду один. Радоціна воскресне і буде жити!»

Аналогічно твердить лемко із Святкови Великої колишній генеральний директор АТ «Львівська кондитерська фірма «Світоч», заслужений працівник промисловості України Андрій Іванович Тавпаш: «Твердо віrimo у близьку таку прийдешність, і зовсім не тому, що ми, безперечно, цього варті! Ця віра — вже в наших генах від процедурів, вона допомагає пересилити нинішні негаразди, вона додаватиме наснаги нащадкам».

На цю оптимістичну думку мене наштовхнув той факт, що у 2008 р. в Радоціні перед поворотом на Конечну почали зводити будинок — готель для туристів, котрі так полюбляють мандрувати дорогами і стежками Низьких Бескидів. Перше, що доводиться тут бачити туристам це — пусту і зарослу кряками долину та фруктові дерева — біологічні

свідки того, що колись тут жили люди, а на пагорбі — доглянутий та впорядкований цвинтар — святе місце радоцінян, котрі вміють шанувати пам'ять про своїх предків.

(Післямова до книги «Микола Барна. Радоцина в моєму серці», підготовлену до 65 — річчя виселення лемків — мешканців села Радоцина — 18 травня 1945 року — до Кіровоградської області УРСР).

Микола БАРНА

РАДОЦИНА КЛИЧЕ

Настали для нас страшні дні:
З Радоцини всіх мешканців вигнали,
І дві церкви — наші святі берегині
Геть із землею зрівняли.

Пагорби, поля й долини
Кряками позаростали.
А на місці батьківської хатини
Явори повиростали.

До батьківської оселі нас довго не пускали,
Проте до неї ми впевнено йшли,
Хоч село в руїну перетворили,
І в ньому своїх хижин вже не знайшли.

Лиш на пагорбі здалека
Видніються дерева і хрести.
Це цвинтар — наша пам'ять глибока,
Яку усе життя будемо нести.

Там спочивають вічним сном
Близькі й далекі родичі:
У мене мати, у когось тато,
Діди та прадіди наші.

То ж братя, мої радоцінняне,
Любімся і єднаймось у житті.
Бо ви переконались, що напівправда —
Страшніша любої брехні.

Напівправда про «рай небесний»,
Про який посланці зі сходу бесіди вели:
«На вас чекає край прекрасний.
Повірте, там не буде біди».

Повірили, бо казав «старший брат»
У своїх мандрах по селах Лемківщини:
«Що квітують, неначе Адамів сад,
Східні області радянської України».

А виявилося — це неправда. Це облуда!
Бо лемків змусили тяжку ношу нести.
Тиrани-мужі все робили,
Щоб нас у колгоспne ярмо запрягти.

Але лемки — народ волелюбний,
Що крізь терни до світла й мети,
Не шкодуючи ні життя, ні здоров'я
День за днем буде впевнено йти.

Єдина, дорога моя Радоціна,
Я люблю тебе понад життя.

Bo мене там мати породила,
І лемківські гени мені передала.

Як не тяжко у житті було,
Та сила духу постійно оживала.
Bo з генами передається не лише тіло,
A й віра, щастя, порядність і добро.

Віра в правду мене ніколи не полішала,
Щастя Господь подарував.
Добро для людей творив я,
A порядність Всевишній послав.

Радоціна (2008-2009 рр.)

Іван ЧЕЛАК

Київське товариство «Лемківщина»
ім. Богдана-Ігоря Антонича,
Фундація дослідження Лемківщини

ЧОМУ ЗНИКАЄ НАЙЗАХІДНІША ГЛІКА УКРАЇНЦІВ?

Розпад Київської Русі сприяв формуванню нових особливостей світогляду мешканців її колишніх окраїн. Крім того, що на західних землях Русі ще довго зберігалася давня назва «руські», «русини», північні верстви нав'язували ще додаткові назви, як: «угороси», «карпатороси», «словакороси». Це для того, щоби остаточно розшматувати і відрівати частку єдиного народу від його матірного осередку, підірвати корені єдності колишньої Русі. Саме тому різні політичні кола наперебій намагалися нав'язати підневільним народам свої ідеї, стремління, власні інтереси.

Цей різнобій не тільки зберігся, але і поглибився у наші дні, що

приносить велику шкоду лемкам, їх культурі, загрожує їх подальшому існуванню. Цієї небезпеки часто не розуміють або навмисне не враховують творці і керівники окремих лемківських організацій. Час у нинішніх умовах працює проти нас. Кожна доба, година розхитує позиції розсіяних по світу лемків, приспішує їх наближення до трагічної розв'язки. Чи можна знайти вихід із цього складного становища та скерувати нашу суспільність по шляху прогресу і процвітання?

Можна. Але чим довше зволікатимемо з вирішенням цього — тим трудніше буде усування перешкод.

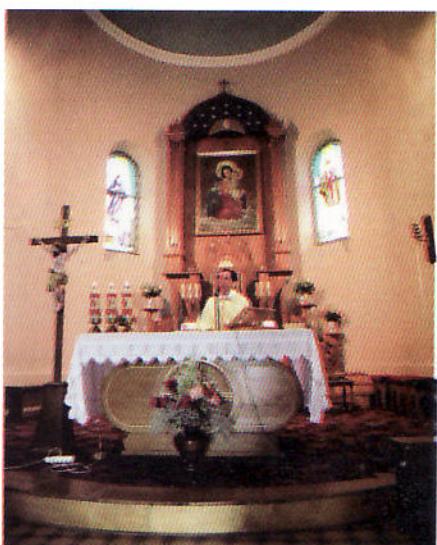
На Женевській зустрічі 19-22 грудня 2002р. розглядався дооправданий проект рамкової Конвенції про охорону довкілля та стабільний розвиток Карпат, де стороною виступали Чехія, Югославія, Угорщина, Польща, Румунія, Словаччина, Україна, і в статті 10 передбачено політику, спрямовану на збереження та підтримку культурної спадщини та традиційних знань місцевого населення, виробництва та маркетингу місцевих виробів, збереження традиційної архітектури, особливостей землекористування. Чи це не стосується Лемківщини?

12 листопада 2002 р. у Верховній Раді України зареєстрований проект Закону про визначення статусу українців, примусово переселених у 1944-1946 рр. з території Польщі в Україну, який до сьогоднішнього дня не прийнятий.

18.05.04 ухвалена урядом України програма підтримки та збереження культурної спадщини лемків на період до 2009 року, де передбачалось :

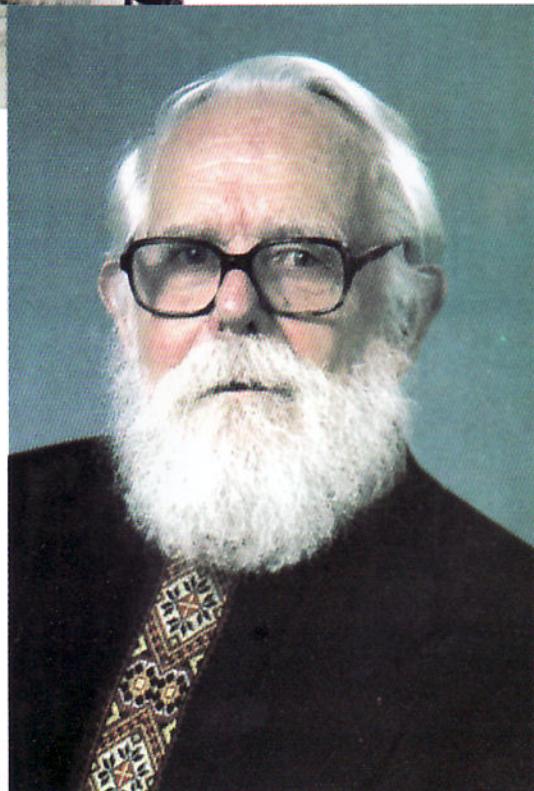
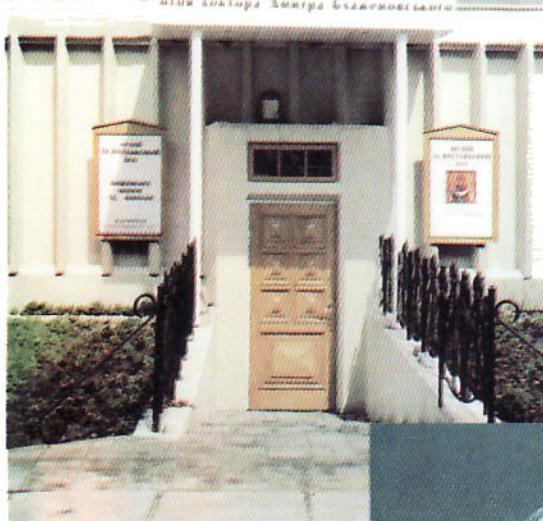
1. Видання історії Лемківщини в 2004 – 2005 роках.
2. Створення Інституту Лемкознавства 2004 – 2006р.
3. Вирішення питання щодо спрошеного перетину кордону.
4. Створення лемківського ансамблю пісні і танцю в 2004 – 2005р.
5. Повне видання творів Богдана-Ігоря Антонича.

І в Указі Президента України № 172 від 05 липня 2004р. «Про заходи у зв'язку з 60 - ю річницею початку виселення етнічних укра-

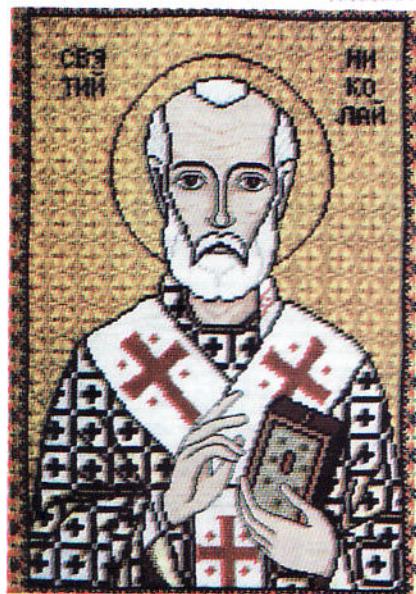

Вітайте, наші рідні села, в серцях і думках виношенні:
Бонарівко і Красна.
Світлини з архіву М.Дмитраха.

Музей вишиваних ікон
та образів отця доктора
Дмитра Блажейовського
у м.Львові.

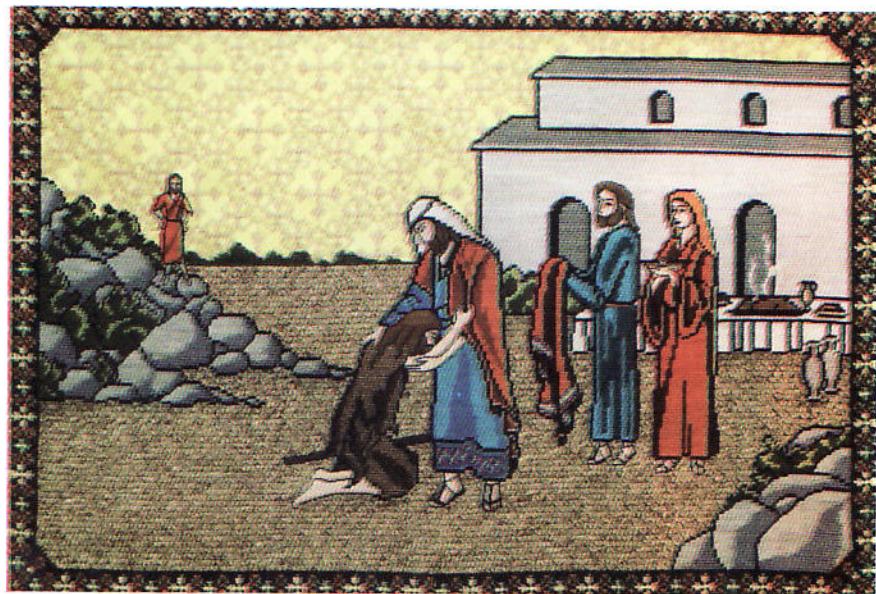
Отець доктор
Дмитро Блажейовський

Св.Микола Чудотворець

Вишгородська Богородиця

Повернення блудного сина

Світлини з архіву С. Сагана

Степан Саган біля церкви у селі Мисцова.

Пам'ятний знак
до 60 річчя
депортациї Лемків
у селі Жовтневому
Тернопільського району.

їнців» є багато чудових заходів щодо лемківського питання, але на жаль, як програма, так і Укази не виконані.

І основною причиною невиконання заходів, на мій погляд, являється відсутність координаційного центру Лемківщини як в Україні, так і в світі.

На запитання : «Чому не виконуються програмні тези?» — відповідь теж була запитанням : «Що ви, лемки, зробили для цього, де кадри для створення Інституту Лемкознавства?»

А кадри є, в лемківському середовищі є багато науковців, вчених, спеціалістів, які працюють в різних напрямках і багато із них внесло свою лепту в розвиток лемківської культури. Багато є вчених, які не мають відношення до лемків, але досліджують лемківську тематику, зокрема Володимир Сергійчук, і таких прикладів можна навести багато.

Це повинно бути першочерговим завданням Всеукраїнського товариства «Лемківщина», яке для повноцінної роботи повинно знаходитись в столиці України.

Окремі лемківські організації проводять велику роботу для збереження своєї культури, але це надто мало. Настав час, коли вкрай потрібно створити об'єднуючий центр, який знаходився би на рідних лемківських землях і для недопущення знищення духовної культури лемків і зникнення самих лемків.

Виплачуються компенсації скривдженим народам, нічого не робиться тільки для депортованих лемків, які залишили засіяні поля, копей, худобу, культові та громадські споруди.

Італійський порт Тріест, розміщений на березі Адріатики, вирішив стати столицею всіх європейських вигнанців, які втратили свої землі, власність в результаті Другої світової війни. Відбувся перший конгрес євровигнанців, куди приїхали німці, греки, вірмени, естонці, фіни, італійці і багато інших, тільки там не було як лемків, так і тих, що звуть себе русинами.

На Лемківщині залишилось обмаль лемків, і ті, що хочуть збе-

регти свою культуру, дивляться на нас, лемків, які були депортовані в 44 - 46 роках минулого століття на Україну, надіються на нашу допомогу, а ми тут замість допомоги іншим, самі собі не можемо дати ради, ділімо те, що не ділиться, сперечаємось в тому, де повинна бути повна злагода, більше уваги приділяємо матеріальному напрямку, ніж духовному.

На жаль, нас роздробили, поділили. Лемко православний не признає греко-католика, греко-католик — православного, одні лемки стали українцями, інші — русинами, і все це підігрівається різними трактуваннями історії. Такі незгоди в середині нашого суспільства приводять до занепаду нашої культури, духовних надбань.

Тому необхідно невідкладно спрямувати свої зусилля на порозуміння між різними об'єднаннями, розробити систему керування розвитком всієї Лемківщини, для цього необхідно організувати науковий центр, передбачений Програмою.

Для проведення в життя лемківської ідеї треба необхідно створити ініціативну групу для підготовки і проведення на Лемківщині установчих зборів з представництвом всіх організацій лемків, в першу чергу, що діють на території Польщі, України, Словаччини, еміграції. Установчі збори мають прийняти Декларацію до лемків з пропозицією створення єдиної організації лемків.

Організація ця діятиме на території Польщі, а тому повинна з повагою відноситися до законів Польської держави. У своїй роботі керівники організацій мають випрацьовувати власні підходи до вирішення тих чи інших проблем, враховуючи конкретну обстановку.

Ідея об'єднання лемків вже була при створенні в м. Горлиці "Клубу патріотів Лемківщини", але спроба виявилася невдалою, причина — непідготовленість і відсутність виконавців.

Не дивлячись на потребу вирішувати необхідні проблеми власними силами, спільнота лемків у Польщі повинна буде підтримувати тісні зв'язки з лемківськими організаціями за кордоном, незважаючи на їх політичну платформу. Саме на території Лемківщини і взагалі

в Польщі необхідно зробити перший крок не лише для збереження культури, мистецтва, традицій лемків, але й братування цієї етнографічної групи Західних Карпат.

Тому вся діяльність Світової організації лемків повинна бути спрямована на створення єдиної спільноти лемків на етнічних наших землях.

У третє тисячоліття ми мусимо крокувати спільно, по рівному широкому шляху, а не поодинці — қрутими стежками. Не маємо права зневажувати чи не останнім шансом врятувати рідну культуру та історію.

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Олеся ПАСТЕРНАК

СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ

(до 100-ліття від дня народження отця доктора Дмитра Блажейовського)

У Музеї вишиваних ікон отця-доктора Дмитра Блажейовського, що у Львові за Театром опери та балету, відсвяткували 70-річчя його священства.

Отцю Дмитру у серпні виповниться 100 років. Незважаючи на поважний вік, він працює не покладаючи рук — вишиває ікони і пише історичні наукові праці. Уже стала крилатою його фраза: “А що робитиму у старості?”. Своїм прихильникам у день 70-річчя священства, яке в Україні почали святкувати на два тижні швидше, ніж в Італії, де живе священик, отець написав послання.

«Я ходжу, спираючись на палицю, та сиджу тепер майже без пе-

рерви за комп'ютером, бо продовжую працю, яку зачав писати минулого року — про почуття взаємної спільноти українців та потребу взаємокорисної співпраці, бо в українському народі був весь час і ще є загальний та великий брак почуття взаємної спільноти, що всі повинні творити одну нероздільну цілість — одну велику родину і разом співпрацювати, — пише отець Дмитро. — Україна зараз слабо стоїть, бо не дбають про неї, та без потреби намножили 127 політичних партій і 72 Церкви та церковні громади... Може, знайдеться хтось, що котрусь книжку перечитає чи котрусь ікону вишиє, як буде мати взірці. Свої книжки та листи я подарував для Бібліотеки діаспори у Львові, то, може, з них хтось колись щосьскористає. Спасибі всім за поміч і за підтримку».

Як розповів директор Музею вишиваних ікон отець Ігор Ковальчук, який днями повернувся з Італії, отець Дмитро досить бадьорий і повний творчих задумів. Найближчим часом він планує відвідати Україну. У музеї він передав десятки нових вишиваних робіт та останні книжки. Це — “Де українська еліта? Еліту треба виховувати”, “Будова, вдережання та оборона української держави”, церковний довідник “Поважні осяги та великі втрати” — список єпархій, парафій та монастирів від Попраду до Дніпра (1768-1991 р.р.). Вийшли друком також 13 і 14 збірки “Українських релігійних вишивок”... Зразки, як придумав отець і намалював власноруч, відшивають багато його послідовників — у тому числі й українські заробітчани. У колекції отця — понад 350 різновидів робіт на релігійну тематику. У музеї можна побачити близько 200 ікон та вишиваних картин. На них — святі та блаженні, життя і страждання Ісуса Христа, його притчі, Богородиці з різних куточків України та світу, а також козаки та національні герої.

“Отець Дмитро прокидається ні світ ні зоря і лягає спати опівночі, — розповідає отець Ігор Ковальчук. — У бібліотеку приходить перший, а виходить з неї — останній. Наукова праця і вишиття — це його покликання. Так він прославляє Бога. Вишивати любить на своєму “городі” — на терасі п'ятого поверху вирощує помідори, огірки,

перець, квасолю. Коли втомиться, займається “фізкультурою” — підливає городину, використовуючи щоразу по 120 літрів води. Урожаєм ділиться з сусідами”. (*світлини на вкладках I,II,IV,V*)

Отець Дмитро Блажейовський народився у Польщі, на Лемківщині. У 1933 році він з Праги пішки прийшов до Риму на пропозицію. Дорогою почув українську пісню. Співали семінаристи з колегії святого Йосафата. Це його настільки вразило, що вирішив і собі там вчитися. З 1947 року священик жив у США, у 1973 році знову повернувся до Риму. Вишиває з шістдесяти років. З настанням незалежності України отець Дмитро неодноразово сюди приїджав зі своїми вишиваними іконами, тут презентував нові книжки. Велику частину своєї вишиваної колекції він залишив у Львові, у Музеї вишиваних ікон та образів. Востаннє отець Дмитро побував в Україні у дев'яностотрійчному віці.

Протягом останніх десяти років в Україні та за кордоном відбулося більше сотні виставок отця Дмитра Блажейовського. Сьогодні вишивані ікони священика можна побачити у Франції, Італії, Ватикані, Бразилії, Німеччині та інших країнах. Багато своїх робіт отець Дмитро подарував церквам після проголошення незалежності України. У катедральному соборі Святого Юра у Львові стоять чотири вишивані хоругви священика — Юрія-эмієборця, блаженних Йосафати Гордашевської і Тарсикії Мацьків, а також зображення Преображення Господнього.

«Високий замок»
25.03.2009 №50 (3944)

Фудація дослідження Лемківщини у Львові щиро вітає отця доктора Дмитра Блажейовського. Зичимо йому міцного здоров'я, наснаги і натхнення у творчості та науковій праці, Господнього благословення, миру та щастя!

Многих-многих літ!

**ОТЦЮ БЛАЖЕЙОВСЬКОМУ – НАЦІОНАЛЬНУ ПРЕМІЮ
ІМЕНІ Т.ШЕВЧЕНКА**

*Комітету Національної премії України
ім. Т.Шевченка*

Фундація дослідження Лемківщини у Львові щиро підтримує висунення отця доктора Дмитра Блажейовського на здобуття Національної премії ім. Т.Шевченка. Для лемківської громади Львова це є знаковою подією, оскільки львів'яни знають отця Блажейовського насамеред як великого лемка, великого українця, натхненника і популяризатора традиційної етнічної культури. У Львові зберігається його прекрасна багатоголосна колекція вишитих ікон у спеціально створеному музеї. Вишиті ікони отця Блажейовського відображають не лише світорозуміння українського народу, але й мистецький погляд на біблійні сюжети та ін. У них досить чітко виявляється естетична духовна своєрідність українців, їхні християнські позиції, прагнення до високих ідеалів.

Дуже цінним є видані збірки взірців ікон та хоругв, які сьогодні служать важливим елементом матеріальної культури. Завдяки цьому вишиті ікони розповсюджуються по всіх українських парафіях як в Україні, так і за її кордонами.

Творчість отця Блажейовського — не лише вишиті ікони. Він — автор багатьох наукових праць з церковної історії.

Уся його діяльність — це приклад самовідданого служіння рідному народові. Вважаємо, що отець доктор Дмитро Блажейовський входить до плеяди справжніх українців, яких держава повинна відзначати своїми найвищими престижними нагородами, зокрема Національною премією ім. Т.Шевченка.

Львів, 28 жовтня 2009 року
Голова Фундації дослідження Лемківщини
у Львові П.Гандяк

ІВАН ОМЕЛЯНОВИЧ ЩЕРБА
(до 85-річчя від дня народження)

Іван Омелянович Щерба народився 14-го березня 1925 року в сім'ї заможного національно свідомого селянина Омеляна Щерби в чарівному гірському селі Свіржова Руська колишнього Ясельського повіту на Лемківщині, Польща. Пам'ятає ще дідуся Гната Щербу, що дожив до 95 років, який був відомим ковалем у своїй час, викував із заліза хрести на збудовану у 1892 році церкву св. Іvana Хрестителя, зробив цвяхи, завіси та замки до дверей.

В родині батьків Омеляна й Марії з роду Питлош було троє дітей: два сини — Василь, Іван і дочка Ганна. Щасливо проходило дитинство Івана. Сім'я була глибоко віруюча, жила злагоджено в любові й поважана в селі й околицях, то й діти виростали й виховувались в любові й пошані до рідного народу. Родина жила в достатках, на господарстві було 24 морги поля, 10 га лісу, велика пасіка, багато худоби, овець, птиці, мале підприємство — кузня, водний тартак, що працював на водній енергії річки Свіржівки. (*світлини на вкладці VII*)

На подвір'ї було завжди гамірно. Сюди привозили колоди, інші забирали дошки, а ще інші чекали на дошки. Тож малий Івась почув багато розповідей про життя лемків за часів Австро-Угорської монархії, розповідей про звичаї і традиції, легенди на Лемківщині, різні пригоди людей і все це збагачувало пам'ять юного хлопця. До цього додавалось ще й те, що тато Івана одержував постійно газету «Наш Лемко» першим редактором якої був родич по мамі, односельчанин Петро Смереканич, то ж газета надходила з перших днів видання. Іван залюбки читав про історію Лемківщини, життя лемків їх працю, культуру і вже тоді зрозумів, що лемки найзахідніша гілка українського народу є українцями.

Дуже зрадів юнак коли за заколядовані гроші передплатив собі

дитячий журнал «Дзвіночок». З нього він довідався про князів, козаків, про січових стрільців, і про їх боротьбу за Україну і поставив собі завдання, що коли виросте, то неодмінно буде їх наслідувати.

Початкову освіту набув польською мовою в рідному селі Свіржова Руська. Закінчивши початкову школу в 1936 році, й мріяв вчитись даліше. Захоплювався читанням книжок, газет, малюванням, самостійно освоїв гру на скрипці.

Мрії продовжити навчання здійснились, коли у 1939 році у вересні прибув на посаду вчителя Петро Дрань родом із сусіднього села Святкови Великої. Він запропонував татові Щербі Омеляну Гнатовичу віддати сина на приватне навчання і підготувати до вступу в Ярославську гімназію.

З великим захопленням слухав лекції відомих професорів: директора семінарії Омеляна Цісика, Романа Левицького, Тадея Ростковича, Наталі Волошинської, Остапа Радкевича, професора Ягеллонського університету Володимира Кубійовича, історика-лемкознавця Юліана Тарновича, письменника Дениса Лук'яновича і інших. Високопатріотичні лекції мали великий вплив на формування національно-патріотичної свідомості студентів семінарії. Успішно навчаючись в семінарії, брав активну участь в громадському житті, був активним членом Куреня молоді, літературного гуртка, спортивних змагань. Вступив в ОУН, брав активну участь у вишколі та різних завданнях ОУН. В семінарії з'явилися нові знайомства й друзі, які спільно готувались до занять, ділились скибкою хліба в той скрутний воєнний час, жили дружно як одна сім'я.

У березні 1944 року здав матуру в Українській учительській семінарії й одержав по завданню інспектора шкіл з Ясла Осипа Звірика скерування на посаду директора школи в селі Липна Горлицького повіту. Зразу нав'язав контакти із станицею ОУН у селі Гладишеві, а саме з Орестом Порошиновичем і продовжував роботу в ОУН.

В серпні 1944 року у зв'язку з наближенням фронту до Дукельського перевалу, школи в Західній Лемківщині припинили свою ро-

боту. Іван Омелянович пішов у підпілля. Вступив в ряди УПА. Тут зустрів своїх задушевних друзів з Учительської семінарії з Криниці, членів ОУН з якими разом вчився і співпрацював в ОУН, тепер вже сотенного Михайла Федака «Смирного», командирів відділів УПА Миколу Філя «Пугача», Анатолія Вороняка «Хмару» тактичного відтинку «Лемко». В 06 у VII Надрайоні «Бескид» і одержав наказ очолити мережу зв'язку й розвідки, під псевдо «Соловей». Спільними силами роззброїли поліцію в селах Крампній і Гладишові, обороняли лемківські села від наскоків польських підпільних шовіністичних загонів та більшовицьких партизанок, які грабували та палили лемківські села, вбивали священиків, вчителів, національно свідомих людей і, взагалі, невинних селян.

У червні 1945 року родина І. О. Щерби депортована в Україну. Він одержав завдання Проводу ОУН-УПА виїхати в Україну для продовження боротьби. Родина була переселена в с. Каракурино Донецької області. Одержав посаду вчителя в початковій школі. Був переслідуваний КДБ.

У 1946 р. змінив місце проживання, переїхав до Львова. У Львові І. О. Щерба вступив у Львівський державний університет ім. Івана Франка, який успішно закінчив за спеціальністю — англійська філологія у 1953 році.

Під час навчання в університеті нав'язав контакти з національно-патріотичним підпіллям, зокрема з Наталкою Хробак, Нусею Конюшик, Леонілою Шолдрою, Орисею Грициною, Катрусею Бережанською, які, як виявилося пізніше, були зв'язковими в Романа Шухевича «Тараса Чупринки» — командира УПА. Допомагав рідній сестрі Романа Шухевича Наталії в її різних житейських справах.

У 1950 році одружився з Катрусею Бережанською, з Рогатинщини Івано-Франківської області с. Виспа, тато якої, Бережанський Василь Костевич, був головою «Просвіти», а мама, Варвара Бережанська-Паращук, головою «Союзу українок», в хаті яких в 1941-42 рр. була повітова станиця ОУН, у 1943-44 рр. був штаб УПА.

Прикарпатського краю, а сама вона була зв'язковою Романа Шухевича «Тура», Омеляна Польового «Остапа», командира В. О. «Лисоня» та корінного куреня УПА «Сіроманді» Дмитра Карпенка «Яструба».

Іван Омелянович тривалий час працював на педагогічній роботі на посадах директора школи в селі Скнилівок, завідуючого райметодкабінету, інспектора шкіл Брюховицького районного відділу освіти. У 1960 році обласний відділ освіти переводить його на посаду завідуючого кафедри іноземних мов Львівського інституту післядипломної освіти.

За його ініціативи було відкрито 15 шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов (9 шкіл англійською мовою, 3 — з німецькою мовою, 2 — з французькою мовою і одна — з іспанською мовою).

Виступав з лекціями на педагогічні теми та методики викладання іноземних мов перед вчителями іноземних мов та працівниками народної освіти, на обласних, республіканських та всесоюзних конференціях, педагогічних читаннях в Києві, Одесі, Донецьку, Чернігові, Чернівцях, Івано-Франківську, Луцьку, П'ятигорську, Москві, Санкт-Петербурзі.

Ініціював за згодою Міністерства освіти і науки України створення у Львові наукових авторських колективів з написання підручників з англійської, німецької, французької мов для V-VI класів загальноосвітніх шкіл, був їх співавтором та координував їх роботу. Вони були здані до Міністерства освіти і науки України.

На базі кафедри іноземних мов часто проводились всеукраїнські семінари завідуючих кафедр та методистів Інститутів післядипломної освіти і вивчали досвід викладання іноземних мов у школах Львівської області. Досвід його роботи став популярним в Україні й СРСР і створив йому заслужений авторитет серед педагогічної громадськості України.

За сумлінну працю Івана Омеляновича Шербу нагороджено Почесними грамотами Інституту післядипломної освіти Львівського об-

ласного відділу народної освіти, Педагогічного товариства УРСР, Міністерства освіти і науки України і колишнього СРСР, медаллю «За трудову доблесть», «Ветеран праці» та присвоєно йому звання «Відмінник народної освіти України». Він ніколи не був членом КПРС і це часто ускладнювало його роботу, але педагогічна компетентність примушувала всіх поважати його працю.

Іван Омелянович все життя безмежно любив і любить Лемківщину і Україну. Постійний читач і дописувач «Нашого Слова», «Дзвонів Лемківщини», журналу «Лемківщина», журналу «Ватра», збирач лемківських пісень, поговірок, легенд, матеріалів з історії Лемківщини, історії національно-визвольної боротьби УПА на Лемківщині.

Вперше приїхав у рідне село Свіржова Руська через 30 років, після виселення не сам, а з дружиною Катрусею. Села вже не було, а на його місці виріс непроходимий ліс. Ледве впізнав місце, де знаходилася хата батьків, напився водички з річки Свіржівка і пішов на цвинтар відвідати могилу мами, дідусів і бабусь по татові й мамі. Ледве добралися до цвинтаря через гущавини дерев. З хвилюванням вступили на зарослий кропивами цвинтар і почали шукати могилу. До сліз були зворушливо вражені, коли раптом побачили могилу всю в розкішних півоніях і інших квітах, які посадила сестра Ганна перед виїздом з села в 1945 році. Мама зустріла сина з квітами а коло могили виросли три ясені які символізують трьох дітей: двох синів і одну дочку. Так вони і ростуть. Віднайшли і могили дідусів і бабусь з поваленими хрестами які упорядкували. Викотили з річки купол (баню), залишок від церкви св. Івана Хрестителя, зібрали з каміння залишки з фундаменту на купку її поставили на верху купол, щоб хоч так зберегти пам'ять, де колись стояла церква в селі Свіржова Руська.

У 1999 році, як член правління товариства «Лемківщина» організував конференції присвячені 90-им роковинам від дня народження Богдана-Ігоря Антонича, у 2000 р. конференцію до 100-річчя від дня народження Володимира Кубійовича, виступив з доповідями про життєвий і творчий шлях згаданих видатних діячів Лемківщини. Після

цих конференцій організував концерти художніх колективів: хорової капели «Лемковина» та хорової капел «Боян», учнів середньої школи №28 м. Львова та Будинку народної творчості.

У 2004 році взяв участь у Міжнародній конференції в Сяноці, організованій Об'єднанням українців в Польщі (відповідальний Мар'ян Райтар), присвяченій 101-ій річниці від дня народження Юліана Тарновича і виступив зі спогадами про видатного історика, публіциста, культурного діяча Лемківщини. Був одним із перших ініціаторів створення товариства «Лемківщина» у Львові, багатолітній член його правління, голова Ради старійшин Львівської організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина».

У 1985 році І. О. Щерба вийшов з роботи в Інституті післядипломної освіти на заслужений відпочинок в час т.зв. Горбачовської «перестройки і гласності», час великих політичних потрясінь в Україні. Народ піднявся на боротьбу за незалежність України. У Львові проводилися несанкціоновані віче, мітинги, виникли різні політичні, громадські, культурні організації та товариства.

Наш ювіляр активно відразу включився в їх працю. Створив і очолив осередок Народного Руху України в Залізничному районі міста Львова і був обраний делегатом регіональної конференції НРУ у Львові.

Він один із перших членів Історико-просвітницької організації «Меморіал», багатолітній член його правління, делегат Всеукраїнських конференцій в Івано-Франківську та Тернополі. 9 грудня 1989 року на регіональній конференції «Меморіалу» його обрано головою створеної Комісії з вивчення обставин українсько-польських переселень у 1944-47 рр. Комісія провела соціологічне дослідження, надрукувавши анкету в газеті «Молода Галичина» (автор — член комісії Галина Іванівна Щерба), в якій було поставлено питання: «Чи переселення українців з Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Підляшшя в 1944-47 рр. було добровільним чи примусовим?».

Було одержано 785 листів-спогадів, у яких 95,2% респондентів-

переселенців заявили, що переселення не було добровільним, а було брутальною депортациєю.

На основі зібраних матеріалів-досліджень організував при «Меморіалі» у 1991 р. Першу міжнародну конференцію з проблем депортації українців з Польщі у 1944-1946 рр., і був її доповідачем. Виступав на конференціях товариств «Лемківщина», «Холмщина», «Надсяння» у Львові та на Міжнародній конференції у Вроцлавському університеті Республіки Польща, на Конгресі Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань у 2002 році в Києві, на фольклорному святі лемківської пісні «Лемківська Ватра» в Ждині в 2003 р. на Лемківщині. Вперше в Україні опублікував матеріали-спогади переселенців на сторінках газет «Поклик сумління», «Наше слово», в журналах «Наша культура» (Республіка Польща), «Лемківщина» (США), «Визвольний шлях» (Англія) та ін.

У вересні 1991 р. очолив оргкомітет з проведення першого Міжнародного Конгресу випускників та студентів колишньої Учительської семінарії(1939-1944 рр.) в Криниці, ѹ 24-25 листопада того ж 1991 р. провів цей конгрес в у. Бережанах Тернопільської області, виступив з доповіддю про роль Учительської семінарії в Криниці у розвитку освіти та культури на Лемківщині, Надсянні, Холмщині ѹ Підляшши.

До сліз радості і смутку була ця зустріч через 56 років. Матеріали конгресу опублікував на сторінках газет «Бережанське віче», «Поклик сумління», «Наше слово» зі світлинами конгресу під заголовком «Чисті джерела».

У 1992 році одним із перших вступив у створене у Львові Братство ветеранів національно-визвольної боротьби імені Романа Шухевича «Тараса Чупринки».

На конференції Братства ОУН-УПА був обраний членом Продводу ОУН-УПА, першим заступником голови Братства та головою наукового відділу. Має багато публікацій про діяльність УПА на Лемківщині, діяльність ОУН-УПА за 10 років на сторінках газет «Високий Замок», «За вільну Україну», «Нескорені», журналі «Ватра» та

у Лемківському календарі.

Часто виступає перед учнями шкіл, ліцеїв, студентами вузів і громадськістю Львова та області про діяльність УПА, зокрема про боротьбу УПА за волю України на Лемківщині у 1944-1947 рр. У 1998-2002 рр. був членом комісії при Львівській обласній державній адміністрації по розгляді статусу «Учасника бойових дій УПА».

У 2010 році І. О. Щерба відзначає ще одну важливу подію у своєму житті - 60-ті роковини від дня одруження, злагодженого у праці й любові сімейного життя.

Привітаймо його з 85-річчям та побажаймо йому карпатського здоров'я, родинного щастя, плідної діяльності на ниві відродження та розвитку культури Лемківщини та утвердження Незалежної Української Держави.

Олена СУРМЯК

ЙОСИФ ПАВЕЛЧАК (до 85-ліття від дня народження)

Серед прихожан лемківської церкви є 4 брати Павелчаки, що походять з села Мушинка на Лемківщині: Дмитро, Йосиф, Михайло і Федір.

Пан Йосиф пише вірші, і постійна їх тема — рідна Лемківщина, її природа, котра, як каже, ніколи не зрадить.

1 вересня пану Йосифові виповниться 85 літ! З цього правдивого лемка треба брати приклад. Він потрафит не лем до лемківської церкви прийти, а й планує поїхати на Ватру до Ждині! І напевно мало хто знає, що пан Йосиф ще з молодих літ втратив одну ногу...

Отож сердечно вітаємо Ювіляра, мріємо завжди бачити Вас у нашій церкві!

Співчуваємо Вашому невимовному горю — втраті єдиного сина,

котрий останні роки прожив у США. Мабуть, допомагають нести цей хрест рідні, що, слава Богу, поруч. Це донька із своєю родиною, внучка Оксана, талановита скрипалька, є гордістю дідуся.

Михайло СМЕРЕКАНИЧ

ПАВЛО ГОЛОВЧАК

(до 80-річчя від дня народження)

Павло Михайлович Головчак народився 16 лютого 1930 р. у с. Тилич Новосанчівського повіту Краківського воєводства. Семирічну школу закінчив у Тиличі, а в 1945 році разом з родиною, як і всі інші жителі Лемківщини, був депортований в Україну, у Сталінську область (тепер Донецька). Уже через два місяці разом з братом Іваном пробував втікати з “радянського раю”, але був повернутий назад. У лютому 1946 року спроба втечі вдалася і на відкритих вагонах з вугіллям добрався в Івано-Франківську область. Після закінчення Маринопільської зооветеринарної школи, приїхав до Львова, де розпочав свою трудову діяльність у будівельній організації, що в цей час виконувала реставраційні роботи. Щоб здобути хоча б середню спеціальну освіту, в 1951 році повторно закінчив сьомий клас вечірньої школи №13 у м.Львові; у звязку із депортациєю свідоцтво про сьомий клас з Тилича не збереглося. У 1955 році закінчив з відзнакою Львівський будівельний технікум, а вищу освіту і фах інженера-будівельника здобув у Львівському політехнічному інституті. За роки своєї трудової діяльності пройшов шлях від майстра до начальника дільниці будівельного управління № 9 “Облбудресту”. З 1964 – 1971 рр. працював в управлінні капітального будівництва облвиконкому. З 1971 р. був переведений до тресту “Львівсільбуд” на посаду начальника технічного відділу, згодом головним інженером, потім першим заступником, виконував обов’язки керуючого трестом. Не був ні комсомольцем, ні членом компартії. Керував будівництвом цивільних

та промислових об'єктів та закладів соціально — культурної сфери. З 1986 — 1990 рр. за рішенням Львівського облвиконкому керував будівництвом житла для переселенців, що потерпіли від аварії на Чорнобильській АЕС, в м. Славутич Чернігівської області, та населених пунктів в Київській та Житомирській областях. Після виходу на пенсію, з 1991 по 2002 рік працював на посаді Голови правління ВАТ “Будівельники”.

З дружиною Іриною, яка також депортована з Польщі, з Надсяння, Павло Михайлович виховав двох синів, має онуків і правнуکів. Часто відвідує рідну Лемківщину (Криницю, Тилич) та з великою любов'ю говорить про неї. В Тиличі проживає рідна сестра Марія, якій вже 93 роки. Павло Михайлович кожного разу відвідує лемківську церкву у Шевченківському гаї.

Вся лемківська громада, прихожани церкви Святих Володимира і Ольги щиро вітають пана Павла з 80-ти річчям та бажають наснаги і сили на ниві відродження Лемківщини. Добра, злагоди, здоров'я Вам на многій літі.

Ольга КРОВИЦЬКА

МАРІЯ СТАРЧАК-ВАВРИЧИН
(до 75-ліття від дня народження)

Марія Старчак-Вавричин народилася 20 березня 1935 р. у с. Мшана на Лемківщині. До сих пір вона з великим трепетом у серці згадує рідне село, веселі свята, гучні дівочі шкільні роки. Та згодом у село прийшла велика біда — жахлива війна, яка зруйнувала спокійний ритм життя, покалічила тисячі й тисячі людських доль. 1944 р. Марія разом з родиною переселена у с. Олександрівку Покровського району Дніпропетровської області, звідки 1946 р. повернулася в Західну Україну і поселилася в с. Гонятичах Щирецького (тепер Миколаївського) району на Львівщині. У 1958 р. Ювілярка закінчила

історичний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка. У 1959 — 1980 рр. працювала в Центральному державному історичному архіві України у Львові на посадах архіваріуса, наукового співробітника, завідувача відділів. Від січня 1980 р. до грудня 1992 р. вона — звідувач редакційно-видавничого відділу Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Від 1993 р. працює провідним археографом, науковим співробітником Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України. (світлина на вкладці VII)

Авторка близько 100 праць з актуальних питань архівознавства, джерелознавства і картознавства України, зокрема досліджень карт українських земель Гійома Левассера Боплана. Упоряднила її авторка наукових збірників “Боплан і Україна” (1998), “Картографія та історія України” (2000), “Історичне картознавство України” (2004), “Історична топографія і соціографія України” (2006), “Silva renim” (2007), співавтор книги “Україна на стародавніх картах” (2005), яка здобула Гран-при на Львівському форумі видавців (2005).

Хочемо відзначити, що вся наукова діяльність пані Марії переплітається із глибоким опрацюванням першоджерел різного характеру, із вдумливим поглядом на минуле й сучасне України.

Окреме місце у науковій праці М. Старак-Вавричин займає лемківська тематика. Її належать історичні нариси “Село Мішана на Лемківщині”, “Завадка Риманівська” (2006), статті про діяльність Лемківської комісії Товариства “Просвіта”, про переклад Іваном Прислопським “Псалтиря” лемківською говіркою у XVIII ст., про діяльність Юліана Тарновича як редактора газети “Наш Лемко”, про видатного вченого, письменника, дослідника історії Лемківщини і педагога, вихідця з Лемківщини Олексія Торонського. Вона виявила і опублікувала метрику про народження автора музики до гімну України, композитора Михайла Вербицького.

Марія Старчак-Вавричин активно співпрацює у Львівському товаристві “Лемківщина”. Протягом тривалого часу виконувала обов’язки

секретаря товариства. Та й зараз бере діяльну участь у конгресах, наукових конференціях, круглих столах, які зайніційовані лемківськими організаціями.

Фундація дслідження Лемківщини, редколегія календаря і лемківська громада з нагоди ювілею бажають пані Марії Старчак-Вавричин міцного здоров'я, щастя, радості, цікавих задумів, Божої благодаті та многія і благая літа!

Іван КРАСОВСЬКИЙ

ОЛЕГ ІВАНУСІВ
(До 75-річчя народження)

До людей, які найбільше спричинилися до розвитку культури лемків, будівництва лемківської церкви у Львові, пропаганди історичних знань про Лемківщину належить інженер Олег Іванусів цілком заслужено. Його прізвище закарбоване на пам'ятковій таблиці при вході до церкви св. св. Володимира і Ольги у Шевченківському гаї.

Народився 28 липня 1935 р. у с. Вацевичі біля Дрогобича на Львівщині. Його батько походять зі с. Логінка біля Білгорода, мати — з Ростоки Великої біля Нового Санча. (*світлина на вкладці VII*)

До 1939 р. проживав у с. Лесівка поблизу Івано-Франківська (тоді м. Станіслава). У 1939 — 1941 рр. перебував у Н. Санчі, а 1941 р. повернувся до Івано-Франківська. Життя складалося так, що у 1943 р. змушений був емігрувати на захід. У 1945 — 1948 рр. перебував у таборі біля біженців. 1948 р. перебрався до Канади. З 1957 р. працював у Торонто.

У 1965 р. розпочав з дружиною мандрувати Європою. Під час поїздок зародилася у нього ідея вкласти заробіток із продажі фірми «Ольман» на видання альбому-книги «Церква в руйні».

Панство Іванусівих вирішило допомогти у будівництві лемківської церкви у Львові. Для Фундації дослідження Лемківщини передали

1500 примірників книги-альбому. За кошти з реалізації книги було закуплено будівельний матеріал (дерево) на церкву. Згодом Олег Іванусів пожертвував одну тисячу американських доларів на друкування у Варшаві «Лемківської енциклопедії».

О. Іванусів періодично відвідує Львів і надалі допомагає у справі розвитку культури лемків в Україні. За його ініціативи член правління Фундації І.Красовський підготував дві книжки: “Діячі науки і культури Лемківщини” (2000р.), “Лемківська церква святих Володимира і Ольги” – до 15-ти ліття її існування (2007р.), які видані за кошти О. Іванусіва.

Олег Іванусів – довголітній член Управи Об’єднання лемків Канади (ОЛК), у 1991р. обраний віце-головою ОЛК. Ювіляр залучений до справи збагачення культурних надбань лемків, процвітання їхнього мистецтва, науки і культури в Україні, США і Канаді.

Фундація дослідження Лемківщини у Львові, комітет лемківської церкви святих Володимира і Ольги та громада лемків в Україні сердечно поздоровляють дорогого Ювіляра, бажають йому доброго здорово’я, щастя і многая літа.

Андрій ТАВПАШ
член правління ФДЛ

СТЕПАН МАЙКОВИЧ
(до 70-річчя від дня народження)

Серед найвідоміших громадських і культурних діячів Лемківщини, які займають активну позицію у відродженні історії, культури, традицій лемків, одне з провідних місць належить Степану Майковичу – члену президії Світової Федерації Українських Лемківських Об’єднань (СФУЛО), члену правління Львівського обласного товариства «Лемківщина», члену правління Фундації дослідження Лемківщини у Львові.

Народився Степан Григорович 7 січня 1940р. у гірському селі Репедь Сяніцького повіту (Польща). Батько Григорій Іванович працював у лісництві, на залізниці, мати — Марія Олексіївна із родини Заруцьких. (світлина на вкладці VIII)

У пам'яті малого хлопця залишився образ чарівного, квітучого гірського краю, що його доповнюють дзвінкі мелодії пернатих, дзорчання потічків і шум річок, кришталево чисте повітря, насичене запахом трав, ароматом ялиць, смерек — захоплююча веселка природної краси.

Лемківське село Репедь розташоване поблизу великого села Ко-манча, у мальовничій місцині між Явірником і Туринським, Щавним і Прибишевом попри річку Репедька, яка у кінці села впадає до річки Ослави.

Після Другої світосвоїї війни на Лемківщині розпочалася нова страхітлива війна проти мирного українського населення. Лемки втратили не лише власне майно, але й рідний край, цілі села, церкви, цвинтарі і т.д.

У дитячому серці Степана Майковича зберігся гіркий спогад про страшну трагедію 1944-1946рр., коли лемків насильно, брутално за національною принадливістю вигнано з їх споконвічних, рідних земель.

У травні 1946р. родину Майковичів було депортовано в Тернопільську область, на станцію Потутори, де під відкритим небом люди жили більше місяця. Вважаючи депортацію тимчасовою, потягнулись ближче до рідних земель і в червні 1946р. близько 20 родин з с. Репедь переїхали в с. Бучали Комарнівського району (у той час Дрогобицької області). Але мрія повернутись до рідної Лемківщини не здійснилась, бо всі депортовані українці опинились за «залізною брамою».

Після звільнення Бучалівської семирічної школи Степан вступив до Львівського механічного технікуму, де здобув кваліфікацію техніка-будівельника і був скерований в Кара-Калпатську АРСР Узбецької

республіки, де працював півтора року майстром-виконробом на будівництві різних споруд. Три роки відслужив в армії на території Закавказзя.

У життєвій скруті не збився на манівці, не опустив крила. Звідавши з малих літ біду-лихо, зберіг у душі систему усталених родових цінностей, мудрої батьківської науки, чуйність до людей, господарсьтво, гідність і, найважливіше, порядність.

Закінчив Івано-Франківський інститут нафти і газу за спеціальністю “спорудження газопроводів, газосховищ і нафтобаз”. Здобувши добрі знання, наче відчув, що має здійснити на віку щось надзвичайно важливе, визначене долею власне для нього.

З лютого 1963р. Ювіляр почав працювати у Львівському будівельному управлінні №7 тресту «Укрзахіднафтогазбуд» майстром, потім інженером, начальником віддлілу, згодом головним інженером управління, а в 1986р. став керуючим тресту «Укрзахіднафтогазбуд», який в 1993р. був перетворений в ЗАТ – фірма «Нафтогазбуд» (більше трьох тисяч працюючих). І Степан Майкович очолював цей колектив до листопада 2006р.

Тепер він член наглядової ради і радник голови правління цієї фірми. Саме він став своєрідним натхненником творення в колективі того мікроклімату, який допомагає одухотворити трудову діяльність людей. Тут панує атмосфера доброзичливості, порозуміння, що дозволяє кожному небайдужому реалізувати свій потенціал, розкрити у справах своє життя, утвердитись і фахово працювати. У колективі живе впевненість у своїх нинішніх діях і у своєму майбутньому.

Серед інших Степан Григорович помітно вирізняється компетентністю, діловитістю, вмінням спілкуватися, новаторським баченням преспективи.

Складні вісімдесяті, дев'яності роки стали важким випробуванням для багатьох будівельних організацій, в т.ч. і нафтогазового комплексу. У цих складних економічних умовах Степанові Майковичу вдалося

зберегти виробничо-технологічний потенціал фірми, яка і тепер успішно працює на об'єктах нафтогазової галузі України.

Його професійний злет пов'язаний саме з нашою державною незалежністю. Основні риси — рішучість, наполегливість, завзятість, терпеливість, ясне бачення цілі та успішний хід до її здійснення. За його безпосередньої участі велось будівництво нафтопроводу «Дружба», газопроводів «Братерство», «Союз», Уренгой-Помори-Ужгород, транзитного газопроводу СРСР-Туреччина, водопостачання міст Болгарії і м. Львова, ліквідація наслідків Чорнобильської катастрофи. Фірмою «Нафтогазбуд» під керівництвом С. Майковича споруджено з'єднувальний нафтопровід «Одеса-Броди». Побудовано більше трьох тисяч квартир для її працівників та мешканців міст Львова, Дрогобича, Івано-Франківська, Сваляви.

У Степан Майковича — серйозний послужний список: Заслужений будівельник України, дійсний член Академії будівництва України. За багаторічну виробничу діяльність нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради України (1983р.), золотою медаллю «За ефективне управління» (2001р.), лауреат міжнародних відзнак «Європейська якість», «Золотий меркурій», «Нагорода тисячоліття» (2004р.), нагорода «Особистість року» (2009р.).

Найбільшої шани, поваги і вдячності заслуговує С. Майкович як визначний меценат. І не тільки тому, що талант мецената зустрічається рідко. Його виняткова доброчесність, щедрість відомі. Колектив «Нафтогазбуду» і його лідер щиро підтримують все, що служить українській ідеї, українській справі, що спрямоване у майбутнє. За роки незалежності України С. Майкович надавав значну допомогу в будівництві церков у Львові і області, у відбудові монастирів, підтримує розвиток культури і спорту, видання книг. За власні кошти спорудив пам'ятний знак в с. Бучали на відзначення 60-річчя операції «Вієла» у 2007р.

Велика заслуга Ювіляра у відродженні Лемківщини, розвою культури лемків. Він постійно підтримує проведення Всеукраїнського

фестивалю «Дзвони Лемківщини» у м. Монастириська, народну хорову капелу «Лемковина» та чимало інших заходів.

Благодійна діяльність С. Майковича відзначена грамотою Папи Римського Івана-Павла II та орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня.

Степан Григорович разом із дружиною Саверією Антонівною (померла у 2002р.) виростили двох дочок Наталю і Галину. Дочки мають свої сім'ї. Ростуть внуки Марта, Юрій, Сергій і правнучка Юстина.

Щастя Вам, пане Степане, доброго Вам здоров'я, натхнення в творчій громадській роботі на благо Лемківщини, нашої славної України.

Іван ЩЕРБА

Професор Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор фіз.-мат. наук

НАШ ВЕЛИКИЙ ЛЕМКО – МИКОЛА ГОРБАЛЬ (до 70-ліття від дня народження)

Мені випало велике щастя мати можливість запіznати таку людину як Микола Горбаль. Ним може гордитися будь-яка нація на світі. Це ж як треба любити Україну, яку ж треба мати титанічну силу волі і нездоланну мужність, аби, пройшовши через кагебістські тортури, сибірські табори, знущання московських шовіністів і своїх же манкуртів, залишивши настільки доброзичливим.

А починалося все так щасливо. Благодатна лемківська земля дарувала Миколі невимовну красу Карпат і щасливе босоноге дитинство. Та наступив зимовий вечір 1945 року, коли заходило сонце, залишаючи багряно-червоний слід на небі, ніби передчуваючи біду, страшну біду. Розпочиналася депортaciя, одна з найбільших трагедiй української нацiї і особливо її етнічної гiлки – Лемків. I повела Миколу доля разом з родиною в обіцянний рай.

Микола Андрійович Горбаль, українець, належить до греко-католицького обряду віросповідання, народився 10 вересня 1940 року (за паспортом 6 травня 1941 р.) у с. Воловець Горлицького повіту Краківського воєводства на Лемківщині (Польща) в родині селян. Весною 1945 року депортовані в УРСР і поселені спочатку в с. Уплатнове Близницького району Харківської області, а з 1947 року живуть у с. Летяче Заліщицького району (на той час — Товстенського р-ну) Тернопільської області. Тут Микола Горбаль закінчив семирічну школу, а в 1957 р. — Дорогичівську середню. З 1957 р. по 1960 р. працював у колгоспі. З 1960 р. по 1963 р. навчається на музичному відділенні Чортківського педагогічного училища. З 1963 р. працює вчителем музики в м. Борщів Тернопільської області. У 1967 р. вступає на музичний факультет Кам'янець-Подільського педагогічного інституту. 1970 р. переводиться в Івано-Франківський педагогічний інститут на заочне відділення і одночасно стає викладачем естетики в Борщівському технікумі. (*світлина на вкладці VIII*)

24 листопада 1970 року заарештований Тернопільським управлінням КДБ, а в квітні 1971 року засуджений Тернопільським обласудом за звинуваченням по ст. 62 ч. 1 КК УРСР (“антирадянська агітація і пропаганда”) до 5 років позбавлення волі в таборах суворого режиму і 2 років заслання. Відбував у Мордовських та Пермських таборах, а заслання — у Сибіру (Томська область). Після звільнення 1977 року приїжджає до Києва, де активно співпрацює з Українською Гельсінською Групою. 1979 року арештований вдруге за сфабрикованою кримінальною статтею, отримує 5 років таборів суворого режиму. За день до закінчення цього терміну арештований втретє і у квітні 1985 року Миколаївським обласним судом засуджений за ст. 62 ч. 2 до 8 років таборів особливо суворого режиму і 3 роки заслання.

11 серпня 1988 року Президія Верховної Ради СРСР приймає ухвалу звільнити його від подальшого відbutтя покарання. Випускають на волю із внутрішньої в'язниці КДБ Києва 23 серпня 1988 року. З вересня місяця цього ж року — виконавчий секретар Української Гельсінської Спілки. З 1990 р. по 1995 р. Голова столичної організації

Української Республіканської партії. З 1990 по 1994 рр. — депутат Київради. 1994-1998 рр. — народний депутат України. З 1999 року — Президент благодійного фонду “Галерея Богдана”. Член українського ПЕН-клубу, лауреат премії ім. В. Стуса.

До річниці створення Гельсінської групи нагороджений Президентом України Віктором Ющенко орденом “За мужність” І ступеня та орденом “За заслуги” III ступеня.

Микола Горбаль активно включився в роботу зі створення Лемківського товариства у Києві. Не мав права залишити в небутті Лемківщину і дати пропасти всотаної з материнським молоком синівської любові до цього благодатного Краю. Створив один з найкращих лемківських колективів “Лемки Києва”, котрий одразу ж після першого виступу на Лемківській Ватрі у Ждині завоював тисячі сердець вдячних поціновувачів Лемківського фольклору. Як член Президії Світової Федерації Українських Лемківських Організацій, він був одним з основних, хто допоміг у 2002 році провести найвеличніший Конгрес СФУЛО у столиці нашої України. Поїздки Миколи Горбала на рідну Лемківщину у складі Президії СФУЛО назавжди залишать незабутні приємні враження.

Дорогий наш побратиме Миколо! Витаме Тя зі Святом Твого народження! Най Господь Бог оберігає Тебе і Твою Родину.

З роси і води!

Іван КРАСОВСЬКИЙ

ІГОР ДУДА

(до 70-річчя від дня народження)

До лемківських патріотів, незламних захисників рідної історії та культури заражовуємо Ігоря Дуду — мистецтвознавця, журналіста, суспільного діяча. (світлина на вкладці VIII)

Ігор Дуда народився 10 березня 1940 р. у с. Ганчова Горлиць-

кого повіту на Лемківщині. У 1945р. з родиною був виселений до м.Монастириська на Тернопільщині. Тут у 1957р. закінчив середню школу. У 1958 – 1961рр. навчався у Львівському технікумі легкої промисловості. Згодом працював у Тернополі, продовжуючи самоосвіту. У 1968 – 1973рр. навчався у Ленінграді в Інституті живопису, скульптури і архітектури ім.І. Рєпіна Академії Мистецтв СРСР на факультеті історії та теорії мистецтва рисунка, в республіканській школі декораторів-рекламознавців (Тернопіль). Працював викладачем історії та теорії мистецтва рисунка. Сьогодні І.Дуда – директор Тернопільського обласного художнього музею. Ювіляр – член Спілки художників України, член Міжнародної асоціації мистецтвознавців, заслужений працівник культури України.

І. Дуда – автор близько ста науково-популярних праць, путівників, брошур з ділянки живопису, скульптури, графіки, ужиткового мистецтва, архітектури. Друкується від 1972р. Більшість матеріалів опубліковані в обласних газетах «Вільне життя», «Ровесник» (Тернопіль), в журналі «Образотворче мистецтво» і газеті «Культура і життя» (Київ), тижневику «Наше слово» (Варшава) та ін. Особливе місце займають статті про життя і творчість видатних художників минулого, нариси про творчість сучасників, в. т.ч. лемківських митців Л.Біганича, Е.Миська, І.Мердака, рецензії на художні виставки, дослідження про окремі види мистецтва. Відомий як фольклорист і збирач зразків народної творчості. Опублікував книжку «Спомнеш мое слово» (Лемківські приповідки) (Тернопіль, 2007).

І. Дуда проводить активну громадську роботу у Тернопільській міській організації Товариства охорони пам'яток історії та культури. Працював головою колегії Тернопільського обласного Товариства «Лемківщина», член правління Всеукраїнського товариства «Лемківщина». Ювіляр виступає з бесідами по обласному радіо, читає лекції з історії українського мистецтва; є редактором газети «Дзвони Лемківщини».

Друзі, численні члени Товариства «Лемківщина», Фундація до-

слідження Лемківщини у Львові бажають шановному ювіляру великих успіхів на науковій і культурній ниві, радості, родинного затишку. Цласливого довголіття!

Надія ВОЛОШИН

ЮЛІАН ФРЕНЧКО
(до 70-річчя від дня народження)

Юліан Степанович Френчко народився 22 квітня 1940 року в с. Вапенне на Горлицчині (Лемківщина). Вкінці липня 1945 року вся родина була депортована в с. Івано-Даріївка Ворошиловоградської області (тепер Луганська). Батьки: мама — Анастасія з родини війта Данила Прокопчака, батько — Стефан — чотирнадцята дитина в сім'ї, став круглою сиротою у вісім років.

Через півроку перебування на Луганщині, батько організував односельчан та селян із сусідніх сіл Розділля, Мацина, Боднарка, Пригонина для повернення на рідні землі. (*світлина на вкладці VIII*)

Після Різдвяних свят вони їхали товарняками майже два місяці до міста Хирова (Львівщина). Але через кордон їх не пропустили прикордонники, і тому декілька тисяч лемків опинилися в Бориславі. Там Юліан закінчив середню школу, працював два роки, щоб заробити кошти для поїздки до Львова. За два роки самопідготовки до вступу в університет паралельно здобув фах бухгалтера та кіномеханіка.

У 1959 році Юліан став студентом механіко-математичного факультету Львівського держуніверситету ім. І. Франка, який успішно закінчив у 1964 році за спеціальністю — механіка.

Далі — служба в армії (1965р.), праця на посаді молодшого наукового співробітника у Фізико-механічному інституті (1966р.), викладацька діяльність на кафедрі опору матеріалів Львівського лісотехнічного інституту (1966-1970рр.), аспірантура та з 1977 року — кафедра

опору матеріалів Львівського політехнічного інституту аж до виходу на пенсію в 2000 році.

Ювіляр має ряд наукових праць, які стали класикою в галузі термопружності.

Він – активний член товариства Лемківщини з початку його створення, член правління семи каденцій, заступник голови Товариства(1994-2006), голова КК СФУЛО трьох каденцій, член Колегії ВУТЛ. Юліан Френчко брав активну участь в роботі товариства: організовував багато культурних заходів, зокрема відзначення урочистих дат визначних діячів Лемківщини та України, Лемківського Різдва у Львові, поїздок на Ватру (1990-1998рр.). За цей час рідну землю відвідала найбільша кількість лемків (від 700 до 2000 осіб щорічно). Він постійно відвідує Ватри у с. Ждиня (Польща), натхненно працює у популяризації лемківського руху в Україні.

Лемки Львова бажають Ювілярові міцного здоров'я, добробуту, родинного затишку та успіхів на громадській ниві.

Андрій ТАВПАШ
Член Президії СФУЛО

НА ЧЕСТЬ СЛАВНОГО ЮВІЛЕЮ ІВАНА ЩЕРБИ (до 60-річчя від дня народження)

Серед найвидатніших науковців, діячів культури, одне з провідних місць належить професору лемкові Івану Щербі. Він у 1995-1997 рр. очолював Львівське обласне товариство “Лемківщина”, а у 2002 - 2007р.р. був головою Світової федерації українських лемківських об’єднань (СФУЛО). Впродовж тривалого часу був головою Бюро Західноукраїнського фізичного товариства. Депутат Пустомитівської районної ради. (світлина на вкладці IX)

Народився Іван Щерба 27 вересня 1950 року у найбільшому в

Україні селі Зимна Вода, що сусідує зі Львовом. Саме тут, після довгих знущань і поневірянь знайшла у 1946 р. свою другу оселю родина Щербів, коли внаслідок польсько-комуністичної змови сотні тисяч невинних людей були депортовані, репресовані, вивезені в чужі краї, далеко від споконвічної батьківської землі.

Батьки Івана Щерби — Дмитро та Марія — з дідів-прадідів продовжили славний рід села Лупків Ліськівського повіту, що формувався століттями, як здорове лемківське поселення. Незважаючи на те, що Лупків розташований на межі земель кількох слов'янських народів, національний склад села був майже однорідний. Переважна більшість тутешніх мешканців походила від славного лемківського роду. Об'єднував народи тунель і пасажирський поїзд Перемишль — Сянік — Лупків, котрий дальше йшов до Словаччини. Жили в Лупкові волелюбні, доброзичливі, працьовиті та ощадливі газди, які завжди пам'ятали, що завзятість, впертість та наполегливість приносить добрий результат. Хоча сьогодні село практично і не існує (діючою є тільки залізнична станція), але твердий, наполегливий лемківський характер являється і в наступних поколіннях.

Тільки в Україні нині працює три професори, батьки яких походять з Лупкова. Це Дмитро Григорович Семак — професор, доктор фізико-математичних наук, академік Вищої школи України, лауреат Державної премії України, Богдан Васильович Дурняк — ректор Української академії друкарства, професор, доктор технічних наук та Іван Дмитрович Щерба — доктор фізико-математичних наук, професор Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Все на генному рівні повторюється від покоління до покоління. Назавжди закарбувалось в пам'яті одне з перших відвідувань батьківських земель цими трьома великими мужчинами, коли на підсвідому рівні, душою і серцем вони відчули щось рідне, незображене, коли припали до землі пращурів, а рясний дощ з неба, ніби освячував їхні почуття. Скільки то було пекучих до болю і радісних сліз. Віднайшли з розповідей батьків всі пам'ятні місця, всі джерельця, потічки, річку,

що в'ється вздовж села. Від радості цінували землю, де стояли рідні батьківські обійстя.

Після закінчення Львівської середньої школи у 1967 році Іван Щерба вступив на фізичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка. Це з студентських років він багато і плідно працює і ніколи не цурається чорнової роботи. Наука для нього стає творчістю, натхненням і радістю. Свідченням цього є не лише глибокі знання, розсудливість, мудрість, але і безкорислива доброзичливість. Він стає людиною різnobічних наукових інтересів, широкого діапазону практичних дій.

У 1981 році він захистив кандидатську дисертацію в Інституті металофізики НАН України. Продовжуав вести наполегливу науково-дослідницьку діяльність, котра завершилась у 1993 р. захистом докторської дисертації. Із 2000 р. Іван Щерба — професор кафедри фізики металів Львівського національного університету імені Івана Франка. Наука для нього стала хлібом насущним, потребою і насолодою, прадею і відпочинком.

Творча індивідуальність вченого являється не тільки у науковій, але й у його педагогічній діяльності, що нерозривно пов'язана з дослідницькою. Лекції і практичні заняття стали поштовхом до написання підручника українською і польською мовами. Про виняткову увагу до своєї праці свідчить те, що на своїх лекціях він розглядає результати власних досліджень, постійно шукає нетрадиційні шляхи успішного засвоєння фізичних знань і розвитку творчого мислення студентів. Його лекції відзначаються глибиною змісту, чіткістю і ясністю, умінням доступно викласти складні фізичні поняття, розкрити природу та взаємозв'язок численних фізичних явищ. Він вносить значний вклад у розвиток сучасної фізики. Опублікував понад 150 наукових праць та дві монографії. Виступав більш ніж на 60-ти міжнародних конференціях з науковими доповідями у різних країнах світу. Вільно володіє шістьма мовами. Іван Щерба підготував двох кандидатів наук, один

з яких нині успішно працює керівником великої наукової лабораторії у США.

Професор Щерба є прикладом сумлінного і творчого ставлення до улюбленої справи, тому його запрошуують для читання лекцій іншим навчальним закладам України і Європи. Він завжди дотримується правди, справедливості. Ніколи не буває злопам'ятним.

Безмежно любить Лемківщину, часто там буває. Упродовж 15 років разом з родиною не пропустив жодної Лемківської Ватри у Ждині. Він є веселою, життєрадісною людиною, розуміє і винятково цінує гумор. Друзі в захопленні від його смішинок – “щербинок”.

Професор Щерба є редактором 14 книг та автором понад 50 статей на лемківську тематику. Він - організатор трьох Конгресів СФУЛО.

Особливо змістовно, величаво, резонансно пройшов Конгрес СФУЛО у Києві травні 2002 р., який розпочався в Українському Домі, а завершився великим дійством у Пироговому під Києвом та концертом лемківських колективів з України та Європи на Майдані Незалежності.

За значний внесок у зміцнення міжетнічних відносин в Україні та за її межами, за активну участь у розбудові демократичного суспільства, за збереження лемківських звичаїв та традицій нагороджений відзнакою Держкомнацміграції Кабінету Міністрів України.

Він прекрасний господар, такий якими були його батьки, діди, прадіди на своїй рідній землі, ще у незабутньому Лупкові. Постійно будує, сам виготовляє креслення і сам виконує більшість будівельно-оздоблювальних робіт. Найбільше йому до вподоби столярні роботи. Та ще він прекрасний садівник. Цього літа найкраще вдалися помідори. Друзі дуже хвалять їх за приємний смак.

Як прекрасний любитель тихого полювання, в пору лагідно-теплих днів, в передчутті запаху грибів, хоче якомога повніше насолодитися красою, ще росами омитої зелені, наслухатися веселого пташиного пе-

респіву, відчути духмяність трав, квітів, покосів. Він знає в яких лісах, які гриби, і в яку пору найкраще проростають.

У зимку для нього також випадає добра нагода вийхати з родиною в Карпати і на схилах гір насолоджуватись зимовими пейзажами і з вітерцем кататись на нартах. Окрім того, він прекрасний шахіст, плавець, тенісист, бадміntonіст, футболіст.

Щиро, сердечну підтримку надає ювілярові його родина і перш за все, дружина Оксана (з родини Остальських, що після депортациї з Надсяння опинились в с. Козельники, тепер це Сихівський район Львова). Її найбільш зрозуміла тяга чоловіка до рідної землі батьків — Лемківщини, бо її батьки також пройшли жахи депортациї. Вона справжня українська Берегиня! Це завдяки її старанням, вмінням, терпеливою вдачею і чуйністю твориться домашній затишок оселі, в якому щедро панує родинна ватра злагоди, і жаринки котрої непогасно тепляться почуттями віри, надії і любові. Дивосвіт сім'ї, з любов'ю створений нею, є доброзичливим побажанням удачі чи щасливої дороги, здатності зрозуміти кожного і розрадити у важурі.

У народі кажуть: яке коріння, таке й насіння. Животворна Лупківська земля, рідний Зимноводівсько — Львівський край є тим живильним ґрунтом, де плідно розвиваються даровані Богом таланти. Дві доньки Олеся і Христина, натхненні батьківськими настановами, родинним мікрокліматом, заповзято і наполегливо працюють. Наслідуючи приклад батьків, стали кандидатами наук. Олеся - доцент Української академії друкарства. Обидві доньки створили свої сім'ї. У родині Щербів є онук Данилко, яким всі безмежно тішаться, котрий невдовзі запитає: “Дідусю, а Лемківщина далеко?”

Уся доброзичлива Лемківська громада, Фундація дослідження Лемківщини у Львові щиро бажають шановному Ювілярові міцного здоров'я і Божої благодаті на ниві науки та розвитку і утвердження лемківської справи.

Марія Вавричин

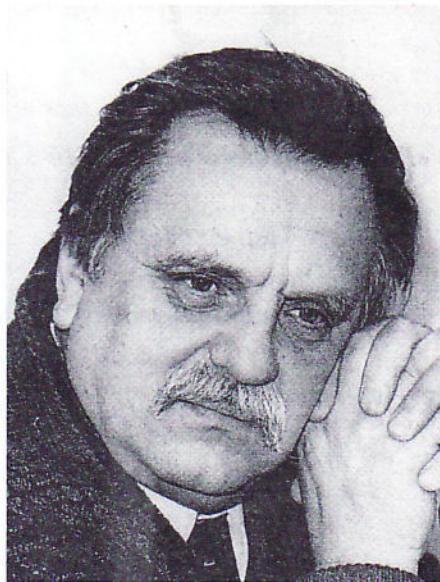
Шерба Іван

Тереза Кицак

Олег Іванусів

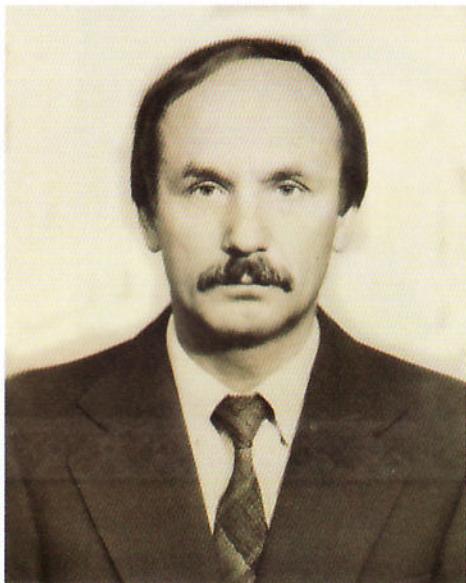
Микола Горбаль

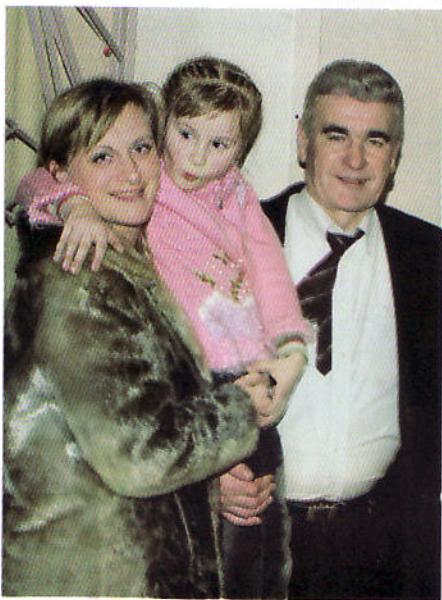
Степан Майкович

Юліан Френчко

Ігор Дуда

*Роман Курдило з невісткою
та онучкою*

Володимир Лабик з онучкою

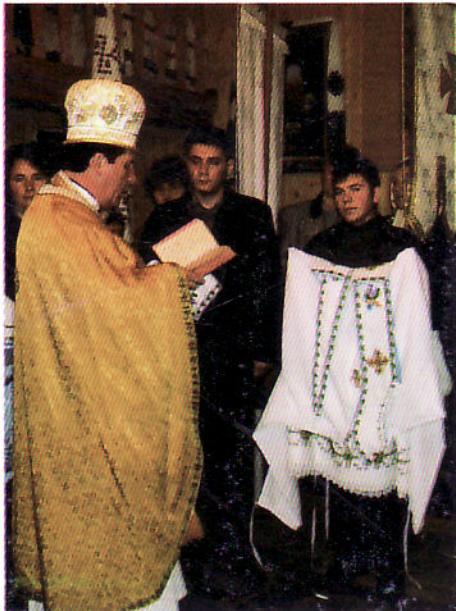

Степан Саган

Іван Щерба

X

Посвята фелону

о. Анатолій Дуда-Квасняк під час святкового богослужіння.

Посвята фелону

ВОЛОДИМИР ЛАБІК
(до 60-річчя від дня народження)

Володимир Степанович Лабік народився 10 серпня 1950 року в селі Кривчиці Новояричівського району Львівської області. Батько, Стефан Федорович Лабік, родом із села Святкова Велика; мати, Єва Семенівна, дівоче прізвище Грецак, зі села Святкова Мала. У 1945 році були депортовані з Лемківщини в УРСР, в Сталінську область (тепер Донецьку). Згодом, захотіли вернутися назад в Лемкішину, та кордони були закриті. Родина Лабіків поселилася біля Львова.

З 1957 по 1964рр. навчався у Львівській восьмирічій школі №71, а з 1964 року, в середній школі №63 м. Львова. Після закінчення школи в 1967 році вступив у Львівське ПТУ №33.

Ще будучи учнем середньої школи, почав активно займатися боксом.

У 1968 році після закінчення ПТУ №33 став студентом Львівського Державного інституту фізичної культури і спорту, який успішно закінчив у 1972 році. В армії прослужив один рік.

З 1973 по 1976рр. В.Лабік працював головою правління спортивного клубу Львівського торгово-економічного інституту. Успішно займався спортом: став майстром спорту СРСР, переможцем першості СРСР серед студентів ЦР ДСТ "Буревісник", переможцем п'яти всесоюзних турнірів. (*світлина на вкладці IX*)

Після закінчення виступів на рингу з 1976 по 1988рр. Ювіляр — викладач кафедри фехтування і боксу Львівського державного інституту фізичної культури і одночасно старший тренер Студентського добровільного спортивного товариства "Буревісник". За весь час роботи в боксі підготував чимало майстрів спорту, які займали високі призові місця на всесоюзних і республіканських змаганнях.

Не поривав зв'язки із боксом і в подальші роки: голова Клубу ве-

теранів боксу у Львові, засновник і організатор Міжнародного турніру з боксу пам'яті заслуженого тренера України Валентина Євгеновича Старчака, суддя національної категорії з боксу. Ювіляр допомагав у виданні книг "Історія львівського боксу", "Спортивно — педагогічна спадщина заслуженого тренера України Валентина Євгеновича Старчака".

Володимир Степанович разом із дружиною Марією виховали дочку Любу, мають зятя Івана та внучку Соломійку. (світлина на вставці IX)

Батьки з дитячих років прищепили пану Володимиру любов до прабатьківського краю — Лемківщини. Він часто зі своєю родиною відвідує Святкову, буває на Лемківській Ватрі в Ждині, в Михалові. Ювіляр бере активну участь у різних заходах біля Лемківської церкви Святих Володимира і Ольги в Шевченківському Гай.

Вся Лемківська громада, Фундація дослідження Лемківщини, широко вітають пана Володимира з його першим шістдесятиліттям, бажають міцного здоров'я, щастя, наснаги на ниві відродження Лемківщини.

Петро АНТОНІВ
кандидат сільськогосподарських наук,
член Фундації дослідження Лемківщини

СТЕПАН САГАН
(до 60 - річчя від дня народження)

Степан народився 3 січня 1950 року в селі Жовтневому Тернопільського району Тернопільської обл. У 1964 році закінчив восьмирічну школу в селі Жовтневому, а в 1967 році — Велико-Бірківську середню школу.

Батько — Андрій Павлович Саган, мама — анастасія Самійлівна

Саган (Доктор) походять зі села Мисцова Короснянського повіту тодішнього Львівського воєводства.

Після закінчення середньої школи протягом року працював інструктором зі спорту в рідному селі. (*світлина на вкладці IX*)

Протягом 1968 - 1973 рр. навчався у Львівському політехнічному інституті та здобув професію інженера-механіка. Інженерну діяльність розпочав з ВО «Іскра». Протягом п'яти років пройшов виробничий шлях від інженера технолога до начальника цеху. Був одним з провідних раціоналізаторів об'єднання. Вже на виробництві почав працювати над підвищенням кваліфікації робітників.

З 1979 до 1994 року Степан Саган працював заступником директора професійно – технічного училища №20. Завдяки його ідеям і практичним результатам роботи училища та за участю вчених Національного університету «Львівська політехніка» була розроблена інтегрована навчальна програма, що дозволяла випускникам ПТУ продовжити навчання на другому курсі університету. Цей напрямок отримав розвиток і продовжує використовуватися. Степан Саган народжений грамотою Міністерства освіти України, медаллю ВДНГ, відзнакою «Відмінник народної освіти України».

Під час роботи в професійно – технічному училищі №20 захитив дисертацію та отримав вчений ступінь кандидата педагогічних наук. Степан є автором понад 25 наукових праць, серед яких, «Українсько – російський тлумачний словник з автоматизації виробничих процесів».

Адміністративну діяльність продовжив у Міжнародному центрі освіти, науки і культури Міністерства освіти України в м. Львові та у Львівській філії Української академії державного управління при Президентові України.

Сьогодні Степан Саган - директор Львівського науково-навчального центру «Професіонал», доцент Львівської філії Київського національного університету культури і мистецтв.

Одружений, має сина.

Степан є членом Фундації дослідження Лемківщини у Львові.

Фундація дослідження Лемківщини і численні друзі бажають Ювілярові міцного здоров'я, творчих здобутків, успіхів у професійній діяльності, сімейного щастя.

ЮВІЛЕЙ ОЛЬГИ БЕНЧ (до 55-річчя від дня народження)

Серед найвидатніших діячів культури лемків, науковців, музикознавців одне з провідних місць належить професору Ользі Бенч-Штокало, заслуженому працівнику культури України, заступнику Міністра культури і туризму України.

Народилася 14 березня 1955 в селі Гутисько поблизу Бережан на Тернопільщині. Саме тут після довгих поневірянь опинилась родина Григорія Бенча в 1945 році, коли сотні тисяч ні в чому невинних людей були депортовані далеко від споконвічної рідної батьківської землі.

Батько Ольги Бенч Григорій — відомий лемківський різьбар по дереву, мати — велика любителька народної лемківської пісенної культури, продовжували славний рід с. Вілька Сяніцького повіту. Жили тут свободолюбиві, доброзичливі, працьовиті, ощадливі газди. Вони завжди пам'ятали, що наполегливість, впертість, завзятість приносять добрий результат. Хоч сьогодні село не існує, але твердий, наполегливий характер проявляється і в наступних поколіннях.

Ольга Бенч змалку перейняла від матері любов до пісні і музики. У 1972-1976 роках навчалась у Дрогобицькому музичному училищі, а в 1976-86 рр. на диригентсько-хоровому факультеті Львівської державної консерваторії під керівництвом професорів Ю. Лудіва та Е. Козака. Два роки працювала в Харківському інституті культури.

З 1984 року О. Бенч — аспірантка Київської державної консерваторії ім. П. Чайковського. Процес диригування проходив під керівництвом народного артиста СРСР професора Л. Венедиктова.

Творча індивідуальність О. Бенч проявляється ще з студентських

но” закінчив середню школу, згодом — політехнічний інститут. Його професійна діяльність пов’язана із Львівським пасажирським депо, Львівським ізоляторним заводом, АТ “Галичина”, ринком “Південний”. В одному інтерв’ю на запитання кореспондента: “Як ви стали бізнесменом?” Петро Писарчук відповів: “Як розпався Радянський Союз, вирішив заробляти на себе. Створив кооператив. На вулицях тоді їздили “жигулі”. Запчастини були в дефіциті... Виготовляли унікальні речі — передні крила до “сімок” і “п’ятірок”. У Львові було пресове виробництво, треба було лише матриці зробити і штампувати. От із тими крилами ми й стали багатими”.

Ювіляр приділяє свою увагу й родині. Про це він не раз говорив під час інтерв’ю. Опікується не тільки своїми 8 дітьми і 3 внуками, але й 2 племінниками. Гордиться дітьми: “Дякую Богу, маю гарних дітей, не розбещених. Вони цінують мене”. Особливо не може натішитися наймолодшою дочкою Юстинкою: “От я приходжу з роботи чи приїжджаю з Києва, а донечка біжить по сходах і кричить: “Тату, я тебе дуже люблю!” Чи коли я у Києві — дружина телефонує, а тут і Юстинка тягне слухавку: “Тату, я за тобою скучаю. Коли приїдеш?” Що відбувається в душі — це неймовірно... Я дуже щаслива людина. Сім’я стала моєю твердинею”. (*світлини на вкладці XII*)

Петро Писарчук досить активний в громадському і політичному житті. Зештою він — людина публічна, не цурається журналістів, говорити широко й відверто на будь-які теми.

Львів’яни (та й не тільки вони) знають Петра Писарчука як щедрого мецената: він допомагає фінансово у відбудові церков (у Львівській, Тернопільській, Херсонській, Одеській областях), театрів, у створенні відеофільмів, зокрема про Ярославу Стецько, профінансовані видання львівських авторів та ін. Петро Писарчук уже вісім років як народний депутат, хоча зізнається, що йому більше подобається щось робити і будувати, ніж бути у Верховній Раді.

Не можна оминути його сприяння лемківському товариству, оскільки рідні П. Писарчука походять з Лемківщини. Він часто ви-

років. Чимало вона займалась записом та обробкою лемківського музичного фольклору. Під час навчання в аспірантурі працювала над темою «Хорова культура — явище фольклоризму 70-80 років ХХ століття» (науковий керівник доц. О. Мурзіна). Є автором багатьох публікацій. Відчутну допомогу надавала науковим експедиціям Львівського музею народної архітектури і побуту у виявленні її збірці пам'яток матеріальної культури лемків. ЇЇ значний доробок не тільки в науковій діяльності, але й у її педагогічній праці, нерозривно пов'язаній з дослідницькою. Вона переконливий оратор, об'ємність її доробку в творчому і громадянському житті. (*світлини на вкладці XI*)

Безмежно любить Лемківщину, часто там буває. Відвідує майже кожну «Ватру» в Ждині. Вона є веселою людиною, розуміє і виключно цінить гумор, є прикладом сумлінного і творчого ставлення до улюбленої справи. Бере активну участь у багатьох загальноукраїнських і регіональних лемківських фестивалях та різних заходах. ЇЇ завжди супроводжує обдарована Богом віра у справу, якою займається. Весь свій талант, енергію, здібності організатора спрямовує на успіх. Велика шана, повага, вдячність людей допомагають в її благородній діяльності.

Многая літа!

ПЕТРО ПИСАРЧУК:
ДРУЖНЯ РОДИНА — ЗМІСТ МОГО ЖИТТЯ
 (до 55-річчя від дня народження)

У кожної людини є свої ідеали, цінності, духовні обереги, які спрямовують її життєву дорогу. Очевидно до таких справ вічних і традиційних категорій належить родина. У ній буває все: і клопоти, і терпіння, і радощі, і болі... Та все ж всі ми праґнемо, щоб наші сім'ї жили щасливо, щоб народжувалися діти, щоб їхня доля була крашою, ніж у батьків. Мабуть ці думки були визначальними також у сім'ї Писарчуків (проживала в с. Чемеринці Золочівського району Львівської області), у якій 6 червня 1955 народився син Петро. На “відмін-

но" закінчив середню школу, згодом — політехнічний інститут. Його професійна діяльність пов'язана із Львівським пасажирським депо, Львівським ізоляторним заводом, АТ "Галичина", ринком "Південний". В одному інтерв'ю на запитання кореспондента: "Як ви стали бізнесменом?" Петро Писарчук відповів: "Як розпався Радянський Союз, вирішив заробляти на себе. Створив кооператив. На вулицях тоді їздили "жигулі". Запчастини були в дефіциті... Виготовляли унікальні речі — передні крила до "сімок" і "п'ятірок". У Львові було пресове виробництво, треба було лише матриці зробити і штампувати. От із тими крилами ми й стали багатими".

Ювіляр приділяє свою увагу й родині. Про це він не раз говорив під час інтерв'ю. Опікується не тільки своїми 8 дітьми і 3 внуками, але й 2 племінниками. Гордиться дітьми: "Дякую Богу, маю гарних дітей, не розбещених. Вони цінують мене". Особливо не може натишигтися наймолодшою дочкою Юстинкою: "От я приходжу з роботи чи приїжджаю з Києва, а донечка біжить по сходах і кричить: "Тату, я тебе дуже люблю!" Чи коли я у Києві — дружина телефонує, а тут і Юстинка тягне слухавку: "Тату, я за тобою скучаю. Коли приїдеш?" Цю відбувається в душі — це неймовірно... Я дуже щаслива людина. Сім'я стала моєю твердинею". (*світлини на вкладці XII*)

Петро Писарчук досить активний в громадському і політичному житті. Зрештою він — людина публічна, не дурається журналістів, говорить щиро й відверто на будь-які теми.

Львів'яни (та й не тільки вони) знають Петра Писарчука як щедрого мецената: він допомагає фінансово у відбудові церков (у Львівській, Тернопільській, Херсонській, Одеській областях), театрів, у створенні відеофільмів, зокрема про Ярославу Стецько, профінансовує видання львівських авторів та ін. Петро Писарчук уже вісім років як народний депутат, хоча зізнається, що йому більше подобається щось робити і будувати, ніж бути у Верховній Раді.

Не можна оминути його сприяння лемківському товариству, оскільки рідні П. Писарчука походять з Лемківщини. Він часто ви-

діляв транспорт для поїздок на Лемківщину, неодноразово бував на богослужбах у Шевченківському гаю у лемківській церкві св.св. Володимира та Ольги. Завдяки йому біля церкви при вході до ринку "Південний" споруджений Пам'ятний знак усім депортованим украйнцям у ХХ столітті.

(За матеріалами львівської преси та інтернету).

Напередодні 55-річного ювілею бажаємо Петрові Писарчуку доброго здоров'я, родинного затишку, здійснення усіх творчих задумів та прагнень.

*З повагою Фундація дослідження
Лемківщини у Львові*

Іван КРАСОВСЬКИЙ

«ВІН – ПАСТИР ДОБРИЙ...»

(до 55 річчя від дня народження о. Анатолія Дуди)

Називаючи кращих в Україні діячів на ниві відродження духовних скарбів та розвитку культури лемків, не можна оминути довголітнього пароха Лемківської церкви св.св. Володимира і Ольги у Шевченківському гаю м. Львова о. Анатолія Дуду. Народився о. Дуда 25 вересня 1955 року у лемківській родині у м. Монастириську на Тернопільщині.

Після навчання у місцевій школі він виявив бажання стати священиком греко-католицької церкви, яка на той час була заборонена діючою владою. Саме у ті тяжкі хвилини для нашого народу А.Дуда засвоїв богословську науку і був висвячений підпільно. У 90-х рр., коли греко-католицька церква була легалізована, о. Дуда вдосконалив свої знання у богослов'ї.

У 1991 році започатковано здійснення ідеї будівництва у Львові

(Шевченківський гай) типової лемківської церкви за заразком існуючої в с. Котань (Польща) дерев'яної церкви 1841 року. Довідавшись про це, о.Дуда прибув до Львова, проявивши інтерес у будівництві церкви та відправі в ній у майбутньому. Він домовився у Львівському патріархальному управлінні про прибуцтя високих церковних чинів для освячення хреста і місця для будівництва храму. (світлини на вкладці X)

7 квітня 1991 року місце під церкву урочисто освятили кардинал Іван-Мирослав Любачівський та архієпископ Володимир Стернюк. У вересні 1992 року будівництво храму було завершено. Овятів церкву єпископ Филимон Курчаба, а о. А.Дуда відправив першу літургію.

Від самого початку існування лемківської церкви у м.Львові о.Дуда відправляє в ній двічі на місяць (друга і четверта неділя місяця). Заслуговує на похвалу той факт, що о.Дуда, проживаючи на відстані 150км від Львова, ніколи ще не зірвав відправу, чи хоч би запізнився на неї. Причому він відправляє ще у Тернополі, Івано-Франківську, відвідує лемків у інших областях України, в Польщі. Він став зразковим патріотом у справі розвитку культури лемків, зразковим виконавцем обов'язків Доброго пастиря. Лемківська церква стала надійним осередком духовного відродження, молитви як для лемків греко-католицького віросповідання так і для православних парафіян. Отець Дуда бере також активну участь в культурних заходах товариства «Лемківщина», Фундації дослідження Лемківщини, у різних конгресах, «Ватрах», фестивалях, конференціях.

За сумлінну працю о.Дуда нагороджений правом носити здобний хрест, а під час відправ надівати митру. Спеціальною грамотою канцелярії глави церкви призначений опікуном лемків всієї України.

Лемківська громада в Україні, церковний комітет, правління товариства «Лемківщина» та Фундація дослідження Лемківщини бажають о.Анатолію Дуді постійної Господньої благодаті, щасливого довголіття.

— — — — —
Зеновія ШУЛЬГА
доцент Львівської національної
академії мистецтв

**ГАЛИНА ВИХОВАНСЬКА –
ХУДОЖНИК, ПЕДАГОГ, КУЛЬТУРНИЙ ДІЯЧ**
(до 50-річчя від дня народження)

Галина Вихованська нележить до когорти митців, творчість яких базується на кращих надбаннях української культури. Новаторство, творчий експеримент, сміливі пошуки нових зображенальних засобів з одночасним застосуванням традиційних технік, дає їй можливість сказати власне слово в таких видах художнього тексту як гобелен, килим, батік, ліжник. Автор знаходиться у постійному творчому пошуку, бере активну участь у проведенні художніх виставок, симпозіумів, конференцій тощо. Сама є автором і керівником як регіональних так і міжнародних мистецьких проектів. Так у 1996-97 рр. вона активно долучилася до проведення мистецької акції “Відродимо глиннянський килим” (автор проекту З. Шульга). Тоді вона розробила чималу кількість проектів килимів, які були виконані у Глиннянах і які стали окрасою виставок, проведених у рамках цього проекту в Національному музеї ім. А. Шептицького у Львові, Львівському палаці мистецтв, Палаці мистецтв “Український дім” в Києві, краєзнавчих музеях у Сургуті і Нефтеюганську Тюменської обл. в Російській Федерації. На цих виставках її роботи користувалися популярністю у глядачів, були закуплені художньою галереєю в Сургуті.

Наступною акцією, в якій Галина Вихованська виступає як співорганізатор проекту є дитячий фестиваль “Малеча творить писанку”, який започаткований у 2000р. у контексті Міжнародного етномистецького проекту “Екологічний ракурс” (автор З. Шульга) на базі Дитячої школи народних мистецтв у Львові, багаторічним директором якої вона є. Фестиваль проводиться щорічно і неодноразово набував

статусу міжнародного (2000, 2005 рр.), до участі у якому були запрошені обдаровані діти Львова, Києва, Косова, Золочева, Глинян, Самбора, Червонограда, Нагуєвич з України, а також з Сургуту, Уфи (РФ), Перемишлия (Польща), Кишинєва (Молдова), США, Канади, Англії ін. (світлина на вкладці XIII)

У 2009 році з ініціативи Галини Вихованської, а також викладачів школи, таких як Лілея Кvasниця, Марія Янко, при підтримці таких педагогів як Соломія Сенчик, Ольга Барна, Софія Канас і ін., які є лемкінями за походженням, при сприянні голови Фонду дослідження Лемківщини Петра Гандяка, був започаткований І-й Всеукраїнський фестиваль “Лемківська писанка”, який успішно відбувся в Дитячій школі народних мистецтв у Львові. До речі, творча обстановка і високий фаховий рівень викладання в школі дозволив провести фестиваль на дуже високому мистецькому і організаційному рівні, став поштовхом до проведення ширшої науково-дослідної роботи з вивчення лемківської культури й трагічної історії цієї найбільш західної вітки українського народу, популяризація їх серед учнів школи.

Також треба відзначити роль Галини Вихованської у формуванні стратегії розвитку школи. Саме з цією метою нею в свій час була налагоджена тісна співпраця з Львівською національною академією мистецтв, за участю її педагогів до написання концептуальних зasad навчальних планів, які, будучи підтриманими педагогами школи, стали основою для формування авторських класів, написання авторських програм як з загальномистецьких дисциплін (рисунку, живопису, композиції), так і спеціальних — художнього текстилю, кераміки, скла, моделювання одягу, фітодизайну ін. Саме її активна позиція в цьому плані дала змогу вивести школу в розряд одних із найбільш творчих і фахових установ позашкільної освіти.

Як уже було зазначено, Галина Вихованська — різносторонній художник. Заслуговують на увагу творчі експерименти, здійснювані нею в рамках проекту “Текстильний шал”. Кожного разу вона подає на

виставку роботи, які вражають цікавими творчими пошуками, довершеністю пластичної мови, монументалізмом. Також, Галина Вихованська як митець, який починав свою творчу біографію на текстильному підприємстві, де художні тканини декорувалися способом друку, має чималу кількість творчих робіт, виконаних в техніці батік. Ці твори виділяються експресією, композиційною виразністю складних фігуративних і абстрактних композицій.

Беручи активну участь у проекті “Екологічний ракурс”, вона є автором численної кількості ліжників, виконаних у с. Яворів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. за її проектами. Ці роботи неодноразово демонструвалися на багатьох художніх виставках як в Україні, так і за кордоном.

Творча біографія Галини Вихованської багата на події, творчі експерименти, цікаві зустрічі. Її контакти з українцями Сибіру — це теж одна із цікавих сторінок у її житті. Запрошена у 1997 році головою культурно-просвітницького товариства “Українська родина” Ганною Литвин до Сургуту з передвеликодніми майстер-класами з розпису писанок, вона зуміла налагодити з ними творчі контакти, які активно розвиваються протягом останніх років.

Зараз Галина Вихованська сповнена великих планів щодо подальшого розвитку Дитячої школи народних мистецтв, якою вона вже не один рік керує, а також творчих планів, які, будемо сподіватись, будуть успішно реалізовані у майбутньому.

ТАЛАНТИ МАРІЇ ЯНКО
(до 50-річчя від дня народження)

Бог наділяє людей найрізноманітнішими талантами. І дуже добре, якщо цей талант знаходить своє практичне втілення протягом людського життя. Адже тоді воно стає насиченим, цікавим, багатим на несподіванки. Саме така життєва дорога Марії Янко, якій цьогоріч виповнюється 50 літ. Марія Янко народилася 3 березня 1960 року у селі Дубляни Самбірського району Львівської області в родині Михайла і Катерини, що походила з Лемківщини зі с. Рябе Сяноцького повіту.

Очевидно, що вже із дитинства вона вбирала в себе потужну духовну силу, материнську енергію та велику любов до рідного краю. Зрештою, це добре простежується у її поетичних рядках, присвячених матері:

О, Мамо — мамо,
 О, якби Ви знали,
 Я Вашеє село
 Вчера одвіділа.

А може Ви знали,
 Із небес смотріли,
 З сонцем мня стрічали
 І тихо радили?...

По траві ступала,
 Стежечку глядала,
 По котрій ходили
 Моя рідна Мама.

ському училищі прикладного мистецтва ім. І. Труша і Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва. Сьогодні Марія Янко — викладач Дитячої школи народних мистецтв. У її класі завжди гамірно, діти відвідують її клас з охотою. Особливий настрій панує перед великими святами. Наприклад, перед Великодніми свята-ми клас перетворюється у справжню писанкарську майстерню. Марія Янко — досвідчений педагог, ініціатор та учасник багатьох мистецьких акцій. Її художні твори, писанки, фотографії неодноразово експонувалися на українських і міжнародних виставках. Крім того, вона — авторка багатьох персональних виставок в Україні та за її кордонами.

Ще один талант має Марія. Вона — тонка творча натура, а тому часто виникають і поетичні рядки, яких вже назбиравалося чимало. Її вірші з'являються також у лемківських виданнях — “Лемківський календар” (Україна), “Загорода” (Польща), “Лемківщина” (США), “Бесіда” (Польща). (світлини на вкладці XIII)

Марія — цікава ілюстраторка. Серед книжок, до яких прилучилася і її рука — “Лемківщина рідна, заколишу в твоїй красі” (упор. О.Кровицька, В.Денисюк, Львів, 2002; 2-вид., 2009), “Відлуння лемківських культурних традицій” (автор О.Кровицька, Львів, 2001), деякі випуски “Лемківського календаря”, “Різдво на Лемківщині” (упор. М.Горбаль, Львів, 2004), “Лемківські різдвяні легенди, перекази” (упор. М.Горбаль).

Марія Янко виховала трьох дітей — сина Василя і доњок — Віру та Марійку.

Наша Ювілярка — активістка лемківських організацій, вона — членкиня Фундації дослідження Лемківщини у Львові, бере діяльну участь у всіх культурних заходах, часто — з фотоапаратом.

У ювілейний рік хочемо побажати Марії Янко — радості, міцного-преміщного здоров'я, оптимізму, великого натхнення до нових творчих здібностей.

До цих побажань приєднуються редколегія “Лемківського календаря”, члени Фундації дослідження Лемківщини, лемки-приятелі.

BITAЄМО!

10 лютого 2010 року зустрічатиме **90-ліття Іван Сенько**, який народився у с. Тилич Новосончівського повіту, Краківського воєводства у родині селянина-середняка. Ще у дитинстві п.Іван пробував писати вірші, після депортациї відновив своє бажання, яке вилилося у творчість. Вірші супроводжували ювіляра завжди! Тож бажаємо Іванові Сеньку міцного здоров'я, щастя, родинного тепла і творчого натхнення. Хай життєва дорога повниться прекрасними літами!

* * *

19 листопада 2010 року святкуватиме свій **90-літній ювілей Михайло Чулик**, який народився у селі Свіржова Руська Ясельського повіту. Незважаючи на велими поважний вік він часто приїжджає до Львова до лемківської церкви, хоча сам живе у с.Калинові, що неподалік від Самбора. Любов до праці, до пісні, до рідного краю та оптимізм — ось рецепт лемківського довголіття! Зичимо дорогому ювіляру міцного карпатського здоров'я, радості, натхнення та щастя. Многих і благих Вам літ!

З нагоди **75-ліття** сердечно вітаємо **Терезу Степанівну Кицак**. Нехай доля дарує їй прекрасні хвилини радості, добра, затишку і творчого довголіття. Нехай її писанки та пісні звеселяють серця українців, дода-

ють наснаги і спонукають до постійного відчуття справжнього мистецтва у народних перлинах. (*світлина на вкладці VII*)

* * *

17 грудня 2010 року свій **70-літній ювілей** святкуватиме **Володимир Андрійович Крупій**, який народився у с. Вільшня Кроснянського повіту у сім'ї хлібороба.

Щиро зичимо Ювіляру міцного здоров'я, щастя, радості, творчої наснаги. Хай його вірші тішать людей, звеселяють і додають оптимізму та впевненості. Многих-многих літ!

* * *

Час невблаганно іде вперед. І вже на порозі своїх ювілеїв такі члени Фундації дослідження Лемківщини у Львові – **Роман Курдило** святкуватиме 2 січня 2010 року своє **60-річчя**. Його батьки проживали у славних лемківських селах Зинранова і Дальова. (*світлина на вкладці IX*)

Сердечно бажаємо Ювілярові радості, доброго здоров'я, трудових успіхів. Нехай Його лемківська душа постійно переливається у народних піснях.

* * *

У 2009 році відсвяткувала свій **55-річний ювілей** відома лемківська писанкарка **Марія Камінська-Станкевич**. Її батько – Давид Камінський походить зі с. Ріпник Короснянського повіту, мати – Ганна Шкурат зі с. Воловець Горлицького повіту. Пані Марія навчила писанкарства від своєї тітки – Вікторії Яскілки, відомої майстрині лемківської писанки та витинанок.

Марія Камінська-Станкевич радо бере участь у виставках народних митців, популяризуючи самобутню лемківську писанку (Віденсь (Австрія), Бучач, Львів, Київ (Україна) та ін.)

З нагоди ювілею бажаємо пані Марії великих творчих здобутків у примноженні духовної скарбниці Лемківщини.

2 серпня 2010 року виповнюється **55 років** **Андрію Андрійовичу Сухорському**. Син відомого різьбяра, талановитий скульптор. Він разом з братом є авторами пам'ятника Т.Г.Шевченку, та Юрію Змієборцю у

м.Львові. Бажаємо цій талановитій непересічній людині здоров'я, родинного затишку, натхнення у творчій праці, втілення усіх прекрасних задумів та довгих щасливих років життя.

* * *

У липні 2010 року святкуватиме **50-річний ювілей Лілея Кvasниця**. Вона народилася в сім'ї відомого львівського скульптора лемка Мирона Амбіцького. Лілея — художниця за покликанням, прекрасний педагог у Дитячій школі народних мистецтв. Її мистецькі твори неодноразово виставлялися у музеїйних залах України та за кордоном. (*світлина на вкладці XIII*)

Сердечно вітаємо Ювілярку, Лілею Кvasницю, з днем народження, бажаємо великої творчої наснаги, добrego здоров'я й оптимістичного настрою.

* * *

2 липня 2009 року виповнилося **50 років Романові Васильовичу Одрехівському**. У 1981 році він закінчив Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва. Брав участь з 1982 року у багатьох художніх виставках, сьогодні більше уваги приділяє науковій та педагогічній діяльності. Кандидат мистецтвознавства з 1995 року. Автор багатьох статей, присвячених різьбярству Лемківщини у контексті розвитку українського мистецтва, а також монографії “Різьбярство Лемківщини” (Львів, 1998). Учасник багатьох лемківських імпрез.

* * *

16 січня 2010 року свої **50 років** зустрічатиме Галина Щерба-Мишко. Її батько Щерба Василь родом зі с.Свіржова Руська, Ясельського повіту. Ще зовсім юною Галина Василівна захоплювалася красою природи і цю красу спробувала перенести на полотно за допомогою нитки і голки. І розквітили маки, волошки і колоски пшениці, і малюви. Свої вишивки п.Галина сама придумує і розробляє. Крім того, захоплюється бісероплетінням.

Своїм чарівним умінням, неповторним мистецтвом вона збагачує культуру України, Лемківщини, увічнюючи на полотні прекрасні миттєвості життя. (*світлини на вкладці XIV*)

Щиро зичимо Ювілярці міцного здоров'я, радості, творчого натхнення та здійсненя усіх найкращих задумів!

* * *

5 травня 2010 року святкуватиме **50-річчя Надія Іванівна Тупіка**, з роду Смереканич. І мати, і батько народилися у с.Свіржова Руська Ясельського повіту. Це у дитинстві п.Надія успадкувала від своєї мами Анни Данилівни Смереканич (Чулик) чудесне мистецтво писанкарства. Передала вона його і своїй донечці Настуні.

Від щирого серця зичимо прекрасній Ювілярці міцного здоров'я, родинного затишку, радості, щастя, творчого натхнення та оптимізму!

* * *

8 листопада святкуватиме свій **40-річний ювілей Марта Кулинич-Новицька**. Майстер народної творчості, музикознавець. Народилася у родині львів'янина Траса Кулинича та Ірини Костич. Родом з Лемківщини (Королик Волоський). (*світлини на вкладці XV*)

Зичимо Марті творчих успіхів, натхнення, радості та здійснення задумів.

* * *

30 липня виповниться **40 років Надії Боровець**. Вона солістка хору «Лемковина» уже близько 20 років.

Вітаємо її та бажаємо міцного здоров'я, щастя, родинного затишку та творчого довголіття.

* * *

14 серпня відзначатиме свій **40-літній ювілей співачка, організаторка музичних та обрядових дійств Наталія Криничанка** (дочка Федора з родини Петриків і Галиків з м.Криниця).

Від усього серця бажаєм! Їй теплого родинного затишку, доброго здоров'я, сонячного настрою та нових творчих успіхів.

Усім нашим Ювілярам — Многая літа!

Редколегія календаря

ПАМ'ЯТЬ – ВОЛЯ ДО ЖИТТЯ

Ірина ДАНЬКО

СИМВОЛ РАДОЦИНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

15 листопада 2009 року на вулиці Радоцінській у Пустомитах відбулося освячення каплички Святих Безсрібників Косми і Дем'яна, вшанування яких припадає на 14 листопада. В цій урочистості події взяли участь парафіянини двох церков – УАПЦ Вознесіння Господнього та УГКЦ Успіння Пресвятої Богородиці, мешканці сусідніх із Радоцінською вулиць – Довбуша, Коцюбинського і Сонячної. Попри холодний вітер і надокучливий дощ, людей зібралися чимало, поприїздили гості зі Львова і сусідніх сіл, цілими сім'ями і навіть із зовісім малесенькими діточками – лемківські родини, для яких ця подія була подвійно радісною і зворушливою. Капличка символізуватиме церкву святих Безсрібників Косми і Дем'яна, яка була у їхній рідній Радоціні. (світлина на вкладці XVII)

Після обряду освячення з вітальним словом до присутніх звернулися о.Степан Федорович, о.Юрій Чудяк, голова районної ради Ярослав Дробот, голова РО ВНРУ Зенон Куриляк. У своїх виступах вони наголошували, що капличка не тільки слугуватиме духовним оберегом, надихатиме на добре справи, а й символізуватиме і міжконфесійне єднання, і соборність усіх українських земель.

Піднесене хвилювання переповнювало о.Анатолія, священика Львівської лемківської церкви, коли виголошував своє віршоване віншування.

Не приховували схильованості і сліз поважного віку газдині під час виступу Володимира Шуркала, ініціатора і головного фундатора зведеної каплички. Його внеском у збереження традицій

депортованих українців важко переоцінити. Володимир Шуркало — відомий в Україні і за кордоном активною участю в лемківських організаціях, зокрема Фундації дослідження Лемківщини у Львові. Як депутат Львівської обласної ради, голова комісії по зв'язках із закордоном на державному рівні відстоює права всіх депортованих, дамагається, щоб історична справедливість була встановлена і закріплена законодавчо. Цього дня на адресу Володимира Шуркала прозвучало багато щиріх слів вдячності.

— Більше, як шістдесят років минуло від сумнозвісної депортациї та акції «Вісла», під час якої тисячі українців Лемківщини були насильно виселені із предківських земель, — розповідає Володимир Шуркало. — Багато депортованих оселились на теренах Пустомитівщини, згодом вона стала для них другою батьківщиною.

Безмежно любили свою Радоцину Василь Шуркало і його дружина Єва, з дому Шевчик, які у травні 1945 року змушені були покинути рідне село. І цю любов вони передали синові, який настільки захопився місцем народження батьків, що вважає його і своїм — рідним, найріднішим, хоча вперше побував на Лемківщині, коли було йому 42 роки. А від колишнього села залишились лише розвалини мурованої школи, каплиця, кілька пам'ятних хрестів, одна сільська криниця та цвинтарі, зарослі терниною. Від 1993-го року Володимир Шуркало щороку по кілька разів приїжджає сюди і сам або разом з іншими радоцинянами працює не покладаючи рук, щоб доглянути, зберегти, відреставрувати бодай те, що ще нагадує про колишню Радоцину. Це з його ініціативи іменем вже неіснуючого лемківського села названо вулицю у Пустомитах. З його ж ініціативи і фінансової підтримки тут почали будувати православний храм, створено чудовий лемківський хор «Радоцина», який заслужено отримав звання народного, щороку проводиться лемківське свято — кермеш.

— Останній кермеш у рідному селі радоциняні справляли 65 років тому, 14 листопада 1944 року, — продовжує розповідати Володимир Шуркало. — У Радоцині була греко-католицька церква Косми

і Дем'яна, побудована 1898-го року. Гарна, велика, мала три великі дзвони, кожен по три метри завбільшки. У 1955-му церкву розвалили... залишилось по ній лише емайлеві кольорові плитки, якими була вистелена підлога. З кількох таких плиток у капличці викладено один куточек — жива часточка неіснуючої Радоцинської церкви... Села нема, все розірано, все знищено, але дух українського села знищити неможливо, — переконаний Володимир Шуркало.

Цього дня було освячено не тільки капличку, а й сімейні реліквії родини Шуркалів: стародавні образи і копії дивовижних чудотворних ікон, оригінали яких тепер зберігаються закордоном, у церквах, приватних помешканнях; відтворені за розповідями малювничі куточки колишньої Радоціни, її дві церкви і каплички, та сучасні краєвиди Лемківщини — полотна художника Дмитра Солинка тощо. І ще одна родинна реліквія, що стала мелодійною оздoboю свята, маленький дзвоник з Радоціни.

— Його привезла з собою моя стрийна Єва, — тепло всміхаючись, пояснює Володимир Шуркало. — З цим дзвоником родина завжди ходить колядувати, ходив я малим, тепер ходять мої сини. Кожного, хто довідався, що при освяченні каплички звучав дзвоник із Радоціни, дуже зворушив той факт. І ось ця ялиночка, — показує на деревце біля каплички, — також з тих країв. Планую незабаром привезти ще саджанців з Радоціни і посадити навколо каплички.

Кілька років тому, до 60-х роковин депортациї та акції «Вісл», на початку вулиці Радоцинської він поставив фігуру Божої Матері. До речі, вісім фігур Пресвятої Богородиці, які стоять на виїздах з Пустомит, поставлені з ініціативи Володимира Шуркала. Декотрі з них виготовлено і встановлено його власним коштом, інші — за підтримки і фінансової допомоги небайдужих людей.

Часом знайомі дивуються, як йому вдається щоразу так швидко втілювати власні ідеї і задуми у життя.

— Й справді, мені якось дуже легко ведеться при організації та-

ких справ. Ще не було випадку, щоб хтось відмовив у допомозі, коли вона буває потрібна.

Наприклад, встановити фігуру, яка тепер стоїть у каплиці Святих Безсрібників Косми і Дам'яна, допоміг Ярослав Трухан, при будівництві самої каплички — керівники пустомитівських підприємств — Ігор Винар та Михайло Шелепило.

*Передрук із газети «Голос народу»
21 листопада 2009 року №47 (1217).*

Ярослав КОЗАК

ПАМ'ЯТНИК о.МИХАЙЛОВІ ВЕЛИЧКУ У БОСЬКУ

У вересні 2009 року виповнилося 70 літ від дня загибелі пароха села Боська о.Михайла Величка і 22 мешканців цього села. До цієї дати на українському цвинтарі села на могилі о.Величка постав надгробний пам'ятник, споруджений з ініціативи заступника голови Самбірської громадської організації „Бощани“ Ярослава Козака за фінансової підтримки всіх членів організації та щедрості меценатів. Особливої подяки за організацію робіт і доброчинні пожертви заслуговують: голова організації „Бощани“ Богдан Бобак, його заступник Ярослав Козак, члени організації Мирон Теплий, Марія Оприськ, Микола Цуп, Микола Теплий, Степан Холявка, Степан Теплий, а також діти, внуки і правнуки отця Величка зі Львова, Стрия, Тернополя, Бережан, Білої Церкви.

Значну допомогу надали: обласна організація товариства „Лемківщина“, зокрема скарбник СФУЛО пані Лілія Плахтій, меблевая фірма „Карпати“ (виконавчий директор пан Віталій Коваль), фірма „Дімекс“ (директор пан Михайло Дуриш) та інші організації, за що їм велика вдячність. (світлина на вкладці XVI)

Виготовив та змонтував пам'ятник мешканець с.Боська пан Павло Землянський.

Урочисте освячення пам'ятника відбулося 20 вересня 2009 року за участю духовенства, представників місцевої влади, членів організації „Бощани“, родини о.Величка.

Отець М.Величко мав трьох дітей: сина і дві доньки. Син Осип Величко був вчителем, різьбярем, членом художнього фонду, автором багатьох виставок у Львові, Стрию, Дрогобичі, Самборі, Скользому, Бережанах. Помер у 2000 році, похований у м.Стрию. Молодша донька Ольга працювала лікарем, тепер на пенсії, мешкає у м.Біла Церква. Старша донька Теодозія проживає у м.Бережанах. На відкриття пам'ятника старша генерація делегувала правнуків отця Михайла (по синові Осипу) Марту і Роману, а також її чоловіка Ігоря, батько якого Йосип Теплій є уродженцем с.Боська.

Нащадки Михайла Величка висловлюють сердечну вдячність членам товариства „Бощани“, а також всім подвижникам, які спричинилися до спорудження пам'ятника і зберегли добру пам'ять про свого пароха.

Теодозія ОСТАФ
м.Бережани Тернопільської області

СВЯЩЕНИК, ПАТРІОТ, СІМ'ЯНИН

Михайло Величко народився 6 січня 1889 року в селі Склад Сільний Перемиського повіту в середньо заможній селянській родині. Після закінчення Перемиської чоловічої гімназії вступив на теологію і в 1917 році прийняв богословське свячення. Три роки був сотрудником у Полнатичах недалеко від Ярослава, а опісля — парохом на Лемківщині: спочатку — в Полянах Мисцівських, потім — у Волі Нижній, і насамкінець — у селі Босько коло Риманова. Сім років отець Михайло був деканом Риманівського деканату.

Отець Михайло був зразковим сім'янином — чоловіком і батьком, ширим патріотом української церкви і рідного поневоленого краю.

Разом із дружиною Оленою (з дому Кміцекевич) вони несли просвіту у біdnі і темні лемківські родини, ставили вистави, у довгі зимові вечори читали історичні книжки людям, які сходилися до них на приходство, бо читалень у цих біdnих селах не було.

Був милосердний і чуйний на людське горе. Багатьом біdnим парафіянам допомагав чи клаптиком поля, чи дровами. Перед Різдвом і Великоднем допомагав багатодітним сім'ям продуктами. Влітку на нашому подвір'ї завжди збиралися немічні і каліки, бо тут їх годували і лікували. Не раз батько говорив, що, може, у скрутну хвилину і нам хтось допоможе.

Батько був великим естетом. Він дуже любив квіти, сам садив клумби, прополював їх, доглядав. Наш сад квітував з ранньої весни аж до зими.

А ще батько любив вишивати. У нас вишивала вся родина. Наша хата була прибрана вишитими рушниками, обрусами, серветками, портьєрами — у бойківському, гуцульському, полтавському та інших стилях. Владика Коциловський, який їхав на посвячення церкви в сусіднє село і ночував у нас, не міг налюбуватися нашою хатою і сказав: „Отче, я зараз поміняв би свою палату на Ваш дім.“

У довгі зимові вечори у світлиці на столі горіла велика нафтова лампа, а довкола неї сиділи мама, тато і діти — вчили уроки, вишивали, а мама ще й читала вголос або розповідала казки чи щось з історії України. Так нам змалку прищеплювали жагу до знань, радість праці, любов до рідної землі, до народу, справжні родинні й національні вартості. (світлина на вкладці XVI)

Отець Михайло був прекрасним проповідником. Рівного йому майстра духовного слова не було на всю округу. На всі празники його запрошуvali в інші села виголосити проповідь.

Був дуже побожний, як і вся його родина — мама, сестри і молодший брат Олексій, також священик (батько помер молодим у 1915

році). Любив повторювати, що нізащо в світі не проміняв би свою професію на іншу, бо не кожному дано Бога на руках носити.

Починаючи проповідь, звертався до Кивота з такими словами: „Ісусе... в Пресвятій Євхаристії, поблагослові моїми словами“. Москвофіли писали в своїй газеті, що „Величко тілом невеличкий, але має Мазепин дух“.

Під час вакації я з братом Осипом служила батькові до Служби Божої. Я — за дяка, брат — за паламаря.

Одного липневого дня того нещасливого 1939 року ми забули засвітити свічки на престолі. Відслуживши Службу, батько глянув на престіл, зблід і сказав: „Діти, то дуже поганий знак. У народі кажуть, що або церква згорить, або священик помре“.

Першого вересня 1939 року почалася Друга світова війна. У п'ятницю, 8 вересня батько поїхав до сусіднього містечка, висповідався, а в неділю рано 10 вересня його вже не стало...

То було так. Напередодні у село ввійшли німці. Вранці батько пішов до церкви правити Утреню, а ми залишилися в хаті. Раптом чуємо рух, галас, стрілянину. До нас прибігли заховатися перелякані сусіди, бо плебанія була єдиною мурованою хатою в селі, і ми всі заховалися в пивниці. А в цей час згоріла наша стайнія разом з худобою, стодола, повна ще не змолоченого збіжжя...

Як опісля розповів нам катехит о. Головач, який саме тоді був у церкві, хтось начебто вистрілив у німців, і вони почали шукати в селі військових. Влаштували общук і в церкві і, не знайшовши там нікого підозрілого, вигнали людей з церкви і наказали розходитися по своїх хатах, а церкву закрити. Отець Головач пішов до сестер Служебниць, які мешкали неподалік, і кликав з собою отця Михайла, але батько сказав, що мусить іти додому, бо там на нього чекає родина. Не дочекалася. Не дійшов. Автоматна черга (шість куль) обірвали дорогу отця Михайла Величка за 50 метрів від хати на 51-му році життя...

Того дня німці вбили ще 22 односельчан і спалили 37 хат.

Втративши батька, главу сім'ї, родина переїхала до дідуся, материного батька, Йосифа Кміцікевича у прикордонне село над самим

Сяном. А в 1945 році поляки, давши на збори лише півгодини, насильно вигнали нас у Радянський Союз. Ми назавжди покинули рідні землі — без жодних коштів, без пожитків, без майна, без найдорожчого — батька...

З того часу батькова душа опікується нами з неба. Неважаючи на тяжкі повоєнні роки, ми ніколи не голодували, хоча й жили бідно. Скрізь нам зустрічалися добрі люди, котрі допомагали вижити (а нас було семеро душ). Ми розуміли, що то нас рятують добрі діла батька та інших предків, бо наша родина завжди була дуже релігійною.

По материній лінії було багато священиків. Мамин батько був учителем, але його брат, батько і дідусь були священиками, а мати дідуся була рідною сестрою Львівського єпископа Івана Лаврівського-молодшого (були два єпископи Лаврівські) — ректора духовної семінарії у Львові, щедрого мецената.

Священиком був і брат матері Теофіль Кміцекевич, а також дво- і троюрідні брати та інші родичі.

Галина ЩЕРБА

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології
Львівського національного університету імені Івана Франка
Іван ЩЕРБА

Голова Ради старійшин Львівської організації
Всеукраїнського товариства “Лемківщина”

ВОЛОДИМИР КУБІЙОВИЧ У СПОГАДАХ СУЧASNІКІВ

Є люди, яких ти хоч раз побачив чи з ними поспілкувався, але вони залишаються в твоїй пам'яті на все життя. До таких належить і Володимир Кубійович.

Вперше почув я прізвище Володимира Кубійовича чотирнадцятирічним хлопцем у жовтні 1939 р. Тоді, коли після пакту Молотова — Рібентропа Польщу окупували німці й територія на захід від Бугу й

Сяну опинилася в складі Генеральної Губернії, а Галичину й Волинь зайняли большевицькі війська.

Понад 30 тисяч української інтелігенції з Галичини і Волині, які не захотіли залишатися під большевицькою окупацією, прибули у Генеральну Губернію. Цих людей треба було працевлаштувати, знайти їм житло, забезпечити мінімальні умови для виживання. Ними займалися створені тоді Українські Допомогові Комітети, роботу яких координував Український Центральний Комітет з осідком у Krakovі на чолі з Володимиром Кубійовичем.

Всі інтелігенти — українці, що могли працювати у школах, були розселені по українських селах Лемківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшшя. Розпочалось навчання дітей українською мовою, бо до 1939 року воно здійснювалось повсюдно польською. І до нашого села Свіржова Руська колишнього Ясельського повіту (тепер Республіка Польща) прибув учитель — українець Петро Дрань, а в сусіднє село Святкову Велику — Василь Гірний, — фейлетоніст, письменник, автор відомого роману «Розгублені сили».

У селах організовано також сільськогосподарські школи і дитячі садки. Крім цього, за старанням Володимира Кубійовича були відкриті: Торговельна школа у Сяноці, гімназії у Грубешові, Ярославі, Українська учительська семінарія в Криниці. Українці були цим дуже задоволені.

Про В. Кубійовича ходили легенди. Він допомагав українцям у різних справах, ризикуючи іноді навіть своїм життям.

Наприклад, у нашему селі Свіржова Руська стався такий випадок. За зберігання зброї попалися німцям два брати — Іван та Андрій Кобани. Вони були заарештовані, їм загрожував розстріл, їхній швагер Василь Гаталевич поїхав до Володимира Кубійовича і просив його зробити все можливе, щоб урятувати хлопцям життя. Володимир Кубійович зумів переконати німецькі власті у тому, що хлопці знайшли кріси, кинуті втікачами з польського війська, й хотіли здати зброю добровільно, але не встигли цього зробити. Замість смертної кари, вони

одержали два роки тюрми, відсиділи в Освенцімі і повернулися живі до своїх родин.

Відомий інший факт із спогадів Аріадни Шумовської-Стебельської. Йдеться про арешт Богдана Стебельського — брата відомого пізніше сотенного УПА «Хрона» — Степана Стебельського. Це сталося після проголошення у Львові 30 червня 1941 року Української незалежності. Не гаючи часу, Аріадна звернулася до професора Кубійовича по допомозу. Він заручився своїм життям перед німцями, що Богдан — мистець, і що він політикою займатися не буде. По кількох місяцях Богдана випустили з тюрми.

Це було вперше, коли я почув про Володимира Кубійовича.

Перший раз я побачив його і ближче познайомився з ним у другій половині вересня 1941 року, коли я вступив на III курс Української учительської семінарії у Криниці Новосанчівського повіту (тепер Республіка Польща).

Нас сто хлопців поселили у бурсі, яка розмістилася у віллі «Колонія», санаторному будинку в гарних кімнатах. Буквально десь на четвертий день приїхав до нас Володимир Кубійович. Він у супроводі директора семінарії Омеляна Цісика побував у кожній кімнаті чотириповерхового будинку, мав розмову з нами, кожному подав руку. Його цікавило все: хто наші батьки, звідки ми приїхали, як нам живеться у бурсі, чи не голодні, чи є в що одягнутися, чи спроможні наші батьки платити за наше навчання в семінарії й проживання в бурсі і т. д. Після його візиту надходили стипендії студентам семінарії. Круглі сироти і напівсироти були взяті на повне утримання за рахунок стипендії Українського Центрального Комітету.

Протягом 1941 - 1944 рр. Володимир Кубійович постійно на-відувався до нас у бурсу, цікавився усім. Нам стало відомо, що це видатний український вчений — географ, професор Ягеллонського університету. У семінарії він виступив перед нами з лекціями. Особливо запам'яталися його дуже цікаві лекції на теми: «Київська Русь — наша древня держава», «Золотоверхий Київ — столиця України»,

«Природні багатства України», «Населення України і їого заняття». «Звичаї, традиції, культура України» та ін. Його лекції було цікаво слухати і легко сприймати. Вони виголошувались доступною мовою, кожне слово лекції було продумане й виважене і глибоко западало у наші серця, скріплювало нашу національну свідомість, виховувало у нас український патріотизм. Ми вивчали географію за його науковими працями «Географія України і сумежних земель», «Атлас України», «Карта України» та ін.

Сам Володимир Кубайович був людиною дуже спокійною й інтелігентною, педантичною. Це був зразок справжнього українського інтелігента. Він став для нас прикладом, вартим наслідування.

Кожний, хто мав щастя бачити Володимира Кубайовича, спілкуватися з ним, запам'ятав його на все життя. Поява Володимира Кубайовича в семінарії чи в бурсі семінаристів була великою подією, перетворювалась у справжнє свято. До нього бігли всі, його оточували запрошували фотографуватися з ним. На це він завжди радо погоджувався. Кожний хотів мати на пам'ятку фотографію з ним.

Він володів надзвичайними організаторськими здібностями. Можна тільки дивуватися, як він зумів у воєнні 1939 - 1945 роки дਮогтися від німецьких владей надання українцям у курортному місті Криниця вілли «Світ» для учительської семінарії на 500 студентських місць, вілли «Ренесанс», «Колонія», «Седлісько» для бурс, в яких проживали семінаристи; приміщення для семінаристів у той час, коли вілли були переповнені німецькими раненими, яких привозили із східного фронту.

Семінарія здійснила два випуски вчителів. Решта семінаристів започаткували освіту, а закінчували її вже у різних країнах світу після війни.

Володимиру Кубайовичу було притаманне вміння у доступній формі передати слухачам навіть дуже складну наукову інформацію.

Він мав талант стати видатним вченим із світовим іменем. Він був таким ученим. Він мав талант бути людиною. Він був людиною з ве-

ликої літери. Він мав талант бути патріотом України. Він був великим її патріотом!

Володимир Кубійович став гордістю не тільки Лемківщини, де він народився, він став гордістю української нації, світової науки.

Ми, колишні його студенти — стипендіати, завжди були і є вдячні йому за те, що він у скрутні 1939 - 1945 рр. так щедро допомагав нам здобувати освіту. Ми старались працювати сумлінно у боротьбі за незалежність України, про яку він так мріяв.

Володимир ШЕЛЕПЕЦЬ
лауреат Державної премії України
в галузі науки і техніки, м.Ужгород

ЖИТТЯ, ОСВЯЧЕНЕ ЛЮБОВ'Ю ДО РІДНОГО КРАЮ (до 45-річчя від дня смерті І.Невицької)

Ім'я Ірини Невицької — талановитої письменниці, видатної громадсько-політичної діячки 10 — 30-х років минулого століття, щирої патріотки України повернулося із забуття лише в останнє десятиріччя. Цю легендарну постать я відкрив для себе, шукаючи в архівних документах і публікаціях заокеанської діаспори матеріали про замовчуване довоєнне минуле моїх батьків. Хоча згадувана ними пошепки “пані Ірена” запам'яталася ще з дитинства.

З'ясувалося, що наприкінці 1938 року, коли Ужгород за Віденським арбітражем відійшов до Угорщини, Ірину Невицьку прихистило верховинське село Ставне, в якому вчителювали мої батьки. З нею вони готовали вистави за її п'есами, а в період становлення Карпатської України працювали разом як чільні провідники Українського національного об'єднання (УНО). В статті про велемодний окружний з'їзд УНО, опублікованій в газеті “Нова свобода” за 31 січня 1939 року, повідомлялося, що “пані Ірина Невицька склала привіт від укра-

безпосередню участь у підготовці та проведенні виборів до Сейму Карпатської України.

I. Невицька — авторка першого закарпатоукраїнського історично-го роману “Правда побідила” про добу переслідування християнства. Із малої прози заслуговують уваги її оповідання “Дарунок”, “Буря”, “Подорож”. Вершиною літературного дару Невицької-прозаїка стала повість “Пригоди Матія Куколки”, яка частинами надходила до юних читачів зі сторінок журналу “Пчілка”.

Публіцистичні статті з проблем народної культури, соціології, феміністики, нариси, казки, байки, поезію і прозу I. Невицька друкувала переважно під псевдонімами в численних тогочасних виданнях.

У 30-х роках I. Невицьку вшановувала громадськість Праги, Львова, Ужгорода, Пряшева, Коломиї... А. Волошин відзначив “каменярську працю” своєї “щирої помічниці для блага улюбленого нею нашого народу”. Повернувшись у Пряшів після придушення Карпатської України, вона була позбавлена уваги суспільства і померла 21 листопада 1965 року забutoю.

Іван КРАСОВСЬКИЙ

ІВАН ЖЕЛЕМ

(до 85-річчя від дня народження)

Відомим лемківським літератором був Іван Желем. Шкода, що його доля передчасно забрала із земного життя.

Іван Желем народився 3 квітня 1925 р. у с. Вапенне Горлицького повіту на Лемківщині. Початкову школу закінчив у рідному селі (1935 р.). У 1937 р. вступив до гімназії у м. Горлицях.

У 1945 р. його сім'ю виселили до України. У м. Самборі він закінчив середню школу, а у Львові здобув вищу освіту.

Друкуватися почав у 1965 р. в українському тижневику “Наше

слово" (Варшава). Писав вірші, оповідання, новели, гуморески, нариси, публіцистичні та критичні статті: "Ой верше, мій верше" (1965 р.), "Чарівниця" (1966 р.), "На стежці" (1967 р.), "Поєдинок" (1970 р.), "Повів бим вам дашто", "Після весілля" (1975 р.) та інші.

Іван Желем помер 6 вересня 1988 р. у Львові. Творчість Івана Желема ще чекає на грунтовне і глибоке дослідження.

Іван КРАСОВСЬКИЙ

ВЕРБИЦЬКИЙ МИХАЙЛО

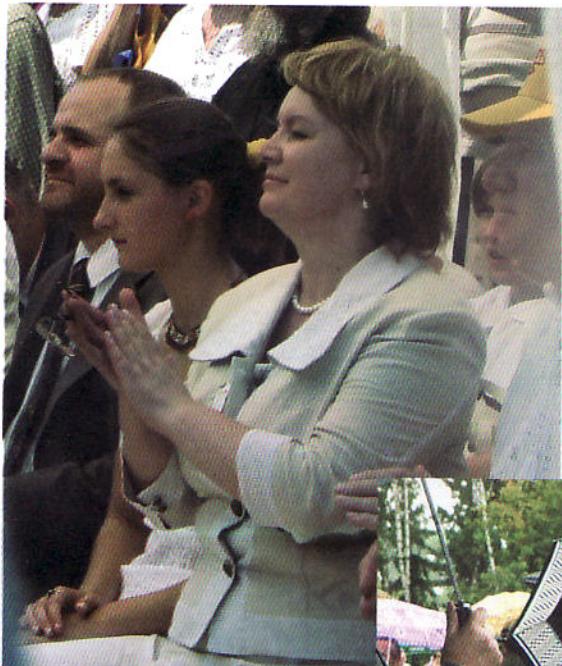
(до 195 річчя народження і 140 річчя смерті)

Михайло Вербицький народився у 1815 р. у с. Явірник Руській на Сяніччині. Закінчив українську музичну школу в Перемишлі, згодом — Львівську духовну семінарію. Від 1852 р. і до кінця життя — священик у с. Млини (Польща).

Велику частину життя присвятив музиці. М. Вербицький — автор підручника з теорії музики. Після відкриття у Львові музично-драматичного театру (1864 р.) написав для нього музику до таких театральних п'єс: "Панщина", "Підгоряні" та ін. Писав хорові, вокальні, інструментальні твори, наприклад: "Заповіт", на слова Т. Шевченка, "Поклін" на слова Ю. Федъковича, "Жовнір" на текст І. Гушалевича, "Ще не вмерла Україна" на слова П. Чубинського. Найбільш влучну характеристику його творчості подав відомий композитор С. Людкевич: "Михайло Вербицький — це перший пionер української музики в Галицькій Україні, найбільший після Бортнянського духовний хоровий композитор, перший наш симфонік, перший галицький плідний операрист і останній композитор-гітарист з його особою зв'язаний символ нашого національного відродження в Галичині".

Помер 7(19) грудня 1870 р. у с. Млини (Польща), де і похований.

Вітаємо ювілярів!

Ольга Бенч
на Лемківській ватрі
у м. Ждині.

«І навіть дощик не
зіпсує гарного
настрою!»
Ольга Бенч
на фестивалі
«Дзвони Лемківщини»
м. Монастириськ.

XII

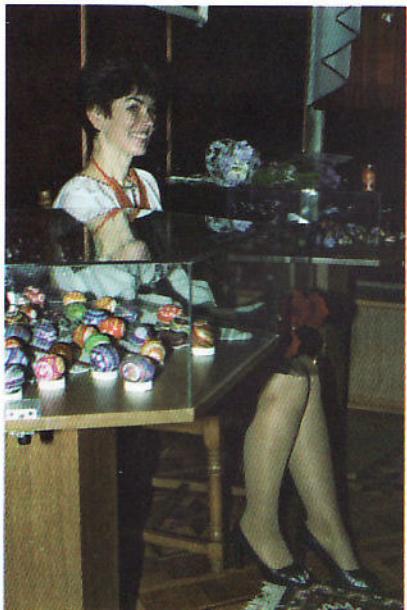
Петро Писарчук — щасливий батько та чоловік.

З синами.

«Серед найгарніших квіточок».

Марія Янко

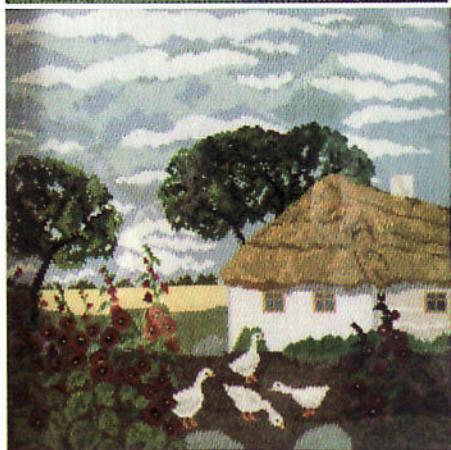
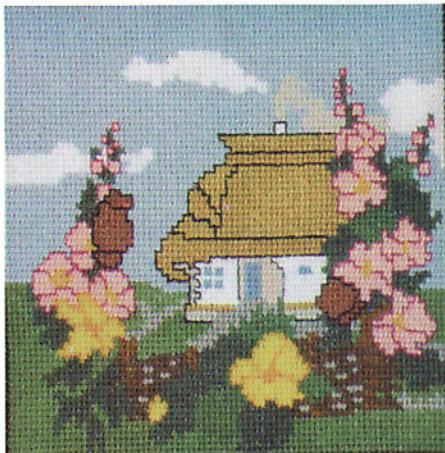
Галина Вихованська

Лілея Квасниця

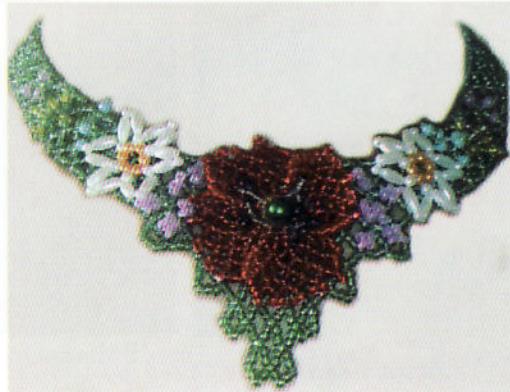
Виставка робіт Марії Янко у музеї ім.
М.Грушевського.

Вишивані картинки
Галини-Щерби Мишко.

Галина Щерба-Мишко.

Робота з бісеру.

ЯРОСЛАВ ПОЛЯНСЬКИЙ (до 80-річчя народження)

Талановитий композитор і диригент, пропагандист лемківської пісенної творчості, заслужений діяч культури Польщі, член Спілки польських композиторів (1978) Ярослав Полянський, народився 15 серпня 1930 року в с.Поляни Новосанчівського повіту на Західній Лемківщині.

У 1947 р. виселений із родиною на західні землі Польщі, де закінчив неповну середню школу, потім учительський ліцей (1954р.), одночасно музичну школу в Гожові. Від 1956 р., працюючи учителем музики на Зеленогірщині, займався творчою композиторською діяльністю. У 1961 р. вступив до Вищої музичної школи у Варшаві. У 1966 р. закінчив відділ диригування. Ярослав захоплювався лемківськими народними піснями, записував їх. На основі власної збірки написав магістерську працю. Обробки лемківських пісень друкувалися на лемківській сторінці “Нашого слова” (Варшава). (світлина на вкладці XVIII)

Ярослав Полянський зібрал і записав понад три тисячі пісень, опублікував близько 800. Працював з різними хорами, але особливо успішно — з чоловічим хором УСКТ “Журавлі” (співорганізатор хору) та колективом мішаного хору “Дума”.

Скомпонував 15 вокальних творів до текстів Є. Самохваленка, Б. Струмінського, В. Назарука, Я. Гудемчука, О. Лапського, Б. І. Антонича та інших, опрацював 55 українських народних пісень для мішаного і чоловічого хорів. Ярослав Полянський — співорганізатор шести фестивалів УСКТ. У 1977 р. заснував український молодіжний хор у Варшаві, яким керував до кінця життя. Напочатку 90-х рр. із цим хором він успішно виступав у Львові, Стрию.

За досягнення у розвитку українського музичного мистецтва на-

городжений бронзовим Хрестом Заслуги, срібним Хрестом Заслуги, Золотою відзнакою Польської спілки хорів і оркестрів.

Ярослав Полянський помер у Варшаві 15 березня 1994 р.

Марія ГОРБАЛЬ

ПАТРІАРХ ДИМИТРІЙ (В МИРУ ВОЛОДИМИР ЯРЕМА)

(до 95-ліття від дня народження
та 10-ї річниці з дня смерті)

9. XII. 1915 – 25. II. 2000

Богослов, мистецтвознавець. Навчався в мистецько-промисловій школі та у Львівській духовній семінарії. З 1947 р. служив священиком на парафіях. Один з ініціаторів третього відродження Української Автокефальної Православної Церкви.

Був пострижений в монахи. Введений в сан єпископа. 7 вересня 1993 р. на Другому Помісному Соборі УАПЦ єпископ Володимир Ярема обраний Патріархом Київським і всієї України.

Він не тільки розбудовував автокефальну соборноправну національну Українську Православну Церкву. Як мистецтвознавець усе життя вивчав іконопис та архітектуру української церкви. Грунтовно обстежив більшість пам'яток сакральної архітектури України. Основні праці: "Церковне будівництво Західної України" (1998), "Іконопис Західної України XII – XV ст." (2005). (світлина на вкладці XVII)

"І поблагословлю тебе я щедро, і розмножу тебе я вельми". — "Ці слова зі Святого письма можна віднести і до нашого батька, простого селянського хлопця з Надсяння з глибокою і широю вірою в серці і багатьма іншими чеснотами, — згадує дочка Патріарха Димитрія (в мирі о. Володимира Яреми) п. Віра Маркович. — Батько отримав від Бога багато чеснот, а це: світливий розум, прекрасну пам'ять, хист

до малювання і співу, уміння згуртовувати навколо себе людей, любов до усього рідного, а найбільше — велику жагу до знань. Господь провадив його всюди, а тому на його життєвих стежках посылав поважних і добрих людей, котрі допомагали йому в усьому, відразу зауважуючи у ньому, з одного боку, — скромність, з другого — велику наполегливість. Здобувши немалі знання, він вирішив, все ж, що основне його покликання — служіння Богові, і став священиком”.

“Він народився в середовищі чесних, гідних, як казали у його рідному селі Глідному (Глідне, пол. Глудне), людей, — згадує дочка п. Віра Маркович. — Вважав себе східним лемком і завжди тим гордився. Не раз тато розповідав і вдома, і на проповідях, які то колись були люди у їхньому селі: поважні, розсудливі, стримані, маломовні. Кожне слово їхнє мало якусь вагу. Вони дуже дбали про своє добре ім’я. Мали сильні національні почуття, уміли берегти і шанувати своє рідне, національне. Батько любив повторювати один дуже характерний приклад: у селі керував війт. Це завжди була поважна і хоч трохи вчена особа. Якось один чоловік посягав на частку землі, що граничила з сусідською. Але, оскільки право не було на його боці, то це йому не вдалося вчинити (це був спір за межу). Невдовзі війт став сватом цього чоловіка, і той надіявся, що тепер виграє справу. Але коли про це дізнався війт, то дуже обурився і сказав, що це не поможе йому, що він сват.

Мама так оповідала, — згадує п. Віра Маркович, — що у їхньому селі мало було ледацюг (“лядаці таке”). Особливо брударств.

Окрім того, це було дуже мальовниче село: джерельця, потічки, річка Сян, бистра і кришталево чиста. До останніх днів свого життя батько плакав, згадуючи, бо того вже немає.

У селі українців було значно більше, ніж поляків. Вони мали читальню, де ставили вистави, муровану церкву, хор, добрих священиків. Поляки не мали культурного центру, були малоактивні і заздрісні. Все це доброе далося візнаки перед “переселенням”.

“Як брат скінчив школу, — згадує рідна сестра Патріарха Дими-

трія п. Ганна Сотник, — нашу церкву малювали мальрі з Перемишля. Володимир пішов до них і просився їм допомагати. Ті прийняли хлопця. А після науки в них уже сам розмальовував церкву в Павлокомі за Сяном: сам робив рисунки і сцен, і окремих святих, і орнаменти, і сам все розмалював”.

1931 - 1938, потім 1942 - 1944 рр. — навчався у Львівській мистецько-промисловій школі, спочатку в художника Павла Ковжуна, потім під керівництвом проф. Михайла Осінчука.

Згадує п. Ганна Сотник: “Як брат познайомився з львівськими мальрами Павлом Ковжуном та Михайлом Осінчуком, і відтоді не одну церкву на Львівщині та Івано-Франківщині розмалював. А ще між тим вчив ноти. То влітку церкви розмальовував, а зимою в нашому селі вчив церковний хор, а також вчив хор народні пісні, і ставив в читальні концерти до різних свят. І так було до 1938 року. Того року його взяли до польського війська. Служив у м. Сяноці. 15 вересня наступного року мав повернутися додому, та 1 вересня Німеччина напала на Польщу. Брат попав у полон. Зразу тримали їх у костелі в Кракові, а потім під Краковом, у Вісьліци, також у костелі. Морили їх голодом. Додому повернувся, що годі було його впізнати.

...В нашему селі жив і все життя правив о. декан Іван Жарський. Він ту церкву в Павлокомі, яку розписав брат, посвячував, а потім казав до батька, що вона краще розмальована, ніж у нашему селі мальрами з Перемишля... о. декан Іван Жарський дав рекомендаційного листа до митрополита Андрея Шептицького, після чого брата прийняли до бурси у Львові” (богословської семінарії).

Навчанню в семінарії завадила ліквідація УГКЦ та мобілізація семінаристів до радянської армії. Однак і тут мистецький талант допоміг кмітливому юнакові: він очолив хор і був більше зaint'ятий репетиціями і концертами, ніж військовою мушtroю.

Після повернення з армії Володимир Ярема працював в Національному музеї Львова.

Як пише архієпископ Ігор Ісіченко, “як кожному галичанинові

йому довелося робити нелегкий вибір поміж приєднанням до Московського Патріархату, переходом до нечисленних римо-католицьких громад і належністю до нелегальної УГКЦ. Володимир Ярема повірив у твердження Гаврила Костельника про те, що перехід на православ'я зі збереженням традиційного для Галичини обряду допоможе порятувати Церкву від русифікації та винищення. З цих мотивів він погодився прийняти рукоположення, і 3 серпня 1947 р. був висвячений архієпископом Макарієм Оксюком, братом єпископа УАПЦ Йосифа Оксюка, на диякона, а 10 серпня 1947 р. ним же — на священика".

"Бог дав йому вірну дружину, — згадує дочка Патріарха Димітря п. Віра Маркович. — таку ж бого보язливу і працьовиту, і разом з нею вони долали усікі життєві випробування і труднощі. А це, перш за все, переселення, а з ним — втрата усього, що мали у рідному селі, батьківську землю і усе рідне і міле серцю. Далі — справжня бідність і майже голод, переслідування службами НКВС, часті переїзди з парафії на парафію і проживання в тісних, чужих помешканнях.

...Вчора (після похорону нашого дорогого татка) ми знайшли його вірші про своє село, людей, рід свій, про околиці над Сяном. Вони не дуже римовані, але скільки в них ніжності, якоїсь надлюбові до всього рідного!

Мама каже, що вже аж надто тато все ідеалізував. Це тому, що вона не така вже "надчуттєва", більш практична і твереза, також дуже мудра від природи жінка, спритна, роботяща, кмітлива і дуже цнотлива... Тато так мені про неї оповідав, як ми не раз просиджували з ним у Києві довгі вечори: "Вона була якась інша, ніж усі дівчата, стримана, мовчазна, але цікава до всього. Я зауважив, що до мене була уважною і дуже втішилася, як я запросив її до хору. Голосу особливого не мала, але дуже старалася, все виконувала з великим відчуттям обов'язку. Хоч не була красунею, але була стрункою, бистрою". Якось Карл Звіринський висловився, що наша мама дуже подібна на француженку — якась особливо оригінальна..."

Поляки переслідували тата. Якось (1945 р.) забрали маму з ма-

леньким сином і повели на розстріл, бо не сказала, де переховується тато. Та врятував випадок (чи рука Божа). — Надібіг сусід і закликав їх, поляків, що щось сталося. Після того мама зразу ж із маленькою дитиною втекла до Львова".

Згадує архієпископ Ігор Ісіченко: "Талановитий юнак не міг залишитися осторонь боротьби націоналістичного підпілля проти окупантійної влади. Якось несподівано для мене одного разу він почав наспівувати:

Зродились ми великої години
З пожеж війни і полум'я вогнів,
Плекав нас біль по втраті України,
Кормив нас гнет і гнів на ворогів.

А потім слово в слово переказав "Декалог націоналіста". ...Попри чутливу гуманістичну натуру Патріарх мав тверду волю, був рішучим у діях і непримиренним до неправди...

...Як Патріарх любив рідне Надсяння! ...В останній рік його життя ми зробили для Патріарха подарунок — влаштували йому поїздку за Сян. Не було містечка або села, про котре не розповів: скільки там жило українців, а скільки поляків, які визначні люди звідти походили, яка була церква, хто малював іконостас. На одному пагорбі Патріарх попросив нас зупинитися й хвилинку постояв мовчки. Тут у страшні роки українсько-польської боротьби його мало не розстріляли. Врятувало те, що він знов "Отче наш" по-польському...

Розповіді про дитинство Патріарха лунали якщо не як казка, то як дивна розповідь про давно минулі сторіччя. Пізнавалося щось цілісне, величне, суголосне Шевченковому життєвому шляху. Чого варта була сама його унікальна пам'ять. Патріарх пригадував, як польське військо переходило Сян, прямуючи на Львів. Замислімося: йдеться про події 1918 року, коли маленькому Володимирові Яремі не виповнилося і трьох років!"

Зі слів дочки Патріарха п. Віри Маркович: "Останню свою Служ-

бу Божу батько відправляв в церкві Успіння Пресвятої Богородиці 16. 12. 1999 р. Він був дуже слабий. Я переживала, щоб він вистояв на кафедрі, бо йому часто крутилася голова і був низький гемоглобін.

Як благословив і виголошував на Великому вході, то я чомусь подумала, що то його остання служба і що вже ніхто так, як він, з таєю щирістю і силою почуттів не буде вимовляти тих слів: “Поглянь з неба, Боже, і подивись, і відвідай виноградник цей...”, або: “Всіх тих, хто життя своє віддали за волю України, що в тюрмах були замучені і закатовані, тих, хто на своїй землі голодом були заморені...”. Перебуваючи на молитві, Патріарх жив нею, міг цілком зосередитися на розмові з Богом серед інших людей, а вже на Святій Літургії не раз зі сльозами на очах виголошував: “Прийміть, споживайте...”, “Пийте з неї всі...”. А його молитви-розмови-прохання! Іноді він так зворушливо і натхненно переплітав Євангельську розповідь із темою сьогодення! Як висловився один із отців, ці промови йшли “від ізбитка серця”.

Він пережив зради, обмови, ганьбу від аморальної поведінки непокірних йому єпископів. На ці виклики Патріарх відповів посланням “Про спроби ліквідації УАПЦ в Україні”, циклом “Розмов про страшне сьогодення”, а вже перед смертю — поїздкою до США та заповітом про перехід УАПЦ під омофор митрополита Костянтина.

25 лютого 2000-го року, на 85-му році життя, Патріарх Димитрій відійшов у вічні оселі Господа.

Україна втратила видатного діяча сучасного православ'я, палкого патріота, активного поборника автокефалії Української Церкви.

Як згадує архієпископ Ігор Ісіченко, хоча останні роки Патріарх прожив на межі зліднів, він був багатшим за більшість церковних ієпархів сучасного світу. Його обирали на наругу — він же відкрив духовні виміри патріаршої гідності, неприступні для багатьох сучасних носіїв патріарших регалій.

Патріарх Димитрій в усьому покладався на Бога. “Для того Бог

нас тут поселив на обмежений час, щоб ми навчилися жити чесно, стати гідними людьми згідно з волею Божою та згідно з ученням Христа”, — навчав він.

У наших очах постає образ того, хто сподобився пройти свою Голгофу, заохочуваний Христовим словом: “Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене. Радійте та веселітесь, нагорода бо ваша велика на небесах!”

Автор статті вдячна дочці Патріарха Димитрія п. Вірі Маркович за надані спогади із домашнього архіву. У статті також використані матеріали з передмови архієпископа Ігоря Ісіченка “Світло Патріарха Димитрія” до монографії Патріарха Димитрія (Яреми) “Іконопис Західної України” (Львів, 2005).

Іван КРАСОВСЬКИЙ

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ

(до 125-річчя від дня народження та 70-років з дня смерті)

Одним з найвидатніших письменників, журналістів, етнографів та діячів на ниві розвитку культури лемків першої половини ХХ ст. був один з творців музею “Лемківщина” в Сянці Франц Коковський.

Народився 17 вересня 1885 р. у м. Бережані на Тернопільщині.

Після закінчення у 1906 р. Бережанської гімназії вступив на правничий факультет Львівського університету, але згодом був арештований і виключений з університету. Студії закінчив у Чернівецькому університеті.

Працював адвокатом у Підгайцях і Бережанах, а в 1928 р. переведений на посаду судді до Сянока. Досконало вивчивши говірку лемків, він заснував у 1930 р. в Сянці товариство «Лемківщина» і

разом з іншими діячами приступив до створення музею «Лемківщина». Згодом, позбавлений посади, повернувся до Бережан, де відкрив адвокатську канцелярію.

Заарештований КДБ, трагічно загинув у тернопільській тюрмі 9 вересня 1940 р.

Як письменник-поет відомий ще з студентських часів. У 1907 р. вийшла збірка його поезій «Сердечні струни», у 1909 р. — збірка «Настрої».

Особливо активну письменницьку діяльність розвинув у Сянці. У 1933-1934 рр. вийшли друком його статті «Забуті могили», «Пам'ятки старовини на Лемківщині», «Історія села Карликова», «Назва сіл у Сяніччині в ХХст.», «Писанки на Лемківщині» та інші. У 1934 р. опублікована у Львові його книжечка оповідань з минулого Лемківщини «Слідами забутих предків», а також статті «Назви сіл Ліського повіту», «Старі церкви на Лемківщині».

У 1936 р. він надрукував цікаву повість з життя селян Лемківщини «За землю», яка вдало перегукується з відомою повістю О. Кобилянської «Земля».

Ф. Коковський написав «Історію культурного руху на Лемківщині». У 1937 р. у Львові побачили світ його оповідання «Лемківська слава», праця «Східними межами Лемківщини». У 1938 р. завершив опрацювання повісті «Марія», яку, на жаль, не вдалося видати.

Творчість Франца Коковського мала і буде мати величезне значення для розвитку культури та росту національної свідомості лемків.

Нижче передруковуємо частину оповідання Ф. Коковського зі збірки «Лемківська слава».

ЛЕМКІВСЬКА СЛАВА

Оповідання з часів татарських нападів

I. У ТІСНЯНСЬКИХ ЗВОРАХ

Могутні, крислаті дуби шуміли на Старому Майдані тиху, вечірню пісню. Темно — зелене листя дрижало під леготом вітру, ніби мала дитина, коли мамина рука несподівано доторкнеться її кучериків, пестливо гладить їх, милується ними, кучериками цими ясненькими.

Дрібніше гілля дубів хилилося легко в долину, то вбік, ніби собі хотіло почути пестощі вітриного леготу, теплого приязного. А теплий легіт червневого вітру добрий, як добра мати для всіх дітей. І листям трохи леготу — пестощів і віттям теплий, ласкавий подих, щоб кожному стало, щоб кожного вдовольнити.

Тільки пень та грубі конарі кремезних дубів стояли непорушно. Вони спокійні, немов мовчать, думають.

А є чого думати старим дубам. Із того часу, коли їх жерці бога Перуна зasadили на Старому Майдані, минули сотні віків, а змінилося у Тісному Місці чимало! Дуби бачили, як розросталася ця маленька рідня, що перед віками заблукала у бескидських зворах та вкрилася на Ріжках, на тихій, соняшній поляні. Тільки сизокрилі вірли, що панували над Смерековим Верхом, доглянули часом взором, що там на Ріжках, блукають якісь чудні божі твори, прибрані у ведмежі та вовчі шкури, тільки часами бистрозорий яструб злетів угору, високо, та кружляв над поляною, заглядав чи не впасті б ѹому вдолину, не схопити якої добичі.

А потім... потім прийшли дні їх слави.

Густі корони шуміли вже здоровим листям, зеленим, запашним, а внизу, в самій середині, пишався престол бога Перуна.

Гей, горів тоді Перунів огонь, день і ніч горів, а запашні дими із

зубриного та оленячого товщі неслися високо-високо, під синє небо, Перунові хороми.

Перунів жрець складав богові жертви, майв його дуби жовтими пелюстками лютого квіту та блакитними незабудьками. А квіття жовте та блакитне ніби зливалося зі собою, ніби двобарвним прапором на майдані маяло.

А потім... десь зо сходу прийшла нова віра...

Пам'ятали дуби і те! Розпався Перунів престол. На тому місці станув хрест, знам'я правдивої віри.

І люди стали якісь інакші. Не такі, як раніш жорстокі, один до одного добрий. Братами стали люди, в дружбі зажили, в сердечній.

Нараз ніби — ніби холодна, лютнева студінь повіяла на дуби, вони ніби здрігнулися, ніби задрижали. Це легіт східнього вітру приніс їм спомин важких, бездольних днів.

Якась дич хлінула зо сходу в тиху долину, нищила, грабувала все. Сліду по оселі не лишала. Хто не вспів утекти, або сковатися в глухих бескидських нетрах Тичивола, або Логінника, той згинув або попався а полон.

Татарами їх звали, оцих кровожадних напасників, диких, безсердечних.

А хоч із того часу чимало води Солинкою потекло, хоч не раз, не два зазеленіли по гострій, гірській зимі старі дуби, пам'ять страшного нещастя не пропала. Батьки синам, діти внукам розповідали про колишній погром. Розказували, а їхні замлоєні очі дивилися з страхом на схід і на полуднє, чи де з — за гори не покажеться юрба диких вершників, що з ревом і криком, неначе люта туча, хліне на тиху, спокійну оселю, що знову знищить усе до коріння, до порошинки...

Старі дуби клонилися до себе віттям, шептали свою вечірню молитву.

Ген-ген високо під небозводом, стрункі ялиці стріляють своїми вершками гордо в небо. Рукою, здається, досягнув би з вершка ялиці цих срібно-білих баранчиків-хмар, що по погідному небі пливуть із піадня на північ.

А там нижче, під верхом, на зеленій полонині велика отара овець пасеться. Розбрелися поміж кущиків ялівцю, що де-не-де на краю полонини вистрілив колючими галузками вгору, визбирають піdsушенну сонцем травичку, граються.

Посередині поляни, на великій колоді громом розбитої ялиці, сидить старий пастух, Прокіп. Швидким, досвідним зором стежить за отарою овець, зорить, чи з теміні ліса не погрожує їй яка небезпека. Кудлатий ведмідь, чи вовк сіроманець таяться може де в гущавині, стежать ненависним зором, щоб яка овечка наблизилися. Потім один скок і вона опиниться в гострих пазурах та міцних зубах хижака. А десь там, між смерековим гіллям, дика рися певно дожидає своєї добичі. Це ще гірший ворог за вовка та ведмедя.

Грубий, залізом закінчений оскеп лежить під рукою в Прокопа, при його ногах лук-рожанець та гострі стріли в тулі. Біда тому, кого залізо оскепу в грудь поразить, стократ гірша біда тому, в чиї груди вб'ється гостра стріла з Прокопового лука!

Побіч Прокопа на запашній травиці, на зеленій, три підростки граються. Один флюору з ліщинової кори крутить — це мрійник Васько. Він і день і ніч прислухувався б до співу пташок, до шуму високих ялиць, до журчіння води, що малюсенькою, невидимою струмкою по каміннях грунь пливе вдолину. Прислухається, щоб потім все на своїй флюорці виграти. Прислухаєшся звукам флюари, усе там знайдеш: і пошум смерік і журчання води, а ще спів пташки-щебетухи.

Другий очей не може відірвати від Прокопової зброї. Щоб тільки рукою доторкнутися її, щоб тільки в руки взяв важке оскепище, зараз його палкі, чорні очі блестять, палають. Це Лешко, майбутній воїн.

І ще одне хлоп'я біля Прокопових ніг. Ясні, як лен, кучерики спливають по його голівці, по малій, радісне личко на радощах сяє, а сині, мрійливі очі милуються видом овечок. Це майбутній газда, Михась.

Усі три — помічники старого Прокопа. Правда, може з їх тепер помочі небагато, але колись... Колись, як суха рука смерти закриє на вічний сон очі дідуся Прокопа, їм трьом треба буде взятися за його діло: стерегти громадського добра.

Так минають хвилі, години, день.

Увечір вівці заганяють до безпечної кошари, самі примощаються в теплій колибі. Не сплять, а зорять, щоб звір-ворог до кошари не вдерся.

Огонь, що горить близько кошари, держить ворога здалека. На горючий вогонь ніякий звір не піде. А втім у Прокопа ще один помічник: пес-вівчарик Рябко. Він так ізжився з вівцями, так з ними подружився, що життя своє дав би радше, аніж дозволив би ворогові наблизитися до них! А ще відважний який! Сам один кинеться на найбільшого вовка, на землю звалить, на смерть загризе!

III. ПРИ ГОРЮЧІЙ ВАТРІ.

— Діду Прокопе, діду Прокопе! — Чого? — Розкажіть нам про напад на нашу оселю! — Чув уже нераз! Доволі! — Ні, діду, ви ще раз розкажіть... — Цить, Лешку, цить! Бачиш, Василь та Михась сплять!

— Ні, ні, діду, не спимо! Ми слухаємо! — озываються два нові дитячі голоси. — Спіть, спіть! Не час тепер... — Ні, діду, саме тепер час! Спати нам не хочеться, ліс так чудно шумить...

— І так хочеться довідатися, як боронилися наші предки...

— І довкола так тихо-тихо, вівці безпечні...

Старий Прокіп всміхається. Темнявий сутінок ночі криє його солодкий, батьківський усміх, але хлопці знають, що значить ця Прокопова мовчанка. Вони напирають дальше.

— Розкажіть, діду, розкажіть!

І старий Прокіп починає розказувати. Його слова пливуть тихо, одноманітно, ніби шептіт маленького потічка, що в літню спеку ледь-не-ледь на дні яру, поміж камінням пробивається.

— Давно воно було, ще я був такий малий, як ви сьогодні. І мені бажалося нераз послухати дідової казки, заграти на флюарі, полежати горілиць на зеленій травиці, на м'яконькій, срібні зорі на синьому небі вночі полічити... І мене манив оскеоп і лук скорострілий і мені баглося вчитися скотарства, щоб потім, як доросту, стати самому собі газдою...

Старий Прокіп опустив голову додолу, задумався, ніби в пам'яті старечій відшукував давно забутих подій. А потім мовив далі.

— Добре жилося тоді в нашій тихій оселі, між верхами дикого Бескиду, у таємній глибині лісів. Здавалося, вороже око нас не догляне, ніяка напасть нас не візьметься... Поживемо, здавлося, в мирі довго-довго. Раз у рік являвся в нашій оселі княжий скарбник, щоб забрати на княжий двір дань від оселі. Нвантажені шкурами хижих звірів, солодким лісовим медом, овечими грудками вози їхали шляхом попри Гапчин двір, попри Княжу Стежницю, долиною Очви в княжий город Сянік. Дань князеві везли.

Знову задумався старий Прокіп...

Аж раз, було це літком, як тепер, впало на нас нещастя, неждане, несподіване.

Була тиха гарна лірня неділя. Люди зійшлися на Майдані, щоб погуторити, поділитися з собою своїми радощами та смутком. І поки старші гуторили, ми, молоді, гралися на широкому майдані, бігали, пісоночки виспівували...

Нараз страшний крик, ніби рев диких звірів, почувся від закутку на шляху, що веде попри Гапчин двір. Із переляку та жаху ми задеревіли, а ще не опам'яталися, коли громада диких вершників оточила нас. Якийсь високий, дужий вершник потрунув мене конем, я впав ніби неживий на землю, із розбитої кінським копитом голови спливала кров...

Більше я не чув ніщо, а коли пізніше отямився, та трішки піdnis голову, щоб розглянутися, побачив, що вже смеркало. Від діймаючого, гірського холоду я задрижав, мене почало трусити, а розбита, поранена голова так боліла, так боліла... Боявся підвєстися, не знат, чи напасники вже від'їхали... Тихо-тихесенько підпозв я дальше, поки не натрапив на когось, що лежав на землі так, як я. Я присунувся до нього, доторкнувся рукою. Але він мовчав. Я простягнув свою руку, положив на його лицє. Але те лицє було холодне-холодне, як лід. На-хилився я над ним і пізнав... моjого батька.

— Тату, тату! — кликнув я, незважаючи вже нінаць.

Але батько мовчав — він був мертвий. Я пригорнувся до батька та просив його, благав: — Тату, таточку візьми мене теж із собою!

І знову почав мені світ кружляти в очах, я знову зомлів. А коли ранком добрі люди, що встигли втекти перед насоком татарів, знайшли мене побіч батькового трупа, я довідався, що я — круглий сирота... Матір мою забрали напасники в ясир... Її я вже ніколи в життю не побачив... Вилікували мене, виховали в себе добрі люди. Усі гуртом, хто тільки лишився, почали ми віdbudovuvati знищенну ворогами оселю.

Потім старші зібралися в княжому місті, в Сяноці, раду ради-ти, як себе від небезпеки боронити. І врадили всі стати одностайнé, помогти собі взаїмно, щоб не дати себе заскочити ворогові. Вздовж цілого Бескиду, на кожному верху стоїть від того часу великий костир. Кожний, хто тільки побачить небезпеку, чи тільки почує про неї, повинен підпалити костир, щоб вогнем і димом остерегти найближчих. І так вісті підуть горами далі, ворог не зможе заскочити оселі несподіване.

А як тільки є вісті про ворожий похід, кожний, хто живе, ховається зо своїм добром...

— І всі вспіють сховатися? — питав Михасько.

— Ніхто не стане боронитися перед напасником? — доповнив питання Лешко.

— Ні, діти, не всі ховаються. Ховаються тільки діти, жінки і старі, а ті, хто може зброю носити, в кого ще дужі руки, щоб хопити за осеки, чи топір, або натягнути тятиву лука, ті бороняться перед напасниками...

— А як напасників більше?

— Буває, сину ѹ таке. Ale зазвичай в такі оселі, як наша, не заходить уся ворожа сила, тільки малі відділи вершників заганяються туди, у високі гори. Головна сила йде битими, чи прорубаними в лісах шляхами, а з малим відділом можна собі легше раду дати.

— І багато ще разів так нападали татари на нашу оселю?

— Ще тричі з того часу. Ale ніколи не захопили нас так несподіване, як перший раз. Правда за ці три рази погинуло, чи пропало чимало людей, але ж ми все мали час забезпечити себе та своїх. Коли тільки зо Смереківського Верху показався огонь і дим, ми вмент втікали, бо це показувало нам, що небезпека близька...

Хлопці слухали, здергуючи віддих, щоб не перешкодити Прокопові, щоб не втратити ні одного його слівця.

Слухали і часом дивилися в той бік, на схід, де у віддалі в сірих обрисах виднів Смереківський Верх. Щось ніби тягнуло їхні очі туди...

Нараз...

— Діду, діду, що це? — закричав тривожно Лешко.

— Що? Де? — випитував Прокіп.

— Там, там — кричав Лешко та дрижачою рукою показував на схід.

Прокіп зірвався. Бистрим зором поглянув у той бік, де показував Лешко ѹ увесь аж затрусився.

— Тривога! — прошепотів побілілими губами.

Продовження у наступному календарі.

Володимир ШЕЛЕПЕЦЬ
 Лауреат Державної премії в галузі
 науки і техніки,
 м. Ужгород

СПІВЕЦЬ ЛЕМКІВСЬКОЇ ВЕРХОВИНИ
*(пам'яті священика, заслуженого художника
 України Золтана Шолтеса)*
 (1909-1990)

На сонячних схилах Карпат, уздовж прімхливої Уж-ріки та річки Тур'ї, що беруть свій початок у Бескидах, як і Сян і Дністер по інший бік, на затишних берегах дзюркітивих потічків, які живляться цілющими джерелами з-під полонинських вершин, простелилася споконвічна лемківська земля — Лемківська Верховина.

Велична краса її природи, народно-пісенна сутність добродушних і працелюбних горян-лемків зачаровували та надихали на творчу наснагу не одне покоління митців.

Безцінний живописний скарб, що возвеличує казковий лемківський край, залишив по собі Золтан Іванович Шолтес — священик, заслужений художник України, один із найталановитіших представників закарпатської школи образотворчого мистецтва. (світлина на вкладці ІХХ)

Золтан Шолтес народився 21 липня 1909 р. в селі Прекопа (нині — Східна Словаччина), що у мальовничому Карпатському передгір'ї, в родині сільського вчителя і виростав в атмосфері любові, добра і знань.

Перші живописні уроки майбутній художник отримав від Й.Бокшая в Ужгородській реальній гімназії, а згодом, паралельно з навчанням в греко-католицькій духовній семінарії, молодий клерик відвідував Публічну школу малювання, засновану в Ужгороді Й.Бокшаем та А.Ерделі. Тут З.Шолтес набув ґрунтовну академічну

підготовку, увібрав світосприйняття європейських тенденцій малярства і, як віруюча людина, осмислив, що служіння мистецтву є також духовною справою. В цей період митця вабила сакральна тематика, переважно біблейські сюжети.

Із газети «Українське слово» за 1 грудня 1932 р. дізнаємося про першу виставку творів художника-семінариста: «В духовній семінарії в Ужгороді відбулася в днях 20 і 21 падолиста ц.р. малярська вистава образів тамошнього питомця Золтана Шолтеса. Маляр...вознісся по над сіру буденність, яка так тяжко пригнічує мури духовної семінарії, у сфері своєї фантазії та вищої духовності».

В 1933 р. З.Шолтес був рукоположений в сан священика і направлений у першу свою парохію — село Ужок на лемківській Березнянщині. Опинившись віч-на-віч із злиденною дійсністю верховинської глибинки, о. Золтан проймається болями і проблемами горян, все з більшою ширістю вбирає в себе дух отчого краю. В його живописних полотнах постають образи верховинців та чарівної природи маленької території в центрі Європи — Підкарпатської Русі. Серед них — «Марійка з с. Ужок» (1933), «На прядки» (1934), «Сільське подвір'я» (1936), «Церква в с. Ужок» (1936), «Взимку» (1937).

Наприкінці 1933 р., перед Різдвяними святами, в Ужгороді з надзвичайним успіхом пройшла персональна виставка З.Шолтеса, а в 1934 р. за картину «Верховинський зимовий пейзаж» він стає членом Спілки чехословацьких художників.

Слід зауважити, що шлях священика З.Шолтеса до образотворчого мистецтва був типовим для закарпатських художників старшого покоління. Публічну школу малювання в Ужгороді відвідували, зокрема, вчителі народних шкіл, в майбутньому народні художники України Е.Кондратович та А.Кодка, які працювали у сусідніх з парохією о. З.Шолтеса лемківських селах — у Волосяниці і Тихому.

Отця Золтана в Ужку та учительське подружжя Шелепців в Ставному часто навідували Й.Бокшай, о. А.Волошин, письменниця І.Невицька. Збереглися світили 1938 р. про освячення

о. А. Волошином і о. З. Шолтесом українського прапору в с. Ставне, організоване управителем місцевої школи, заступником комandanта Карпатської Січі І. Шелепцем.

У 1939 р., після окупації Карпатської України Угорщиною, З. Шолтес призначається капланом греко-католицької церкви м. Севлюша (нині — Виноградів), але з 1941 р. він знову на Лемківщині, в с. Туриця Перечинського округу. Продовжуючи душпастирську і творчу діяльність, З. Шолтес зумів гармонізувати позицію віруючої людини з світовідчуттям митця, ґрунтуючись на любові до ближнього, як Божого соторіння, і в такій же мірі до природи. Цьому підпорядковувалась і тематика його творів турянського періоду — «Старий з люлькою» (1941), «Закарпатський пейзаж» (1946), «Село біля річки» (1946), «Сільський дворик» (1946), «Старий млин» (1946), «Вивіз сіна з полонини» (1947).

Важкі випробування випали на долю сім'ї З. Шолтеса з встановленням на Закарпattі радянської влади. Внаслідок переслідувань української інтелігенції, репресій священнослужителів, а невдовзі ліквідації Мукачівської греко-католицької єпархії, З. Шолтес в 1947 р. вимушено полишив сан і тривалий час був безробітним, а після виселення з фари і звільнення дружини-вчительки з роботи, сім'я священика, в якій росли троє дітей, опинилася на межі голоду.

Працюючи в Ужгороді столяром, З. Шолтес продовжує займатися живописом, виступає одним із ініціаторів утворення Закарпатської Спілки художників УРСР, стає її членом, бере участь в численних виставках, в т.ч. у Києві та Москві, що дало йому можливість в 1950 р. влаштуватися на роботу у виробничі майстерні Худфонду.

Відтоді художник творить натхненно і плідно, вдихаючи в полотна симфонію барвистих дивоглядів, здебільшого духовно близької йому лемківської Верховини. Він свідомо уникає тематики панівної комуністичної ідеології і обмежується виключно пейзажним жанром.

В 1974-75 рр. твори З. Шолтеса експонувалися в Японії, зачарувавши цінителів образотворчого мистецтва країни сонця, що сходить,

красою закарпатського сонячного краю. Цей успіх приніс талановитому майстру пензля звання заслуженого художника УРСР.

Неперевершено романтичні та тонко колористичні живописні краєвиди З.Шолтеса наповнені свіжістю прозорого повітря, мінливим мерехтінням далеких полонин, стрімким плином гірських річок, тихим шелестом трав, буйнням весняноцвіту. У величній красі дерев'яних храмів і привабливій простоті сільських осель, у звивистих візерунках польових доріг і стежок, у мереживі клаптиків обробленої в горах землі відчувається присутність людини, її діяльності: «Зима в Ставному» (1957), «Стужиця» (1968), «Літо на Верховині» (1968), «Полонина Рівна» (1972), «Гірський потік» (1974), «Долина р. Уж» (1978), «Хати на Верховині» (1986), «Костринська дерев'яна церква» (1989).

В 1972 р. збулася заповітна мрія митця — він повертається у сан священика. Духовний отець і художник із ласки Божої відійшов у вічність 15 грудня 1990 р., його відспівували за церковною традицією чотири єпископи.

«Співець Верховини», як називали о. Золтана Шолтеса, пройшов земну «хресну» дорогу, сповнений віри та священнослужіння мистецтву, отчій землі, людям і Творцю.

Іван ЩЕРБА
Роксолана ЯРЕМКЕВИЧ

ВОЛОДИМИРУ МАСЛЯКУ БУЛО Б 85

Відомий хірург-проктолог, професор Львівського медичного університету ім.Данила Галицького Володимир Масляк народився у національно свідомій селянській родині 10 серпня 1925 року у селі Кінське колишнього Березівського повіту на Лемківщині, тепер Польща.

Початкову освіту здобув у рідному селі. В дитинстві допомагав

батькам у сільському господарстві, але виявив здібності до науки і мріяв далі навчатися. Батьки пішли на зустріч синові, віддали його до гімназії у Перемишлі, де він закінчив перший клас у 1938-1939 навчальному році. Німецько-польська війна перервала навчання на один рік і в 1941 році він успішно здає вступні іспити на другий курс Української учительської семінарії в Криниці.

У семінарії відмінно навчався, брав активну участь у студентському хорі, спортивному і літературному гуртках та інших цікавих заходах, користувався пошаною серед педагогічного колективу їх студентів семінарії. Він був задушевним і щирим другом семінаристів, завжди допомагав молодшим студентам у навчанні та в усьому з чим до нього зверталися, щиро ділився останньою крихтою хліба з посилок, які одержував з дому. Це були важкі роки війни і кожний студент чекав передачі від батьків, бо харчування у бурсі було надто скромним.

У 1942 році переводиться до нововідкритої учительської семінарії у Самборі, близче дому. Тут, як і в Криниці, продовжує співати у хорі семінарії, бере активну участь в літературному, історичному гуртках, спортивних змаганнях, у екскурсіях по вивченю визначних та історичних місць рідного краю.

Самбірську семінарію закінчив у 1943 році їх одержав посаду директора школи у с.Лютовиськах Устриківського повіту. З великим ентузіазмом навчав і виховував учнів у національно-патріотичному дусі, був активним у громадсько-політичному житті села. Організував хор та драматичний гурток із молоді села. Ставив п'єси, організовував літературні вечори, присвячені Тарасу Шевченку, Івану Франку, Лесі Українці. Виступав з цікавими і змістовними лекціями перед населенням з історії та географії України, користувався великим авторитетом серед населення с.Лютовиська. Та не довелося довго працювати вчителем у селі, бо воєнні лихоліття бушували тоді на Лемківщині.

У 1945 році селяни с.Кінське були депортовані в УРСР і осіли в с.Мервичі Жовківського району на Львівщині. Володимир Масляк поступив на підготовчі курси, а після них вступив до Львівського ме-

дичного інституту, який закінчив у 1951 році. Працював хірургом у районних лікарнях Львівщини, але його цікавила нова галузь медицини — проктологія.

Пройшовши курс спеціалізації з проктології при Московському науково-дослідному інституті у 1961 р., він згодом відда своє життя омріяній професії. Володимир Масляк вперше в Україні створив відділ проктології при Львівській клінічній лікарні осолив його та почав читати курс лекцій з проктології для студентів Львівського медично-го інституту. Видав декілька монографій, автор понад 100 наукових публікацій, брав участь у міжнародних конференціях з проктології в Україні й за кордоном.

У 1967 році захистив кандидатську дисертацію, став доцентом Львівського медичного інституту. Будучи патріотом України не був членом КПРС, що не раз ускладнювало його життя і діяльність, але висока кваліфікація його як хірурга-проктолога примушувала поважати його особистість.

За успіхи у своїй праці нагороджений Почесною Грамотою Президії верховної ради УРСР та іншими відзнаками. У 1979 році йому було присвоєно почесне звання Заслуженого лікаря України, а у 1994 році — звання професора Львівського медичного університету ім. Данила Галицького.

Володимир Масляк був щирим другом серед колег-лікарів і улюбленим професором студентів, його поважали земляки та інтелігенція міста Львова. Він безмежно любив Україну і рідну Лемківщину, був активним членом Товариства «Лемківщина» та Фундації дослідження Лемківщини у Львові.

Був одружений. Дружина Зиновія Масляк — Заслужений художник України — активна громадська діячка тривалий час була головою профспілки Львівської обласної організації спілки художників України, директор організованої нею дитячої Художньої школи при Львівській обласній спілці художників, організатор творчих художніх виставок та цікавих літературних і музичних вечорів, зустрічей з видатними пись-

менниками, композиторами та визначними діячами культури України та діаспори, організатор цікавих поїздок по історичних місцях рідного краю. Померла 26 березня 1984 року, похована у Львові на Личаківському цвинтарі. Вони виховали троє дітей: син Богдан — художник, доночки Ореста і Хритина — лікарі. Є четверо онуків.

Помер Володимир Масляк 25 лютого 2004 року і похований біля могили мами в с.Мервичі Жовківського району Львівської області.

Володимир Масляк був висококваліфікованим хірургом, щирим другом і шанованою людиною. Залишив свій багатий досвід молодому поколінню лікарів України.

Мирон ТЕПЛИЙ

ЩЕ РАЗ У БОСЬКУ

Знов гуртуємось в коло родинне,
Знову Босько у всіх на вустах,
Знову батьківська пісня прилине,
Наче гордий нескорений птах.
(Люба Проць)

Уже четверту осінь поспіль колишні жителі-лемки села Босько Сяноцького повіту чисельно відвідують рідний батьківський поріг, рідну Лемківщину — наш втрачений край. Ці виїзди припадають на 21 вересня і приурочені храмовому празнику (кермешу) в селі — Різдву Пресвятої Богородиці.

Уперше ми відвідали рідне село чотири роки тому громадою понад 150 чоловік. Цьому передувала річна клопітка праця: наведено порядок на цвинтарі, поставлено і посвячено пам'ятний хрест на місці, де стояла церква, що була розібрана у 1953 р., впорядковано церковну площа, частково відновлено сходи, які вели з гостинця до церкви

тощо. Рік тому на церковній площі було поставлено і посвячено фігуру Матері Божої, на місці, де стояла колись дзвіниця.

*О, Мати Божа в Боську на узвишші
Ти знову нас береш під свій покров,
Коли ж поїдем в молитовній тиші
Сон вічний предків берегти меш знов.*

Кожна поїздка супроводжувалась виконаними роботами, які ставила перед собою ГО «Бощани». У такий спосіб віддаючи шану предкам, нащадки несуть у вічність туту за рідним краєм. Цьогорічна проща на «клаптик» рідної землі — це своєрідна «з журбою радість обнялась».

*До нащадків село усміхнеться
Віслок гуркотом хвиль привіта...
Знову село до купи збереться —
Що нам відстань і довгі літа!
Ми прийдемо на рідні подвір'я,
Знов пройдемося в поле і сад...
А над нами роки, як сузір'я,
І немає дороги назад...*

Радість нової зустрічі, поєдналася із журбою. Цього року виповнилося 70 літ з початку Другої світової війни. І вже на десятий її день — 10 вересня 1939 р. — в селі сталася трагедія: вбито 22 селян і пароха Михайла Величка. (див. інф. Я. Козака та М. Цуна).

Після Богослужіння на церковній площі, яке відправили о. Володимир Коркуна та о. Володимир Козак за участю місцевого священика Анжеля Гіля, було відслужено панахиду на могилі о. Величка і посвячено пам'ятник та пам'ятну таблицю жертвам німецької окупації.

У цьому відзначенні, як і кожного року, брала участь влада села в особі війта Маріуша Балабана та колишнього війта Броніслава Жолкевича, а також місцеві жителі, які сприяють нашим відвідинам села та задумам організації і виконанням робіт.

ВОНИ ЗАВШЕ З НАМИ

АНАНІЙ – ВЕЛИКОСХИМНИК УНІВСЬКОЇ ЛАВРИ НА ЛЬВІВЩИНІ

(Русиняк Атанас, 31.01.1918 с.Верхомля Велика на Лемківщині – 16.03.2009 с.Унів на Львівщині. Походив з багатодітної родини (12 дітей) Матвія та Анни Русиняків)

У 1933р. закінчив сільську 5-класну школу і з 1937 до 1939р. служив дяком у місцевій церкві. У кінці червня 1939р. поступив ченцем до Унівської греко-католицької лаври, став членом церковного хору. Працював у городництві.

На початку Другої світової війни до Уніва вступили радянські війська, зобов'язавши монахів лаври повернутися у рідні села. У селі А.Русиняк працював продавцем у місцевій кооперативі та експедитором у молочарні.

У травні 1942р. одружився з Варварою Гурко. У 1945р. мобілізований в ряди Червоної Армії і в цьому ж році після демобілізації виселений у Луганську область, звідки наступного року переїхав у с.Рудки Самбірського району на Львівщині. Працював трактористом Конюшківської МТС, після курсів механіків – бригадиром тракторної бригади, після Стрийського сільгосптехнікуму – інженером Рудківської «Сільгосптехніки». За відмінну працю відзначений високими державними нагородами. У 1999р. померла його дружина, залишивши вдівця бездітним.

22 вересня 2001р. А.Русиняк повернувся до Унівської лаври і 8 січня наступного року прийняв монаший постриг. Малу схизму прийняв 11 січня 2004р., Велику схизму з ім'ям Ананія – 2 вересня 2006р.

Брат Ананій захоплювався історією та культурою рідної Лемківщини. У 2002-2008рр. підтримував контакти з істориком-лемком І.Красовським, терпеливо очікував виходу у світ «Енциклопедії Лемківщини», але, на жаль, не дочекався книги. Час від часу передавав часточку своїх скромних заощаджень на видавничі потреби. Постійно збирав цінні матеріали про традиції земляків. У 2007р. переслав на адресу Фундації дослідження Лемківщини ґрунтовну працю «Різдвяні звичаї Лемківщини», «Лемківський календар на 2009р. (Львів, 2008).

Монахи лаври передали у фонди Музею історії та культури лемків цінні особисті речі брата Ананія (рясу, верхню святкову накидку, молитовник, псалтир, чотки, вервицю та інше), які експонуються в музеї.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Наприкінці 2008р. на 86 році життя помер видатний скульптор і різьбяр Григорій Пецух. Його персональні виставки проходили в Україні, Франції, Іспанії, Німеччині, Австрії, Голландії, Норвегії, Словаччині, Чехії, Болгарії, Угорщині, Росії, США та ін. Професор Закопянського художнього ліцею.

З січня 2009р. у Закопаному на 40-й день смерті Григорія Пецуха відправлено панахиду за участю о.др. Мирона Михайлишина.

Слово про різьбяра виголосила його племінниця Віра Ковалська-Боднар.

Вічна пам'ять.

Родині покійного висловлюємо щире співчуття.

Редколегія календаря.

ПАМ'ЯТІ ДМИТРА СОЛИНКА

О, не кради світанку, ніч!
Бо ще не все сказало серце.
Я не боюсь, не в тому річ
... так руки просяться до пензля!
А ти не слухала мене.
Своє чинила, вперта пані.
Сховалось сонечко ясне,
Молитва змовлена остання...

Дмитро Іванович Солинко народився 10 листопада 1932р. у селі Жидівське біля Дуклі. Доля родини Солинків, як і багатьох лемківських родин — сумна. Після виселення на схід України через дуже тяжкі тамтешні природні та й матеріальні умови поїхали на захід, адже звідти ближче додому. Солинки зупинилися у селі Остап'є на Тернопільщині. У 1950р. Дмитро Іванович з братами переїхали до Бережан, там закінчив середню школу і працював у художній майстерні.

У 1951р. вступив до Львівського лісотехнічного інституту та одночасно навчався у художній студії при Львівському будинку вчителя. Після успішного закінчення навчання працював на відповідальних посадах у Лісотехнічному інституті, потім — на заводі телеграфної апаратури, науково-технічному об'єднанні РЕМА, а від 1983р. до виходу на пенсію — директором фабрики картонних виробів.

Усе життя Дмитра Івановича супроводжувало мистецтво. На його полотнах оживають рідні гори, лемківські хижі, дрібні потічки, горді смереки. Прекрасно вдавалися художнику портрети, образи святих. Напевно не буде перебільшенням, якщо сказати, що мистецтво очищає душу: «Руки даром Господнім сповіті — осуд ї біль перетворять в молитву!». У ту молитву прощення і миру, котрої потребують наші

душі повсякчас. Коли очі милуються картинами Дмитра Солинка, приходить розуміння, що життя — це безперервний цикл, це любов і надія. На полотнах оживають пейзажі, моменти, епізоди, короткі відривки нашої історії. (*світлина на вкладці ХХ*)

У лемківській церкові, що у Львові в Шевченківському гаї прикрашають іконостас образи — Христос Пантократор, князь Володимир і княгиня Ольга, слов'янські апостоли — брати Кирило і Мефодій на Лемківщині. Для церкви св. Трійці в Сяноці намалював ікону великомученика Максима Сандовича. У православній церкві с. Сокільник також є образи Дмитра Івановича.

Талановита людина — талановита у всьому. Він один із засновників Товариства «Лемківщина» у Львові, Фундації дослідження Лемківщини, надзвичайно активно допомагав у будівництві лемківської церкви у Шевченківському гаю. Також Дмитро Солинко у співпраці з Іваном Красовським видали книжку «Хто ми, лемки». Він автор численних статей та дописів у лемкознавчій літературі, які друкувалися у різних країнах світу.

Разом з дружиною Галиною Лонгівною виховали двох синів: Віктора та Юрія, росте онук Орест.

На жаль, важка хвороба передчасно обірвала життя цієї прекрасної людини. У ніч з 25 на 26 листопада 2009 року Дмитра Івановича не стало. Його поховано у с. Сокільники, що поблизу Львова.

Картини цього художника знаходяться в музеях та приватних колекціях України, Польщі, США, Канади та інших країн світу. Це світла, гарна пам'ять, яку він залишив по собі.

Фундація дослідження Лемківщини у Львові сумує та щиро співчуває родині, друзям та близьким Дмитра Івановича Солинка.

Вічна пам'ять.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Володимир Йосифович Павелчак народився 27 жовтня 1954р. у с.Рясне Яворівського району Львівської області в родині депортованого з Лемківщини (с.Мушинка) Йосифа Павелчака.

Отримав вищу економічну освіту. Безпартійний. З червня 1990р. працював головним спеціалістом, а згодом заступником начальника відділу координації зовнішньо-економічних зв'язків Львівського облвиконкому. З травня 1992р. – безробітний. У 1999р. емігрував з родиною до Чикаго (США). У 2004р. Володимир став головним редактором часопису «Час і Події», де опублікував сотні статей про життя українського Чикаго, інтерв'ю з відомими політичними діячами, митцями, спортсменами (Обама, брати Клички ...). Завжди був на вістрі подій, вмів зацікавити читача. Співпрацював з різноманітними виданнями України та Європи. Глибоко знав лінгвістику, літературознавство, також історію світового футболу. Володимир був віце-президентом Української спортивної централі Америки та Канади, секретарем Управи українсько-американського спортивного товариства «Леви». Останні роки трудився у відділі маркетингу Кредитної спілки «Самопоміч». Інсульт перервав його життя 29 грудня 2008 року.

Вічна пам'ять.

ДЕНЬ ЗА ДНЕМ

Володимир ДРАНЬ

Заступник голови Калуської міської
громадської організації ВУТ «Лемківщина»

КАЛУСЬКОМУ ТОВАРИСТВУ «ЛЕМКІВЩИНА» – 20 РОКІВ

Людське життя немов візерунок у калейдоскопі щоміті змінюється і ніхто не може передбачити, яким буде наступний візерунок. Єдина, що є як константа – це філософський закон єдності і боротьби протилежностей.

Добро і зло, світло і темрява, радість і печаль – ці протилежності в єдиності і споконвічній боротьбі і змінюють одна другу помимо нашої волі і наших бажань. Була і є така земля, яка називається Лемківщиною і проживав там споконвічний народ, який називався лемками-русинами. В калейдоскопі ХХ століття виникли два претенденти на світове панування і в боротьбі між собою розтоптали Лемківщину. Земля залишилася, а народ як єдине перестав існувати: розпоростили, розігнали на чотири сторони світу. І лемки, як і біблійні жиди, блукали світами і тужили за батьківщиною понад 40 років, бо нічого більше вдіяти не могли, панувала епоха тотального страху і застою. Але протилежності все таки змінюються місцями.

Прийшли 80-ті роки ХХ століття, люди почали відчувати надію іншого життя. Почалася боротьба за свободу і волю.

Народилися у Польщі «Солідарність», у Прибалтиці «Саюдіс», а в Україні «Рух». Лемки не стояли осторонь тих політичних і культурницьких подій. Треба було також на весь голос заявiti про себе, про ту кривду і горе, яке було вчинене лемкам. Але лише громада

має велику силу. Виникла необхідність організовуватись у товариства, об'єднання і лемки вирішили створити таку організацію, яка б мала змогу відстоювати свої суспільні інтереси. Першими заворушились лемки на Львівщині. Бо там досить потужний прошарок свідомої інтелігенції, вихідців із Лемківщини. У 1986 році там було створено громадсько-культурницьку організацію «Лемківщина». Почалася діяльність із відновлення лемківської культури і мови. На установчі збори до Львова були запрошенні представники з Калуша від родин Дранів і Циркотів, оскільки вони мали зв'язки із співзасновниками Львівського товариства істориком-лемкознавцем Іваном Красовським і професором Львівського університету Іллею Чуликом. Три роки учасники зборів Дрань Василь, Дрань Володимир, Дрань Іванна, Петро і Ганна Циркоти були членами Львівського товариства і брали участь у всіх заходах цього товариства. За цей час кількість членів із Калуша зросло до 44 чоловік.

Львів'яни виділяли для калушан навіть окремий автобус і виготовляли відповідні документи і ми разом із ними виїжджали на Лемківську Ватру до Ждині (Польща).

Це створювало певні труднощі і за пропозицією І.Чулика було вирішено створити у Калуші осередок від Львівського товариства.

19 серпня 1990 року в актовому залі тресту «Калушхімремонт», де працювали члени ініціативної групи, були проведені установчі збори і створено Калуську філію Львівського товариства «Лемківщина». Це було перше масове зібрання лемків Калущини за майже півстолітній період. У залі на 120 місць зібралось біля 200 людей. Забракне слів, щоб описати, з яким хвилюванням виступали учасники зібрання, скільки кривди було виказано, радості і надій, що нарешті будуть зміни на країні, бо гуртуємося. На зборах було обране Правління товариства із 9 чоловік. Головою товариства було обрано Володимира Драня. Коли ж дійшла справа до реєстрації товариства, то виник невеликий інцидент. Дозвіл на проведення зборів було отримано від керуючого трестом, який був членом Калуського виконкому, але без відповідного повідо-

млення «органів». Ініціативна група згодилася на проведення зборів, але зрештою все узгодилось і 12 вересня 1990 року рішенням № 196 товариство було офіційно зареєстроване.

Початок було зроблено, але до більш активної роботи ще було досить далеко. Товариство не мало постійного приміщення, не було ще налагоджено доброго зв'язку із тодішньою владою міста. Ще володів людьми страх, а раптом щось зміниться і пошилють активістів у «далекі холодні краї». Все, що можна за той час пригадати, о це поїздки на Ватру до Ждині за допомогою львів'ян, причому без свого художнього колективу. Тоді брали зі собою для виступів ансамбль «Намисто» із Калуського училища культури і переіменували його на «пацьорки». Крім цього, біля 150 учасникам поїздок було виготовлено закордонні паспорти, що в ті часи було не дуже просто робити. А коли у 1992 році в Івано-Франківську було створене Обласне товариство, то калуська товариство приєдналося до нього. 1 березня 1992 року відбулися звітно-виборні збори Калуського товариства і було обрано нове Правління із 11 чоловік. Головою було обрано Федора Лабика. З оновленням Правління пожвавилася вся робота товариства. У ПК «Мінерал» (директор Алла Терещенко) товариству було виділено приміщення, у якому почав репетиції створений художній хоровий колектив «Студенька», гурт «Гудаки», а пізніше дитячий колектив «Потічок». У концертній залі ПК «Мінерал» товариство дістало змогу проводити збори лемків Калуша та виступати перед ними з концертаами. У 1996 році «Студенька» отримала звання народного самодіяльного фольколорно-етнографічного ансамблю пісні і танцю. Це звання «Студенька» неодноразово підтверджувала і зберігає його до цього часу. Дитячий колектив «Потічок» згодом отримав звання зразкового.

Калуське товариство лемків постійно бере активну участь у всіх заходах по лінії діяльності лемківських організацій в Україні і Польщі, прýмає активну участь у громадсько-політичному житті Калуша, а його голова Ф.Лабик входить в Координаційну Раду політичних і громадських організацій демократичного спрямування Калуша.

Вітаємо ювілярів!

Марта
Кулинич-Новицька

Вишиваний образ

Роботи Марти

Відправа у с. Босько.

У першому ряді зліва
направо — Олена Величко
(з дому Кміцкевич),
син Осип, отець
Михайло, у другому
ряді в центрі — старша
доночка Теодозія.

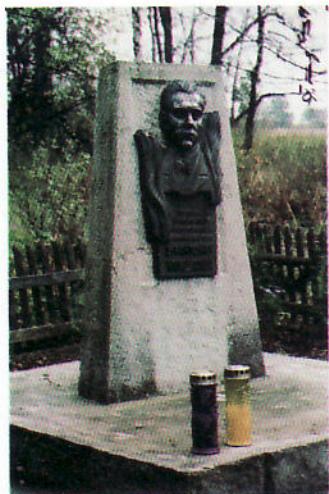

Могила
о. Михайла Величка.

Символ радоцінської
церкви у м.Пустомити

Патріарх Димитрій.

Пам'ятник
Б.-І. Антоничу

Зліва направо: представник Варшавсько-
го КСТУ, Ярослав Полянський, Михайло
Дзіндзьо, Анатолій Кобеляк.
Світлина з 1975р.

Липень 1990 рік. Святкування 90-х роковин від дня народження
Б.-І. Антонича. с. Новиця.

На завершення хочеться подякувати всім членам товариства за їхню безкорисну працю на ниві відновлення і розвитку лемківської культури та побажати міцного, міцного і ще раз міцного здоров'я на благо нашої неоціненої справи во ім'я незабутньої і дорогої нам Лемківщини.

Надія ЗЯТИК

ФЕСТИВАЛЬ «ПІСНІ НЕЗАБУТОГО КРАЮ»

17 - 18 жовтня минулого року у м. Городок Львівської області відбувся восьмий фестиваль-конкурс «Пісні незабутого краю». (світлина на вкладці ХХІІІ)

Наш фестиваль — це свято вихідців з Лемківщини, Надсяння та Холмщини, які протягом всіх цих років зберегли пам'ять і синівську любов до рідного краю.

Ідею створення фестивалю подав у 2001 році наш лемківський поет Василь Хомик, його підтримали народна артистка України Марія Байко, яка є незмінним головою журі фестивалю упродовж усіх років та мер міста Микола Савка.

За нетакий довгий час з невеличкого потічка фестиваль виріс у велику ріку, адже на городоцькій сцені побували колективи не тільки із Львівщини, але й Тернопільщини, Івано-Франківщини і Закарпаття, Полтавщини та Херсонщини. Києва та Каховки.

«Родзинкою» цьогорічного фестивалю стала участь у ньому словацького етноколективу «Р'ява», який виборов I місце серед вокально-інструментальних колективів та виступ ансамблю бандуристів «Барви України» зі села Стріжівка, що на Київщині, який став володарем Гран-прі фестивалю (приїхали бандуристи в Городок завдяки меценаству з Києва Михайлу Мацієвському).

Не було рівних серед хористів камерному хору ЛНУ ім.І.Франка, у виконанні яких линули чудові лемківські пісні.

У царині танцю зумів вирізнистися лише народний ансамбль танцю «Підгір'я» під керівництвом Олега Копильчака.

Чарували своїм співом присутніх і Іван Угляр з Києва та Олег Лановий.

Шкода, що в цьому році серед конкурсантів не було учасників з Тернополя та Івано-Франківська.

Бо якщо, 2009 рік пройшов для деяких лемків у боротьбі за керівництво у ВУТЛ, то наш фестиваль виконує головний пункт Статуту: «Етнічне відродження Лемківщини, збереження, дослідження, розвиток і популяризація самобутньої культури лемків».

Приємно відзначити, що до проведення фестивалю долучилися голова Городоцької районної ради Василь Полумацканич (родом з Команчі) та мер міста Іван Саган (родом з Перемишльчини).

Приїхали підтримати фестиваль Володимир Ардан, Степан Майкович, Андрій Тавпаш, Петро Гандяк, Іван Радь, Юліан Френчко, Михайло Секела та інші.

Фестиваль пройшов у переповненій залі Народного Дому і за свідчив безмежну любов до рідного краю.

Роксолана ЯРЕМКЕВИЧ
Олеся ЯРЕМКЕВИЧ

СТЕЖКАМИ РІДНОЇ ЛЕМКІВЩИНИ

Ми часто чули від свого дідуся Івана Омеляновича Щерби про батьківщину його дитинства — Лемківщину. Ми з сестрою завжди мріяли побувати на Лемківщині. І ця мрія здійснилася у липні 1989 року, коли ми всією нашою родиною вибралися на Фестиваль лемківської пісні “Лемківську Ватру — VII” у с.Бортне колишнього Ясельського повіту на Лемківщині.

Дивно були вражені на кордоні, який ще тоді був між Польщею й

СРСР огорожений колючим дротом, але щасливо переїхали кордон і опинились на території Польщі, в Перемишлі. Їхали через міста Ярослав, Ряшів, Ясло, Змігород і чим близче доїжджали до села Свіржови Руської, села народження дідуся, наше хвилювання зростало.

Нарешті ми прибули на місце колишнього села Свіржова Руська Ясельського повіту на Лемківщині. Замість села ми опинилися в густому лісі, в якому ледве знайшли місце, де колись стояла хата батьків нашого дідуся Омеляна і Марії Щерби серед високих осотів і кропиви. Помолились на місці колишньої хати, напились свіжої водички з кришталево-чистої Свіржівки й подалися на цвинтар.

Ледве добралися через гущавину лісу і раптом побачили перед собою картину “депортаційної цивілізації ХХ ст”. Повалені й понівечені хрести на могилах, осоти, терня й кропива по шию й ледве знайшли могилу прабабці Щерби Марії з роду Питлош. Були до сліз зворушенні, коли знайшли могилу, на якій розкішно розквітили півонії та лілії, посаджені ще під час депортації лемків у 1945 р. Коло могили виросли три ясени. Символічно, що прабабця зустріла своїх дітей через 44 роки з квітами на могилі, а три ясени, які самі виросли, символізують дітей прабабці — два сини — Василь і Іван та дочка Ганна. Помолились над могилою, поклали квіти, упорядкували могилу, знайшли й інші могили прадідів і прабабусь, помолились і пішли до села Бортне. Ішли вузенькою стежкою по колишній дорозі й вийшли на майдан вкінці села.

Який гарний краєвид відкрився нам на чудові гори Карпати — Кичеру, Колянин, Гавку, Острий Верх, Угерес і Марешку. Неповторна краса Лемківщини! Поволі добралися до Бортного й вже здалека було чути лемківські пісні у виконанні художніх колективів на полі “Лемківської Ватри — VII”.

Ми вперше побачили багатство жіночого й чоловічого вбрання з різних околиць Лемківщини, почули безліч чарівних лемківських народних пісень, танців, декламацій лемківською говіркою. Побували на театральній виставі про історію переселення лемківської родини у постановці А.Копчі, яка звучала по-лемківськи. Зупинились на ночівлю в с.Бортне у справжній лемківській хижі, у родині дідуся Єви

Смереканич-Феленчак. Незабутньою залишилась у нашій пам'яті но-
чівля на свіжому сіні.

Це ми довідалися від дідуся, що в селі Бортному довший час жив
о. Володимир Хиляк — відомий лемківський письменник, автор творів
“Повість на часі”, “Шибеничний верх”, “Руська доля” та інші. Повні
прекрасних вражень, ми щасливі повернулись додому й мріяли про те,
щоб поїздки на Лемківщину повторювалися частіше.

А потім кожного року ми їздили на “Лемківську Ватру” до Ждині
на Лемківщину.

Цікавими були для нас поїздки в Криницю, де наш дідусь Іван
Омелянович Щерба навчався в Українській учительській семінарії в
1941-1944 рр. і провів нам екскурсію по місту. Ми відвідали віллу
“Світ”, в якій знаходився колись навчальний корпус семінарії, вілли
“Седліско”, “Ренесанс” і “Колонію”, де були бурси для студентів се-
мінарії. Побували на Парковій горі і в церкві св. Петра і Павла, ми-
лувалися гарними краєвидами Криниці і Карпатських гір, відвідали
могилу Еліфанія Никифора Дровняка і поклали квіти.

Були також у селі Нова Весь біля Нового Санча, — місце наро-
дження Володимира Кубійовича. Напилися цілющої криницької води
“Щава”. Здійснили екскурсію в село Новицю, місце народження
Богдана-Ігоря Антонича і поклали квіти до його пам'ятника.

Після повернення додому, в нас виникло бажання вступити до
вже створеного товариства “Лемківщина”, і продовжувати роботу в
молодіжній організації “Молода Лемковина”. Головою нашого това-
риства був обраний Віктор Солинко, заступником — Олеся Ярем-
кевич. Активними членами нашого молодіжного товариства були:
Христина Ардан, Роксолана Яремкевич, Олеся Яремкевич, Роман
Садловський, Ростислав Волошин, Христина Козуб, Богдан Козуб,
Тереза Ропецька, Зоран Ропецький, Василь Янко, Василь Секе-
ла, Любі Смереканич, Орест Стефчишин, Олег Стефчишин, Анна
Хміль, Маркіян Мишко, Ігор Фецич, Оля Гандяк, Юрій Русиняк та
інші.

Незамінним чинником у збереженні та відтворенні лемківської

культури є проведення фестивалів, як наприклад у 1999-2000 рр. в селі Гутиська, поблизу Бережан на Тернопільщині, де ми побували, а також — в Чорткові.

Цікавим був для нас III Крайовий фестиваль лемківської культури “Ватра” у Монастириськах Тернопільської області. Цей фестиваль вперше у 2001 р. проходив у статусі всеукраїнського. Уважно слухали ми лемківські пісні, розглядали виставки виробів з дерева, відвідали один з небагатьох в Україні музей лемківської культури і побуту, ініціатором створення якого був отець Анатолій Дуда.

Запам’ятався IV Всеукраїнський фестиваль “Дзвони Лемківщини” 8-9 червня 2002 р., який проходив в Монастириськах і став прикладом того, що культура лемків в Україні, не тільки живе, але й розвивається. Приємно відзначити, що я, Олеся Яремкевич, була ведучою концертної програми.

Незабутнє враження справило на нас свято “Лемківське Русланя”, яке відбулося 12-14 липня 2002 року в Зиндронові. Там ми ознайомилися з народним одягом, народними ремеслами, ковальством, різьбою, архітектурою лемківської хижі в Музеї лемківської культури, створеного на обійті Федора Гоча.

Цікаві заходи проводило також Львівське товариство “Лемківщина”, зокрема молодіжна секція. Це зустріч Нового року, свято Маланки, Різдвяні вертепи і коляди.

На запрошення голови молодіжного товариства м. Тернополя Івана Миськи, ми разом з тернополянами святкували Йордан. Це була чудова можливість близче ознайомитися із лемківськими звичаями та традиціями.

Незабутнє враження справили на нас Перший (1993 р.) та Другий (1997 р.) Конгреси Світової федерації лемків у Львові.

Історичною подією став для нас III Конгрес СФУЛО, проведений у Києві 18-19 травня 2002 р., у якому також взяли участь львівська, тернопільська і київська молодіжні організації. Назавжди залишився в пам’яті концерт у Києві, на Майдані Незалежності, де виступали провідні лемківські художні колективи України. Ми бачили, як старші

люди, вихідці з Лемківщини, витирали нишком сльози радості, слухаючи давні пісні.

Були ми активними шанувальниками творчих виставок прикладного і декоративного мистецтва відомих митців: "Лемківський Єрусалим" у Львові; майстрів різьбярства Андрія Сухорського і його сина Володимира; скульпторів Василя Одрехівського та синів Володимира і Романа; скульптора Володимира Ропецького; талановитого скульптора Емануїла Миська та його сина Юрія; скульпторів братів Юрія і Мирона Амбіцьких у Львові; художника-різьбяра Осипа Величка у м. Стрию; відомого різьбяра Степана Кищака; художника-пейзажиста Дмитра Солинка.

Молоді лемки побували на концертах хору "Лемковина", неперевершених народних артисток України Даниїли, Марії, Ніни Байко. Допомагали в організації вечорів пам'яті професора Володимира Кубійовича та вшанування його діяльності на Лемківщині, організували і провели вечір поетичної творчості Богдана-Ігоря Антонича.

Виступали з доповідями на міжнародних наукових конференціях в Україні — у Львові, Києві, Івано-Франківську, Тернополі, а також у Польщі — в Лігниці, Перемишлі та ін., матеріали яких опубліковані в наукових збірниках та в пресі. Зокрема, на Міжнародній науковій конференції: "Лемки на порозі ХХІ століття. Відродження чи асиміляція?", яка відбулася в Лігниці (Польща) 6-8 грудня 2002 р. виступили з такими рефератами: Олеся Яремкевич "Українське шкільництво на Лемківщині від кінця XVII ст. до 40-х років ХХ ст."; Роксолана Яремкевич "Роль греко-католицької церкви в лемківському середовищі в Україні".

На запрошення Юрія Старинського побували на лемківських вечорницях і в лемківському музеї "Кичера" в Лігниці (Польща).

Активним було наше молодіжне товариство на зеленій толоці біля церкви святих Володимира і Ольги в Шевченківському гаю у Львові 30 червня 2007 року, якою керував голова Фундації дослідження Лемківщини Петро Гандяк. Молоді лемки посадили ялинки, привезені з Лемківщини, які ростуть на радість людям і сьогодні.

Не стояла осторонь молодіжна секція Товариства "Лемківщина" від політичних подій, які відбувалися в Україні напочатку 90-х років і до теперішнього часу (участь в різних заходах Народного руху України, у мітингах і віче на площах Львова в боротьбі за незалежність України). А ще незабутні дні Помаранчевої революції на Майдані Незалежності в Києві. Від блоку "Наша Україна" на виборах Президента України і Верховної Ради України виконували обов'язки спостерігачів в містах Полтаві, Донецьку, Львові.

У рік святкування 20-ліття Товариства "Лемківщина" (проведення міжнародної науково-практичної конференції 13 січня та концерт у Львівському академічному театрі опери і балету ім. С. Крушельницької 14 січня 2009 року у м. Львові) ми дякували Богу, долі за те, що ми, молоде покоління лемків, народжене в Україні, вклало також частинку свого серця і спричинилось до подальшого розвитку рідної культури Лемківщини.

Люба СМЕРЕКАНИЧ

ВИДАВНИЦТВО „СПОЛОМ” ПРОДОВЖУЄ СЛАВНУ ІСТОРІЮ КНИГОВИДАВНИЦТВА У ЛЬВОВІ

На сторінках скарби безцінні...

Не срібло це й не золото!

Тут глибина з глибин,

Тут давнина і часу плин,

Печаль людська, любов і свято.

I зібрані тут істини нетлінні!

Час пише свою історію, залишаючи у ній місце лише для тих, хто його цінує, хто здатний протистояти зустрічним перепонам і несе у той світ оті нетлінні істини. І лише одному Богові відомо як важко виживати натхненим людям в умовах сучасного безладдя і хаосу. Про-

те незважаючи на всі труднощі, вони є справжніми професіоналами і вперто торують дорогу книгам. Недарма ж назване видавництво таким доброзвучним і міцним словом — „Сполом”, що має корінь „спільно” і означає — гуртом, разом.

Отож, львівське видавництво „Сполом” відзначило своє 13-річчя. Це святкування під назвою „А нам тринадцятий минає...” відбулося 13 січня у львівському Палаці мистецтв. Така дата є символічною, можливо дещо сумною і відкриває двері у ще незвіданий простір...

Як зазначила головний редактор видавництва п. Галина Капініс: „Важко сказати, мало чи багато вдалося зробити упродовж 13 років, але ми вистояли і знаємо, що скрізь по Україні і у світі наші книжки знані і потрібні. Це у 90-их роках ми отримували дивовижні подячні листи від читатів. Запам'яталися, приміром, слова, писані зі Сходу України:” Ваші книжки для нас, як ковток свіжого, цілющого повітря.”, або „як Україні бракувало подібного видання. Нарешті... Слава Україні!”, або „Ніколи не перестану бути вам вдячним за ваш так потрібний зараз Україні труд”. У важкий час, коли видавництво кожного дня могло припинити своє існування, такі листи підтримували на дусі і вселяли оптимізм”.

Щирі вітання, добрі слова того вечора не потрібно було шукати, вони линули від самого серця. І кожен, хто мав слово, почував себе абсолютно природньо у колі авторів, друзів видавництва. Так може бути лише за умови цілковитої довіри та доброзичливості. О, ці приємні трепетні, хвиlinи, коли до залі увійшов хлопчина, приблизно 13-ти років (наче асоційований образ самого видавництва!) і на вишитому рушничку тримав першу книжку, яку випустив „Сполом”. Імпровізована колядка у виконанні самого Богдана Стельмаха, дотепні жарти пана Дзюня і його супутниці пані Миросі, і Маланка і мед від Пасічника! Гостей частували справжнім козацьким кулешем, який готувався у велетенському казані, на вогні просто неба, на подвір'ї біля Палацу мистецтв! Це гармонійне дійство у часі зимових різдвяних свят, коли на поріг ступає Новий Рік (за старим стилем), передчуття нового і доброго.

Про те залишається дивним ігнорування запрошенням деяких персон — представників міської влади. Чи може на полиці домашньої бібліотеки ще нема книги зі скромним підписом „Сполом”, а чи може не чули про споломців?! Я в це не вірю! Розумію, зайнятість, справи... У наш час питання популяризації рідної книги, культури народу, його освіти набуває доволі сумних відтінків і за спраглим бажанням видавництва рухатися у цивілізованому прогресивному руслі без державної підтримки, без оптимізації законодавства щодо підприємництва ну просто, до болю важко. Тож можна лише здогадуватися, який то титанічний труд...

Належне треба віддати директору Олегу Дуку та головному редактору Галині Капініс, які є людьми впертими і, головне, наполегливими у досягненні бажаного. Тому їх навчилися швидко пристосовуватися до усіх можливих змін: у законодавстві, фінансовій політиці, застосуванні нових технологій та ін.

„Довелося видавництву закласти свою власну друкарню і поділити навпіл свого директора: між видавництвом і друкарнею. Сьогодні друкарня працює у три зміни. Тішить те, що знайшовся сміливець очолити її — це Микола Гуменецький” — розповідає п. Галина.

Попри всі негаразди, проблеми і хвилювання для кожного видавництва їх книги є великою гордістю і, безумовно доброю славою, а ще автори, які стають вірними друзями. І це коло збільшується з кожним роком. Тут, у “Споломі” активно працюють, творять і навіть дружать багато різних людей, і не має значення ані вік, ані певні політичні, громадські погляди і кордони; всіх об’єднує любов до слова, розуміння його сили і відчуття його краси.

Багато авторів видали у “Споломі” не одну книжку і серед них книги, які завоювали славу бестселерів: „Вірші про Україну” (два видання) та „Атентат” Богдана Стельмаха; „Українська держава в IX-XIII століттях” (три видання) та „УПА, згідно зі свідченнями німецьких та радянських архівів” (три видання) Віктора Ідзя; „Лицарі пера і чарки” Миколи Петренка; „Казки зі Львова” (три видання) Ігоря

Калинця та „Близьке і далеке” Ірини Калинець; „Етикет та культура спілкування” (два видання) Ярослава Радевича-Винницького; „Про наших великих духом” М.Феллера”; „З початку світу. Україна в символах” (два видання) Марії Чумарної; „Волинь” (три видання) Уласа Самчука; поетична книгозбірня „Лірика” (багато перевидань), „Феномен Степана Бандери” (два видання) Євгена Перепічки і ще багато, багато інших прекрасних видань.

У 2003 році „Сполом” підтримав ініціативу Василя Щеглюка і активно долучився до заснування громадської організації „Асоціація книгодавців та книгорозповсюджувачів Львівщини”. А за даними Книжкової палати України „Сполом” увійшов у десятку найпродуктивніших видавництв України за кількістю видань. Таким чином, за даними Львівської обласної Спілки письменників, дев'яносто відсотків виданих книжок її членами припадає на видавництво „Сполом”. Велика частка видань науково-викладацького складу Львівської музичної академії ім.М.Лисенка випущені у світ видавництвом „Сполом”. Доцільно зазначити ї те, що видавництво досить активно працює з іншими вузами Львова, громадськими організаціями, обласними та міськими відділами освіти та культури, низкою інших державних та недержавних організацій.

Це невеличкий фрагмент з історії одного львівського видавництва. А надалі – море ідей, багато планів і обов'язково нові бестселери, що даруватимуть читачам незабутні хвилини на одинці зі словом.

І все ж дивний той споломівський хлопчина, він не мав звичайного дитинства, ніколи не пас ягнят і не плакав; зі своїми книжками він мандрує всією Україною, по всьому світі, де є українська діаспора, він завжди усміхнений, щирій і доброзичливий, а ще навчився бути сильним і великі сині очі зовсім недитячо вдивляються у світ...

Разом і з видавництвом «Сполом» Фундація дослідження Лемківщини видала З «Лемківські календарі» (2008-2010рр.), «Лемківський календарик – 2008», «Лемчатко – 2009 та 2010, збірочки віршів «Не обірветься нить життя», «Вітер

снів», «40 років музею лемківської культури у Зиндронові», видання присвячене II Всеукраїнському фестивалю писанки «Воскресни, писанко!». Щиро дякуємо і надіємося на подальшу плідну співпрацю.

Фундація дослідження Лемківщини у Львові зичить усім спомівцям натхнення, успіхів, удачі та сили духу!

«ВОСКРЕСНИ, ПИСАНКО!»

Українська обрядовість має багато своїх атрибутів, які передаються від покоління до покоління. Серед них — писанка. Символ весняного відродження, символ життя, символ перемоги добра над злом. Українська писанка у межах етнографічних груп має свої особливості: у способі розпису, у візерунках, у кольористиці. Та все ж вона залишається оберегом, магічним атрибутом для всіх українців.

У нинішніх днях писанка — символ воскресіння Христа. Водночас вона сприймається і як художній твір.

Особливості лемківської писанки, її орнаментики стали предметом обговорення не лише дослідників народної творчості, але й самих писанкарів під час проведення Всеукраїнського фестивалю лемківської писанки “Воскресни, писанко” у Львові, у Дитячій школі народних мистецтв. Тут зібралися майстри з кількох українських міст, діти, викладачі цієї школи, які демонстрували своє знання і вміння у розписі писанок. На короткий час Львів немовби перетворився на центр писанкарства. Нам було дуже приємно бачити цей ентузіазм, цю гарячу відданість, це велике творче натхнення, яке переливалося у гарні візерунки на писанках. Дослідник Лемківщини Юрій Тарнович писав, що лемківські писанки не мають дуже складної орнаментики, вони — переважно одно- чи двокольорові. “Писання не є багаті у вибагливі взори, простенькі, але гарні... Кругло написані пасочки тоншим кінцем до середини означають сонце, менші звізди; інші взори: квітки,

хрестики, цятки та легка спроба мережок... Багато красок до писання писанок не вживають. Тим то лемківська писанка, хоч вона звичайна, має свою мистецьку вартість”.

На виставці в етнографічному музеї були показані і традиційні писанки, й авторські. Для популяризації лемківської писанки, лемківської орнаментики, для дальнього розвою писанкарства, для збереження народних традицій виник задум підготувати до друку відповідний каталог. Вочевидь, це буде ще одна спроба зустрітися в мистецькому просторі з лемківською писанкою і відчути її неповторну особливість, художню цінність і магічність.

Мирон ТЕПЛИЙ

ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА В НАГІРНОМУ

Брела б душа і бoso ї голо,
Якби забула, звідки є.
Сюди прийшли на предків голос,
Тут все болюче і своє.
(Люба Проць)

Не забуває душа лемка звідки є, де її земля і коріння, де залишилися могили предків, до яких ведуть уже стежки нащадків. Тому горять і палають по білому світу високі ватри, розсипаючи тисячі іскор, що нагадують про покинуті села, спалені хижі, поруйновані церкви і цвинтарі, зелені ліси і рідні гори. Палаючі ватри як символ незгасної людської пам'яті горять на етнічних землях у Ждині (Польща), у Монастириськах (Україна), на далекому американському континенті і нагадують світові насамперед про жорстокі і несправедливі часи, які перекреслили не одну долю, знівечили не одне життя. (світлина на вкладці XXI)

65 років тому лемки як етнографічна група силою історії були по-

ставлені на межу знищення. Тільки матеріально-духовна культура, її підтримка усіма нами доводять незнищенність однієї з гілок українського народу. Цьому сприяють лемківські святкування: від запалення ватри в степу на Луганщині (фестиваль «Стежками Лемківщини» в селі Переможне), до ватри в передгір'ї Карпат (у селі Нагірному на Львівщині — фестиваль «До тебе лину, рідна земле») та інших місцевостях, де проживають переселенці з Лемківщини.

Ватра в Самбірській окрузі вже вшосте зібрала лемків. Вона щороку збільшується чисельно, даруючи нам все нові і нові обличчя, як виконавців, так і гостей свята. Цьому всіляко сприяє Самбірська районна рада, під опікою якої проводиться фестиваль.

Розпочалося святкування з благословення священиків та традиційного запалення ватри представниками трьох поколінь лемківських родин села Нагірне — Йосипа Бобака, Віталія Зиньчака та Миколки Бобака, покладанням квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку. Прозвучали гімни України та Лемківщини, під час яких в небі спалахнув феєрверк синьо-жовтих прапорців.

Привітали лемківську громаду голова райради Ігор Максимів, заступник голови РДА Ігор Несторак, голова Самбірської організації товариства «Лемківщина» Михайло Шпак, голова регіонального об'єднання «Молода Лемківщина» Лілія Плахтій, яка передала вітання від О. Венгриновича — голови Всеукраїнського об'єднання «Лемківщина» та В. Ропецького — голови СФУЛО. «Я — лемко — ззвучить гордо», — зауважила гостя зі Львова.

А потім виконавці, ансамблі, дуети, хори змінювали одне одного на сцені, даруючи громаді радість, пісні рідного краю, дотепні жарти. Вперше гостями фестивалю були хор «Радоцина» з Пустомит та камерний хор «Барви» зі Львова. А яка ватра без сусідів — без «Бориславських батярів», «Лемківської студеньки», а без гумориста М. Прибила — «то ватри би не биво». Місцевих виконавців змінювали гості, серед яких знаний в Україні етно-фольк дует «Червоне і чорне» з Житомира, який є постійним учасником Ватр у Ждині та в Мона-

тириськах. Радо зустрічали свого земляка Ярослава Теплого бощани, яких в окрузі проживає чимало. Зі Львова завітала відома виконавиця лемківських пісень Софія Федина.

Своїми виступами прикрасили фестиваль народний муніципальний духовий ансамбль «Ретро», солістами якого є Іван Кость, Ніна Левицька та Ярослав Надуличний, а також народний ансамбль пісні «Юж мелем». Приємно було бачити та чути на лемківській ватрі маленьких виконавців Оленку Довгополу та Андрія Денька, сімейний ансамбль Кушнірів-Нестерівських та інших.

Незмінними та неповторними ведучими цю річного дійства були Марія Ванів та Любія Тепла.

Закінчилася ватра опівночі традиційною молодіжною забавою, коли на небі мерехтіли зорі і «...місяць ясно так світив».

Палай, наша Ватро, палай —
Нагадуй про Лемківський край,
Твій подих щемливо терпкий
В душі збережем навіки.

Андрій БАЙСА

ГОРІВА-ПАЛАВА ЛЕМКІВСКА ВАТРА В ЄЛЕНВІЛІ В ГАМЕРИЦЬКІМ КРАЮ.

Я, Андрій Байса, съпівам юж буде 40 років в ансамблі пісні і танцю «Лемковина». Мав можливість быти в Польщі, Німеччині и Чехословаччині. Николи не думав, же попаду до Гамерики, а ту ся ставо так, же я попав до Гамерики, мав запрошыня на IX Лемківскую ватру 3 – 5 липця 2009р. (світлини на вкладці XXI)

Ви знаете, як ём приїхав до Гамерики мі ся не вірivo, же я юж там и буду виступати, але так ся ставо, же я виступав, оповідав оповідки

лемківски и съпівав лемківски съпіванки. Были дуже бурни аплодисменти и підходили до мя, дякували красні за чисту лемківську бесіду и я тим задоволений!

Но а Ватра набагато меньша, як в нас — люди меньше, лем порядок єст! Там никто не іде з Ватри незадоволений. Вшитки чекают той години на виступ.

Мене запрошали і надале приїжджати на Ватру. Хотіли же бы «Лемковина» приїхава, але неє на тото коштів...

Марічка ГУДЗЬ

ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ АНТОНИЧА

“...і тільки пісня вільна, спіла,
жива, нестримна...
ітиме далі вже без мене.”

Б.-І. Антонич

Поезія Богдана Ігоря Антонича злетіла зі струн на найвищій ноті життя поета, коли здавалось, усе ще попереду. Її магічні звуки немов витають в повітрі і долинають до нас і сьогодні. За своє коротке життя Антонич створив цілу низку творів, що вражають своєю глибинністю, чуттєвістю, феномenalним перевтіленням образів, поєднанням барв та звуків, що на перший погляд здається незбагненим, проте після кількох віршів — неймовірно близьким та реальним. Дар цього великого поета в тому, що кожен знаходить в його рядках щось своє, те, що немов ховалося під осіннім листям, аж поки вітер не відкрив його схованку... Що ж насправді заховав у своїх віршах цей «простий дітвак із сонцем у кишенні»?

Готуючись до святкування 100-річчя від народження великого поета, ми отримали можливість відкрити для себе цього лемків-

ського Сковороду. З цієї нагоди товариство «Молода Лемківщина» організувало літературний вечір пам'яті Б.-І. Антонича, що відбувся 5 жовтня 2009 р. в музеї етнографії. Хлопці та дівчата занурились в атмосферу Львова 30-х років ХХ ст., щоб донести до глядача дух, яким просякнуто твори Антонича. Літературні читання під акомпанемент фортепіано, гітари та флейти наповнили залу барвами та звуками, що змінювали свою гаму від кожного коливання голосу читця. Ось основна таємниця поетичної техніки Антонича: ви немов стаєте сучасником автора та блукаєте разом з Ним стежками Лемківщини. Вечір символізував єдність молодості та творчості, те невід'ємне, що характеризувало та виділяло Антонича серед інших.

Яскравим продовженням вечора став виступ арт-студії «Хочу», талановиті актори якої показали Антонича очима сучасної молоді. Усі присутні змогли близче піznати цього літературного велета, на перший погляд, складного та недоступного, а насправді - глибокого і делікатного.

Кожен з нас розумів, що відкриває його не лише для когось, а перш за все для себе. Це моральний обов'язок нас, як лемків, пам'ятати та знати великих людей своєї землі, адже лемко – це не лише етнічна приналежність, а й стан душі, частина культурної спадщини, почесне місце в якій займає Богдан Ігор Антонич. Вмімо шанувати та гордитися своїми геніями та митцями, адже це ядроожної нації. Не забуваймо, що Лемківщина не закінчується лемком, бо наш дух та культура незнищенні, допоки живе в серцях поезія Антонича.

ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ: Б.-І. АНТОНИЧ, ЯКИЙ «ЖИВ ХРУЩЕМ НА ВИШНЯХ»

У жовтні 2009 р. у с. Бортятині Мостиського р-ну Львівської обл. відбулася визначна подія — вшанування сotoї річниці від дня народження одного з найяскравіших європейських поетів, сина Лемківщини Богдана-Ігоря Антонича та відкриття музею-садиби родини Антоничів, де проживала сім'я отця Василя Антонича, батька поета.

Свято було проведено на високому державному рівні. Прибув міністр культури і туризму В.Вовкун, який відкрив святкування, виступили: Мирослав Сеник, Роман Лубківський, Галина Дорошук, Марія Байко та інші видатні люди.

Прекрасно відреставовано садибу при сприянні голови Мостиської районної Ради та громади села. Огорожу-паркан поставлено завдяки фінансовій допомозі П.І.Писарчука, Ю.Туниці та інших спонсорів.

Урочистості відбувалися при багатолюдді — спочатку панахида на цвинтарі, де поховані батьки поета, а потім освячено садибу. Біля будинку було збудовано сцену. Виступали художні колективи Судової Вишні, с. Бортятин, а також народний хор «Лемковина» зі Львова. Учасники «Лемковини» були зворушенні дуже теплим і гостинним привіттям господарів с.Бортятин. На святі можна було придбати твори Б.-І. Антонича та іншу літературу. За творами поета була черга.

Свято закінчилося танцями під прекрасну оркестрову музику.

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ У ЛЬВОВІ

“Товариство “Лемківщина” в орбіті українського суспільства” — під такою назвою пройшла 13 січня 2009 року у Львові Міжнародна науково-практична конференція. У Палаці Потоцьких перед числен-

ною публікою з доповідями виступили: І. Щерба “З історії створення товариства “Лемківщина” у Львові; І. Красовський “До витоків створення товариства “Лемківщина”; М. Мушинка “Культура русинів-українців Словаччини в контексті Європейського Союзу і перспективи її розвитку”; Г. Щерба “Діяльність товариства “Лемківщина” для збереження національної ідентичності лемків в Україні (за результатами соціологічних досліджень)”; О. Венгринович “Товариство “Лемківщина”: минуле і майбутнє”; О. Чабан “Загальні основи керування розвитком Лемківщини”; М. Капраль “Освітньо-культурне життя Лемківщини”; С. Кицак “Мистецтво різьби на Лемківщині”; Я. Бодак “Лемківські трудові пісні-діалоги”; С. Федина “Феномен “Лемківської ватри” в орбіті українського суспільства”; В. Ропецький “Український код русинів-лемків”. Виступили також Ліля Плахтій, о. Мирон Михайлишин, Богдан Гук.

Було проведено також презентацію трьох карт: 1. “Територія розселення українців у межах сучасної Польщі на середину ХХ ст.” (автор С. Ямелинець); 2. “Давня Україна-Русь V – X ст.” (автор С. Семенюк); 3. “Західно-Українська Народна Республіка” (автор І. Ровенчак) та двох книжок проф. Миколи Мушинки — “Листування Івана Зілинського з Іваном Панькевичем” та “Цілитель тіла і душі. До 100-ліття з дня народження М. Качалуби”.

Учасники цієї конференції щиро подякували її організаторам — голові СФУЛО В. Ропецькому, а також О. Венгриновичу, І. Дуді, М. Секелі, Л. Плахтій, М. Гнатюк, Р. Солтісіку та ін.

Матеріал підготувала О. К.

~~~~~

ВІСТИ З ЛУГАНСЬКА

2 жовтня до Луганська приїхали делегації з Дніпропетровщини, Львівщини (разом з п. В.Ропецьким) та Донеччини. Всі були розташовані у зручному готелі в центрі міста.

Цього ж дня у Луганському національному університеті ім. Тараса Шевченка пройшла науково-практична конференція, присвячена сумній даті 65-річниці депортації українців з Польщі. Після того, учасники конференції та представники української еліти міста Луганська — доктор історичних наук Ольга Борисова, директор державного архіву Луганської області Михайло Старовойтов та інші, відвідали один з ресторанів де й відбувалася жвава бесіда стосовно різних тем.

3 жовтня до Луганська приїхали делегації з Тернопілля, Полтавщини та Києва. Після обіду всі делегації виїхали до с. Переможне Лутугінського району на лемківську ватру. У Переможні була відвідана виставка народних умільців, яка пройшла в приміщенні місцевої школи. Хоча весь день йшов дощ, на сцені з промовами виступали гості та господарі фестивалю. Святкова вечеря відбулася в приміщені школи, за допомогою місцевих спонсорів. Увечері гості та місцеві лемки співали гуртом в готелі лемківських пісень, дискутували про на боліле.

4 жовтня делегації гостей відвідали Обласний краєзнавчий музей Луганщини, де була зібрана хоча й мала за розмірами, але дуже цікава експозиція про переселенців з Польщі. Разом з тим було продемонстровано фільм, знятий нещодавна про одного газду лемка, його долю та сучасні думки.

Петро ГАНДЯК

Голова Фундації дослідження

Лемківщини у Львові

Голова комісії по підготовці конференції

ГОЛОС ОЧЕВИДЦЯ

12 вересня 2009 року у Львові в приміщенні Львівської національної академії мистецтв проходила так звана звітно-виборна конференція Львівської обласної організації товариства «Лемківщина». Напередодні на засіданні правління львівської організації було висловлено недовіру В.Ропецькому за значні порушення Статуту товариства, самовільне викоритання його коштів й прийнято рішення не рекомендувати В.Ропецького на посаду голови львівської організації на наступний період роботи. Однак це рішення було повністю проігнороване, також і рішення правління щодо кількісного і персонального складу делегатів цієї конференції. Так, замість визначених правлінням 75 осіб, зареєстровано лише 35 делегатів, отож за статутом така кількість делегатів унеможлилює нормальне проведення конференції. Потрібно, щоб зареєструвалися 2/3 від 75 чоловік. Велике здивування викликав і склад президії — В.Ропецький, О.Венгринович і С.Криницький, який був ведучим конференції. Чому ж делегати не увійшли до складу президії? Чому не було створено мандатної комісії? Чому лічильну комісію очолив не делегат і, зрештою людина, яка не мала ніякого відношення до безпосередньої роботи правління львівської організації? (світлина на вкладці XXIV)

Не все гаразд було і з самою підготовкою до цієї конференції. На засіданні правління було заслушано робочу комісію, яка готовала матеріали й пропозиції для звітно-виборної конференції, зокрема йдеться про деякі зміни до Статуту Львівської обласної організації товариства «Лемківщина». Тому вибори голови організації пройшли з грубим порушенням п.4.3.1 Статуту, де зазначено, що всі кандидатури на голо-

ву організації обов'язково погоджуються на засіданні Правління.

Таким чином, незважаючи на те, що за В. Ропецького проголосувало 17 чол. (із зареєстрованих – 35), вважаємо що і сама конференція й вибори голови були нелегітивними і не мають юридичної сили.

МИСТЕЦТВО ДУШУ ОЧИЩАЄ

Ольга КРОВИЦЬКА

ЛЕМКІВСЬКІ РОДИНИ РІЗЬБЯРІВ

Перегортаючи сторінки минулого, ми немовби опиняємось в іншому світі: численні реліквії матеріальної культури дозволяють нам побачити не лише результати людської діяльності, але й певним чином відкрити для себе особливості світосприймання наших предків. У матеріальних речах закарбовується чуттєвість, художність, естетика, глибинність народного духу, який відтворюється у традиціях, у сучасних інноваціях, продовжуючи об'єднувати цілі покоління в єдину спільноту. До таких важливих засобів втілення народного духу належить мистецтво. Мистецькі твори виростають на традиціях, на особливостях художньо-естетичного прочитання світу та людської долі.

Одним із найпопулярніших видів народного мистецтва є різьбярство. Як зазначає мистецтвознавець М. Моздир: “Народна дерев'яна різьба – фігуративна та рельєфна як вид художньої творчості на Лемківщині має давні традиції. Її доля складна, хоча в своїй основі така ж, як і на інших землях з етнічним українським населенням... Пам'ятки, які збереглися... свідчать ... [що] ... в художньо-образних їх системах завжди пропускають риси народного світосприйняття, народної естетики” [Лемківщина, т. 2, с. 351].

Часто мистецькі твори залишаються безіменними. Натомість завдяки подвижницькій праці Степана Кищака, який упродовж багатьох років збирав матеріали для Музею лемківської різьби та писанкарства ім. Б.І. Антонича (зареєстровано у 2009 р.), відтворено цілу галерею лемківських родин, що займалися різьбою у минулі й сучасні часи. Очевидно, що розпочати годиться із родини Кищаків. Степан Кищак (1928 р.н.) у своїй багатоілюстрованій книжці “Корені лемківської різьби” пише: “Постійно згадую своє дитинство, нашу хату, де завжди збиралися сільські різьбярі. З їх рук виходили правдиві мистецькі вироби. Згадую батька – Івана Кищака, відомого різьбяра, який представляв Лемківщину на виставках у Закопаному (1935 р.), Віслі (1937 р.), Криниці та Сяноку. Мене, тоді восьмирічного хлопця, часто брав з собою. Ось павільйон у Закопаному... Навколо стелажі з різьбами – гуцульськими, бойківськими, лемківськими... До нашого столу підійшов президент Польщі, професор Ігнаци Мосцицький. Оглянув різьбу і взяв до рук граційну фігуру балерини роботи Олекси Стецяка. Той випадок став молодому різьбяру перепусткою до Академії красних мистецтв у Krakovі, а мені вперше дарував відкриття мистецької цінності, важливості тої лемківської штуки, що її мій батько і його односельці творили усе життя, день у день. Тому любов до різьби і відданість її я зберіг на все життя” [Кищак С. Корені лемківської різьби. – Львів, 2003. – С. 5].

Родина Кищаків походить із лемківського села Балутянка на Сяніччині. Іван Кищак (1901 – 1967) – видатний майстер рельєфної та круглої різьби, навчався у своєго вуйка Петра Петрівського. У нього навчалися різьбити рідні сини – Степан та Василь, хлопці з Дошина, Королика Польського та ін. Учасник багатьох виставок. Після депортації з рідних земель опинився з родиною у с. Гутисько на Тернопільщині, згодом – у Львові. Як згадує Степан Кищак, після насильницького виселення лемки були розсіяні майже по всій Україні. Однак йому вдалося у 1948 – 1949 рр. зібрати лемківських майстрів у цех надомників при Художньому комбінаті ім. Лесі Українки. Він же

ї очолював цех різьбярів до 1953 р. До речі, завдяки такій діяльності, вдалося лемківське різьбярство вивести на достатньо професійний рівень: 9 різьбярів було прийнято до спілчанських організацій тодішнього Радянського Союзу, України, почесними званнями відзначені Василь Одрехівський, Андрій Сухорський, Василь Шпак та ін. Степан Кищак — педагог, великий ентузіаст та громадський діяч. Член Спілки художників з 1962 р. Брат Василь Кищак (1930 — 1962) — обдарований різьбяр, який творив переважно у прикладному жанрі.

В експозиції музею представлені твори родини Орисиків, що походять з іншого осередку лемківської різьби — села Вілька на Сяніччині. Видатний майстер різьби у міжвоєнний період — Михайло Орисик (1885 — 1946). Його творчістю, його натхненням переймалися насамперед його діти — Іван, Андрій, Степан, Онуфрій і Василь. Іван (1912 — 1946) та Степан Орисики (1929 р. н.) майстерно засвоїли батькову науку, виконували твори круглої та рельєфної пластики.

Декоративні вироби із рослинними орнаментами різьбив незабутній Олекса Стецяк (1915 — 1959), що народився в с. Вілька на Сяніччині. Його учнями були Василь Шпак, Данило Долинський, Василь Одрехівський та ін. Дослідники лемківського різьбярства вважають його одним із найталановитіших художників-різьбярів. Брат Олекси — Михайло Стецяк (1925 — 2001) також активно займався різьбярством. Його твори експонувалися на багатьох виставках. Глядачі звертали увагу на високохудожні твори цього різьбяра.

Переглядаючи колекцію Степана Кищака, ми натрапляємо на майстерно виконані твори родини Бенчів — Григорія (1905 — 1918), Василя (1922 р. н.), Івана (1921 — 1995), що народилися у с. Вілька. Орнаментика їхніх творів досить виразно показує тісний зв'язок людини зі світом природи.

Різьбярськими традиціями славиться також родина Бердалів. Зокрема, Григорій Бердал (1887 — 1960) — відомий своїми тарелями, скриньками, лемківськими хижами. Виготовляв також спеціальні до-

лота для обробки дерева. Його син — Микола Бердаль, відомий майстер круглої різьби, проживав в Моршині.

Звичайно, що не можна оминути родини Сухорських. В експозиції музею знаходяться твори Онуфрія, Андрія і Богдана Сухорських. Онуфрій — майстер круглої та рельєфної різьби, брав участь у багатьох виставках. Технічно досконалі твори заслуженого майстра народного мистецтва України, члена Спілки художників України Андрія Сухорського. Тематика його творів — багата й цікава: Лемківщина та її трагічна історія, побут людини, природа.

Новий цікавий погляд на різьбу демонструє творчість Антона Фігеля (1919 — 1999) — видатного майстра рельєфної та круглої різьби. Він з 1949 року проживав у Львові, працював у Художньому фонді, неодноразово експонував свої твори на українських та міжнародних виставках.

До експозиції музею входять також твори Михайла Завійського (1950 р. н.), Фелікса Барця (1926 р. н.), Юрія Потоцького (1909 — 1985), Володимира Ропецького (1953 р. н.), Василя Серединського (1940 р. н.), Пилипа Прожералика (1927 — 2001) та ін.

Хочемо сказати ще кілька слів про родини Красівських, Іляшів, Пухонських, Шпаків, Храпця, Михайлишинів.

Родина Красівських походить зі с. Вілька на Сяніччині. Після депортації частина родини замешкала у м. Трускавці, де були сприятливі умови для виготовлення сувенірної продукції. Барельєфною різьбою займався Іван Красівський (1921 — 1999), член Спілки художників України з 1959 р. Його твори неодноразово отримували позитивні відгуки на різних виставках. До речі, один із перших різьбярів-професіоналів у цій родині був Андрій Іляш (1864 — 1942), який вчився у різьбярській школі у Риманові — заснованій у 1878 р. графинею Потоцькою. Він різьбив скриньки з рослинним орнаментом, тарілки, палиці, рами та ін. У нього навчалися ремесла молоді односельчани — син Іван, Михайло Орисик, Григорій Бердаль, Василь Красівський, Дмитро і Андрій Рудавські, Григорій та Іван Бенчі,

й очолював цех різьбярів до 1953 р. До речі, завдяки такій діяльності, вдалося лемківське різьбярство вивести на достатньо професійний рівень: 9 різьбярів було прийнято до спілчанських організацій тодішнього Радянського Союзу, України, почесними званнями відзначені Василь Одрехівський, Андрій Сухорський, Василь Шпак та ін. Степан Кищак — педагог, великий ентузіаст та громадський діяч. Член Спілки художників з 1962 р. Брат Василь Кищак (1930 — 1962) — обдарований різьбяр, який творив переважно у прикладному жанрі.

В експозиції музею представлені твори родини Орисиків, що походять з іншого осередку лемківської різьби — села Вілька на Сяніччині. Видатний майстер різьби у міжвоєнний період — Михайло Орисик (1885 — 1946). Його творчістю, його натхненням переймалися насамперед його діти — Іван, Андрій, Степан, Онуфрій і Василь. Іван (1912 — 1946) та Степан Орисики (1929 р. н.) майстерно засвоїли батькову науку, виконували твори круглої та рельєфної пластики.

Декоративні вироби із рослинними орнаментами різьбив незабутній Олекса Стецяк (1915 — 1959), що народився в с. Вілька на Сяніччині. Його учнями були Василь Шпак, Данило Долинський, Василь Одрехівський та ін. Дослідники лемківського різьбярства вважають його одним із найталановитіших художників-різьбярів. Брат Олекси — Михайло Стецяк (1925 — 2001) також активно займався різьбярством. Його твори експонувалися на багатьох виставках. Глядачі звертали увагу на високохудожні твори цього різьбяра.

Переглядаючи колекцію Степана Кищака, ми натрапляємо на майстерно виконані твори родини Бенчів — Григорія (1905 — 1918), Василя (1922 р. н.), Івана (1921 — 1995), що народилися у с. Вілька. Орнаментика їхніх творів досить виразно показує тісний зв'язок людини зі світом природи.

Різьбярськими традиціями славиться також родина Бердалів. Зокрема, Григорій Бердал (1887 — 1960) — відомий своїми тарелями, скриньками, лемківськими хижами. Виготовляв також спеціальні до-

лота для обробки дерева. Його син — Микола Бердаль, відомий майстер круглої різьби, проживав в Моршині.

Звичайно, що не можна оминути родини Сухорських. В експозиції музею знаходяться твори Онуфрія, Андрія і Богдана Сухорських. Онуфрій — майстер круглої та рельєфної різьби, брав участь у багатьох виставках. Технічно досконалі твори заслуженого майстра народного мистецтва України, члена Спілки художників України Андрія Сухорського. Тематика його творів — багата й цікава: Лемківщина та її трагічна історія, побут людини, природа.

Новий цікавий погляд на різьбу демонструє творчість Антона Фігеля (1919 — 1999) — видатного майстра рельєфної та круглої різьби. Він з 1949 року проживав у Львові, працював у Художньому фонді, неодноразово експонував свої твори на українських та міжнародних виставках.

До експозиції музею входять також твори Михайла Завійського (1950 р. н.), Фелікса Барця (1926 р. н.), Юрія Потоцького (1909 — 1985), Володимира Ропецького (1953 р. н.), Василя Серединського (1940 р. н.), Пилипа Прожералика (1927 — 2001) та ін.

Хочемо сказати ще кілька слів про родини Красівських, Іляшів, Пухонських, Шпаків, Храпця, Михайлишинів.

Родина Красівських походить зі с. Вілька на Сяніччині. Після депортації частина родини замешкала у м. Трускавці, де були сприятливі умови для виготовлення сувенірної продукції. Барельєфною різьбою займався Іван Красівський (1921 — 1999), член Спілки художників України з 1959 р. Його твори неодноразово отримували позитивні відгуки на різних виставках. До речі, один із перших різьбярів-професіоналів у цій родині був Андрій Іляш (1864 — 1942), який вчився у різьбярській школі у Риманові — заснованій у 1878 р. графинею Потоцькою. Він різьбив скриньки з рослинним орнаментом, тарілки, палиці, рами та ін. У нього навчалися ремесла молоді односельчани — син Іван, Михайло Орисик, Григорій Бердаль, Василь Красівський, Дмитро і Андрій Рудавські, Григорій та Іван Бенчі,

Хочемо представити також Андрія Красівського (1934 р. н.) — видатного майстра круглої та рельєфної різьби. Він закінчив Яворівську художню школу, працював у Львівському художньому комбінаті; брав участь у багатьох виставках. Особливостями його різьби є реалізм і динаміка.

Це одна родина походить зі с. Вілька — це Іляші. У колекції С. Кищака бачимо твори представника цієї родини — Івана Іляша, який працював викладачем-майстром у Яворівській художній школі, експонував свої твори на обласних і республіканських виставках.

Свій талант у різьбярській справі демонструвала також родина Чухонських і Михайлишинів.

Із с. Балутянка походить сім'я Василя Храпця. Він народився у 1932 році. Зараз проживає у с. Гутисько Бережанського району Тернопільської області. Серед його робіт — декоративні палици, вироби круглої різьби. Різьбярством займався також його син Ігор та брат Андрій.

Лемківське різьбярство, як бачимо, розвивається і в наш час. Варто зберегти для майбутніх поколінь цей неповторний світ лемківської душі, який втілений у дерев'яній різьбі.

Ірина БЕРДАЛЬ-ШЕВЧИК

ВИСТАВКА ТВОРІВ РОДИНИ БЕРДАЛІВ

1 жовтня 2009 року у львівському Палаці Мистецтв відбулася виставка творів родини Бердалів «Від предків до нашадків. Лемківщина...» (*світлини на вкладці ХХIII*)

Ця виставка дає можливість заглянути в далеке минуле — забути буденність, закрити очі, взяти в руку стамеску чи пензель і почати творити.

Здавна на Україні відомі твори талановитих народних майстрів, які з покоління в покоління передавали своє мистецтво — здатність

«оживити» дерево, відтворити побут працівників, рідну природу, звірів. У кожен з таких творів вкладена душа, мрія, згадка про приемну мить, а згодом жаль і біль після депортації та операції “Вісла”. Це не один вечір і не день перед очима у прадіда і діда стояло їхнє подвір'я, хижа, церковця, затишок — їх пам'ятали і оживляли в дереві та передавали в спадок. Це наша історія і ми не маємо права її забувати.

На виставці було представлено понад 30 робіт. Серед них різьба кругла, плоска, декоративні писанки, художня фотографія та живопис.

Мушу сказати від себе, ще з дитинства, коли бачила як тато різьбить — зрозуміла руки можуть творити чудеса. Дуже довго шукала свою дорогу — але зараз можу гордо показати плоди своєї праці — декоративні писанки. Завдяк тіткам, український візерунок супроводжує мене упродовж всього мистецького життя, за що велике їм дякую!

До речі, 24 вересня 2004р. було освячено вишиваний святковий фелон, істихар для о.Дуди-Квасняка — пароха Лемківської церкви у Шевченківському гаю, а також патрахель і накидки до чаші. Цю прекрасну роботу виконали Станович Розалія та Коваль Марія, що проживають у м.Трускавці. (світлина на вкладці X)

Наступний крок — Бердаль Андрій та Олена Михайліенко — в їхніх роботах бачимо — поєднання художньої фотографії та живопису. Тема “Лемківщина”. Переглядаючи їх, уявляємо, якою нелегкою була доля лемків. «Дві стежини», «Втрачена доля», «Хижа», «Операція Вісла», «1946».

Фотографія може зробити одну мить вічністю. Передати біль і радість, смуток і щастя. Одним поглядом передається історія всього життя. А для декого ця мить — все життя!

Подяка краєзнавчому музею з Дрогобича за представлені дві роботи нашого діда — Бердаля Івана. (ще роботи є в Національному музеї у Львові, та в музеї Українського народно-декоративного мистецтва м. Київ).

Отже, як бачимо, бажання творити передається від прадіда до діда, від діда до тата, від тата до нас.

До слова були запрошенні: Кищак Степан Іванович — заслужений майстер України; Ропецький Володимир Адамович -- обласний центр народної творчості, голова львівської обласної організації всеукраїнського товариства «Лемківщина»; Ропецька Агнеса — обласний центр народної творчості та Одрехівська Ірина (м. Трускавець).

А ТЕПЕР ПРО РОДИНУ

Бердаль Микита	
Бердаль Григорій (прадід) (1887-1960)	
Бердаль Іван (дідо) (1928-1986)	Бердаль Микола (1931-2008)
Бердаль Юрій (1957) (тато)	...
Бердаль — Шевчик Ірина (1981)	Бердаль Андрій (1986)

А коріння наше із мальовничого лемківського села Вілька, Сяноцького повіту (Польща).

Перша згадка про село у 1577 році. На той час нараховувало 34 хати. Спочатку сільські різьбярі виготовляли декоративні тарілки, касети, скриньки, вішалки, каламарі, палици з рослинним орнаментом. Згодом почали робити скульптури малих форм: гірські орли, олені, лисиці, ведмеді, зайці, коні

Великим поштовхом для розвитку різьби у селі Вілька та Болутянка стала організована графинею Потоцькою у 1878 році різьбярська школа в Риманові Здрою. Школа послужила значною технічною підмогою для здібних сільських хлопців і водночас приносila користь і славу для курорту. (з книги Степан Кищак «Корені лемківської різьби»).

Бердаль Григорій — майстер рельєфної різьби. Також виготовляв

інструменти для різьби — стамески. Бердаль Іван — майстер круглої різьби, особливо анімалістичних скульптур малих форм. Бердаль Юрій — майстер круглої та плоскої різьби. Проживає в м. Трускавці.

З покоління в покоління передавалось мистецтво різьби. Сини вчилися в батьків. Але в кожної руки відчувалась індивідуальність і неповторність.

Після депортації лемків розкинуло по Україні. Наша родина опинилася у селі Гутисько (Тернопільська обл.), згодом дід Іван з дружиною Анною переїхали в місто Трускавець, де і до сьогодні живуть діти та внуки.

Для підтримки лемківської різьби у Львові багато зробив колишній директор львівського музею етнографії та народних промислів Володимир Паньків, який любив і цінував народне мистецтво. За його старанням кращі майстри перейшли працювати з артілі ім. Лесі Українки в товариство «Художник», а згодом в художній фонд.

Андрій СУХОРСЬКИЙ

ВИСТАВКА ЛЕМКІВСЬКОЇ ДЕРЕВ'ЯНОЇ СКУЛЬПТУРИ У КІЄВІ.

Заступник міністра культури і туризму Ольга Бенч докладала чимало зусиль, щоб вперше в Україні 21 серпня 2009 року організувати в м. Києві у Національному палаці «Україна» ретроспективну виставку лемківської дерев'яної скульптури. На ній експонувались скульптурно-просторові та рельєфні композиції, предмети декоративно-ужиткового мистецтва, виконані лемківськими майстрами різьби по дереву різних поколінь, починаючи з початку ХХ століття і до наших днів. (світлини на вкладці ХХІІ)

Навиставкубулизапрошенілемківськінароднімайстри — С.Кищак, А. Сухорський, А.Красівський, Д.Долинський, М.Шиманський,

I. Михайлишин, Ю. Бердаль та А. Бердаль. Була проведена велика прес-конференція для журналістів, на якій йшлося про відродження і збереження лемківської дерев'яної скульптури та подальші шляхи її розвитку.

Виставку відвідали Президент України Віктор Ющенко, міністр культури та туризму В. Вовкун, поет І. Драч та інші високопосадовці, які високо оцінили мистецький рівень лемківських різьбярів.

За значні здобутки у розвитку народного мистецтва президент В. Ющенко нагородив Орденом "За заслуги 3-го ступеня С. Кищака та А. Сухорського. Звання "Заслужений майстер народної творчості" отримали А. Красівський та Д. Долинський.

Під великим враженням від виставки лемківської дерев'яної скульптури Президент України В. Ющенко видав Указ про відзначення дня майстрів народного мистецтва у третю неділю травня.

Всі учасники виставки вдячні заступнику міністра культури і туризму Ользі Бенч за її великий вклад і організацію цієї виставки, Фундації дослідження Лемківщини у Львові, Ярославу Одрехівському, Юрію Бердалю, Ірині Бердаль-Шевчик, Ігорю Дуді – директору Тернопільського художнього музею та редактору часопису «Дзвони Лемківщини», Євгенії Дзядик – завідуючій фондами Львівського Національного музею, а також зав. фондами Дрогобицького музею та зав. фондами музею українського народного декоративного мистецтва (м. Київ) та багатьом іншим ентузіастам, які сприяли та працювали над створенням цієї виставки.

Марія СТАРЧАК-ВАВРИЧИН

ІКОНИ З ЛЕМКІВЩИНИ В КОЛЕКЦІЇ «СТУДІОН»

2008 року у видавництві «Срібне слово» вийшла книга «Українське сакральне мистецтво з колекції «Студіон». Частина 2. У збірці Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького. Автор-

ський проект о.д.-ра Севастіяна Дмитруха». У ній представлено ікони з колекції колишнього музею при монастирі О.О.Студитів, започаткованого з ініціативи митрополита Андрея Шептицького у 1909 р. із метою відродження мистецтва іконопису при цьому монастирі.

У 40-50-х роках колекція була розформована. Частину ікон передали до інших музеїв Львова, інші ікони було знищено органами радянської влади. На сьогодні, як стверджує Марія Гелитович — автор статті «Ікони «Студіону» у збірці Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького», вміщеної у згаданій книжці (с.23-25), у фондах музею зберігається більше ста ікон із фондів «Студіону».

У книзі подано репродукції 100 ікон, які згруповано у розділах за ознакою їх походження. Зокрема, виділено розділи: «Галицькі і волинські ікони»; «Грецькі та італійські ікони»; «Російські ікони»; «Старообрядські та українські ікони першої половини ХХ ст.»

У розділі «Галицькі і волинські ікони» вміщено 40 ікон XV-XVIII ст., серед яких двадцять походять із восьми сіл Лемківщини, вони становлять найдавнішу частину колекції. Зокрема, це такі ікони:

1. З села Крампна, біля Дуклі: Богородиця на троні (XV ст.);
 2. З села Шляхтова: Св.Архангел Михаїл та Св.Юрій (початок XVI ст.);
 3. З села Новиця, біля Горлиць: Розп'яття з предстоячими (кінець XVI ст.); Спас у Славі (кінець XVI ст.); Св.Параскева-П'ятниця (1639 р.); Старозавітна Трійця (перша половина XVII ст.);
 4. З міста Горлиці: Богородиця Одигітрія (кінець XVI ст.);
 5. З села Добра, біля Сянока: Воздвиження Чесного Хреста; Введення в храм Пресвятої Богородиці; Обрідання Господнє; Стрітення Господнє; Преображення Господнє; Зішестя в ад — усі з першої половини XVII ст.;
 6. З села Поляна, біля Нового Санча: Св.Іван Предтеча (перша половина XVII ст.);
 7. З села Білянка, біля Горлиць: Престоячі Іван і Лонгин (1753 р.);
 8. З села Мшана, біля Дуклі: Моління (XV-XVI ст.).
- Усі ці ікони — унікальні. Вони є цінними зразками українського

іконопису, більшість з яких, за визначенням мистецтвознавців, не мають аналогів в іконописі інших регіонів України чи сусідніх народів.

Найунікальнішою серед цих них є ікона «Моління» зі с. Мшани. Як вважають дослідники, унікальність її в тому, що це єдиний зразок ікони, на якій в аналогічних композиціях зображені 21 особу. Ікона написана на дощі, темперою, складається з трьох частин, розміри яких: 83,0x205,0x2,5 м; 85,5x210,5x2,5 м і 85,0x195,0x2,5 м. У цілому довжина ікони становить 6,105 м. Вона призначалася для розміщення в тому ряду іконостаса, в якому пізніше встановлювали ікони із зображеннями апостолів.

На кожній частині ікони зображені сім постатей. На центральній частині представлено Ісуса Христа, до якого симетрично у молитовних позах звернуті Богородиця, архангел Гавриїл та апостол Павло (ліворуч) та Іван Хреститель, архангел Михаїл та апостол Петро (праворуч).

На лівій частині ікони від центра вліво: євангелист Марко, євангелист Матвій, цар Давид, св. Василій Великий, св. Володимир Великий, св. Іван Дамаскин, св. Онуфрій. На правій частині ікони від центра вправо: євангелист Іван, євангелист Лука, цар Соломон, св. Іван Золотоуст, св. Григорій Богослов, св. Антоній і св. Марко.

Мистецтвознавці вважають, що ікона виконана іконописцями якогось місцевого мистецького осередку, оскільки знаходять спільні риси з іконами з навколишніх сіл. Уперше порівняв ікону «Моління» з с. Мшани з іконами з Даляви, Крампної патріарх Димитрій (Ярема) у своїй книзі «Ікони Західної України XII-XV ст.» (Львів, 2005).

Перша письмова згадка про церкву в Мшані відноситься до 1369 р. в королівській грамоті про переведення села на німецьке право (Див.: Старчак-Вавричин М. Село Мшана на Лемківщині. — Львів, 2000. — С.50-51). За цим документом, один лан землі з п'яти, який виділено для локації села, призначався для потреб церкви. Пізніше, у 1521 р., коли власниця сіл Мшани, Івлі і Гирові продавала мшанське війтівство Василеві Стебницькому, у документі підкреслювалося, що один лан землі дарується парохові с. Мшани з родини Стебницьких «для поліпшення становища новозбудованої церкви грецького обряду».

Отже, можливо, що описана вище ікона знаходилась або була написана для цієї новозбудованої церкви.

У 1856 р. у с. Мшані споруджено нову церкву, яка під час Другої світової війни була знищена внаслідок воєнних дій, а в післявоєнні роки її рештки розібрали нові поселенці села. До сьогодні зберігся лише уламок муріваний стіни пресвітерію.

У книзі не розкрито історію створення колекції ікон «Студіону», зазначено лише, що започатковано її у 1909 р. Коли саме, за яких обставин ікона була вивезена із села, де вона знаходилась до цього, чому і кому парафіяни чи священик її віддав — не вказується. Вияснення цих питань допомогло б з'ясувати багато невідомих або маловідомих сторінок з історії Мшани та сіл, з яких ікони зберігаються у фондах Національного музею у Львові ім. Андрея Шептицького.

За весь час, відколи ікона знаходиться в Музеї, вона лише один раз експонувалася 2005 р. під час виставки «Колекції «Студіону»: минуле і сучасне». І все ж — це велике щастя, що ікона потрапила до музею, інакше вона б пропала назавжди під час Другої світової війни.

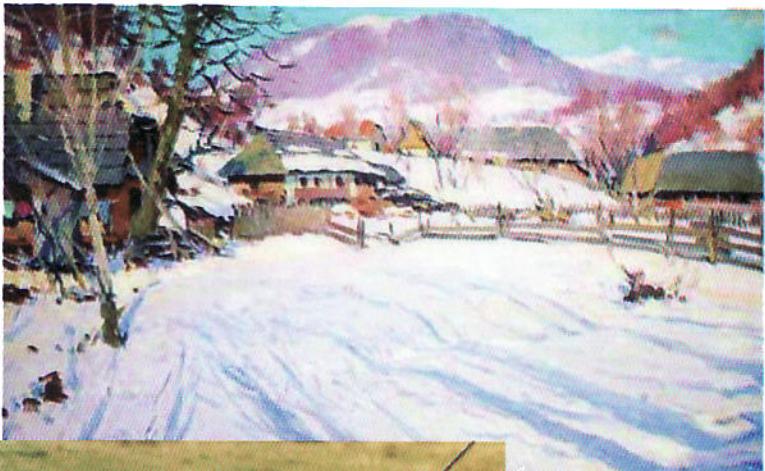
ЕЛЕГІЯ ЛЕМКІВЩИНІ

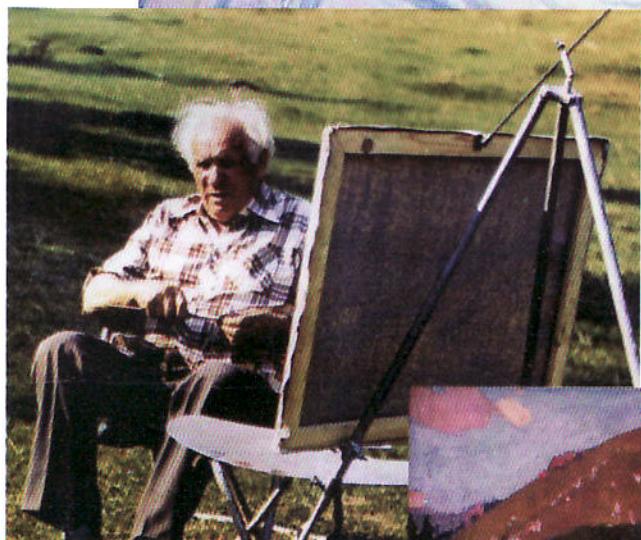
Лілія ПЛАХТІЙ

ПРОЩА

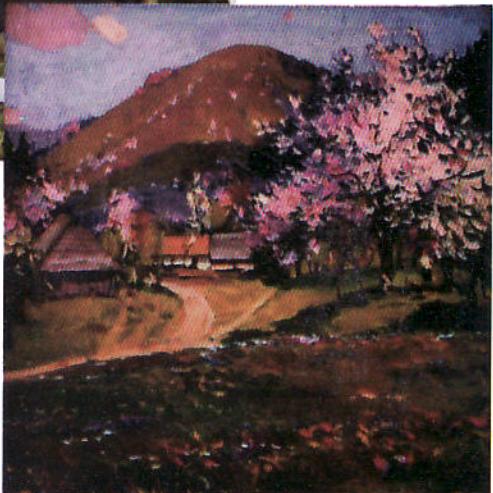
Йой кувала зозулиця в лемківських Бескидах:
„Бис-те завше били здраве, весели, багати”.
Лем не знала зозулиця, же плач стоїт в краю.
Же юж лемків депортують,
З домів рідних вишмаряют...

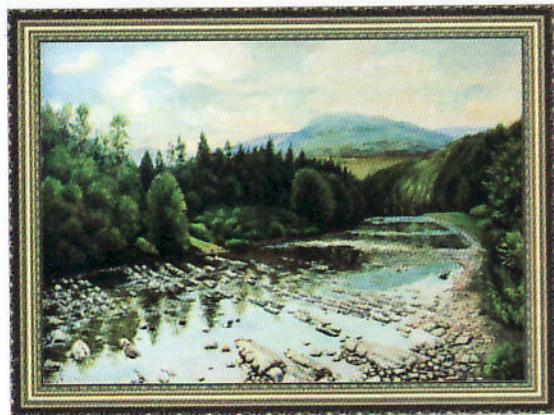
Зима в Ставному.
1957

Золтан Шолтес.

Квітуча Верховина.
1959

Річка Солинка

Дмитро Солинко

Молитва Ісуса на оливковій горі.

Лемківська ватра у с.Нагірному,
Самбірський район.

Лемківська ватра в США.
Виступає А. Байса
(Україна, м. Львів).

Учасники лемківської ватри в США. Третій зліва А.Байса.

Київ. Плац мистецтв «Україна». 21.09.09. Після концерту «Збираємося воєдино». Президент В.Ющенко розмовляє зі С.Кищаком.

Ірина Бердаль-Шевчик.

Зліва направо. Верхній ряд: І.Дуда, В.Дебелій, А.Сухорський, М.Шиманський, О.Бенч, О.Соловка, А.Бердаль, Д.Долинський, А.Красівський, Є.Дзядик та онучка Марта. Нижній ряд: І.Шевчик-Бердаль, Я.Одрехівський, С.Кищак, Ю.Бердаль, І.Михайлишин.

XXIII

м.Городок. Фестиваль «Пісні незабутого краю».

Львівський Палац мистецтв.
Виставка «Від предків до нащадків. Лемківщина».

Поєднання живопису та фотографії.
Автори роботи Андрій Бердал та Лена Михайленко.

Експозиції з виставки.
Світлини І. Бердаль-Шевчик.

«Голос очевидця».
Світлина В. Солинка

Юж шістдесят літ минуло,
 Як молодом дівком мя вивезли.
 Долю мені скалічили...
 Серце болит... Рана в душі нияк ся не гойт...
 В Лемківщину не їздila-м...
 Лем захтіла-м одвидіти ріднії терени,
 Жеби діти ся презрили, де їхні корені.
 Приїхали... Яка ту красота !!!
 Наши гори зеленіють! Трави пахнут квітям!
 Як по святім місці йдеме...
 Сонечко нам світит. Што ся в душі моїй діє...
 Не мож оповісти...

На тим горбку боси ноги мої ряст топтали.
 Ту — зме завше ся бавили, там — корови пасли.
 А з той гори , ген високой, на нартах їздили.
 На тим мостку вечорами любили співати.
 Ту — потічок з зимном щавом: як святом водицьом!
 А в тей хижі , ми ся здає, вечирки зме мали.
 Ту — мешкала моя Вуйна, а ту — моя Тета.
 А там далі — моя хижка...
 Нема хижкі?
 Боже мицій! Што ся подіяло?
 Там зме вшитко зоставили:
 І меблі, і одіж, і начиння, і образи...
 Хтіли зме вертати...
 Тай што можна било взяти на єдного воза?
 Йой, Матінко Божа!
 Як си згадам, як зме од'їжджали...
 Як повіли, же мусиме земли рідни зоставляти...
 Нянько руки заламував!.. Як Мама плакали!..
 Як зме клякли пред Образом в остатній молитві...

Як просили зме ангелив, жеби нас хранили!..
 Як зме стали на порозі...
 Ту — юж тра іхати... А ту — немож ся рушити...
 Як до нас штуркали... Як нас везли... В товарняках...
 Як било нам страшно...
 І як тяжко било в Україні житя нове зачинати...
 На тий горі — наше поле. Било моє віно!
 Било... Било? Юж не моє! І нема ничего?
 Єдна грушка ся зостала на нашим подвір'ю.
 Стара, крива, похилена. Як і моє житя...

До церковці нашої йдеме.
 Ту — мя охрестили. Ту — мя віри і молитви до Бога навчили.
 Лем зме гвошли... А там — Образ!
 Йой, Матінко Божа!
 Я на кермеш коло церкви завше-м тя носила!
 Тилько впала-м на коліна... Слези очи ми закрили.
 Боже мицій!
 За які провини нарід наш претерпів тяжкую годину?
 Боже мицій!
 Дай нам сили...
 Бо пред нами ищи никто пребаченя не попросив,
 Же нам житя перекривив.
 Родини розлучив і розвіяв по цілому світі.
 Же не могли приїхати її свічку запалити за рідній души.
 За те хрести похилени...
 За те села понижени...
 За церковці попалени...
 І могили прадідівські, терном пороснени...
 Йой, леліє-Лемківщино! Цне ми ся за тобом!
 Ход бим зараз ся вернула, як пташок додому.

Діти мої! Мої внуки! Барз ся вами тішу!
 Же сте в світі не стратили! Же сте ся вивчили!
 Же вас знають і шануют!
 Же сте не забили нашу мову і культуру.
 Же сте горди, што сте лемки!
 Бо наш народ, добрій!
 Мудрий, щирий, справедливий!
 Лагідний і твердий!
 До роботи — завше перший! Й перший — до забави!
 І болит нам українське!
 Й Лемківщина в серці завше!

Володимир КРУПІЙ

ТУГА ЛЕМКА ЗА РІДНИМ КРАЄМ

Не плачте за мною, карпатські гори,
 Веселі струмочки, зелені діброви,
 Я Вас не покинув, не зрікся Вас гори.
 Я вигнаний з краю, долею злою!

За Вами я тужу, як мати за сином.
 Я сню Вами, гори, і плачу без спину.
 Бо з Вами я втратив найбільшу святиню,
 Дитинство і юність ї свою Батьківщину.

І тисячі лемків в чужбині далекій,
 Теж плачуть за Вами, як в небі лелеки.
 Той плач журавлинний за душу хапає
 І крається серце, лиш сліз вже немає.

Я тужу за Вами, немов сиротина,
 Бо з Вами я втратив, щей милу родину.
 І як позбирати тепер Вас по світі,
 Щоб разом співати і разом радіти?

Я виплакав сльози за Вами, Карпати,
 Померли в чужині і батько і мати,
 І я тут загинув далекому краю,
 Та поки не вмер ще, Вас ніжно кохаю!

Йосиф ПАВЕЛЧАК

СПОГАДИ ПРО ЗАЛИШЕНЕ СЕЛО

Тяжко, гірко тот час споминати,
 як зме виходили з рідної хати.
 Жалісна була тата хвилина,
 Як зме прощали рідну хатину,
 Де зме ся народили...

І з під той рідної стріхи,
 Як toti пташки у світ полетіли.
 Каждий куточок того обисця сумує за нами
 За своїма вихованцями.

Бо, як зме вишли зо свого двору,
 То густа гмла залягла юж навколо.
 Лем вода дзюрчала по камінцях,
 Оживляла пусте село по камінцях.
 А іщи де-не-де голодний кіт жалісно занявчит..

О, рідне село, в съпіванках будеш жити
 З чужої сторони милі спогади
 До тя будуть летіти!
 О, рідне наше поле, туманом оповите,
 Там мое дітинство, росою омите!

О, рідна моя хижя при бистрім поточку
 В солодкому сні засинаю в тихому куточку!
 О, рідна церковцю, ти наша духовна матінко,
 Благослови нас святими дарами,

Жеби зме нигда не забыли за рідний край,
Хоц будем далеко, за морями...

О, рідні наши гори, зелені ліси,
Окропіть нас свіжою росою,
А буйний вітер з Лемківщини
Най освітить нашу пам'ять
Солодкою насолодою!

Вшитко. што міле серцю,
В рідній сторонці лишали,
Зелені верхи, гори і бескіди
заплачут за нами...

Роксолана-Марія МАМЧУР-БАБІЙ

*Присвята священомученику
Максиму Сандовичу, уродженцю славної
Лемківської землі*

А ТАМ ЗА ПОСТРІЛОМ ВЕСНА...
Поема-балада

I

А там за пострілом
Весна, —
Весна і вічність
Чиста з Богом
А там ясна
Небес краса
Й блаженність Духа
В царствї Христа

У райськім Божім світі —
У Вічності життя.

Його дорога життєва
Пречиста у ділах
І помислах була.

Ти — наречешся Сином Божим
«У Спаса Господа Христа», —
До нього мовив
Дух Святий
Отця, —
І трепетно узяв з собою
в небеса.

Так, була терниста
Й непроста
Доля у Максимія-ченця
Й багато він
Стерпіти мусив,
Служив він Богу
День-у-день
Йому молився ревно,
Сповідував Христову
Віру православну,
І був лемком простим
Кревним славним
Й великий Дар
Проповідування
Йому був даний
Богом з висоти!

Тяжкі тоді були часи
 Усюди і на Лемковині, —
 Коли політичні верхи безсоромні, не відаючи того,
 Нерозумні, що роблять — Богохули, без страху Божого,
 Переслідували християн
 За віру в Бога, —
 І сіялись тоді усюди лихо і тривога!

О так! Тяжкі часи були
 У рідній Україні
 Й у Карпатській руській славній Лемківщині,
 Коли люди Божі
 Безневинні
 Були замучені й убиті,
 За віру в Господа Христа
 Й пригноблені,
 Проте не кинуті у розпач
 І зневір'я незламним духом своїм віри,
 Яким вони міцні!
 І в міцності віри — русинське коріння!

І особливо переслідувались
 Священнослужителі:
 Мученицька смерть, що чатувала на них крадькома,
 Була політиками-вбивцями зготована
 Бувало, їм біля святої ж їх обителі,
 Або ж біля стін суверої тюрми,
 В яких вони терпіли свої страшні муки,
 Що серце розривалось від розпуки,
 І від розлуки
 З цим земським життям
 В теренах рідних Лемківщини.

Хоча у склепінні, смертних тернях були голова, руки
 І душа,
 Та ї тіло вперто завмирало з болю,
 Проте ѹого душа русинська
 Хотіла спрагло волю,
 Ї наче самовито промовляла, —
 «Я волаю з жалю за Тобою,
 Моя ти Лемківська недоля! —
 Моя ж ти бідолашна
 Та все ж до болю в грудях рідна
 Лемківська землице,
 Нене мученецько-свята!
 Якби ж хоча б Тобі дав Бог
 З життя саму лиш радість взяти,
 І сліз гірких немов полин вже більше не спізнати»
 Хоч я, вмираючи, гіркоти їх затято відцурався
 І перед врагом-катом
 Духом не зломився,
 І страху смерті не скорився,
 Бо ж я є русин-лемко:
 Мужність перейняв у батька,
 Любов до рідної мови і краю, —
 Від мами-нені з грудним солодким молоком материнським
 із білих снів серпанку,
 І пахучих квітів на світанку
 І з соловейком на струні весни у маю,
 Що як тоді, здавалось, мов ти на землі ї водночас в раю,
 Й карпатсько-руську пісню рідну, її чистоту в душі своїй
 уберіг він і затаїв,
 А віру в Бога ї позаземський Рай, — у світлу Божу Ві-
 чність сокровенну,
 Що царством Божим зветься з давнини прадіда сивини,

Від науки Божої перейняв істину,
 Із святої книги Біблії, —
Щодень уклінно й неустанно трудився, людям бідним по-
 магав,
 I у Христа Ісуса світло у Господі і Його Божій Любові чер-
 пав.

II

Раз, отак безбожнії кати
 Убили,
 I не побоялись Бога,
 Бо страху Божого
 В душі не мали,
 Коли в Максимія-ченця стріляли
 Обабіч стін муріваних, байдужих,
Що тінню смерті холодом пропахли
 Й мороком її розчиненоchorним в повітрі, мов хмарा, зави-
 сли ті стіни німі...

А він простим
 лемком був одвертим,
 упав як колос житній
 косою стятий,
Що любо й мирно зростав ще вчора в молитві свято біля
 церкви,
 проте ще довго він стояв уперто,
 коли влучила
 у нього куля смертна
 мертво,
 Де страта
 Безбожником — катом

обірвала їому життя молоде,
 І стіни із каменю,
 Які теж не захотіли зрозуміти
 Серцебиття-полум'я його живе
 Божого церковного дитяти —
 Максимія

від побаченого жахіття
 Навіть ті ж стіни завмерли.

Вистояв як справжній лемко
 Гордо стояв як дуб, як граб
 О, довго ще стояв,
 Тримався міцно
 Максим Сандович — Божий раб.
 Одразу ж смерті
 Не скорився, —
 сміливо в вічі
 їй дивився,
 і ревно, палко Христу-Богу
 й Богородиці-Марії ненастанно молився, —
 і чітко мовив
 дзвінко, вголос,
 так, що в небесах
 здригнувся в Бога
 золотий волос
 на Божому чолі Отця,
 і в Йоана Златоустого
 засяяли в раю вуста! —
 і заяснилась, сонцем з неба заярилась мудра
 Божая правиця, —
 коли з уст Максима християнина
 злетіли безневинно

як від Божого сина
 Істинного
 святі і праведні слова:
 «Хай живе святе православ'я!» —
 Й поліг за віру рідну православну тут же,
 біля тюрми в пам'яті зберігши свою рідну церкву,
 І думкою про Божий рідний храм на Лемковині,
 Де довго служив і правив не від нині —
 Цією думкою з'єднався з Богом,
 Мов скарбом справжнім своїм поділився з ним,
 Щоб згодом душою долинути у царство Боже,
 А тілом своїм спочити вернувшись в свої лемківські яскині
 згодом нині.

* * *

Загинув, тіло скинувши, немов святу одежду,
 І ним ясно свято землю рідну лемківську причастивши,
 Своїм пречистим духом, немов росою, освятивши, —
 полинув в небо білим журавлем
 і його пісня молитовна
 Злилась із дзвоном церковним
 Й церковних дзвонів голосіння
 Підхоплять душу змучену його
 Й, мов птах, на крилах понесуть,
 У рай спровадять.
 Вона ж ця пісня сумна
 Сплелась, співпала з молитвою
 сповіді-митаря журбою-тогою сповитою,
 Із сурмою-променем
 В небо прошитаю,
 В його Господню вись, —
 О Господи Ісусе Спасе йому, Максимію, явись

Й спаси та ізціли Любов'ю своєю пресвятою
і милість Божу свою йому із'яви!

І хай той, що вчинив
страшний гріх,
порушивши заповідь «не вбивай»
некай не взнає більше свій лукавий сміх.

І пробудив чим скоріше
жаль розкаяння в собі:
«І поцілунку не дам тобі як Юда,
як розбійник сповідаєшся тобі» —
То ж некай цю молитву покаяння
Убивця-розбійник Максимія
До Бога щодень вимолює,
Свій гріх страшний отак спокутує:
«Тайни твоєї нестиму Боже».

Молитва митаря:
«І поцілунку не дам тобі як Юда,
Але як розбійник сповідаєшся тобі
Без числа согрішив я,
Очисти душу від гріхів моїх, Боже,
Прости і помилуй
Й пом'яни мене ѹ Максимія-ченця
Коли прийдеш у Царствї твоїм
І некай не на суд і не на осудження
Буде мені ѹ йому Причастя Святих

твоїх тайн животворящих,

А на ізцілення душі і тіла Максимія
Нині повсякчас і на віки вічні амінь.
І мимоволі сходить молитва
У свідомості людей, що люблять ѹого:
Господи Ісусе Христе
Царю небесний,

Спасе і зцілителю мій,
 Скарбе дібр,
 Ти, що все і вся зціляєш,
 Прийди і вселися в душу Максима Сандовича
 І зціли немочі його
 І захисти від усякої скверни амінь.

III

Його моці, сина лемківського
 Спочивають тепер на рідній лемківській землі,
 В Горлицях,
 І тому в небесах зрадіє його лице.
 А згадаймо як було:
 «Хай живе святе православ'я! —
 Він вигукнув катюзі —
 Офіцерові-Юді у вуха, —
 І стихла смерті завірюха,
 Щоб знав розбійника, свого ворога він простиш,
 Як і Христос учив прощати ворогів,
 Не побажав йому він зла
 За його зло убивства гріх,
 А лиш добро побажав,
 Про свій народ русинський передсмертно згадав
 І впевнено сміливо і твердо втретє проказав:
 «Хай живе святе православ'я», —
 І мовивши оті святі слова
 Кроку смерті страшного не побоялась його голова
 І з кулею продажною у серці своїм вірнім
 І з раною в душі і на устах
 Промовив знов неначе зранений лебідь птах, —
 Максим Сандович вірний Богу.
 Тамуючи тривогу,

Передав теє останнє вірне слово на уста Богу, —
 І затамувалась ця промова
 Й закарбувалась в лемківських серцях навіки
 Й враз упав він прощенно і блаженно закриваючи повіки,
 Як колос житній, стятий біля мурів холодних тюрми,
 І з духом церковним благословенним у душі своїй
Максим нам рідний.

Поспішив на стрітення із Богом
 Так сумно скінчивши свою земну дорогу.

IV

І враз тут хмари розійшлися
 І небо журливо забило у бубон,

 І спалахом тривоги почувся рев грози,
 І дощів чистий ряст пішов
 На тіло померлого, —
 Омив всього Максимія та його ясне і мудреє чоло,
 Немов дотиком Господнім ожило, —
 Тужливі хмари розійшлися
 І пломінь сонця блиснув у його серце і чоло,
 І осяяв його, Максимія всього:
 «Ти наречешся сином Божим
 У Спаса Господа Христа», —
 До нього мовив дух святий
 І трепетно узяв з собою в небеса!

V

Поліг за віру в Бога
 Як мученик Максим Сандович —
 Герой відважний добрий ревний християнин!

Спасе і зцілителю мій,
 Скарбе дібр,
 Ти, що все і вся зціляєш,
 Прийди і вселися в душу Максима Сандовича
 І зціли немочі його
 І захисти від усякої скверни амінь.

III

Його мощі, сина лемківського
 Спочивають тепер на рідній лемківській землі,
 В Горлицях,
 І тому в небесах зрадіє його лице.
 А згадаймо як було:
 «Хай живе святе православ'я! —
 Він вигукнув катюзі —
 Офіцерові-Юді у вуха, —
 І стихла смерті завірюха,
 Щоб знов розбійника, свого ворога він простив,
 Як і Христос учив прощати ворогів,
 Не побажав йому він зла
 За його зло убивства гріх,
 А лиш добро побажав,
 Про свій народ русинський передсмертно згадав
 І впевнено сміливо і твердо втретє проказав:
 «Хай живе святе православ'я», —
 І мовивши оті святі слова
 Кроку смерті страшного не побоялась його голова
 І з кулею продажною у серці своїм вірнім
 І з раною в душі і на устах
 Промовив знов неначе зранений лебідь птах, —
 Максим Сандович вірний Богу.
 Тамуючи тривогу,

Передав теє останнє вірне слово на уста Богу, —
 І затамувалась ця промова
 Й закарбувалась в лемківських серцях навіки
 Й враз упав він прощенно і блаженно закриваючи повіки,
 Як колос житній, стятий біля мурів холодних тюрми,
 І з духом церковним благословенним у душі своїй

Максим нам рідний.

Поспішив на стрітення із Богом
 Так сумно скінчивши свою земну дорогу.

IV

І враз тут хмари розійшлися
 І небо журливо забило у бубон,

І спалахом тривоги почувся рев грози,
 І дощів чистий ряст пішов
 На тіло померлого, —
 Омив всього Максимія та його ясне і мудреє чоло,
 Немов дотиком Господнім ожило, —
 Тужливі хмари розійшлися
 І пломінь сонця блиснув у його серце і чоло,
 І осяяв його, Максимія всього:
 «Ти наречешся сином Божим
 У Спаса Господа Христа», —
 До нього мовив дух святий
 І трепетно узяв з собою в небеса!

V

Поліг за віру в Бога
 Як мученик Максим Сандович —
 Герой відважний добрий ревний християнин!

Поліг за віру в Тебе, Христе Боже,
 Змилуйся над ним Ісусе,
 Подай же Йому Царство своїх небес
 І воскреси його,
 Бо Ти ж бо промовляв пророче:
 «І мертві воскреснуть»
 Христе, ѿ Ти сам колись із мертвих воскрес,
 Воскреси ѿ Максимія, благаємо!
 Молимо благаючи Тебе відверто
 Й дякуємо за молитву почуту оцю Тобі щиро сердно.
 І от настала мить,
 І сталося — востаннє! —
 Звершилося:
 Постріл ката пролунав, —
 Й упав
 Максим підбитим птахом у польоті, —
 Так звершилося! —
 І скінчивши так свій земський шлях
 Його не кинув Бог:
 Він подає бережно йому на поміч,
 Й простягає свої Господні Спасительські долоні,
 Торкає ніжно його скроні
 І забирає, випиває ввесь біль його мук з собою сповна —
 Бере на себе хрест його життя
 Й прийма до себе мов своє вірне Боже дитя
 До неба, до раю
 Де вже немає болю і відходить в забуття
 І конання мук,
 І серця небайдужий стук,
 Проте він не затих і не затихне, —
 Він буде битись вічно полум'ям любові.
 І його волання, і його стук живуть, пульсують,

Співпереживають, думають, пам'ятають ще за тих,
 Що досі в тюрмах безневинно —
 Несуть тягар чиїхось гріхів,
 Немовби долі чорний штрих, —
 Проте свята Спасителя рука,
 Не полишає тих, хто терпінням великим —
 Своїм нелегким, сповненим випробувань,
 Тяжким життям, як міг, не нарікаючи на долю,
 Ніс свій хрест, тамуючи всі болі
 І з вірою в святе спасення
 І доручивши своєї долі хрест
 Передав довірливо у руки Божі, —
 Й несучи свій Голгофський Хрест
 Зійшов Максим на раю Вічний Божий Еверест, —
 І сталася вершина його життя.
 Він і його побратими усі тепер не будуть у тривозі
 Бо сказано в Святім Письмі:
 «Не шукайте собі скарбів на землі,
 А шукайте собі скарби на небі»
 Так вчинив Максимій, ревний син Карпатських гір
 Він думав лиш про душу, її спасіння,
 А не про тіло, воно ж бо тимчасове і тлінне, —
 Тому світлинно скинувши його,
 Немов одежу пречисту в росу,
 Віддав вірою справжньою істинною свою душу

Господу Христу

І всю її пречисту добром красу,
 Служінням Богу увесь свій путь в призначенні Ісуса
 Й до Вічного життя, боровшись і зрікаючись
 лукавого й спокуси.

VI

І трембіти голос
 Голову його ясну підніме
 І підведе ясне його чоло
 В останнє прошепоче над ним,
 Й пролетить над ним лемківський вітерець Карпат
 Й прощально залоскоче
 Його душу, що вже в небо хоче
 І вітер рідний,
 Як батько добрий, візьме його за плечі, і зірве
 Та із гілля дерев, що в зажурі
 Візьме і зірве
 Із клена любого рідні два листка осінні
 Й, мов сину, враз
 Ними обома
 Тихенько очі покрива
 І ось так сумно-сумно стало:
 Поліг за віру Божу Христову лемко Максим —
 Священнослужитель,
 Який з собою у душі зберіг тайно і забрав з собою
 в райські небеса
 Тих, що загинули, а ті, що живі, —
 в пам'яті жити лишились його,
 Лемківську церкву і доброту сердець друзів
 своїх замучених, —
 Оте істинне зерно — чистота і доброта їх душ,
 попри все страшне,
 Що їм доля сувора зготувала витерпівши,
 вистраждавши, —
 Так в пам'яті своїй Максим возніс —
 Всю ту справжню істинну красу
 Й узяв з собою до Господа порогу в небеса,
 Вистраждавши у великих терпіннях,

Як колись за людськії усі гріхи вистраждав,
 витерпів і дав на хрест святий за грішних усіх нас
 Життя своє
 Тут на землі, Спаситель наш Ісус Христос,
 Гріхами нашими ж розп'ятий, —
 І сколихнулось лемківське небо,
 І земля уся здригнулась, —
 І зашуміла тugoю трава
 І мукою ятриться рана нова
 На серці в Гопода Христа Ісуся
 І кровію стіка,
 І Богородиця-Марія скорбити мусить,
 А гори і ліси Карпат
 В мовчанні її зажурі застигло стоять.
 Й тugoю прощання знов заголосить,
 Заволає вітер за правдивим сином Карпатських гір
 Й завиє десь у лісі одинокий звір,
 Інтуїтивно відчуваючи біду,
 Чорну спільну людську,
 І нестримний вітер той, мов небайдужий,
 Тugoю прощання заголосить,
 Затріпоче листям ліс сумний
 За ним
 І душа материнська —
 Його мати, —
 Що прагне стрітись з ним в раю
 І міцно любо обійняти,
 Воз'єднанням в Бозі, що є Любов, привітати
 Вона ж бо мати його рідна
 Прийде в той час до нього,
 Стане, схилиться над ним
 Своїм станом рідним пресвятым,
 Мов щит, мов Ангел захисним,

Стане і скрипкою над ним заплаче.
 І пісні сумної заводить, співає в верховітті
 Й гойдає, мов колиску, дерев скрипучі віти
 Краю рідного вітер.
 І лемки скорблять, пам'ятають за сином своїм,
 Ту ж пісню сумну у гаю співають,
 І в хаті своїй у кожній лемківській сім'ї
 За його душу моляться, до Бога молитву ревно складають,
 Про свого Максима, сина лемківського з рідної землі
 І любого отчого краю
 Ревно вічно пам'ятають.
 А там за пострілом
 Весна, —
 Весна і вічність
 Світла з Богом!

О Боже Правий,
 він, Максимій — твоє дитя, твій син обраний
 Упав пред тобою на коліна, —
 Ти, підійми його, Боже, з колін
 До храму Царства свого світу забери,
 Зішли своє зціляюче милосердя-проміння
 І ним Максимія спаси
 Й зціли,
 І любо в небо,
 У ясну Вічність,
 Христе його Ти проведи й благослови!
 І підійметься, одірветься він од отчої землі —
 Ген аж до зір високо, —
 Він ж бо заслужив, виборов, вистраждав рай, —
 І кине ніжно своїм сумним оком
 На свої милі гори Карпати,
 І бистрих стрімких хвиль кипучої ріки гірської

Прозорі потоки,
 Краси неземної,
 Чисті криниці студені,
 Рідній сади вишневі і гаї зелені,
 І хліб насущний в хаті на столі,
 Виплеканий невтомними натрудженими рученятами
 Коханої любої бабуні,
 А за вікном білої дерев'яної матусиної і тата рідного хатини
 Росте струменить пломені
 У неба вись червоним полум'ям калина
 На рідний любий серцю лемка край!
 О Боже вспомагай!
 О вспомагай нас, Богородице Діво Маріє!
 І раптом ось Максим збагнув,
 Що там, де він родивсь ѹ зростав, —
 Той рідний отчий край,
 В сто крат миліший, ѹ до болю серцю любий,
 Аніж безтурботний солодкий рай
 Небесний
 Разом з усіма звуками золотих ѹого октав
 Ангельських чудесних.

Максим Сандович був похований біля цвинтаря в Горлицях.
 Після закінчення війни тато ѹого переніс в рідне село Ждиня.
 Після канонізації ѹого мощі в 2007 році перенесені до церкви
 Божої в Горлицях.

У 2010 році відзначаємо восени три роки з часу перенесення
 мощей священномученика Максима Сандовича.

КНИЖКОВІ НОВИНКИ

ІВАН ЗІЛІНСЬКИЙ “ПРАЦІ ПРО ГОВІРКИ ЛЕМКІВЩИНИ (ВІД ПОПРАДУ ДО ОСЛАВИ)”

Об'єднання лемків у Польщі на чолі з Стефаном Гладиком порадувало читачів новою книжкою “Іван Зілінський. Праці про говірки Лемківщини (від Попраду до Ослави)” (Горлиці, 2008). Зібрав статті та упорядкував це видання Володимир Пилипович. У ґрунтовних статтях досвідченого знатка українських говірок у Польщі, професора Михайла Лесіва йдеться про життя та діяльність Івана Зілінського, а також про особливості дослідження лемківських говірок від середини XIX століття до кінця XX століття. У запропонованій книжці вміщено п'ять наукових статей Івана Зілінського (“Взаємовідносини між українською та польською мовами”, “Мова закарпатських українців”, “Питання про лемківсько-бойківську границю”, “Лемківська говірка села Явірок”, “Samogloski nosowe w gwarze wsi Krasna”), його спогади про навчання у Перемиській гімназії, вибране листування І. Зілінського із різними людьми. Вважаємо, що це видання буде корисним не лише для дослідників-мовознавців, але й для культурологів, етнографів, патріотів лемківського краю.

Підготувала О.Кровицька

С.ПАНЦЬО
“МАТЕРІАЛИ ДО СЛОВНИКА
ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРОК [ДІЄСЛІВНА ЛЕКСИКА]” –
ТЕРНОПІЛЬ, 2009.

Дослідження діалектного мовлення на різних структурних рівнях – актуальне завдання сучасної лінгвістики. Адже діалектологія сьогодні є не лише мовною скарбницею минулого й сучасного, але й водночас діалектний матеріал може пов’язуватися з історією мови, може погли-

блювати деякі проблемні питання сучасного мовознавства.

Як відомо, дві основоположні частини мови — іменник та дієслово — можуть розкривати для сучасних читачів світ реалій та світ дій і процесів. На нашу думку, дієслівна лексика лемківських говірок цілком може слугувати для лексикографічного опрацювання. Адже створення повного словника лемківських говірок — надзвичайно важлива і трудомістка праця. Будь-який фрагмент цієї праці — це крок до вирішення вищезазначеного завдання.

Словничок дієслівної лексики підготувала завідувач кафедри української мови Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, кандидат філологічних наук Стефанія Панцьо, яка прекрасно знає предмет дослідження, яка у своїй науковій діяльності опирається на потужну джерельну базу та аналітичні висновки. Вона — авторка багатьох наукових статей, присвячених лемківським говіркам; наприклад, “Антропонімія Лемківщини” (1995); “Демінтивні походні в лемківському діалекті: суфіксальні утворення” (2000); “Словотвірна категорія іменників із значенням абстрактності у лемківському говорі” (2000); “Словотвірна категорія інструментальності у лемківському говорі” (2002); “Лексико-семантичний спосіб творення іменників словотвірної категорії особи в лемківському говорі” (2004) та ін.

Підготувала О. Кровицька

СЪПІВАЙМО – НЕ ЗАБУВАЙМО!

Рубрику веде професор Марія Байко.

ПІСНЯ ЗІ С. ЯБЛУНИЦЯ – РОДИННОГО ГНІЗДА
(СПІВАЛИ ЯКІВ І МАГДАЛИНА БАЙКИ,
ПІДСПІВУВАЛИ ЗЕНУСЯ, ДАНУСЯ, МАРУСЯ, НІНУСЯ, ІРУСЯ).

Ну же, браття-сусіди

Радісно

Зап. від Магдалини та Якова Байко
с. Яблонця

Сему винна нещасна Ева,
Що з'їла овоч з райского дерева,
Ввела в неволю всі свої діти.
Прийшов Спаситель – хоче збавити.
Треба, треба, миїлі браття,
Народженному поклін віддати.

Перше чули в полі пастирі,
Як на повітря ангели пішли.
Слава во вишніх най Богу буде,
А мир на землі вам, добрі люде!
Треба, треба, миїлі браття,
Народженному поклін віддати.

Ливан, миро, золото-дары
Принесли Єму зі сходу цари.
А ми всі єссмо, бідні хлопи,
Що маєм в хатах, несім до шопи!
Прийми, прийми, Всесильний Пане,
Бо Ти даемо на що нас стане.

Треба, треба, і тес знати,
Які то дари несли Дитяти.
Вкінці віддаймо Ісусу Христу
Душу і тіло, і совість чисту.
Прийми, прийми, Всесильний Пане,
Бо Ти даемо на що нас стане.

НОВИНИ МУЗИЧНІ

Ярослав ЛЕМ
член Національної
спілки журналістів України

МУЗИЧНИЙ ФІЛЬМ „ЧЕРВОНЕ ТА ЧОРНЕ: ЛЕМКІВСЬКОЇ ДОЛІ КОЛЬОРИ”

Уперше, за роки незалежності, на Україні з'явився музичний фільм, присвячений лемківській пісенній культурі. Протягом майже 50 хвилин глядачі мають змогу не тільки насолодитися лемківськими народними та сучасними піснями, а й отримати ненав'язливу пізнавальну інформацію про лемків, почути поезію Богдана-Ігоря Антонича, Василя Когута, Бориса Демківа та інших. Завдяки Державній телерадіокомпанії „Всесвітня служба „Українське телебачення і радіомовлення”, фільм мають можливість дивитися більш ніж у 82 країнах світу, а не тільки в Україні.

Один з найяскравіших професійних мистецьких колективів, що репрезентують лемківську культуру на теренах бувшого Радянського Союзу — дует „Червоне та Чорне” у складі лауреатів Міжнародних та Всеукраїнських пісенних конкурсів Валентини та Ярослава Теплих — залишається вірним своїй життєвій меті і принципам, носієм національної ідеї, поборником українського, оборонцем лемківської пісні.

Єдина прикрість, що держава, котра б мала б вибачитися за злочин, здійснений в середині ХХ століття, в середині Європи, проти цілого етносу — частинки свого народу, і визнати це етноцидом, до сьогоднішнього дня, окрім як декларативних, ніяких практичних рішень по визнанню депортації українців з території Польщі, не прийняла. Не підтримала вона і створення такого фільму.

Цей фільм скоріше хотілося б назвати „Пісні втраченого раю”, бо

для кожного з нас, де б ми не були, з роками приходить усвідомлення, що раєм на Землі є те місце, де він народився, де виріс, де змужнів... Для півмільйона українців, представників унікального українського субетносу — лемків-русинів, таким раєм була Лемківщина. Більше як 60 років тому саме вони стали жертвами масової депортації з території Польщі на Україну. Нині їхній рідний край лежить у межах двох держав — Польщі та Словаччини.

Зазнала депортації і славна родина Теплих, серед них був і батько Ярослава — Василь Васильович Теплий. У 1945 році вони, як і інші 1200 мешканців прекрасного села Босько Сяноцького повіту, були насильницьки переселені зі свого малювничого краю над р. Вислоком.

Творчість дуету „Червоне та Чорне” на терені української естради зі своїми власними інтерпретаціями як лемківських народних пісень, так і власних авторських пісень, є ще не до кінця усвідомленою як музичною критикою, так і громадськістю, знаковою для формування українського сучасного неофольклоризму.

Їхнє “Лемківське весілля” — одна з найбільш вдалих спроб трансформувати глибинну традицію на модерному ґрунті української сучасної естради. У класичній музиці це зробив патріарх галицької композиторської та диригентської школи Микола Колесса своїм твором-сюїтою “Лемківське весілля” — низкою весільних пісень для мішаного чоловічого, жіночого хорів у супроводі смичкового квартету або фортепіано з кількома інструментальними номерами гудаків (сільських музик), відтворивши панораму оригінального весільного обряду, поповнивши скарбницю музичного фольклору Лемківщини.

Свіжість і новаторський пошук у поєднанні з великою винахідливістю у творчому переосмисленні інтонаційного складу пісень, оригінальність гармонічної мови та багатство і розмаїття ладових структур — ось основа творчого підходу Валентини та Ярослава Теплих до обробки народної пісні. Їх музика сповнена самобутньої неповторності і краси. Вона увібрала в себе глибину і багатство інтонаційної своєрідності, фольклору унікальної етнічної групи —

лемків, і особливо поезію і барвистість колоритних їхніх пісень і танців, народних звичаїв і легенд. Цінною рисою їх є те, що тут підкреслені найбільш характерні особливості ладо-гармонічної основи цих пісень, тонко відтворений своєрідний локальний колорит.

І ось ми маємо унікальну телеверсію 11 пісень, як народних, так і авторських, з чималого творчого доробку Валентини та Ярослава Теплих.

Серед прекрасних українських краєвидів, на скелястих берегах річки, на вулицях гомінливого міста, в осінньо вбраному парку чи в корчмі однаково органічно лунають лемківські народні пісні („Наша Аничка”, „Ой, Янічку, оженся”, „Под облачком”, „Ой, верше, мій верше”, „Ци я си не жена”) та пісні композитора Ярослава Теплого на вірші Анатолія Ядовського („Лемківська доля”, „Моя Лемковина”), Галини Бовкун („Червоне та чорне”, „Все буде добре!”), Ярослава Теплого („Будьмо!”). Це вибрані пісні з семи аудіоальбомів та CD дуету „Червоне та Чорне”, зокрема, „Лемківське весілля”, „На весіллі українськім...”, „Все буде добре!”, „Поліське весілля”.

Доля ласкаво подарувала їм можливість втілити в життя надане їм Богом призначення, блискучо виконати задумане, різnobічно розкрити свій талант. Адже вони протягом багатьох років несуть людям радість від спілкування з їхнім самобутнім мистецтвом.

Високий зразок служіння культурі та суспільству, їх безкорисна праця як істинних подвижників, для яких висока творчість життя і прагнення до загального блага стали конкретною і повсякденною справою, їх діяльність є надихаючим прикладом для молодого покоління, на котре чекає відповідальність за майбутнє нашої Вітчизни і світу у цілому.

Своїм першим музичним фільмом „Червоне та чорне: Лемківської долі кольори” лауреати Міжнародних та Всеукраїнських конкурсів Валентина та Ярослав Теплі — етно-фолк дует „Червоне та Чорне” зробили ще один вагомий внесок у розвиток культури рідного краю.

НАША КУХНЯ

Рубрику веде Тереза Кищак

У цьому виданні «Лемківського календаря» подаємо Вам рецепт дуже смачної та поживної страви — киселиці. ЇЇ на Лемківщині варили переважно в зимовий період і під час посту.

Киселицю можна приготувати з вівсяного борошна, геркулесу чи вівсяної крупи. Для приготування 3-3,5 літри киселиці потрібно взяти півлітровий слойк вівсяного виробу, 25г дріжджів, окрайчик чорного хліба, залити в посудині одною літронутеплої води, накрити кришкою. Поставити в тепле місце на 24 год.

Потім витиснути через марлю, долити ще 2-2,5л води, 1-2 чайні ложки кмину, варити помішуючи, щоб не підгоріло.

Коли закипить додати цибулю (можна підсмажити на олії), часник та сіль. В кінці дати лавровий лист, перець, ллянуолію.

Їсти з картоплею, хлібом, вареним бобом, квасолею.

ПОСЬМІЙМЕ СЯ!

Рубрику веде Михайло Смереканич

В Болгарії єст місто Габрово, де живут барз скупи люди. Лемкы былы и там. Стоят два лемкы в церкви и чуют як два габровяне доказуют ёден другому, кто з них більше скупий. Але ту идут з тацов и ёден габровянин дає єдну стотинку и позерат на другого, што тот даст на тацу. А другой не дає нич, лем повідат же колега юж дав за двох.

Зишлися два куми, довго бесідували, а час быв перед Великоднем, а потім єден кум звідуєся другого: "Куме, коли то г нас буде Великодна Пятниця"? "Mi ся видає же в середу", — одповів кум.

Пришов кум до кума, сідят, бесідують, а кум — газда не просит кума до хыжи, лем дає закурити, и так кілька раз, а потім ся звідує, чого кума не пришла. "Та знате куме, моя кума не курит", — одповів кум.

Пришов кум до кума на друге село, довго сой бесідували, а до хыжи не запрашат, лем повідат: "Посмотте, куме яке мам газдівство, яки гарди поля, видите яке збіжа росне, буракы, бандури, а тов стежков як підете, то праві без півгодини зайдете домів".

Межи лемками не було дуже пияків, але в праві кожде село мало свого пияка. И так , приходит такий пияк домів, а жена го товче и на остаток повідат йому: "Присігай мі ту зараз же юж веце пити не будеш". А муж троха ся оправив, підняв праву руку дотори, виставив два пальці и повідат: "Присігам ти, моя жено, же веце пити не буду, але и менше тіж".

Ваньо ма старшу сестру, котра ся рихтує до виданя, и разом зо своїм нареченим часто запераются в своїй хижі. Єдного разу наречений звідуєся Ваня, чи часто він підзерат за ними през шпарку в дверях. А Ваньо повідат, же нечасто, лем товди, кед мама и няньо не підзерают.

Идут Ваньо з Васильом, бесідуют о дівках, а ту видят стоп, на котрім єст таблиця и там штоси написано. Ваньо, яко старший повідат: "Василь, лізь на стопа и посмот, што там написано"? Василь не хотів лізти, але боїтся Ваня, то мусит. Лізе Василь по стопі дотори и читат: "УВАГА, ПОФАРБОВАНО".

Приходит єден газда до кооперативи, гарді вбраний, виберат сукно на гуню. Вибрав и повідат до крамаря: "Дай мі, того сукна десят метрів". Крамар відрізав, а газда повідат: "Тепер поріж мі того сукно по метру". Крамар зачудувано посмотрів на газду, але зробив так, як тот просив. А газда провадит дальше: "А тепер мі, жидку, на кождім кавальці посередині виріжте таку дірку, жеби в ню влізла моя голова". Крамар відложив ножиці, метер, витріщив очи и повідат: "Вай, вай то ви, прошу пана єст глупи, чи што?". Газда зняв капелюха и повідат: "Так, навет справку мам".

Поїхав єден газда до Гамерики, а жену з двома діточками лишив дома. Повідав же їх забере, як там вшитко приихтує. През кілька літ пише в листі до жени, же му там барз добрі и просит же юж може з двома діточками приїхати до нього. Жена читат листа, слизи з очей течут потоком и повідат сама собі: "Добрі тобі повідати — возмий двох — а других двох де подію".

ОГОЛОШЕННЯ

Фундація дослідження Лемківщини у Львові та редакційний комітет звертаються до Читачів „Лемківського календаря” та „Лемчатка”.

Прохання матеріали та світлини подавати до друку в належному вигляді (набрані на комп’ютері і по можливості записані на електронні носії (копакт-диски, дискети), повернення яких гарантуємо.

Наголошуємо — кінцевий термін подачі матеріалів до „Лемківського календаря — 2011” та „Лемчатка” — 31 серпня 2010р.

Просимо завчасно готовувати матеріали! Виключенням можуть бути лише ті статті, які стосуються подій, що відбулися пізніше вказаного терміну. Такі статті приймаються до 10 листопада. 2010р.

Відповіальність за достовірність інформації несуть автори статей та дописів.

Редакція може не поділяти точку зору авторів статей та зберігає за собою право редагувати та скорочувати їх зміст.

Уточнення: у попередньому числі «Лемчатка» опубліковано казку про Івасика-Телесика. На прохання п. Гані Волошинської уточнююмо, що цей текст записано не від А.Мишковської, а від іншої жінки. Це один із варіантів лемківського говору.

Висловлюємо подяку

Надії Ластівецькій з дому Палинська що з Репедя за передачу до Фундації підшивки газет за декілька років «Наше слово», які збиралі чоловік, нині покійний Богдан Ластівецький (1938 – 1997 рр.).

ЛЕМКІВСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

СВІТОВА ФЕДЕРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ (СФУЛО)

КЕРІВНИЙ СКЛАД

(обраний на IV Конгресі СФУЛО. м. Львів, 04.05.2007 р.)

Голова СФУЛО — доц. Володимир РОПЕЦЬКИЙ (Україна)

Заступники Голови — Марія ДУПЛЯК (Америка, США)
— Стефан КЛАПІК (Європа, Польща)

Відповідальний секретар — Ігор ДУДА (Україна)

Фінансовий референт — Іван ФІЛЬ (США)

Скарбник — Лілія ПЛАХТИЙ (Україна)

ЧЛЕНИ ПРЕЗИДІЙ:

Організація Оборони Лемківщини в Америці (ООЛ, США)

Зенко ГАЛЬКОВИЧ

Зенон ВОЙТОВИЧ

Василь ГАРГАЙ

Стефан ГОВАНСЬКИЙ

Стефан КОСТЬОЛИК

Об'єднання Лемків Канади (ОЛК)

Андрій РОТКО

Стефан БАЮС

Євген ЛАДНА

Максим МАСЛЕЙ

Об'єднання Лемків Польщі (ОЛП)

Стефан ГЛАДИК

Еміль ГОЙСАК

проф. Андрій КСЕНИЧ

Петро ШАФРАН

Василь ШЛЯНТА

Сербія

Богдан ВІСЛАВСЬКИЙ

Симеон САКАЧ

Яким ГРУБЕНЯ

О. Іван МИЗЬ

Д-р Марія САКАЧ

Словаччина

Петро СОКОЛ

Іван ЛАБА

Павло БОГДАН

акад. Микола МУШИНКА

Д-р Мирослав СОПОЛИГА

Всеукраїнське Товариство «Лемківщина» (ВУТЛ)

Олександр ВЕНГРИНОВИЧ

Оксана ДАНИЛІВ

Степан МАЙКОВИЧ

Андрій ТАВПАШ

Василь КОЛДРА

Хорватія

Славко БУРДА

Юрій БІКІ

Гавриїл ТОКАЧ

Мірко ФЕДАК

Теодор ФРІЦКІ

Контрольна комісія

Богдан КІКТА (Америка)

Іван ТЕРЕФЕНКО (Канада)

Іван ТРОХАНІВСЬКИЙ (Польща)

Владімір КОЧІШ (Сербія)

Юрій ШПІРКО (Словаччина)

Степан КРИНИЦЬКИЙ (Україна)

Даніель ПЕРУНСЬКІ (Хорватія)

~~~~~ 209 ~~~

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО “ЛЕМКІЩИНА” (ВУТЛ)

Венгринович Олександр Іванович — голова.
м. Тернопіль 46003 вул. Броварна 14 кв.32
(8 0352)52-33-04, 8(067) 3503436, info@vult.org.ua

Місцеві осередки, організації

№	Назва місцевого осередку	ПІБ	Юридична адреса	Телефони
1.	Вінницька міська організація ВУТЛ	Антонів Степан Федорович	м. Вінниця 21001 бул. Свердлова 172/41	-
2.	Горохівська районна організація ВУТЛ	Свусяк Ігор Михайлович	м. Горохів, Волинська обл. 4570., вул. Хмельницького, 23	(03379)2-29-42
3.	Донецька обласна організація ВУТЛ	Серняк Петро Степанович	м. Донецьк, 83087 вул. Дубровна, 104	д.т. 536924 р.3341070
4.	Житомирська обласна організація ВУТЛ	Теплий Ярослав Васильович	м. Житомир, 10002 бул. Велика Бердичівська 60/6	0679449156
	Житомирська міська організація ВУТЛ	Попівчак Максим Петрович	м. Житомир, 1001 вул. Крошенська, 38/6	0412374237
5.	Закарпатська обласна організація ВУТЛ	Мулєва Василь	м. Перечин, 89200, вул. Кедиоличів	
6.	Зіньківська районна організація ВУТЛ	Ткачик Микола Степанович	м. Зіньків, Полтавська обл. 38100, вул. Конунтарська, 38	(05353)32509
7.	Івано-Франківська обласна організація ВУТЛ	Криницький Степан Семенович	м. Івано-Франківськ 76001 вул. М. Підгірянки, 1 кв. 4	(0342) 223857, 585574
8.	Кіровоградська міська організація ВУТЛ	Фіскалова Надія Віталівна	м. Кіровоград, 25001 вул. Красина, 11	(066)7953335
9.	Товариство Лемківщина ім. Б-І Антонича в м. Києві	Байко Ніна Яківна	м. Київ, 0121 бул. Малиновського 3а/37	(044) 4181880 0954039693
10.	Компаніївська районна організація ВУТЛ	Ругало Йосип Порфілович	Кіровоградська обл. Компаніївський р-н с. Червоновишка. 28414	(05240) 93391
11.	Крижопільська районна організація ВУТЛ	Лимич Григорій Михайлович	Вінницька обл. смт. Крижопіль, 24600 вул. Черняхівського, 18, кв. 13	(04340) 22570

11	Крижопільська районна організація ВУТЛ	Лимич Григорій Михайлович	Вінницька обл. смт.Крижопіль,24600 бул.Черняхівського, 18,кв.13	(04340) 22570
12	Львівська обласна організація ВУТЛ	Ропецький Володимир Адамович	м.Львів, 79018 бул.Федъковича, 38,кв.58	(0322) д.341341 (067)6726497
13	Луганське обласне товариство українців депортованих з Польщі «Батра»	Ясенчак Петро	м.Луганськ,91047 Вул.. Га стело, 17	0667872649
14	Одеська міська організація ВУТЛ	Бондаренко Марія Юріївна	м.Одеса,65001 бул.Акад. Заболотного,38/289	-
15	Рівненська міська організація ВУТЛ	Лимич Андрій Іванович	м.Рівне,3300 бул.Набережна, 14кв.66	(0362) 260101
16	Сімферопільська міська організація ВУТЛ	Цибуляк Віра Михайлівна	м.Сімферополь,95001 бул.Севастопольська 70а/кор.2, кв.88	-
17	Тернопільська обласна організація ВУТЛ	Венгринович Олександр Іванович	м.Тернопіль, 46003 бул.Білецька	(0352) 523304 (067)3503436
18	Чернівецька обласна організація ВУТЛ	Бурка Йосип Андрійович	м.Чернівці,58000, бул.Стрийська 60Б	(0372) 570795 0506587705
19	Херсонська міська організація ВУТЛ	Зая Петро Михайлович	м.Херсон, вул.Івана Вазова, 4кв.3	(0552) 231769
20	Хмельницька міська організація ВУТЛ	Букацький Володимир Іванович	м. Хмельницький, 29000 Вул.Проскуровівського підпілля,25/95	0382764137 0971868627

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

Голова Фундації – Гандяк Петро Васильович
 м. Львів, вул. Винниченка,3, IV поверх,
 тел.(0322)243 7451, 276 1413, 097 38 220 82

Львівська область

Львівська обласна організація ВУТЛ

Голова організації – Ропецький Володимир Андрійович
 Площа Ринок, 17, IV поверх, тел. (032) 235 4931

Львівська міська організація «Лемківщина»
Голова організації — Секела Михайло Васильович
Площа Ринок, 17, IV поверх, тел.. (032) 235 4931

РАЙОННІ ОСЕРЕДКИ

м. Борислав 82300(міська організація),
 вул. Лемківська,24, тел.д. (03248) 54 6 90,0978045882
 Голова осередку — **Начас Яніна Методіївна**

м. Городок, 81500
 вул. Івана Франка,1, тел.д. (03231) 30 2 72, 0677986837
 Голова осередку — **Зятик Надія Іванівна**

м. Дрогобич 82100.
 вул. Стрийська 162, тел.д. (03244) 30 3 15, 0676654601
 Голова осередку — **Байса Володимир Васильович**

м. Золочів,
 вул. Богдана Хмельницького, 5/58, тел.д. (03265) 43 8 26
 Голова осередку — **Завійський Микола Іванович**
 Заступник — **Варянко Михайло Петрович,**
 тел. моб. 8096 576 6032

смт. Красне 80560
 вул. Стефаника, 16, тел.д. (03264) 22 0 68, 0970104632
 Голова осередку — **Цап Ольга Степанівна**

м. Пустомити 81100
 вул. Садова, 5А, тел.д. (03230) 41 6 87, 0983067410
 Голова осередку — **Барна Андрій Петрович**

м. Самбір 81400

вул. Степана Бандери, 39/1, тел. д. (03236) 33 5 19,
тел. сл. (03236) 32 0 96, 0984166765

Голова осередку — **Шпак Михайло Антонович**

м. Самбір 81400

“Бощани” — Бобак Богдан Антонович,
вул. Грушевського 63В/1, тел. (03236) 35 711

м. Старий Самбір 82000

вул. Дрогобицька, 12А, тел. д. (03238) 21 6 96

Голова осередку — **Капець Володимир Афтаназович**

м. Стрий 82400

с. Добрівляни, тел. д. (03245) 49 0 84, 0975221052

Голова осередку — **Панейко Степан Григорович**

м. Трускавець 82400(міська організація)

вул. 150 років курорту 12/52,

тел. д. (03247) 54 6 24, 0677710950

Голова осередку — **Одрехівський Ярослав Богданович**

ІВАНО-ФРАКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Івано-Франківська обласна організація ВУТЛ

Голова організації — Криницький Степан Семенович

Тел. д — (03422) 2 38 57, моб. 097 333 8106

Брошнівське регіональне Бескідське землятство

Голова осередку — Юрій Марканич, тел. моб. 0509769677

Галицька районна організація

Голова осередку — Михайло Фучило, тел. дом. (231) 21305

Долинська районна організація

Голова осередку — Оксана Данилів, тел. дом. (3477) 26770,
тел. моб. 0506223155

Калуська районна організація

Голова осередку — Федір Лабик, тел. дом. (272) 64249

Надвірнянська районна організація

Голова осередку — Ігор Лінг, тел. дом. (275) 23812

Рожнятівська районна організація

Голова осередку — Мирослава Шелест, тел. дом. (274) 20106

Снятинська організація

Голова осередку — Роман Столиця, тел. моб. 80502422827

Тисменицька районна організація

Голова осередку — Марія Гурей, тел. дом. (3436) 21605

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Тернопільська обласна організація ВУТЛ

Голова організації — Венгринович Олександр Іванович

тел. д. (0352)523304, (067) 3503436, info@vult.org.ua

Заступник голови — Дуда Ігор Микитович

Тел. (0352) — 22 80 72

Бережанська районна організація

м. Бережани, 47500, вул. Шевченка, 27/2

Голова осередку — Монстрянська Галина Степанівна, 8035 22130

Бучацька районна організація

м. Бучач, 48400, вул. Агнона, 5/6

Голова осередку — Яскілка Ніна Корніївна, 03544 22247

Збаражська районна організація

м. Збараж, 47300, вул. Низька, 14

Голова осередку — Данилович Надія Теодорівна, 80352 21505

Козівська районна організація

м. Козова, 47600, вул. Дружби 69

Голова осередку — Довбуш Михайло Онуфрійович, 03547 21115

Велико-Ходачківський осередок

Козівський р-н, с. В.Ходачків, 47600, вул.. Колосантівська, 29

Голова осередку — Фалатович Іван Степанович, 03547 24104

Копиченецька районна організація

м. Копиченці, Гусятинський р-н, 48260

Голова осередку — Пласконь Іван Іванович, 03557 41785

Монастириська районна організація

м. Монастириська, 48300, вул. Грушевського, 4а/3

Голова осередку — Будна Оксана Іванівна, 03555 22668

Підволочиська районна організація

м. Підволочиськ, 47801, вул. Надзбручанська, 33а

Голова осередку — Паньків Григорій Степанович, 03543 23337

Підгаєцька районна організація

м. Підгайці, 48000, вул. Галицька, 31

Голова осередку — Штай Ганна Сергійвна, 03542 22451

Теребовлянська міська організація

м. Теребовля, 48101, вул. М.Паращука, 1/3

Голова осередку — Куликовська Марія Михайлівна, 03551 21655

Микулинецький осередокТеребовлянський р-н, смт. Микулинці, 48120,
вул. Д.Галицького, 1.

Голова осередку — Лимончик Дмитро Йосипович, 03551 51452

Тернопільська міська організація

м. Тернопіль, 46000, вул. 15 Квітня, 21/89

Голова осередку — Сорока Лариса Орестівна, 0352 262837

Тернопільська районна організація

Тернопільський р-н, с. Підгорожнє

Голова осередку — Квасниця Людмила Тарасівна,
тел. 035 499036, 0674501773**Чортківська районна організація**

м. Чортків, 48500, вул.. В.Великого, 6/43

Голова осередку — Бабічук Марія Еуодорівна, 0352 33496

Підготовлено:

Степан Саган, кандидат педагогічних наук,

Фундація дослідження Лемківщини

Приношу вибачення за неточності, що були надруковані у календарі на 2009 рік. Зміни та доповнення надсилайте по факсу (032) 272 6611, електронною поштою: s_alex@gmx.net, або на адресу Фундації дослідження Лемківщини у м. Львові.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ В ІНТЕРНЕТІ ПРО ЗАКЕРЗОННЯ

Так вже сталося, що новітні інформаційні технології стали важливим засобом отримання інформації та спілкування людей у всьому світі. Це стосується і Інтернету.

Інтернет (пишеться з великої літери, від англ. Internet, дослівно — «міжмережа») — всесвітня система добровільно об'єднаних комп'ютерних мереж. Інтернет утворює глобальний інформаційний простір, слугує фізичною основою доступу до вебсайтів і багатьох систем (протоколів) передачі даних. Його називають і «Всесвітня мережа», і «Глобальна мережа». У побуті іноді говорять Інет, Інтернетрі або Нетрі.

У 1998 році Папа Римський Іоанн Павло II заснував Всесвітній день Інтернету 30 вересня.

На даний момент Інтернет став доступним не лише через комп'ютерні мережі, але й через супутники зв'язку, радіосигнали, кабельне телебачення, телефонні лінії, мережі стільникового зв'язку, спеціальні оптико-волоконні лінії і електропроводи. Всесвітня мережа стала невід'ємною часткою життя у розвинутих країнах, та країнах, які розвиваються.

Нещодавно українському сегменту мережі Інтернет виповнилося вісімнадцять років. 1 грудня 1992 року, у день першої річниці доленосяного Всеукраїнського референдуму про незалежність, було зареєстровано домен (див. словничок) UA. Це було значним кроком у розвитку української частини Інтернету: Україна з'явилася у віртуальному світі офіційно. Проте сайти українською існували і до цієї події.

Україномовний Інтернет, як і весь сучасний Інтернет, дуже різноманітний, має дуже багато соціальних та культурних граней. Він є

універсальним середовищем для спілкування, розваг та навчання. За допомогою Інтернету стало можливо придбати товар та оплачувати послуги. А в цілому Інтернет — це віддзеркалення сучасного суспільства та світосприйняття.

Сьогодні Інтернет пропонує широкі можливості для спілкування; в ньому легко знайти людей зі спільними інтересами, хобі та світоглядом.

В своїх корисних посиланнях, котрі ми вам пропонуємо для користування, ми не обмежуємося лише лінками сайтів лемківських організацій чи про них. Як показав досвід нашої роботи в Інтернеті, таке надання інформації є однобоким та заангажованим. Тому ми, наприклад, на нашому Національному Етнічному Порталі України www.lemky.com, котрий був спочатку орієнтований лише на лемківську громаду, швидко зрозуміли помилковість лише такого спрямування.

В останні роки все частіше використовується слово Закерзоння. Це назва історико-етнічних українських територій (Лемківщина, Надсяння, Холмщина, Підляшшя, Берестейщина, Пряшівщина) площею близько 20 тис. км² на захід від лінії Керзона, що мала утворювати західний кордон Польщі. Кордон отримав ім'я британського міністра закордонних справ Джорджа Керзона, який запропонував у 1920 році затвердити лінію розмежування Польщі й Радянської Росії. Лінію Керзона було затверджено (з незначними поправками) як кордон між сферами впливу в договорі 1939 року між СРСР та Третім Рейхом.

Насильницького виселення ж або правильніше сказати депортациї з території Польщі на Україну в 1944-1946, 1948, 1951 роках за знали етнічні українці, що проживали, в основному, на Лемківщині, Надсянні, Холмщині, Підляшші та Західній Бойківщині. Також не слід забувати про Акцію «Вісла», котра була проведена у 1947 році з метою депортації решти українського населення з місць компактного проживання у східних воєводствах Польщі (Закерзонні) на Північ і

Захід країни — у новоприєднані воєводства, з яких було щойно депортовано німців, на так званих Ziemiach Odzyskanych.

Тому висвітлювати лише історію та сьогодення лемків, громада котрих є в Україні більш чисельною і краще зорганізованою, було б некоректно і несправедливо стосовно до інших депортованих. Тому ми висвітлюємо це питання всесторонньо і толерантно, бо вважаємо що такий підхід консолідує етнічних українців, котрі були депортовані, та їх нащадків, і не тільки в Україні. Наш Портал відкритий для тих, хто сповідує як українську орієнтацію, так і чисто русинську або ж , як хто волить, лем-лемківську, бо прекрасно розуміємо же нас вшитких лучит, нас всіх об'єднує любов до нашої Лемківщини, нашої Лемковини — називайте її як хто хоче, але то є і буде наша одна і та сама — наша мати, котра плаче, як бачить, як видит тото вшитко што єї сини чинят. Своїми публікаціями ми закликаємо — не будьте ворогами один одному, не повторюйте помилок, блудів минулого, не творіть не Божих справ ! Виховуйте дітей своїх в любові до наших зелених Карпат, в пошані до тих, котрі думають інакше. Чи може треба якогось катаклізму, щоб лемки почали знову ся шанувати ? Нас всіх, етнічних українців, об'єднує те, що коли нас, наших батьків депортували, чи то на Україну чи то на землі одзискані, то тоді ніхто дивився на орієнтацію та віросповідання. Тому наш Портал проти лемківського сепаратизму, проти всіляких поділів і за початок об'єднавчих процесів, за хоч найменші їхні спроби.

На сторінках Національного Етнічного Порталу України www.lemky.com розміщується багато інформації про історію та культуру Закерзоння та прилеглих територій.

Також висвітлюється багато актуальних питань історії та сучасного життя інших західноукраїнських субетносів, що мешкають у гірських (Гуцульщина і Бойківщина) та низинних (Покуття і Опілля) регіонах Прикарпаття, а також в Закарпатті.

Ми вдячні нашим краянам зі всіх куточків світу, котрі є не тільки відвідувачами Порталу, а й його дописувачами. Бо Портал створю-

вався саме як україномовне інтернет-видання для лемків, надсянців, холмщаків і т.д..

Ми так само пропонуємо створення інтернет-сторінок та візитних карток районних та обласних організацій Всеукраїнського товариства «Лемківщина». Як приклад, можна навести візитівку Регіонального міжрайонного лемківського товариства «Бескидське земляцтво» Івано-Франківської області (голова Ю.П. Марканич), в котрій міститься інформація про символіку товариства, його осередки та пла- ни роботи, фотогалереї заходів та ін. Розміщена візитівка за адресою www.beskydy.lemky.com.

Так само опікуємося і сайтом Світової федерації українських лемківських об'єднань (СФУЛО) <http://sfulo.org>.

Отож, маємо надію, що наведені корисні посилання, котрі розміщено по розділах, дозволять вам знайти необхідну інформацію і ви не заблукаєте в нетрях Інтернету.

О Р Г А НІЗАЦІЇ

<http://sfulo.org> Світова федерація українських лемківських об'єднань (СФУЛО)

<http://www.vutl.org.ua> Всеукраїнське товариство «Лемківщина» (ВУТЛ)

<http://www.lemkounion.republika.pl> Об'єднання лемків Польщі (ОЛП)

<http://www.oup.ukraina.com.pl> Об'єднання українців у Польщі (ОУП)

<http://www.lemko-ool.com> Організація Оборони Лемківщини в Америці (ООЛ)

<http://www.lemko-olk.com> Об'єднання лемків Канади (ОЛК)

<http://www.rusuk.org/ruski/prilohi> Союз русинів-українців Сербії

<http://holm.folk.rv.ua> Всеукраїнська організація „ Конгрес українців Холмщини і Підляшшя”

<http://www.stowarzyszenielemkow.pl> Стоваришина Лемків Польщі

<http://oupper.harazd.net> Гурток ОУП в Перемишлі

<http://ruska46a.harazd.net> Гурток ОУП у Вроцлаві

<http://www.domiwka-zg.znimky.net> Гурток ОУП у Зеленій Горі

<http://domiwkalebork.w.interia.pl> Міський гурток ОУП у Лемборку

<http://www.zup.org.pl> Союз українців Підляшшя

<http://kozliki.parostok.com> Товариство любителів вітряка — скансену в Козликах над Нарвою

<http://www2.arnes.si/~ahewka> Товариство українців і русинів «Карпати», Словенія

<http://www.lemko.org/rutenika/lem.html> Фундація спомагання лемківської меншини «Рутеніка»

<http://carpatho-rusyn.org/indexorg.htm> Карпато-русинські організації та товариства

МАС - МЕДІА, ВИДАВНИЦТВА

<http://www.lemky.com> Перший Етнічний Портал України

<http://www.lemko.org> Сайт Вальтера (Владка) Максимовича

<http://nslowo.pl> Український щотижневик «Наше слово»

<http://harazd.net> Перший український портал у Польщі «Гаразд»

<http://www.domiwka.friko.pl> Проект української об'єднаної громадської ініціативи

<http://werchowyna.prv.pl> Сайт «Верховина»

<http://www.ArchiwumLemka.art.pl> Сайт «Архів лемка»

<http://www.beskid-niski.pl> Сайт «Бескид Низький»

<http://free.ngo.pl/nadbuhom> Український часопис Підляшша «Над Бугом і Нарвою»

<http://bojky.wordpress.com> Портал насильно виселених в 1951 році західних бойків «Домів-ка»

<http://www.ridnamowa.prv.pl> Журнал Українського вчительського товариства «Рідна мова»

<http://sr.harazd.net> Часопис «San Rideau»

<http://www.peremyskidzwony.itl.pl> Журнал «Перемиські дзвони»

<http://mnikh.webpark.pl/pv.html> «Парафіяльний вісник» (церква оо. Василіян у Варшаві)

<http://www.antyfon.prv.pl> «Антифон», тримісячник Православної Перемисько-Новосанчівської єпархії

<http://www.chresto-vozd.harazd.net/holos.html> «Православний голос Люблина»

<http://uz.harazd.net> «Український журнал» (Чехія, Польща, Словаччина)

<http://nowaukraina.org/index.htm> «Нова Україна. Історико-політологічні зошити»

<http://www.polskieradio.pl/zagranica/ua> Українська служба Польського радіо

<http://www.radio.bialystok.pl/mniejszosci.php> Радіо Білосток, Служба національних меншин

http://serwis.ro.com.pl/article/dla_mniejszosci/audycje_ukrainckie/index.php Українська секція Радіо Ольштин

<http://kermesz.pl> Радіопередача «Кермеш»

<http://znimky.net> Фотосайт Ярослава Добрянського

<http://www.mlodek.republika.pl/galeria.htm> Фотогалерея лемківських церкв у Польщі

К У Л Ъ Т У Р А

<http://www.duet.org.ua> Етно-фолк дует «Червоне та Чорне» (Валентина та Ярослав Теплі)

- <http://www.anytchka.lviv.ua> Співачка Аничка (Анна Чеберенчик)
- <http://ukrainesinger.at.ua> Співачка Софія Федина
- <http://lemko-yavoryna.narod.ru> Ансамбль «Яворина» (Полтавщина)
- <http://www.youtube.com/UkrFolkMan> Відеоканал дуєту «Червоне та Чорне»
- <http://proridne.com/%D0%9B%D0%95%D0%9C%D0%92%D0%91%D0%9E%D0%96%D0%90%D0%9B%D0%95%D0%91%D0%9E%D0%96%D0%90%D0%9B%D0%95%D0%91.html> Антологія лемківської пісні (укладач Марія Байко)
- <http://www.wschodnifolk.com> Організація концертів українських виконавців у Польщі
- <http://www.witrohon.republika.pl> Танцювальний колектив «Вітрогон» (Білий Бір)
- <http://www.chutir.pl> Гурт «Хутір» (Гданськ)
- <http://www.horpyna.art.pl> Гурт «Горпина» (Ольштин)
- <http://czeremosz.republika.pl> Танцювальний колектив «Черемош» (Венгожево)
- <http://www.serencza.pl> Лемківський фольк-гурт «Серенча» (Горлиці)
- <http://www.krainamrij.pl> Гурт «Країна мрій»
- <http://www.okmel.republika.pl> Гурт «Окмел»
- <http://www.ruch.waldek.webd.pl> Гурт «Рух»
- <http://www.dzikiepola.art.pl> Фольк-гурт «Дики поля»
- <http://www.oslawiany.pl> Народний ансамбль пісні і танцю «Ослав'яни» (Мокре)
- <http://www.festiwal.ukraina.com.pl> Міжнародний фестиваль української культури в Сопоті
- <http://www.ukraincy.org> Осередок української культури в Ішчени
- <http://www.rusyn.org/ukrindex.html> Світова Академія української культури
- <http://www.ikonopis.gtn.pl> Іконописна майстерня в с. Білянка

<http://www.pecuch.art.pl> Різьбяр Григорій Пецух
<http://www.ika.zg.pl> Мисткиня Іка Кертичак

НАШ ЛЕМКІВСЬКИЙ КРАЙ

<http://www.bodnarka.io.com.ua> Про село Боднарка

<http://www.korczmin.pl/ua.html> Корчмин

<http://www.dobra.org> Добра Шляхетська і Добра Рустикальна

<http://www.pcs.ca/pages/ulucz> Улюч

<http://members.tripod.com/warholic> Струбовиська та Смерек

<http://www.cmentarzepograniczna.pl> Цвинтарі прикордоння-

Люблінщина

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ НА ЗЕМЛЯХ ЗАКЕРЗОННЯ

Лемківщина

<http://mlodek.republika.pl> Слідами лемків

<http://www.poddebem.webpark.pl> Агротуристичне господарство «Під дубом» Зіновії і Романа Гочів у с. Тилява

<http://www.beskidchata.republika.pl> Хижка в горах Ліщини

<http://www.arubicz.prv.pl> Агротуристичне господарство Анни Рубич в с. Лося

<http://www.bortnianka.webpark.pl> Агротуристичне господарство Христії та Андрія Горбалів в с. Бортне

<http://www.dziubyna.prv.pl> Екотуристичне господарство Данути та Івана Дзюбинів у с. Гладишів

<http://www.ropki.com.pl> Агротуристичне господарство Гражини та Михайла Фурманів «Свистовий сад» у с. Ріпки

<http://ooh.pl/boiwka> Агротуристичне господарство Дарії та Стефана Боївків у с. Команча

<http://www.biesczady.podkarpackie.pl/byc-komancza/> Агротуристичне господарство Анни та Романа Бидів у с. Команча

<http://www.biesczady.podkarpackie.pl/kopylec-komancza> Агротуристичне господарство Марії Копилець у с. Команча

<http://ooh.pl/komancza2> Агротуристичне господарство А. Ференц у с. Команча

<http://ooh.pl/czurma/index.html> Агротуристичне господарство Анни Чурми в с. Команча

<http://www.weekend-majowy.zklimatem.pl/?id=10566> Агротуристичне господарство Ірини Должицької у с. Команча

http://ooh.pl/cichy_dom Агротуристичне господарство Богдана Мазура в с. Команча

П і д л я ш ш я

<http://lozice.w.interia.pl> Агротуристичне господарство Люцини та Романа Патеюків у с. Лозиці біля Гайнівки

Н а д с я н н я

http://www.workjoy.com.pl/pmap_gos/wiahor Відпочинок у Посаді Риботицькій неподалік Перемишля

О С В И Т А

<http://lesia.harazd.net> Комплекс шкіл з українською мовою навчання в Бартошицях

<http://lo4.harazd.net> Комплекс Загальноосвітніх шкіл № 4 у м. Лігниці

<http://www.szaszk.pl> Комплекс загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі

http://licej.nazwa.pl/ukr_ver Комплекс шкіл з українською мовою навчання в Гурові Ілавецькому

<http://www.szaszk.edu.pl> Ансамбль загальноосвітніх шкіл ім. М. Шашкевича у Перемишлі

<http://www.nasza-klasa.pl/school/3374> Товариство IV LO у Лігнищі «Наш клас»

<http://ruskabursa.org> Руська бурса в Горлицях

<http://www.stowarzyszenielemkow.pl/modules/mylinks/visit.php?cid=1&lid=28> Лекції лемківського говору

<http://www2.uj.edu.pl/ects/pl/wydzialy/filologia/ukrainska.html>

Кафедра україністики Ягеллонського університету

<http://www3.uj.edu.pl/ISR/ukrainoznawstwo/main.html> Кафедра українознавства Ягеллонського університету

<http://www2.uj.edu.pl/ects/pl/wydzialy/filologia/ukrainska.html>

Кафедра україністики Ягейлонського університету

<http://www.ukraina.uw.edu.pl> Кафедра української філології Варшавського університету

<http://www.pwsw.pl/ukrainistyka> Інститут україністики в ДВСШ у Перемишлі

<http://www.uwm.edu.pl/fu> Українська філологія у Вармінсько-Мазурському Університеті в Ольштині

<http://www.ekpu.lublin.pl/u/index.html> Європейський колегіум польських і українських університетів

<http://www.ukrajnistika.upol.cz> Українська Секція кафедри славістики Палацького Університету, Чехія

<http://www.lemkoeducationfound.republika.pl/ukraina.html> Лемківська освітня фундація імені Івана Криницького

ЗАХОДИ

<http://harazd.net/~watra> Лемківська ватра в Ждині

<http://www.karpaty.topnet.pl> Рейд Карпати

<http://www.watra.bytow.pl> Битівська ватра

<http://info.fuw.edu.pl/bytow/bytow/ukrx.htm> Бітівська ватра та життя української громади на Бітівській землі

<http://republika.pl/czeremcha02> Польсько-українські музичні зустрічі в Черемсі

<http://www.spinaker.pl/zustriczi> Прикордонні зустрічі в Глембоцьку

<http://www.karpaty30.harazd.net> З'їзд ветеранів рейду «Карпати»

<http://www.cnuf.ca> Канадський національний український фестиваль

<http://www.myspace.com/vatrausa> Блог про Лемківську Ватру в оселі СУМ , в Елленвілі, США

<http://www.cym.org/us/ellenville> Лемківська Ватра та інші заходи в оселі СУМ , в Елленвілі, США

<http://skansen.mblsanok.pl/> Музей Народної Архітектури у Сяноці

<http://www.wkraj.pl/index.php?page=vr&start=16546> Віртуальна екскурсія по Музею Народної Архітектури у Сяноці

<http://www.museum-ukraine.org/index.php?go=Pages&in=view&id=103> Про Лемківський музей у Монастириськах

<http://www.ukrainianmuseum.org> Український музей у Нью-Йорку

<http://www.drevenecerkvy.szm.sk> Дерев'яна сакральна архітектура Карпат

<http://rusyn.webpark.pl/indexcyr.html> Віртуальна Лемковина

Ц Е Р К В А

<http://www.cerkiew.net> Греко-католицька церква у Польщі, Перемисько-Варшавська архієпархія

<http://www.przemysl-warszawa.caritas.pl> Caritas Перемисько-Варшавської архієпархії

<http://www.grekat.stalwol.pl> Греко-католицька парафія в Любліні

<http://www.krakow.cerkowgr.pl> Греко-католицька парафія у Кракові

http://trzebiatow.domiwka.net/cerkwa/index_ua.php Греко-католицька церква у м. Тшебятів

<http://www.bazylianie.pl> Чин о.о. Василіян (Варшава)

<http://www.orthodox.pl> Православна церква у Польщі

<http://cerkiew.wlodawa.pl> Православна парафія у Володаві

<http://www.jeleniagora.cerkiew.pl> Православна парафія в Єленій Горі

<http://www.monasterujkowice.pl> Православний монастир в Уйковичах

<http://www.eparchia.prv.pl> Православна Перемисько-Новосанчівська єпархія

<http://www.lublin.cerkiew.pl> Православна Люблінсько-Холмська єпархія

<http://www.chresto-vozd.harazd.net> Православна парафія Свт. Петра (Могили) в Любліні для української православної громади

<http://www.kholm1938.net> Акція руйнування православних церков на Холмщині і Південному Підляшші

I Н Ш Е

<http://www.naszylude.net/> Портал «Нашы люде» — місце стріч лемківських родин

<http://www.yup.ridne.net> Молоді українці в Польщі

<http://www.tryzub.pl> Незалежний українознавчий сервіс «Тризуб»

<http://akcjawisla.semper.pl> Акція «Віслा»

- <http://akcjawisla.fm.interia.pl> Акція «Вісла». Лемки
- <http://www.lemkowszczyzna.prv.pl> Сайт про лемків
- <http://republika.pl/ukrainbazar> Український free-базар
- <http://www.lemkowska.pl> «Лемківська Корчма» лемківський ресторан у Krakovi
- <http://wokol-sarepty.prv.pl> Навколо Сарепти
- <http://www.ukraincow.net> Робота для українців зі знанням української мови та в Україні

КОРОТКИЙ ІНТЕРНЕТ-СЛОВНИК

Сайт, Веб-сайт (англ. Site, Web-site) — сукупність веб-сторінок, доступних у мережі Інтернет, які об'єднані як за змістом, так і на відповідно. Фізично сайт може розміщуватися як на одному, так і на декількох серверах.

Сайтом також називають вузол мережі Інтернет, комп'ютер, за яким закріплена унікальна IP-адреса, і взагалі будь-який об'єкт в Інтернет, за яким закріплена адреса, що його ідентифікує в мережі (FTP-site, WWW-site тощо).

Інтернет-портал (від англ. portal «головний вхід; ворота») — великий веб-сайт, що надає користувачу Інтернету різні інтерактивні сервіси, що працюють в рамках одного веб-сайту, такі як пошта, пошук, погода, новини, форуми, обговорення, голосування і т.д.

Браузер — набір зв'язаних між собою інформаційних онлайнових ресурсів, призначених для перегляду через комп'ютерну мережу за допомогою спеціальних програм .

Блог — вебсайт, головний зміст якого — стрічка записів, зображень чи мультимедіа, що регулярно поповнюється. Зазвичай це приватний або колективний сайт, який має публічний доступ і передбачає полеміку авторів з читачами.

Віджет — модуль, який вбудовується у веб-сторінку. Інструмент для швидкого доступу до певної інформації чи сервісів.

Гаджет — невеликий модуль, який надає додаткову інформацію, наприклад прогноз погоди чи курс валют.

Домен — гілка ієрархічного простору доменних імен мережі Інтернет, яка позначається доменним ім'ям.

Доменне ім'я — унікальне ім'я в Інтернеті. Послідовність букв, цифр та символів, що однозначно ідентифікують ресурс у мережі. Домени діляться за зонами. У кожній зоні свій простір імен.

Модерація — контроль за дотриманням встановлених норм пове-

дінки на інтернет-ресурсах. Людина, яка займається модерацією — це модератор.

Спам — масова розсилка кореспонденції рекламного чи іншого характеру людям, які не висловили бажання її одержувати. У цьому контексті використовується до дописів у блог і коментарів, які носять рекламний характер і не відповідають темі блогу.

Стартап — недавно створена компанія або сайт, що будує свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій.

Тег — ключове слово або термін, що асоціюється з фрагментом інформації або присвоюється фрагменту інформації (зображеню, допису в блог тощо), описуючи в такий спосіб фрагмент, дає змогу здійснювати на основі ключових слів класифікацію та пошук інформації.

Олег ТЕПЛИЙ
веб-дизайнер, шеф-редактор

Ярослав ТЕПЛИЙ
член Національної Спілки журналістів України, шеф-редактор,
модератори веб-ресурсів

<http://sfulo.org> Світова федерація українських лемківських об'єднань (СФУЛО)

<http://www.lemky.com> Перший Етнічний Портал України

<http://www.duet.org.ua> Етно-фолк дует «Червоне та Чорне»
(Валентина та Ярослав Теплі)

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	3
ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР	4
ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР	17
Олександр Козловський	
ЗУСТРІЧ ДВОХ ЗАВІТІВ – ДВОХ ЕПОХ	23
Катерина РУСИН	
МОЛИТВА ЛЕМКИНІ.....	24
ІСТОРІЯ, ЯКУ ПИСАТИ ВАЖКО	
Іван СЕНЬКО, Мирослав ДМИТРАХ	
ВІТАЙТЕ, НАШІ РІДНІ СЕЛА, В СЕРЦЯХ І ДУМКАХ	
ВИНОШЕНІ: БОНАРІВКО І КРАСНА	26
Степан САГАН	
ЛЕМКІВСЬКЕ СЕЛО МИСЦОВА.....	30
Теодор ГУЛИК	
ТЕРСТЯНА... А СЕРЦЕ ЩЕ Й ДОСІ ЩЕМИТЬ	
ЗА ТОБОЮ	33
Теодор Гулик	
БІЛЬ ДУШІ	38
Микола ЦУП	
ДОСТОВІРНЕ СВІДЧЕННЯ	40

Микола БАРНА РАДОЦІНА В МОЄМУ СЕРЦІ.....	43

Микола БАРНА РАДОЦІНА КЛИЧЕ	45

Іван ЧЕЛАК ЧОМУ ЗНИКАЄ НАЙЗАХІДНІША ГЛІКА УКРАЇНЦІВ?.....	47

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Олеся ПАСТЕРНАК СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ.....	51

ОТЦЮ БЛАЖЕЙОВСЬКОМУ – НАЦІОНАЛЬНУ ПРЕМІЮ ІМЕНІ Т.ШЕВЧЕНКА.....	54

Ліліана ЯРЕМКЕВИЧ, Галина ЩЕРБА ІВАН ОМЕЛЯНОВИЧ ЩЕРБА	55

Олена СУРМЯК ЙОСИФ ПАВЕЛЧАК.....	62

Михайло СМЕРЕКАНИЧ ПАВЛО ГОЛОВЧАК.....	63

Ольга КРОВИЦЬКА МАРІЯ СТАРЧАК-ВАВРИЧИН.....	

Іван КРАСОВСЬКИЙ ОЛЕГ ІВАНУСІВ	66

Андрій Тавпаш	67
СТЕПАН МАЙКОВИЧ.....	
Іван ЩЕРБА	
НАШ ВЕЛИКИЙ ЛЕМКО – МИКОЛА ГОРБАЛЬ	71
Іван КРАСОВСЬКИЙ	
ІГОР ДУДА.....	73
Надія ВОЛОШИН	
ЮЛІАН ФРЕНЧКО.....	75
Андрій ТАВПАШ	
НА ЧЕСТЬ СЛАВНОГО ЮВІЛЕЮ ІВАНА ЩЕРБИ	76
Михайло СМЕРЕКАНИЧ	
ВОЛОДИМИР ЛАБИК.....	81
Петро АНТОНІВ	
СТЕПАН САГАН.....	82
ЮВІЛЕЙ ОЛЬГИ БЕНЧ	84
ПЕТРО ПИСАРЧУК	85
Іван КРАСОВСЬКИЙ	
«ВІН – ПАСТИР ДОБРИЙ...».....	87
Зеновія ШУЛЬГА	
ГАЛИНА ВИХОВАНСЬКА –ХУДОЖНИК, ПЕДАГОГ,	
КУЛЬТУРНИЙ ДЯЧ.....	89

Ольга КРОВИЦЬКА	
ТАЛАНТИ МАРІЇ ЯНКО	92
ВІТАЄМО!	94
ПАМ'ЯТЬ – ВОЛЯ ДО ЖИТТЯ	
Ірина ДАНЬКО	
СИМВОЛ РАДОЦИНСЬКОЇ ЦЕРКВІ.....	98
Ярослав КОЗАК	
ПАМ'ЯТНИК О. МИХАЙЛОВІ ВЕЛИЧКУ У БОСЬКУ	101
Теодозія ОСТАФ	
СВЯЩЕНИК, ПАТРІОТ, СІМ'ЯНИН.....	102
Галина ЩЕРБА, Іван ЩЕРБА	
ВОЛОДИМИР КУБІЙОВИЧ У	
СПОГАДАХ СУЧАСНИКІВ	105
Володимир ШЕЛЕПЕЦЬ	
ЖИТТЯ, ОСВЯЧЕНЕ ЛЮБОВ'Ю ДО РІДНОГО КРАЮ....	109
Іван КРАСОВСЬКИЙ	
ІВАН ЖЕЛЕМ.....	111
Іван КРАСОВСЬКИЙ	
ВЕРБИЦЬКИЙ МИХАЙЛО.....	112
Іван КРАСОВСЬКИЙ	
ЯРОСЛАВ ПОЛЯНСЬКИЙ	113

Марія ГОРБАЛЬ ПАТРІАРХ ДИМИТРІЙ (В МИРУ ВОЛОДИМИР ЯРЕМА).....	114
Іван КРАСОВСЬКИЙ ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ	120
Франц КОКОВСЬКИЙ ЛЕМКІВСЬКА СЛАВА.....	122
Володимир ШЕЛЕПЕЦЬ СПІВЕЦЬ ЛЕМКІВСЬКОЇ ВЕРХОВИНИ	129
Іван ЩЕРБА, Роксолана ЯРЕМКЕВИЧ ВОЛОДИМИРУ МАСЛЯКУ БУЛО Б 85.....	132
Мирон ТЕПЛИЙ ЩЕ РАЗ У БОСЬКУ.....	135
ВОНИ ЗАВШЕ З НАМИ	
АНАНІЙ – ВЕЛИКОСХИМНИК УНІВІРСИТЕТУ НА ЛЬВІВЩИНІ	137
ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.....	138
Люба СМЕРЕКАНИЧ ПАМ'ЯТІ ДМИТРИ СОЛИНКА	139
ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.....	141

ДЕНЬ ЗА ДНЕМ

Володимир ДРАНЬ	
КАЛУСЬКОМУ ТОВАРИСТВУ	
«ЛЕМКІВЩИНА» – 20 РОКІВ	142
Надія ЗЯТИК	
ФЕСТИВАЛЬ «ПІСНІ НЕЗАБУТОГО КРАЮ».....	145
Роксолана ЯРЕМКЕВИЧ, Олеся ЯРЕМКЕВИЧ	
СТЕЖКАМИ РІДНОЇ ЛЕМКІВЩИНИ	146
Люба СМЕРЕКАНИЧ	
ВИДАВНИЦТВО „СПОЛОМ” ПРОДОВЖУЄ СЛАВНУ	
ІСТОРІЮ КНИГОВИДАВНИЦТВА У ЛЬВОВІ	151
«ВОСКРЕСНИ, ПИСАНКО!»	155
Мирон ТЕПЛИЙ	
ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА В НАГІРНОМУ	156
Андрій БАЙСА	
ГОРІВА-ПАЛАВА ЛЕМКІВСКА ВАТРА В ЄЛЕНВІЛІ	
(НЬЮ-ЙОРК) В ГАМЕРИЦКІМ КРАЮ.	158
Марічка ГУДЗЬ	
ПРО ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ АНТОНИЧУ	159
Тереза КИЦАК	
ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ	161

КОРОТКО ПРО ВАЖЛИВЕ

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ У ЛЬВОВІ.....	161
ВІСТИ З ЛУГАНСЬКА.....	163
Петро ГАНДЯК	
ГОЛОС ОЧЕВИДЦЯ	164

МИСТЕЦТВО душу очищає

Ольга КРОВИЦЬКА	
ЛЕМКІВСЬКІ РОДИНИ РІЗЬБЯРІВ.....	165

Ірина БЕРДАЛЬ-ШЕВЧИК	
ПРО РОДИННУ ВИСТАВКУ	169

Андрій СУХОРСЬКИЙ	
ВИСТАВКА ЛЕМКІВСЬКОЇ ДЕРЕВ'ЯНОЇ СКУЛЬПТУРИ У КИЄВІ	172

Марія СТАРЧАК_ВАВРИЧИН.....	173
ІКОНИ З ЛЕМКІВЩИНИ В КОЛЕКЦІЇ «СТУДІОН»	

ЕЛЕГІЯ ЛЕМКІВЩИНІ

Лілія ПЛАХТИЙ	
ПРОЦІА	176

Володимир КРУПІЙ	
ТУГА ЛЕМКА ЗА РІДНИМ КРАЄМ.....	179

Йосиф ПАВЕЛЧАК	
СПОГАДИ ПРО ЗАЛИШЕНЕ СЕЛО.....	180

А ТАМ ЗА ПОСТРІЛОМ ВЕСНА...	181

КНИЖКОВІ НОВИНКИ

I. ЗІЛИНСЬКИЙ «ПРАЦІ ПРО ГОВІРКИ».....	197

C. ПАНЦЬО. «МАТЕРІАЛИ ДО СЛОВНИКА ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРОК [ДІЄСЛІВНА ЛЕКСИКА]»	198

СЪПІВАЙМО – НЕ ЗАБУВАЙМО!

ПІСНЯ ЗІ С. ЯБЛУНИЦЯ – РОДИННОГО ГНІЗДА	199

НОВИНИ МУЗИЧНІ

Ярослав ЛЕМ ПРО МУЗИЧНИЙ ФІЛЬМ „ЧЕРВОНЕ ТА ЧОРНЕ: ЛЕМКІВСЬКОЇ ДОЛІ КОЛЬОРИ”	200

НАША КУХНЯ	203

ПОСЬМИЙ МЕ СЯ!	203

ОГОЛОШЕННЯ	205

ЛЕМКІВСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	206

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ В ІНТЕРНЕТІ	216

Науково-популярне видання

ЛЕМКІВСЬКИЙ КАЛЕНДАР
на 2010 рік (з додатком)
Альманах

Редакційна колегія:

Упорядник — Люба СМЕРЕКАНИЧ

Редактор Ольга КРОВИЦЬКА — кандидат філологічних наук

Коректор — Михайло СМЕРЕКАНИЧ

Відповідальні за випуск — Петро ГАНДЯК, Олег ДУК

Підписано до друку 25.12.09

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Зам. № 69/27

Ум. друк. арк. 15,34. Зам.

Наклад 800 прим.

Видавництво "СПОЛОМ"

79008 Україна, м. Львів, вул. Krakівська, 9

Тел./факс: (380-32) 297-55-47.

E-mail: spolom@mail.lviv.ua

Свідоцтво держреєстру:

серія ДК, № 2038 від 02.02.2005 р.

Друк ФОП Гуменецький М. В.

81630 Львівська обл., Миколаївський р-н,

с. Гонятичі, вул. Польова, 10

Свідоцтво держреєстру:

№ 083613 від 18.08.2008 р.

Л 44

Лемківський календар на 2010 р. / Альманах. — Львів : Сполом,
2009. — 240 с.

ISBN 978-966-665-519-9

Це видання є своєрідним екскурсом в історію Лемківщини, докumentальним свідченням незнаності народних звичаїв, культур та традицій.

Для широкого кола читачів.

ББК 92.5 УКР

лемчатко

2010

Додаток до „Лемківського календаря – 2010”

Число №3

ЛЕМЧАТКО

УДК 082 (477) (059)

ББК 92.5

Л 44

Дивитися на світ дитячими очима!

Маленьке «Лемчатко» — видання, яке провадить нас у світ дитячих мрій, вчить шанувати своє минуле, без якого, як відомо, нема майбутнього. Хай кожен, хто візьме до рук цю книжечку, бодай на мить відчує себе дитиною!

А маленьким лемчаткам і не тільки
зичимо гарного настрою та майбутніх успіхів!

На першій сторінці обкладинки:
малюнок Назара Смеречанського
«Церква Св.матері Параскевії», с.Новиця
(Лемківщина).

На четвертій сторінці обкладинки:
символ II Всеукраїнського конкурсу лемківської
писанки «Воскресни, писанко!»

© Смереканич Л. М., упоряд., 2009

© Фундація дослідження

Лемківщини у Львові, 2009

© В-во “СПОЛОМ”, 2009

Вступне слово

Вітаю! А чи Ви скучили за мною? Як швидко минув рік! І був він цікавий, насичений подіями, зустрічами, про які я Вам радо розповім.

Маю для Вас гарні віршики, оповідання, які поведуть Вас у чудовий, кольоровий світ знань та любові до рідної землі, до своєго коріння!

Ваші дитячі роки - то найцінніші роки життя, то початок стежинки, де ростимуть мрії, сподівання... І саме зараз найкращий час для праці над собою. Все, чого навчитеся, що побачите, відчуєте, буде допомагати у житті, буде відкривати перед Вами двері, у які можливо, ще ніхто не заходив. Отож, майбутні мандрівники, філософи, художники, письменники й актори, а також успішні бізнесмени, в добру путь. Зичу Вам натхнення, сили волі та духу і не забувайте мене!

Ваше Лемчакто

Фестиваль писанки у місті Лева

Ой писанко, писаночко —
Великоднє диво, подарую тя родині,
щоб жилось щасливо!
Люба Смереканич

3-5 квітня 2009 року у Львові проходив II Всеукраїнський фестиваль лемківської писанки „Воскресни, писанко!” Це воистину прекрасне дійство, що так гармоніює із древнім Львовом! На ці три дні у повітрі міста витав незвичайний дух... Глибина віків, у які своєю пам'яттю сягає писанка і сучасний світ! Здавалося б, важко поєднати... Та без того місточка, без нашого бажання нести у світ красу і залишити у нім свій слід жити неможливо.

Гостинно відчинилися двері Дитячої школи народних мистецтв, що на Сихові і ...запахло воском. Дитячі рученята вправ-

Лемківська писанка

Учасники фестивалю

но виводили риску за рискою, зосереджені погляди і багатство фантазії, думки про щось своє, про свято, про родину, про майбутнє. І хлопці і дівчата і цілком дорослі люди захоплено творили маленьке диво!

Крок за кроком творилася писанка... Цілий світ уміщається на тому маленькому яйці. Кожен з учасників фестивалю додав неповторності, оригінальної витонченості краси до своєї роботи. Писанка - це і подарунок, і окраса, і оберіг родини, дому, всього нашого роду! Тож хай у передвеликодні дні у ваших оселях пахне воском, а серця і руки в унісон творять цю тайну, про яку знаєте лише ви самі!

А фестиваль, надіємось, буде мати продовження! Він запрошує усіх, хто любить мистецтво і кому не байдужа наша пам'ять!

«Дивіться, діточки та вчіться!» Зеновій Пеньонжик та його учні з м. Бучача Тернопільської області

Дбайливі рученята творять
диво...

Нагородження учасників фестивалю

*Марія ЯНКО
викладач Дитячої школи
народних мистецтв, Львів*

Напиште, Мамцю, писаночку...

Напиште, мамцю, писаночку,
Як съпіват пташок у лісочку,
Як ростут на горі ялички,
Як квітне колос на полечку.

Напиште, мамцю, писаночку,
Як ходить по нашій кичері

Дівча, заквітчане віночком,
І збират яфори до жмени.

Напиште, мамцю, писаночку,
Як сонце съвітит в Лемковині,
І як пшеничку вітер віє,
Як косар косит у долині.

Напиште лемка і лемкиню,
А помежи них - лемченятко:
То буде образ в Лемковині
Святої Єдності в родині.

Напиште, мамцю, писаночку,
Як ясна зоря освітила
Різдво Ісуса у ясельках,
Котрого Діва породила.

Напиште, мамцю, та церковцю,
І дзвони у нашій дзвіниці.
Тілько не пиште наші слези -
Їх досить впало на землицю.

Напиште, мамцю, писаночку,
Котра возвістит всім новину:
Як воскрес Христос помежи мертвих -
Воскресне й наша Лемковина!

У Куткорі — свято культури лемків

У святковий день село Куткір, що поблизу залізничного вузла Красне, виглядало немов щаслива молода перед шлюбом. Злегка на білу зимову пелену землі забавно присідали нові й нові сніжинки. У місцеву школу (ЗОШ I-II ст.) поспішали нарядно зодягнені (деякі у лемківську ношу) дівчата, молодиці, поважні жінки, жінки, безжурні школярі.

Сьогодні тут відбудеться свято культури лемків Буського району. Більшість мешканців Куткора й околиць - це лемки-виселенці з різних повітів Західних Карпат. Офіційно

сьогоднішнє відзначення іменувалося як семінар заступників директорів шкіл із навчально-виховної роботи.

Після показових уроків гостей зустріла святкова оздоблена "Лемківська світиця", в якій дбайливо експонувалися цінні пам'ятки лемківської культури. Тут рядочками стояли юні хористи.

Ведучі свята Г.Бруцяк - вчителька музики і етики та Г.Кравець - вчителька французької мови розповіли про лемків, про їх оригінальну культуру, про депортацию

Юна лемківчанка.
Учениця 3-го класу О.Бруцяк

лемків у 1944-1946 рр. в Україну, насильне вигнання в результаті акції "Вісла" у 1947 р. на північні та західні землі Польщі.

Згодом пролунали лемківські народні пісні "У горах Карпатах" і "Під облачком". Гарно і переконливо розповіла учениця третього класу О.Бруцяк про те, що її коріння також походить із Лемківщини. Вона виконала пісню "Ой верше, мій верше".

Учнівський ансамбль заспівав "В щасливу пору", "Не цурайся пісні" та інші.

Серед численних гостей був також наш славний земляк, історик-етнограф і публіцист зі Львова І. Красовський, який розповів про Лемківщину, її давню і сучасну історію, культуру. І. Красовський разом зі всіма групою прекрасно проспівав лемківську народну пісню "Як я сой заспівам...". Гостям ціло подякувала заступник директора з навчально-виховної роботи В. Яворська, а М. Кадиляк прочитала власного вірша про Лемківщину.

Надія ВОЛОШИН

Творчі успіхи Олесі Волошин

«У Дермані «іти до церкви» значило виконувати певний ритуал. Це значило іти до церкви на концерт, в оперу, на виставку мод, на прогулку, на зустрічі. Йшли урочисто, святково, масово. Дорослі і старші віддавали також данину Богові, відстоявши офіційну частину Богослужби до «Достойно» чи «Отче наш», виходили після статечно, без поспіху, на широке, обгороджене залізним парканом подвір'я, під липи, акації і горіхи і туттворили форум, стоячи малювничими гуртами, обговорювали погоду, урожай, сільські сенсації, велику політику і поточні справи. Жінки звичайно обсидали всі колоди, всі лавки, а при добрій погоді і всі травинки». (У.Самчук)

Олеся Волошин з родиною

Роботи юної мисткині

Прочитавши книгу «Споминів і вражень» Уласа Самчука, написану у минулому столітті, я в подумках порівняла, що наша лемківська громада веде себе біля церкви св.св. Володимира і Ольги, як і українці Східної України у минулому столітті. Усі лемки побожні, моляться Богу, виконують ті ж традиції, сповідують ту ж релігію. Це ще раз підкреслює, що ми лемки-українці і наше коріння походить від великої Київської Русі. Особливо це виявляється у святкові літні дні. Після відправлення служби Божої отцем Анатолієм Дудою відбуваються зустрічі рідних людей з різних міст, різні колективи виступають з піснями і танцями. Лемки - парафіяни організовують виставки художніх творів - дитячих та дорослих авторів. Часто у цих виставках експонуються невеликі картини, виконані фарбами на склі Олесяю Волошин (7 років), яка приходить у лемківську церкву з батьками, бабусею Надією, братчиком Ігорем, дідусем Михайлом. Олеся з трьох років відвідує Центр дитячої та юнацької творчості, гурток «Пізнайко». Школа ця чудова, казкова, чиста, охайнa, затишна, привітна для дітей.

Там працює злагоджений педагогічний колектив, очолює його директор школи Володимир Володимирович Коваль, заступник директора Володимир Васильович Лободинський, методист Алла Миколаївна. Хочеться подякувати всім вчителям за їх вміння працювати з малими дітьми, за терпіння, доброту, ласку, яку вони вкладають у дитячі серця. Молода педагог п. Наталя вчить дітей гарно малювати, розписувати писанки, бачити все прекрасне в навколошньому світі. Марія Михайлівна Турко - талановита вчителька, готує дітей до школи, проводить із малечею цікаві вечори, присвячені Т.Г.Шевченку. Любов Борисівна Кінах веде гурток «Шпаки», у якому діти поринають у чарівний світ казок. Крім того, з дітьми працюють О.В. Денис, Х.В. Лозинська, В.Д. Мариховська та інші.

Суботній дзвін у Крампній

До II світової війни в селі Крампній на Лемковині (а мабуть і на цілій Лемковині), як сонце в суботу вечером заходило за гору, то один з дзвонарів (яких при кожній парафіяльній церкві було трохи, бо й переважно були церковні дзвони) - найбільшим дзвоном довший час дзвонив. Пригадував тим людям, щоб покидали газдівсько-господарські роботи й приготовлялися до святкування неділі й участі в богослужіннях. То завше люди, як почули суботнє дзвоніння, то лишали роботу - як на полі, так і при хаті. Той прекрасний, з діда-прадіда, звичай був на Лемковині

Церква у Крампній з XVIII ст.; від 1991р. — храм римо-католиків. У лемківських церквах дзвони встановлювали у найвищій вежі церкви

до ІІ світової війни, а потім, як переселили лемків на схід і захід, затих-запропав.

Одного такого сонячного суботнього дня (ще до згаданих переселень), під час жжив раз притрафилося одному крампському дуже богобійному газді Цімкові з-над потічка Чарного-Чарного, що трохи ся в роботі припізвив, і як з поля вертався додому з повним возом-драбняком зерна-снопків, то якраз задзвонив церковний дзвін, коли він знаходився на самій середині потічка. І хоч до його хижі не було далеко (десь кілька десятиметрів), то вже далі ні кроку не поїхав, тільки коні випряг і запровадив до стайні, а віз там на потічку лишив до понеділка. Сам пішов до хижі, щоб разом з родиною приготуватися до неділі.

Та вночі прийшла дуже велика буря з громами й дуже великою зливою, а потічок Чарний-Чарний так дуже прибув, що аж прибережну крячину повиривав. Вночі газда думав, що від його воза зі зерном не буде ані сліду. Рано, як встав, помолився до Бога й вийшов на двір - бачить, а його віз на потічку зі всіма снопками неушкоджений собі стоїть на острівці з каміння, якого вода досить нанесла. І той газда, і другі люди, які в неділю йшли до церкви, те бачили.

А в понеділк прийшла дуже гарна погода і той богобійний газда волами витягнув віз з потічка на своє подвір'я, там познімав всі снопки з воза, порозв'язував їх, і до вечора все йому гарно висохло - не мав жодної втрати-шкоди. Тільки дуже був здивований, як пізньою осінню легко було те зерно ціпами молотити, бо скоро пускалося від колосків. Може то була для нього Божа винагорода...

Передрук із додатку до «Нашого слова»
для дітей «Світанок» №2 (516)

Патріарх Димитрій (отець Володимир Ярема)

25 лютого 2000 року, на 85-му році життя, помер Патріарх Димитрій (отець Володимир Ярема). Народився у селі Глідному. Називав себе східним лемком, і тим дуже гордився.

Володимир Ярема з малечкою поведінкою і характером

Патріарх Димитрій

відрізнявся від своїх ровесників. Як згадує його рідна сестра, в них вдома була фігурка Матері Божої. Він попросив тата, щоб тато зробив дерев'яну поличку. А було Володимирові тоді літ 9 чи 10. То він вишив серветку на ту поличку під фігурку. “Не знаю, від кого навчився вишивати, - згадує сестра, - але йому треба було лише подивитися, і він уже сам вмів це зробити.

З ранньої весни, як щойно починали цвісти квіти, він збирал їх: польові і городні, починаючи від фіалок і черемхи, первоцвіт лікарський (жовті примулі), ромашки польові, а найбільше любив незабудки, за їх дуже ніжний блаватний колір, - і ставив їх на ту поличку до Матері Божої. Малими дітьми ми не бавились

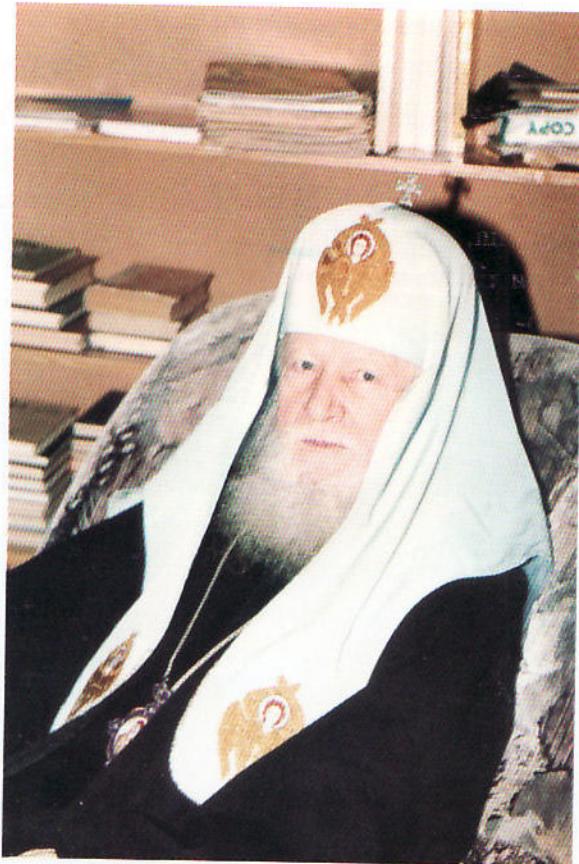
З шаною, повагою і любов'ю.

Щирі вітання, хліб та сіль на вишитому рушнику

як звичайні діти. - Брат, як батьків не було вдома, перевдягався на священика і хрестив чи хоронив, вінчав (ляльок), правив Маївку, навіть Службу Божу, бо на той час уже вмів читати, ходили ми з процесією довкола хати. З нами бавилося ще троє сусідських дітей, поляків, але з нами вони співали і "служили" по-нашому".

Ці молитви дуже йому допомагали в усьому подальшому житті. Якось зимою вночі йшов він через ліс додому, до села.

Патріарх Димитрій

Раптом побачив вогники - два, знову два, ще два - звідусіль по парі вогників, що бігали і світилися. То були вовки - світились їхні очі. Цілій табун вовків по обидва боки від дороги весь час біг за хлопцем. Він спішно йшов і широко молився. Ось уже виходить з лісу - вовки за ним. Та сільські пси зачули вовків, накинулися на них, а Володимир тим часом добіг до своєї хати.

Отець Володимир Ярема зі своего дитинства згадував, які у їхньому селі були ширі і добре люди. Як уміли допомагати один одному, а це - найголовніше у житті. Розказував, що якось перед Великоднем убога дівчина з їхнього села прибрала свою бідненьку хатинку, побілила її, чисто вимила лавочку у потічку, яка стояла перед хатою, і сказала до тої лавочки: "Лавочко моя. А в нас буде Великденъ!" (А нічого вона не мала ні з одягу доброго, ні з їжі на той Великденъ!). Та сусіди, котрі були багатші, завжди ділилися на свята з біднішими. От і принесли вони тій дівчині: хто - харчів, хто - взуття, хто - нову спідничку, хто - блузочку. І так бідна сирота завдяки великій доброті людей з їхнього села на Великденъ була дуже щаслива - мала і що їсти, і в що вбратися, і через те раділа з усіма дітьма.

Як настане весна, і зацвітуть квіти, польові і городні: фіалки і черемха, жовті примулі, ромашки польові, а найбільше - незабудки, - згадайте дуже мудрого і дуже доброго дідуся - отця Володимира Ярему, якого Українська Автокефальна Православна Церква вибрала Патріархом. Нарвіть їх, ці квіти, і принесіть на могилу - похований він у Львові у церкві святих рівноапостольних Петра і Павла по вул. Личаківській. І поблагословить він вас за це на добру долю.

Марта Кузяк, Аня Вевюрка

учениці гімназії

Зaproшує Лігниця

Як навчаються українські діти у Польщі?

*Про можливості та бажання,
про натхнення та справжню
віддану любов до свого роду.*

Ми, учні лігницької школи, хочемо розповісти тобі про наше шкільне життя.

Нашу школу засновано в 1957 році і тоді був це єдиний ліцей з українською мовою навчання у Польщі. Сьогодні тут містяться ліцей, гімназія та пункт навчання української мови. Два роки

Урок української мови

тому наша школа гучно святкувала свій 50-річний ювілей. Тоді Комплексу загальноосвітніх шкіл було надано ім'я Богдана-Ігоря Антонича - відомого українського поета, який народився на Лемківщині.

Наша школа працює від ранку до вечора, бо приходимо до неї в різних годинах. Уранці вчаться наші старші друзі - ліцеїсти та ми, гімназисти. Учні з пункту навчання української мови вчаться з 15 години. Але ми всі зустрічаємося під час багатьох репетицій, концертів та звичайно, у церкві.

Спитаєш, дорогий читачу, чим відрізняється наша школа від інших і чому саме тут вчимося?

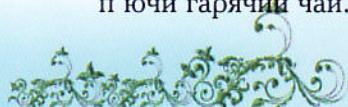
Школа є місцем, де твориться громада. Ми тут проводимо спільно час і знаходимо друзів на все життя. Нас єднає культура, мова і походження. Тут панує сімейна, тепла і незабутня атмосфера.

Багато із нас живе у Лігниці, але багато також приїздить із околиць - Пшемкова, Громадки, Лісця, Модли. Є також учні

У Криму

з дальнього Гожова, є і з України. Вони можуть мешкати у гуртожитку, який поєднаний зі школою. Його частиною є їdalня, де наші «цьоці» (так називаємо панькухарок) подають дуже смачну їжу, тут також проводимо довгу перерву, п'ючи гарячий чай.

У школі можемо розвивати наші таланти, або відкривати їх у себе, бо тут діють різні гуртки.

На сьогоднішній день у школі діють вокальний ансамбль «Дики бджоли», танцювальний колектив «Горицвіт», театральний гурток та хор «Полонина». Також діти співають у вокальному ансамблі.

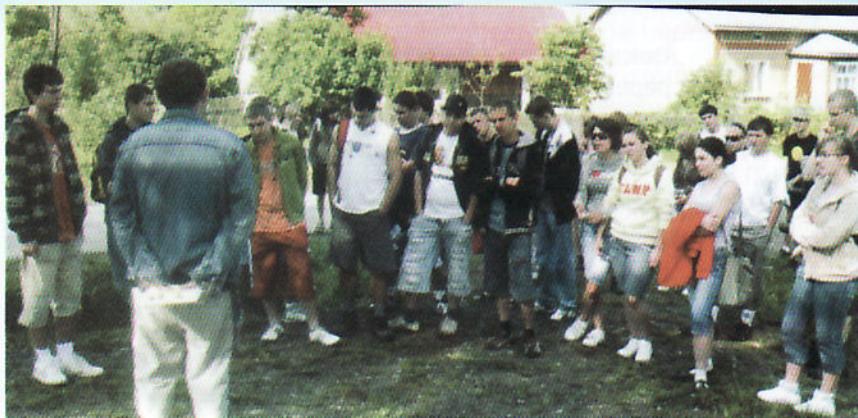
Наші досягнення презентуємо на різних концертах у Лігниці і Нижньосілезькому воєводстві, виступаємо на зустрічах української громади в Польщі - фестивалі в Сопоті та багатьох «Ватрах». Наші інші зацікавлення також розвиваємо, бо можемо працювати в гуртках, а ліцеїсти відвідують факультативні заняття. Охоче беремо участь у конкурсах і часто перемагаємо, а це, звичайно, приносить велику радість нам, нашим батькам і вчителям.

Найбільшою приємністю для нас є поїздки в Україну, на рідні землі наших дідів. Минулими роками ми відвідали Львів, Галич, були в Карпатах та в Криму. Неможливо описати наші враження від поїздок, врешті ми мали нагоду на власні очі переконатися,

Допомагаємо організувати новорічні бали для дітей

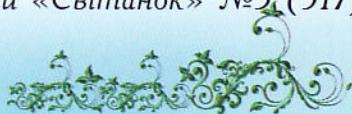
Новиця - проект «Рідна земля»

яка красива Україна, побачити те, що було нам відоме тільки з розповідей чи книжок.

Специфіка нашої школи в тому, що більшість учнів - це лемки, тому часто спілкуємося лемківською говіркою, водночас вивчаючи українську літературну мову. Щоб наш зв'язок з Лемківщиною був живим, школа ввела екологічно-етнографічний проект «Рідна земля». У його рамках наші старші колеги побували у селі Новиця, де народився патрон нашої школи. Можна ще дуже багато розповідати про школу, але ти найкраще переконаєшся, відвідуючи нас!

*Комплекс загальноосвітніх шкіл
ім. Богдана-Ігоря Антонича
вул. Т.Шевченка, 10 (колись Панцерна)
59-220 Лігниця
тел. +48 76 723 31 06
ел.пошта: zso4legnica@op.pl
<http://zso4legnica.pl/news.php>*

Передрук із додатку до «Нашого слова»
для дітей «Світанок» №3 (517)

Галина Мишко-Щерба
для маленьких лемчят

Скоро свято Миколая

Скоро свято Миколая
Дітки добре пам'ятають,
На подаруночки чекають!
Мама з татком не дадуть -
Під подушкою знайдуть!

Цукерки, шоколадки, машинки
І горішки, мандаринки,
А дівчаткам - ляльки,
Бо вони майбутні няньки!
Це ми всі знаємо.
І Свято Миколая вітаємо!
Подаруночки ми любимо,
А Святого Миколая не забудемо!

Люба Смереканич

Приємний спогад

19 грудня 2008 року у прекрасний день святого Миколая мій син отримав листа із монастиря Унівської Лаври. У графі одержувача було вписане саме його прізвище та ім'я! Так, це був перший лист у його житті.

І жодні інтернет-лісти не приносять стільки радості і щасливих зоринок у дитячі очі! Ми читали щирі вітання, за вікном світило зимове сонечко, а у хаті панував дух свята. Напевно, такі

Святоуспенська Унівська Лавра Студійського Уставу. Храм Блаженних Климентія та Леонтія

миті життя перекреслюють усі негаразди і доводять, що потрібно зовсім небагато, аби зробити приємність. У тому листі, крім вітань, була ще чудова розповідь, яку для вас, дорогі лемчата, написав монах Ананій. На жаль, так сталося, що 16 березня 2009 року на 92-му році життя він помер...

Та залишив по собі гарну пам'ять; цікавився історією, культурою рідної Лемківщини, записав багато розповідей, спогадів. Я прочитую лише кілька рядків з того пам'ятного листа: «Брат Ананій - молодець, бо у свої 91 рік дають собі раду: ходять до церкви, трапези, багато читають і моляться, щодня ходили на город і теплицю. Так що подають гарний приклад».

Надзвичайно гарна, трепетна розповідь брата Ананія хай додержасть вам любові, надії та віри. Отож, читайте, любі діточки!

Монах Ананій з Унівської Лаври
(Атанас Русиняк)

Моїм лемківчатам

Дорогі мої лемківчата! Недавно я прочитав ваш «Лемківський календарик» і ніби з Вами помолодів, бо пригадав свої діточі літа на Лемківщині. Хочу вам дещо оповісти, тож примощуйтесь гарненько і слухайте уважненько.

Моя мати привела мене на світ ще за Австрії, 1918 року в гарному лемківському селі Велика Верхомля, що під Словаччиною. Навколо нашого села є високі гори, шумлять густі смереки та течуть бурхливі потоки. Нас у батьків було 8 дітей і жили ми хоч і бідно, але дружно і радісно.

Коли на саме Стрітення народився мій молодший брат Іванко, то в хаті був котик Мурчик, який радісно занявав та скочив до малого братика на ліжко. Проте тато з мамою вирішили того котика вигнати з хати, щоб він часом не подрапав малу дитину. Але тільки-но в хаті заплаче Іванко, то знадвору той Мурчик царапав двері та просився до хати. Тому батьки мусіли котика впускати досередини.

Тож Мурчик
радісно забігав,
терся хвостиком об
ліжечко та муркотів,
а Іванко нараз пере-
ставав плакати і
сміявся до котика.
Пізніше, коли тато
з мамою йшли на

Монах Ананій

тому вони в печі палили дровами. Раз взимку дивлюся у віконечко - дідо з татом їдуть кониками запряженими у великі сани в ліс за дровами. Я довго не думав і миттю вискочив босим з печі та доганяю їх. Аж під самим лісом вони побачили мене босого і скоренько взяли на руки. Тоді розпалили в яру вогонь і почали мене розігрівати. Коли я вже зігрівся, то вони набрали на сани дров і швиденько поїхали по глибокому снігу додому. Мій тато провадив кіньми. А дідо вслід за санями ніс мене на каркошах. Вдома мене не карали, а лише напоїли теплим молоком та висадили на піч.

роботу в поле, то вже не боялися залишати котика Мурчика з малим Іванком, бо вони дуже подружилися та бавились один з другим. Котик любив, щоб Іванко його гладив, а навіть терпеливо дозволяв йому тягнути себе за хвіст. Аж до самої школи Іvasик бавився зі своїм нерозлучним котиком Мурчиком і крацьої забавки за нього не знав.

* * *

Колись давно наші люди ще не знали про газ, а тоді були сильні морози і великі сніги,

Діточки, не знаю як ви, а я малим любив ходити до школи. У нашему селі школа мала 5 класів: 1-ий клас вчився пополудні, 2-ий і 3-ій класи разом в більшій залі, а 4-ий і 5-ий в меншій залі. Тоді за Польщі нас вчили директор школи Іван Пось і його жінка пані Зося, які мали дітей та жили при школі. У класі хлопці з дівчатами сиділи по різних сторонах на довгих лавках. А писали на партах, де під ними тримали полотняні торби з книжками і ка-

вальчиком хліба, а на великі свята нам купували ще й булочку. Хоч у нашій залі були 2-ий і 3-ій класи, але було чути як коло вікна бриніла муха, бо пані Зося тримала остру дисципліну. Коли щось не те, то збиточник мусів класти руку і вона карала його лінійкою по долоні. Також раз на тиждень з церкви приходив священик, який вчив нас релігії і я дуже любив на його уроці молитися та співати побожні пісні. Але коді діти в нього починали шуміти, то він показував їм прута. Раз один збиточник почав зачіпати іншого хлопця, то отець тут же поклав того нещасного на крісло і передусіма палицею вилісовав йому березової каші.

Брат Ананій порається на городі

* * *

Коло нашої школи було велике подвір'я, де на перерву збігалися всі школярі. Ми любили бавитися там «Короля». Там діти бралися за руки, а один ставав напроти них та промовляв: «Королю, королю, віддай мені військо!», а ми відповідали:

«Відberи собі!» Тоді він з розгону біг на наш ланцюг. Якщо проривався десь крізь нього, то звідти брав собі 2 дітей, а як ні, то починав наново. І так той «король» набирав собі «військо», аж поки не лишвся хтось один, який ставав замість нього «королем».

* * *

У другій хаті від школи жив один багач Русиняк Михайло, який тримав у селі млин і до нього все приходило багато людей. Раз мисливці у лісі підбили дикого кабана та принесли до того Михайла. На перерві всі діти зі школи побігли дивитися на величезного дика. Ми з цікавістю дивилися, як на подвір'ї розбиралі та пекли кабана, але заважали їм. Тоді господар голосно каже своїй жінці: «Касю, а принеси-но дітям свічок, щоб вони засвітили небіжчику». Але діти, як зачули, що треба їм тримати свічки, то цілою гурмою побігли до школи. Там у Русиняка я вперше побачив дикого кабана.

* * *

Одного разу чоловік нашої цьоці, яка жили під самим лісом, знайшов мале сернятко. Воно бідне тільки вродилося і не мало мами та само лежало собі в лісі. Тому вуйко приніс його додому і тримав те мале в стайні, де було 3 корови. Одна корова, що називалася Малина, почала годувати сернятко своїм молоком. Коли те серня з часом виросло, то вуйко прив'язав йому стрічку та відпустив до лісу.

Раз я з моїм татом косили траву під лісом, а тут як з-під землі

виросла молода серна зі стрічкою на шиї. Вона паслася коло нас і ми вважали, щоб її не поранити косою. Потім та серна нераз приходила до людей, бо зазнала від них ласку і тепло, а особливо від корови Малини.

Ще б я вам багато чого оповів, але ви вже певно змучилися слухати, тож відпочиньте, а дасть Бог, то колись я вам розповім ще чогось цікавого. Дякую за увагу і зоставайтесь здоровенськими та чесненькими.

Бажаю веселих свят!

Ігор Дідович

Ліко

Ти - лемчатко!
Таке красне мале,
Зберай цвіти, засуш,
Же би зернятка ожили - посій!

Бо тоти цвіти
Гіркими слезами зрошени,
Войсковим бутом
Стоптане, спалене,
По полі вітром розвіяне.
Под на могили
Бодаки вирвати,
Посій зернятко,
Покроп свяченом водичком...
Добру справу зробиш, лемчатко!
Най і там ростут квіти, а не бодаки.
Ту - твоя земличка!
Ту - дідове твої жили!
Посій зернятко,
Жеби Лемківщина ожила і квітла!

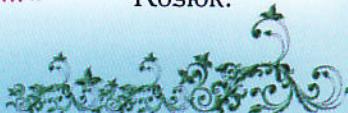
Липень 2009р.

Зустріч поколінь

«За Ваше здоров'я, Прадідусю...!»

На світлині
прадід Іван
Красовський з
любимим прав-
нуком Владис-
лавчиком, якому
8 місяців у свя-
то Воскресіння
Христа. Львів,
квітень, 2009р.
Світлина Ірини
Козюк.

Творчість надихає

Малюнок Назарчика Смеречанського,
11 років. СШ № 49, м. Львів

Богдан-Ігор
Антонич

Диво

Над ранком. Зорі з вовни мряки,
мов злоті гудзики з плаща,
відпоре день і сім'ям маку
розсипле солов'ям в кущах.

В сувоях тиші сплять долини,
де мох задуми й мох імли,

аж скотиться стозерна диня
на лопуховий ранку лист.

Як диню сонця зсуне вітер
на решето ясних долин,
розділюють зіниці квіти
і листя рветься в дальню синь.

А серце, що, незаспокійне,
збагнути хоче все до дна,
тріпочеться і з листям рвійним
до болю прагне дива дня.

Теодор Докля
1931 - 1982

«...Поета, жебы записати ся в народній памяті, окрем більшого, ци меншого таланту, мусит мати і дакус щестя. Теодор Докля дотля го не мал, за жыття го не зазнал».

Наукрашша в світі

Моя отчизна в Карпатах
То пречудна країна.
Як царівна в шатах,
Імя ій - Лемковина.

Она наикрашша в світі,
Мила серцю мому,
Мушу о ній снити -
Думати по свому.

Весна

Зима счезла, пропала,
Як тяжкій сон кошмарний,
Весна уж до нас завитала
І сьвіт настал гардій.

Весна, люба весна,
Як мило тя стрічати!
На долинах чудесна,
На горах сънігу платы.

Сонечко гріє, припікат,
Вітер шепоче сой з тиха,
Над річком розвивають
Свої багнята рокыта.

*Передрук із книжки «Мамко, куп мі книжку»
Антологія дітской поезії.*

Веселій метелик.

I ще один чудовий дарунок усім лемчатам від Назарчика Смеречанського, 11 років. СШ № 49, м. Львів

Надія ЛЯХОВИЧ
(Хорватія)

Я до школи поспішаю,
На сонечко поглядаю:
«Ой ти сонце, сонечко,
Чом ти грієш лишенько?
Як у школі вчитися
І на тебе дивитися?
Як ту книжку прочитати,
Коли кличеш погуляти!»

Загадки

Я шукаю мед-малину,
Рибку сам собі зловлю;
Влітку я не спочину

(вдімдеВ)

В зеленому гаю
Літа усім кую.

(ялузоЗ)

В баштані у нас росте
Сонце ясне, золоте;
Жовте око, жовті вії
Та чомусь воно - не гріє!

(киншияноC)

Зелений кіт виліз на пліт.
Сидів, сидів - аж порудів.
Хвіст внизу миші гризуть.
Зліз би, та де!
Як упаде - здригнеться світ!
Що це за кіт?

(зубраГ)

Уклала Надія Ляхович (Хорватія)

Літературно-художнє видання

Лемчатко

Додаток до „Лемківського календаря – 2010”

Число №3

Ідея та впорядкування – Люба СМЕРЕКАНИЧ

Редактор – Ольга КРОВИЦЬКА

Комп’ютерне верстання – Борис МАЦЬКО

Відповідальні за випуск – Олег ДУК, Петро ГАНДЯК

Підписано до друку 11.12.08

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк офсетний. Зам. № 73/11

Ум. друк. арк. 2,09

Наклад 1100 прим.

Видавництво “СПОЛОМ”

79008 Україна, м. Львів, вул. Krakівська, 9

Тел./факс: (380-32) 297-55-47.

E-mail: spolom@mail.lviv.ua

Свідоцтво держреєстру:

серія ДК, № 2038 від 02.02.2005 р.

Друк ФОП Гуменецький М. В.

81630 Львівська обл., Миколаївський р-н,

с. Гонятичі, вул. Польова, 10

Свідоцтво держреєстру:

№ 083613 від 18.08.2008 р.

